

TWAALFTAL PREDIKATIES

door

JOANNES BEUKELMAN

in leven laatst predikant te 's Gravenhage.

INHOUDSOPGAVE

EERSTE LEERREDE over 1 Joh. II : 1 en 2	11
TWEEDE LEERREDE over 1 Joh. III : 20 en 21	27
DERDE LEERREDE over 1 Joh. III : 20 en 21	41
VIERDE LEERREDE over Judas vers 3b	54
VIJFDE LEERREDE over Openb. I : 5b en 6	67
ZESDE LEERREDE over Openb. II : 4	83
ZEVENDE LEERREDE over Openb. III : 2b	105
ACHTSTE LEERREDE over Openb. V : 11 - 14	119
NEGENDE LEERREDE over Openb. XIII : 8	134
TIENDE LEERREDE over Openb. XX : 11 - 15	148
ELFDE LEERREDE over Openb. XX : 11 - 15	161
TWAALFDE LEERREDE over Openb. XX : 11 - 15	175

EERSTE LEERREDE

TEKST :

1 Joh. II: 1 en 2. *Mijne kinderkens! ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben eenen Voorspraak bij den Vader, JEZUS CHRISTUS, den regtvaardigen; en Hij is eene verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld.*

INLEIDING.

De ware kenmerken der ware en zaligmakende leer zijn deze:

1). Dat men Gode als de eerste en opperste oorzaak van alles de hoogste eer geeft, en Hem alles als opperoorzaak in de natuur en in de genade toeschrijft, uitroepende: „Niet ons, o HEERE! niet ons, maar Uwen naam „geef eer, om uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid „wil,” Ps. CXV: 1; „want uit Hem, en door Hem, en „tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen,” Rom. XI: 36.

2). Dat men den zondaar op het allerdiepste vernedert, en hem zijne zonden en derzelve straffen op het levendigst voor oogen stelt, volgens Jes. LVIII: 1: „Roep „uit de keel, houd niet in, verhef uwe stem als eene ba- „zuin, en verkondig Mijn volk hunne overtreding, en het „huis Jakobs hunne zonden.” „Want wij hebben van te „voren beschuldigd beide Joden en Grieken, dat zij allen „onder de zonde zijn; opdat alle mond gestopt worde, en de geheele wereld voor God verdoemelijk zij,” Rom. III: 9^b en 19.

3). Dat men den zondaar, die zich zijne zonden aantrekt, en met een gebroken hart buiten zich-zelfen gedre-

ven wordt, op het allerkrachtigst vertroost door hem den eenigen Borg en Middelaar CHRISTUS onder het oog te brengen en te prediken, volgens Jes. XL: 1: „Troost, „troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen.” En de Mesias-zelf roept den zoodanigen toe: „Wendt u naar Mij „toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik „ben God en niemand meer. Ik heb gezworen bij Mij- „zelve, er is een woord der gerechtigheid uit Mijnen mond „gegaan, en het zal niet wederkeeren: dat Mij alle knie „zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweeren. Men „zal van Mij zeggen: Gewisselijk in den HERRER zijn ge- „regtigheden en sterkte, tot Hem zal men komen,” Jes. XLV: 22—24^a.

4). Dat men ten sterkste op de betrachting van ware godzaligheid aandringt: „Want de zaligmakende genade „Gods is verschenen aan alle menschen, en onderwijst „ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldsche begeer- „lijkheden verzakende, matig, en regtvaardig; en godza- „lig leven zouden in deze tegenwoordige wereld.” Dewijl CHRISTUS „Zich-zelve voor ons gegeven heeft, opdat „Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zich „een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken,” moeten wij, uit Tit. II: 11, 12 en 14, met Paulus tot de geloovigen zeggen. En Petrus zegt tot hen: „Die zelf onze zonden in Zijn ligchaam gedragen heeft „op het hout; opdat wij, der zonden afgestorven zijnde, „der gerechtigheid leven zouden; door Wiens striemen gij „genezen zijt,” 1 Petr. II: 24.

Al deze vier kenmerken heeft Johannes op eene aardige en nadrukkelijke wijze bij elkander gevoegd en aan elkander verbonden in dezen zijnen eersten algemeenen brief, en wel van zijn begin tot onze voorgelezene tekstwoorden mede ingesloten.

Hij geeft God alleen de eer van de zaligheid der geloovigen, wanneer hij de Zone Gods JEZUS CHRISTUS „het „Woord des levens” noemt, Hoofdstuk I: 1^b; en vervolgens vers 7^b schrijft, dat „Zijn bloed ons reinigt van alle „zonde.”

Hij vernedert den zondaar op het allerdiepst, terwijl hij den wedergeborenen en geloovigen zondaar ook zelfs aanzet en verpligt om zijne zonden te belijden, en nog na Zijne wedergeboorte te erkennen, dat hij gezondigd heeft, Hoofdstuk I: 8—10.

Hij vertroost zulk een zondaar op het krachtigst door hem te wijzen op en te zenden tot dien hemelschen en eenigen Voorspraak en Middelaar JEZUS CHRISTUS, Die ook eene verzoening is voor de zonden.

Eindelijk dringt hij ook ten sterkste aan op de betrachtting van ware godzaligheid. Deze beide laatste stukken, die hij reeds van te voren gemeld had, schrijft hij in het 6e en 7e vers van hoofdstuk I. In onze tekstwoorden voegt hij ze ook weder zeer nadrukkelijk bij elkander, zeggende: „Mijne kinderkens! ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben eenen Voorspraak bij den Vader, JEZUS CHRISTUS, den regtvaardigen; en Hij is eene verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld.”

Deze woorden behelzen derhalve in zich: EEN KORT BEGRIIP VAN DE GANSCHHEIL- EN GENADE-LEER, TOONENDE HOE GELOOVIGE ZONDAREN DE WARE GODZALIGHEID MOETEN BETRACHTEN, ALSMEDE HOE ZIJ EENE GEGRONDE VERTROOSTING TEGEN HUNNE ZONDEN EN HUN ZONDIG BESTAAN HEBBEN.

Och! dat de HEERE zegen en heil gave, en dit woord gezegend maakte! Amen.

Om deze woorden in eene betamelijke orde te verhandelen zullen wij er deze drie hoofdzaken uit overwegen:

I. De zoete aanspraak tot de geloovigen: „Mijne kinderkens!”

II. De opwekking tot godzaligheid aan hen: „Ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondigt.”

III. De krachtige vertroosting voor hen: „En indien iemand gezondigd heeft,” enz.

VERKLARING.

I.

De aanspraak, die Johannes hier tot de geloovigen gebruikt, is zeer zoet, n. l.: Mijne kinderkens!

Hij spreekt de geloovigen alzoo aan:

Van wege zijnen ouderdom en hooge jaren, die hij bereikt had: de ouden van dagen zijn toch vaders en de jongeren bij hen slechts kinderen.

Van wege het ambt, dat hij bekleedde, hen leerende en

onderwijzende: de leeraars zijn toch ook als vaders en hunne discipelen en leerlingen als hunne kinderen te achten.

Van wege de genade der wedergeboorte en der aanne-
ming tot kinderen, hun van den HEERE geschonken, on-
der de dienst en door middel van Johannes, als een werk-
tuig in des HEEREN hand. Paulus zegt in dat opzigt tot
de geloovigen te Corinthe: „Want al had gij tien dui-
„zend leermeesters in CHRISTUS, zoo hebt gij toch niet
„vele vaders: want in CHRISTUS JEZUS heb ik u door het
„evangelie geteeld,” 1 Cor. IV: 15. In dit opzigt noemde
hij ook de geloovigen te Galatië „zijne kinderkens,” Gal.
IV: 19, en „Onésimus zijnen zoon, welke hij in zijne
„banden geteeld had,” in zijnen brief aan Filémon vers 10.

Van wege hunne jongheid in de wedergeboorte en teedere
zwakheid in den genade staat; althans was het met som-
migen hunner alzo gesteld, hetwelk uit vers 12—14 van
ons teksthooftstuk blijkt.

Eindelijk, van wege zijne teedere toegenegenheid en
liefde tot hen, gelijk een vader jegens een nieuwgeborenen
zoon gesteld en aangedaan is. Met opzigt tot deze laatste
twee redenen schijnt de apostel voornamelijk het *mijne
kinderkens* gebruikt te hebben.

II.

Omdat het nu de pligt is van eenen zoon den vader te
eeren en in heiligheid na te volgen, wekt Johannes deze
kinderkens ook op tot de betrachtting van heiligheid, zeg-
gende:

„Mijne kinderkens! ik schrijf u deze dingen, opdat gij
„niet zondigt.”

In deze opwekking tot godzaligheid aan hen zegt de
apostel: „Ik schrijf.”

Dewijl den apostelen van hunnen grooten HEERE en
Meester gelast was: „Gaat henen, onderwijst al de vol-
„ken, leerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden
„heb,” met de bijgevoegde belofte: „En ziet, Ik ben
„met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld,”
Matth. XXVIII: 19^a en ^c en 20, zoo hebben zij ook
brieven geschreven, dien zij op Gods bevel, door ingeving
des H. Geestes, ten nutte van de Gemeente des HEEREN

geschreven hebben, inzonderheid opdat daardoor de evangelie-leer beter bewaard, wijder uitgebreid en voorgeplant, en aandachtiger van allen zou gelezen worden.

„*Deze dingen* schrijf ik.” De dingen namelijk zoo van de noodzakelijkheid om heilig te wandelen hier op aarde, vers 5—7^a van hoofdstuk I, en van de genoegdoening van CHRISTUS, vers 7^b hoofdstuk I, als van de noodzakelijkheid om dagelijks boetvaardig te zijn, zijne zonden te belijden, en met innerlijk gevoel voor oogen te houden, dat men in zich-zelfen zondig en strafwaardig is, hoofdstuk I vers 8—10.

„*U* schrijf ik deze dingen.”

Sommige uitleggers willen, dat Johannes eigenlijk zoude geschreven hebben aan de geloovigen uit de Joden, dat zij bijzonder uit het 2^e en 7^e vers van ons tekst-hoofdstuk trachten te bewijzen.

Wij evenwel stellen met andere uitleggers liever dat Johannes dezen brief geschreven heeft aan alle geloovigen zonder onderscheid; zoo wel aan degenen, die zwak, als aan degenen, die sterk in het geloof waren, gelijk uit vers 12 en 13 en vervolgens van ons tekst-hoofdstuk blijkt; zonder hier juist de geloovigen onder dit of dat volk, deze of gene Gemeente in het bijzonder aan te spreken. Dit is toch een algemeene brief, die aan geene bijzondere personen, geene bijzondere plaats of aan een bijzonder volk geschreven is.

Hij zegt: „Mijne kinderzens! ik schrijf u deze dingen, „*opdat gij niet zondigt.*”

Het woord *zondigen* heeft somtijds eenen bepaalden en nadrukkelijken zin en beteekent dan geheel en al niet anders dan een zondaar te zijn, in de zonde met genoegen te blijven, en derhalve de zonde te dienen. In dien zin ontmoeten wij dit woord 1 Joh. III: 9a. „Een iegelijk, „die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want „Zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen,” en 1 Joh. V: 18: „Wij weten, dat een iegelijk, die uit „God geboren is, niet zondigt.” In dezen zin neemt het *Episcópius*.

Maar dewijl het einde en oogmerk van de gansche H. Schrift en van Johannes in dezen brief niet alleen is om van het zondigen met volle overgegevenheid en genoeg af te trekken, maar ook om van allerlei dadelijke

zonden af te schrikken, zoo moet het zondigen hier dan alzoo verstaan en opgenomen worden, dat het insluit en met eene volle overgegevenheid en genoeg te zondigen, en het dadelijk bedrijven van eenige zonden, op welke wijze het ook zij, hetzij met voorbedachten raad en eenigen blijblijvenden toeleg, hetzij uit zwakheid, of hoedanig het ook moge wezen.

Zoo niet te zondigen is eene *volmaaktheid*, die alleen voor den hemel bewaard wordt. Evenwel zijn alle ware geloovigen verplicht haar in dit leven na te jagen, te grijpen en er zoo na mogelijk bij te komen. Daarom zegt Paulus 2 Cor. VII: 1 tot hen: „Dewijl wij dan deze be-
„loften hebben, geliefden! laat ons ons-zelven reinigen
„van alle besmetting des vleesches en des geestes, volein-
„digende de heiligmaking in de vreeze Gods;” en van zich-zelven getuigde hij, dat hij zoo deed, willende tevens dat zij hem daarin zouden navolgen, Filipp. III: 12—17, opdat ik nu Hebr. XII: 1 en andere plaatsen niet meer ophale.

Dit wil dan ook Johannes hier in onzen tekst, als hij tot de geloovigen zegt: „opdat gij niet zondigt,” dat is: opdat gij naar die heiligheid en volmaaktheid, waarmede gij in den hemel volkomen zult versiert zijn, hier, terwijl gij nog op aarde zijt, zóódanig zoekt, staat, jaagt en grijpt, dat gij ze zoo nabij komt als mogelijk is.

Deze dagelijksche voortgang en vordering in de heiligmaking is het einde en oogmerk van de gansche Schrift, en in het bijzonder ook van Johannes in die dingen, welke hij van de genade Gods in CHRISTUS in het voorgaande hoofdstuk geschreven had. Die dingen gaven toch aan het vleesch geene vrijheid om in de zonde voort te leven, maar waren uit hunne natuur de geloovigen zeer sterk en krachtig van alle zonden terug roepende en af-trekkende.

Hiertoe strekte immers Gods allerheiligste natuur, welke een licht is, waarvan hij hoofdstuk I vers 5—7^a handelt. Is Hij zoo heilig, dan moeten ook zij heilig zijn, volgens 1 Petr. I: 16^b, en zij moeten dan ook trachten volmaakt te worden, „gelijk hun Vader, Die in de he-
„melen is, volmaakt is,” Matth. V: 48.

Hiertoe strekte ook het bloed van Gods Zoon, JEZUS CHRISTUS, waarvan hij in hoofdstuk I vers 7^b handelt,

dat tot eene betoening van Gods regtvaardigheid en heiligheid vergoten is (Rom. III: 25), en van Gods onuitsprekelijke liefde jegens hen (2 Cor. V: 14 en 15) en welks uitwerking de reiniging van alle zonden is, door de regtvaardigmaking in de eerste plaats, en daarna ook door de heiligmaking, die toch nooit geheel en al van de regtvaardigmaking kan worden gescheiden.

Ook strekt daartoe het noodzakelijk belijden zijner zonden, met hartdoorgrievende smart en eene droefheid naar God, volgens 2 Cor. VII: 10, waarvan hij hoofdstuk I vers 8—10 gehandeld had. Zulk eene belijdenis moet noodzakelijk een' haat tegen alle zonden in de geloovigen verwekken, wijl God-zelf ook ten hoogste de zonde haat. Deze en andere beweegredenen nu, schoon ze zeer gepast zijn, om de geloovigen van alle zonden af te schrikken, hebben echter door de overblijfselen des vleesches deze volkomene uitwerking niet in hen, waarom Johannes er tegen de overgeblevene zonden en dagelijksche zwakheden nog eene dierbare en allerkrachtigste vertroosting bijdoet; doch hiermede zijn wij gekomen tot het 3^e deel onzer verhandeling.

III.

Deze vertroosting luidt aldus: „En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben eenen Voorspraak bij den Vader, JEZUS CHRISTUS, den regtvaardigen; en Hij is eene verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld.” Hierin ontmoeten wij eerst een voorwaardelijk voorstel: „en indien iemand gezondigd heeft;” dan eenen hemelschen Voorspraak voor de geloovigen als zij gezondigd hebben, hier voorgedragen: „eenen Voorspraak bij den Vader;” daarna eene vertoening, beschrijving en breede aanprijzing van dezen Voorspraak: „JEZUS CHRISTUS, den regtvaardigen; en Hij is eene verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld;” en eindelijk de toetigening van dezen Voorspraak aan de geloovigen, als de apostel zegt: „Wij hebben dezen Voorspraak.”

Het voorwaardelijk voorstel is: „en indien iemand gezondigd heeft.”

Het zij het iemand is uit u, geloovigen, die kinderen Gods zijt, of uit ons, die gelooven, welke des HEEREN dienaars zijn; dit moet zoo in het algemeen opgevat worden om het volgende werkwoord *wij hebben*.

„En indien iemand gezondigd heeft,” hetzij eens, of meermalen met Petrus, hetzij uit zwakheid, hetzij uit onwetendheid, hetzij met voorbedachten rade gelijk David.

Als de apostel hier nu zóó spreekt, stelt hij vast de mogelijkheid van te zondigen in de geloovigen niet alleen, maar ook hunne geneigdheid daartoe; ja zelfs dat er in alle geloovigen zonden zullen verblijven tot aan het einde van hun leven. „Voorwaar er is geen mensch regtvaardig „op aarde, die goed doet en niet zondigt,” Pred. VII: 20. „Want het vleesch begeert tegen den Geest, en de Geest „tegen het vleesch; en deze staan tegen elkander, alzoo „dat gij niet doet, hetgeen gij wildet,” Gal. V: 17, en hieruit komt het, dat wij allen in vele struikelen,” Jak. III: 2_a.

Johannes stelt dit hier niet voor als eene voor zich-zelf en de geloovigen onzekere en twijfelachtige voorwaarde, maar als iets zekers zegt hij: „en indien iemand gezondigd heeft,” hetgeen ons zeker overkomen en gebeuren zal, zoo lang wij hier op aarde leven, gelijk uit hoofdstuk I vers 8 en 10 blijkt. Daarom is ook zeer wel van Calvinus en Zanchius aangemerkt, dat de woordjes van den grondtekst, door „en indien iemand” vertaald, niet zoo zeer eene voorwaarde als wel eene stellige waarheid daar ter neder stellen, en dat daarenboven deze uitdrukking met eene uitlating voorgesteld is, zoodat zij op deze wijze moet aangevuld worden: „en indien iemand gezondigd heeft,” laat hem daarom niet wanhopen.

Om reden dat er voor hem is:

„Een Voorspraak bij den Vader.”

De Vader is de eerste Persoon in de aanbiddelijke Drieëenheid, zijnde van natuur de Vader van CHRISTUS en door genade om Zijnentwil ook de Vader der geloovigen, volgens Joh. XX: 17.

Deze moet huishoudelijk in het werk der verlossing als Regter aangemerkt worden, volgens Rom. VIII: 33 en 34.

Zijn troon en Zijn gerigt worden in den hemel gesteld, Joh. XVI: 28.

Daarom spreekt Johannes van eenen Voorspraak bij Hem, namelijk bij Hem, Die in den hemel is.

Het woord *Paraklätos* beteekent niet alleen een' Trooster, een' Leeraar, een' Vermaner, een' Voorbidder voor een' ander', in welken zin Johannes dit viermaal in zijn evangelie van den H. Geest gebruikt, maar zegt ook een' Advokaat, een' Voorspraak, die eens anders zaak verdedigt, en te weeg brengt, dat een beschuldigde volgens het regt wordt vrijgesproken. In deze beteekenis gebruikt Johannes hier dit woord, doch niet van den H. Geest, een' geschapen' engel, en nog veel minder van een' afgestorven heilige, maar van CHRISTUS. Daarom beschrijft hij dezen Voorspraak ook verder, hem noemende „Jezus Christus.”

Deze twee namen, op Goddelijk bevel den Immanuël gegeven, wijzen duidelijk genoeg aan, dat Hij die Voorspraak is. Trouwens — de gansche Bijbel schrijft alleen den Messias het ambt toe van der zondaren Voorspraak bij den Vader te zijn, die op Zijn verworven regt hunne behoudenis en zaligheid eischt, Job XXXIII: 24 en Rom. VIII: 34.

Met JEZUS CHRISTUS dit ambt toe te kennen, wordt er vastgesteld, dat er door de zonde tegen God misdaan wordt (Ps. LI: 6), dat de mensch moet bekennen zulks te doen (Dan. IX: 10), dat de mensch daarom met regt beschuldigd wordt van de wet (Joh. V: 45), van den duivel (Openb. XII: 10), en van zijn eigen geweten (Rom. II: 15); doch dat JEZUS CHRISTUS de Advokaat en Voorspraak is, die de zaak van de Zijnen bij God goed maakt.

De oefening van dit Zijn ambt bestaat hierin:

Eerst, dat Hij-zelf in persoon voor Gods aangezicht verschijnt, en aldaar toont voor hen volkomen voldaan te hebben, Hebr. IX: 24.

Dan, dat Zijn bloed roept en om die dingen spreekt, welke Hij voor de Zijnen verdiend heeft, Hebr. XII: 24.

Eindelijk, dat Hij ook voor de Zijnen met der daad de volle vrijspraak eischt, Hand. XXVI: 18.

Zoodanig een Voorspraak is CHRISTUS oudtijds al voor Zijne menschwording geweest, volgens Job XXXIII: 24, Hand. IV: 12, en was Hij ook in de dagen Zijns vleesches, Joh. XVII: 24, Luk. XXIII: 12, maar zoodanig een is Hij ook nu inzonderheid bij den Vader in den hemel, volgens Rom. VIII: 34 en Hebr. VII: 25.

Dit is van Hem voorzeggd, Ps. II: 8, Jes. LXII: 1, en dit heeft Hij-zelf beloofd, Joh. XIV: 16. Hij is ook de eenige Voorspraak, want die dingen, welke in eenen

hemelschen Voorspraak vereischt worden, worden in Hem alléén gevonden, onder welke vereischten bovenal eene dadelijke en lijdende gerechtigheid behoort.

Hierom beschrijft Johannes Hem verder als „den regt-
„vaardigen.”

Zoodanig een is Hij *eensdeels* als God, als die de wet van God volmaakt vervuld heeft als den tweeden Adam, volgens Matth. III: 15, *anderdeels* omdat Hij Zich aan het allerbijzonderste bevel des Vaders geheel onderworpen heeft door Zijn gewillig lijden voor al de uitverkorenen, volgens Ps. XL: 7—9, Joh. X: 17 en Filipp. II: 7—9. Hierdoor heeft Hij eene dadelijke en lijdelijke gerechtigheid, welke beide in den tweeden Adam vereischt worden, en voor den uitverkorenen zondaar tot zaligheid noodzakelijk zijn. Dit is daarom ook van den Meesías voorzeggd, Ps. XL: 11, Jes. XLV: 24 en 25, Jer. XXIII: 6 en Dan. IX: 24, en wordt in het N. Testament aan Hem toegeschreven, Rom. V: 19, 2 Cor. V: 21, Hebr. VII: 27, daarom wordt Hij ook dikwijls „den regtvaardigen” genoemd, als Jes. LIII: 11, Jer. XXIII: 5, 1 Petr. III: 18. Deze dubbele gerechtigheid schrijft Johannes Hem toe, als hij Hem hier „den regtvaardigen” noemt. Zijne lijdelijke gerechtigheid sluit hij er zeker niet uit, omdat hij Hem in het vervolg alzoo beschrijft: „En Hij is eene verzoening „voor onze zonden,” enz. In deze woorden ontmoeten wij *eerst* een voorstel, en *daarna* deszelfs verdere uitbreiding.

In het voorstel noemt Hij CHRISTUS: „eene verzoening „voor onze zonden.” Dit woord *verzoening*, Johannes zeer eigen, zegt hier en 1 Joh. IV: 10 naar onze gedachten *eene zoenofferande*, eene offerande, waardoor de zonden verzoend en weggenomen zijn. Alzoo gebruiken de zeventig zoogenaamde Grieksche overzetteren dit woord achter het woord *zonden*, zeggende „*zondoffer*,” dat is eene offerande voor de zonden; zie: Ezéch. XLIV: 27, en Ezéch. XLIII: 22 en XLV: 19.

Dit zoo te verstaan en op te vatten raadt ons de spreekwijze in den grondtekst aan: want van de zoenofferande wordt gezegd, dat zij is *peri hamartias*, Hebr. X: 8, 18 en 26 en Hebr. XIII: 11, dat is, dat zij geslagt en opgeofferd is om de zonde, en dat zij de verdienende oorzaak daarvan is. En zekerlijk is CHRISTUS zoo eene zoenofferande voor de zonden, want om die te verzoenen, is Hij geslagt

en opgeofferd. Dat hebben de profeten voorzeggd, Ps. XL: 7 en 9, Jes. LIII: 10; dat hebben de levietische offeranden afgeschaduwd; dat heeft Johannes de Dooper te kennen gegeven, Joh. I: 29; dat heeft CHRISTUS-zelf ingeprent, Matth. XXVI: 28; dat hebben de apostelen geleerd, inzonderheid Paulus in zijnen brief aan de Hebreëen, en dat bevestigd hier ook Johannes.

CHRISTUS is eene ware en eigenlijk gezegde zoenofferande, en derhalve eene verzoening voor de zonden, omdat de zonden der uitverkorenen op Hem gelegd zijn, Jes. LIII: 6, omdat Hij derzelve straffen gedragen heeft, 1 Petr. II: 24, omdat Hij alzoo den vertoornden God bevredigd, de zonden verzoend en de vergeving der zonden verdiend heeft, Rom. III: 25, 2 Cor. V: 18 en 21, Col. I: 20.

Maar met nadruk spreekt hier de apostel, als hij zegt: „*Hij* is eene verzoening voor onze zonden.”

Zoo maakt *Hij* dan eene tegenstelling van CHRISTUS tegenover de Aäronsche priesters, die niet zich-zelven, maar redelooze beesten offerden.

Zoo geeft *Hij* CHRISTUS voortreffelijkheid te kennen, namelijk, dat Hij, Die de Zoon Gods, de Godmensch, de regtvaardige en de Hoogepriester-zelf is, ook tevens het zoenoffer is en wel Hij-alleen.

Zoo voegt *Hij* eindelijk Zijne voorbedding als Voorspraak te zamen met Zijne opoffering als Priester: Hij, de Voorspraak, is zelf de verzoening, iets, dat Paulus ook dikwijls doet, Hebr. IX: 12, 24 en 25. Hij zou ook des zondaars Voorspraak niet kunnen zijn, zoo Hij niet tevens eene verzoening voor hunne zonden ware.

Het is ook opmerkelijk, dat de apostel in den tegenwoordigen tijd zegt: „*Hij is* eene verzoening.” CHRISTUS heeft zich eenmaal op aarde opgeofferd, Hebr. X: 10. Hij blijft altijd Priester in den hemel, omdat de kracht Zijner offerande, eenmaal opgeofferd, tot in der eeuwigheid blijft, volgens Hebr. VII: 24 en 26, Hebr. X: 14. Opdat nu niet iemand zou denken, dat Johannes leerde, dat CHRISTUS slechts eene verzoening was voor de geloovigen, die toen leefden, of alleen voor de zonden der Joden, voegt hij er nog bij:

„En niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld.”

Door de zonden, die hij hier „de onze” noemt, heeft

hij het oog, òf op de zonden der weinige geloovigen, die er destijds waren, òf op die der bekeerden en geloovigen uit de Joden.

Tegenover deze stelt hij „de geheele wereld.” Buiten twijfel is er in deze spreekwijs eene *Synecdoche totius pro parte*, dat het geheel voor een gedeelte van hetzelfde genomen wordt, want tot de geheele zondige wereld in hare volle ruimte genomen behooren ook de gevallene engelen, die nogtans door CHRISTUS niet zijn verlost, Hebr. II: 16. CHRISTUS is ook geene verzoening voor de geheele wereld der menschen in hare volle ruimte genomen, omdat Hij voor de verworpenen niet bidt, Joh. XVII: 9, daar nogtans Zijne Voorbedding als Voorspraak en Zijne opoffering als Priester altoos en onafscheidelijk zamen gaan. De geheele wereld wordt ook elders *Synecdochice* voor een gedeelte van haar genomen, als Luk. II: 1 en Hand. XI: 28, en zoo wordt ook hier de geheele wereld genomen voor al de uitverkorenen in dezelve, die ook onder den naam *wereld* voorkomen, Joh. 1: 29, Joh. III: 16 en Joh. IV: 42. Hier komen zij voor onder de benaming „de geheele wereld,” en wel om de volgende redenen:

1). Omdat zij, op zich-zelfen aangemerkt, een groot gedeelte van de wereld uitmaken, vergeleken Joh. XII: 19, welke Johannes hier dan tegenover de weinige geloovigen stelt, die er in zijnen tijd waren;

2). Omdat zij het beste gedeelte der wereld zijn, volgens Jes. VI: 13, Ps. XVI: 3 en Spr. XII: 26;

3). Omdat zij verspreid zijn door de geheele wereld, door alle tijden heen, zoo vóór CHRISTUS (Hand. XV: 11) als na CHRISTUS (Joh. XVII: 20); zoo door alle plaatsen, waar menschen woonden (Matth. II: 1, Ps. LXXII: 8, 9 en 10, Joh. XI: 52), als door alle volken en geslachten der menschen, *beide* onder Joden en heidenen, die ook onder den naam *wereld* voorkomen, Rom. XI: 12 en 15 vergeleken met Openb. V: 9, Gen. XII: 3, Gen. XXII: 18, op welke twee laatste redenen ook Johannes buiten twijfel het oog heeft; want hij doet dit er bij om daarmede aan te toonen dat JĒZUS de beloofde Messías is, en opdat hij daarmede vertroosten zoude al de geloovigen, die tot aan het einde der wereld leven zullen, en wien hij zoowel als zich-zelfen dezen Voorspraak toeigent, zeggende: „Wij „hebben dezen Voorspraak.”

Johannes en alle ware geloovigen hebben Hem voor zich tot eenen Voorspraak en eene verzoening, omdat Hij hunne zonden gedragen heeft aan het kruis; omdat Hij hun van God wordt aangeboden in het Woord en de Sacramenten; omdat Hij hun van God-zelven gegeven en geschonken is; omdat Hij hunne zaak waarneemt bij God den Vader, en met hen vereenigd is door den Geest der wedergeboorte.

Ja! zij hebben Hem ook werkzaam in zich: in hunne harten door kennis, geloof, hoop en liefde; in hunnen mond, door van Hem te spreken, en hunne gebeden in Zijnen naam uit te storten; in hun gansch gedrag, door Zijn beeld te vertoonen, dewijl Hij eene gestalte in hen gekregen heeft, volgens Gal. IV: 19. Gelijk het nu noodzakelijk is tot de zaligheid, en betamelijk tevens CHRISTUS zoo te hebben, zoo is het ook tevens vol vertroosting voor een geloovige tegen zijne dagelijksche zonden en struikelingen; en daarvoor brengt Johannes het hier eigenlijk te berde.

Ziet daar Toehoorders! deze stof voor u geopend en verklaard.

TOEPASSING.

Uit deze verhandelde woorden blijkt zeer klaar, dat CHRISTUS waarlijk voor de uitverkorenen voldaan heeft, tegenover de Socinianen; en dat Hij de eenige Voorspraak is bij den Vader, tegenover de Roomschen.

Doch, waarde Toehoorders! die hier thans tegenwoordig zijt, hoe merkt gij elk voor u deze woorden toch aan? De meeste uiterlijk geroepenen, die onder de bediening van het evangelie en de genademiddelen leven, beelden zich in dat JEZUS CHRISTUS, de regtvaardige, ook hun Voorspraak bij den Vader en eene verzoening voor hunne zonden is, en eigenen Hem maar aan zich toe. Doet gij voor u-zelven ook alzoo? Behoort gij ook onder die?

De meesten doen dit zonder eenigen grond, regtstreeks tegen de waarheid der zaak aan; en onder de zoodanigen behoort ook gij, die u-zelven dit toëigent zonder den persoon van JEZUS CHRISTUS, den regtvaardigen, regt te kennen, aan wiens gemoed Hij nooit ontdekt of in waarheid bekend geworden is, ofschoon zulks volstrekt noodzakelijk is, volgens Joh. XVII: 3. Gij behoort ook tot

de zoodanigen, die u-zelfen dit toeëigent en nogtans in uwe zonden, op uwen vorigen weg en onder uw voorgaand gezelschap maar voortleeft, dat duidelijk strijdt tegen Jes. LV: 7.

En gij behoort er ook onder, die u-zelfen dit toeëigent, en echter met JEZUS CHRISTUS, den regtvaardigen, zeer weinig op hebt, weinig aan Hem denkt, weinig van Hem spreekt, weinig tracht tot Hem te komen; ja! die dit tastelijk openbaart, daar gij geen gezet zijt van degenen, die God vreezen, daar gij voor JEZUS en Zijne zaak niets over hebt, en Hem en Zijn volk tegen staat en tegen loopt.

Anderen meenen daartoe grond te hebben, tellen zich onder de vromen en voegen zich bij Gods volk. Doch mogten hunne oogen eens open raken, dan zouden zij zien en overreed worden, dat zij op treurige klippen en gevaarlijke droggronden zaten en zijn vastgeraakt.

De een denkt en beeldt zich in dat JEZUS CHRISTUS ook zijn Voorspraak bij den Vader en eene verzoening voor zijne zonden is, omdat hij Hem uit den Bijbel als eenen zoodanigen kent, dat met zijn oordeel toestemt, bevat en menigmaal met zijnen mond uitroept: „CHRISTUS alleen „kan mij helpen, het moet JEZUS CHRISTUS zijn,” zonder dat er iets van CHRISTUS *aan* of *in* zijn hart komt, of tus-schen CHRISTUS en zijn persoon omgaat.

Een tweede denkt dit van zich-zelfen, omdat zijne zonden en derzelve straffen hem wel eens vrij klaar en met zeer veel aandoening zóó voorkwamen, dat ze hem zeer benaauwd maakten, ja als een zwaar pak waren; doch hij heeft zich-zelfen daarvan ontlast, zonder dat CHRISTUS hem dat pak heeft afgenomen.

Een derde beeldt zich dat in, omdat hij op roepen en bidden tot CHRISTUS wel eens wat verruiming en vertroosting gekregen heeft, zonder dat CHRISTUS-zelf Zich aan hem openbaarde, en dat daaruit de verruiming- en vertroosting voortvloeyde.

Een vierde stelt dit van zich-zelfen vast, omdat Hij nu godzalig zoekt te leven, en zich daarom ook bij de vromen en godzaligen voegt, zonder dat hij eerst in CHRISTUS met God verzoend en bevredigd is.

Al den zoodanigen betuigen wij: indien gij op uw sterf-bed en in den dag des oordeels bevindt en gewaar wordt,

dat gij nog in eenen onverzoenden staat met God zijt, dat JEZUS CHRISTUS uw Voorspraak bij den Vader niet is, dat gij nog in uwe zonden ligt en Hij tot u zegt: „Ik „heb u nooit gekend” en „gaat weg van Mij, gij ver- „vloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en „zijnen engelen bereid is,” gelijk er Matth. XXV: 41 staat, dat wij u op dezen dag al daarvoor hebben gewaar- schuwd. God en al de vromen zijn onze getuigen, ja gij- zelve zult in den dag des oordeels onze getuigen moeten zijn, dat wij het u in den naam Gods reeds hebben aan- gezegd.

Och! mogt gij dan eens ziende geraken en regt wakker worden, en het zóó ter harte nemen, dat er dag of nacht rust noch duur bij u ware, vóór dat gij JEZUS-zelve hadt gevonden, Hij in waarheid uw Voorspraak ware geworden, en gij van Hem bewijzen ontvangen hadt, dat gij *in* en *door* Hem met God verzoend waart! Daar is anders geene kans om behouden en zalig te worden.

Is er onder u een of ander in zulk een' staat of toe- stand, eene overreedde, ontdekte en overtuigde; u roepen wij in het bijzonder toe: Gij moet JEZUS-zelve tot uwen Voorspraak en uwe verzoening hebben; laat u toch niet eer of met iets anders te vreden stellen.

Al zijn uwe zonden nog zoo vele en zwaar, al zijt gij nog zoo blind, onwillig en onmagtig, al kunt gij-zelf niet bidden; JEZUS-zelf is eene verzoening, en een krachtige Voorspraak, die alles goed maakt.

Houd maar aan; CHRISTUS heeft nooit iemand, die aan- hield voor het hoofd gestooten en ledig weggezonden, Joh. VI: 37; en Hij zal het u dan ook niet doen.

Mogt gij het eens geheel en al bij u-zelve opgeven, u-zelve en alles buiten Hem loslaten en u zoo in CHRIS- TUS genade-armen en genade-schoot in het geloof neder- werpen; o! Hij zou u met God verzoenen, en aan u be- wijzen uw Voorspraak en uwe verzoening ook te zijn.

Wat zegt gij, vromen en begunstigden! hebt gij dat zoo niet ondervonden, moet gij, tot roem van Gods vrije genade en om JEZUS-alleen de kroon op het hoofd te zet- ten, moet gij hiervan deze getuigenis niet geven?

Toen gij u-zelve en alles buiten CHRISTUS los liet, en u alzo in het geloof in Zijne genade-armen en Zijnen ge- nade-schoot nederwierpt, heeft Hij u toen niet met God

verzoend, en in eenen verzoenden staat met Hem overgebracht.

Hebt gij toen niet iets van CHRISTUS *aan* en *in* uw gemoed gekregen? Is er toen niet wat tusschen CHRISTUS en u persoonlijk omgegaan?

Heeft CHRISTUS-zelf u toen niet uw pak afgenomen, en u daarvan ontlast?

Als CHRISTUS zich-zelfen aan u openbaarde, kwam er dan, en komt nog niet dagelijks uwe verruiming en regte vertroosting alleen daaruit voort? Wij zijn verzekerd, dat niet één ware vrome en begenadigde dit ontkennen zal.

Maar misschien klagen verscheidenen uwer, godzaligen, dat zij zeer donker en dor zijn, dat zij veeltijds werkeloos en ongevoelig daarheen gaan, dat zij gedurig onvrijmoedig en tot oneer van JEZUS zijn.

Doch is het wel te verwonderen, begenadigden, dat velen uwer zoo zijn, dewijl gij dikwijls in deze of die zonde eenen tijd lang liggen blijft of voortgaat, dewijl gij zoo weinig een gezet en aanhoudend gebruik maakt van uwen Voorspraak JEZUS?

Hierdoor krijgt het ongeloof meer en meer kracht in u, en kunt gij niet regt op nieuw met Hem tot verzoening in het geloof werkzaam raken, omdat gij zoo weinig met Paulus naar de volmaaktheid jaagt, Filipp. III.

Mijne kinderkens! wij roepen u deze dingen toe, „op, dat gij niet zondigt,” maar alle en allerlei zonden zoekt tegen te staan; opdat gij u terstond naar uwen Voorspraak wendt, wanneer gij gezondigd hebt; opdat gij dag aan dag en uur bij uur op nieuw in Hem verzoening en alles zoekt.

Weet tot uwen troost en uwe bemoediging, godzaligen, tegen uwe dagelijksche zonden en uw zondig bestaan is Hij eene verzoening; Hij blijft uwen getrouwen Voorspraak bij den Vader, al zijt gij ook duizendmalen ontrouw; op Zijne verzoening en Zijnen Voorspraak zult gij gewis den hemel en de heerlijkheid ingaan.

AMEN.

TWEEDE LEERREDE

TEKST:

1 Joh. III: 20 en 21. *Want indien ons hart ons veroordeelt, God is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen. Geliefden! indien ons hart ons niet veroordeelt, zoo hebben wij vrijmoedigheid tot God.*

(EERSTE GEDEELTE).

INLEIDING.

Het behoorde door een ieder behartigd te worden, wat Paulus tot die van Corinthe zeide: „Onderzoek u-zelven,” 2 Cor. XIII: 5^a. Het woord *onderzoeken* is ontleend van de schippers, die ter zee varen, of van hunne loodsen, die de diepten en ondiepten der zee peilen. Want gelijk die de diepte met het peillood onderzoeken, om niet op ondiepten of zandplaten te raken, en alzoo schipbreuk te lijden, maar voor den wind zeilende voorspoedig hunne reis bevorderen mogen; alzoo wil ook de apostel, dat de Corinthers zich-zelfen getrouw onderzoeken en peilen zouden, dat ze hunne harten zouden gronden, om geene schipbreuk in de genade en het geloof te ondergaan. Ieder mensch heeft immers de meeste kennis aan zich-zelfen, om te oordeelen, hoe de uitgangen en bewegingen zijns harten zijn. Daarom zegt Paulus: „Wie van de menschen weet „hetgeen des menschen is, dan de geest des menschen, „die in hem is?” 1 Cor. II: 11^a. En daarom behoorde een ieder zijn hart dikwijls met ernst te peilen en te onderzoeken, want daaruit moeten wij oordeelen, hoe wij met den **HEERE** staan.

Want bevinden wij, dat „ons hart ons veroordeelt, God „is meerder dan ons hart, en kent alle dingen;” wij heb-

ben derhalve van Hem zwaarder oordeel te verwachten; maar „indien ons hart ons niet veroordeelt, zoo hebben „wij vrijmoedigheid tot God,“ gelijk de apostel Johannes ons in de voorgelezene woorden leert.

Het voornaamste oogmerk, dat Johannes met het schrijven van dezen „algemeenen brief“ zich voorstelde, was buiten twijfel, om eene korte schets van de ware Christelijke godsdienst te geven. Daarom wijst hij in de eerste vier verzen van het eerste hoofdstuk aan de volmaakte zaligheid, die er is in de gemeenschap der kerk, namelijk de gemeenschap met God den Vader, en Zijnen Zoon JESUS CHRISTUS, mitsgaders die volkomene vreugde, die er ontstaat in de harten van Gods kinderen; gaande vervolgens over om de rechte bewijzen aan te toonen, waaruit iemand kan weten of hij deze gemeenschap met God deelachtig is.

Het eerste bewijs van de gemeenschap Gods is *de wandeling in het licht*, vers 5—7 van hoofdstuk I;

Het tweede, *een belijden van zijne zonden in het geloof*, hoofdstuk I: 8 tot hoofdstuk II: 2, en

Het derde, *het onderhouden van Gods geboden*, van hoofdstuk II: 3 tot hoofdstuk III: 10, en bij deze gelegenheid beschrijft hij de onderlinge liefde in het gemeen, vers 11—15 van ons tekst-hoofdstuk, en de kracht der ware liefde in het bijzonder, in vers 16—18.

En deze liefde dringt hij met deze beweegredenen aan:

1°). „Hieraan zullen wij kennen of wij uit de waarheid zijn,“ vers 19^a, en

2°). „Wij zullen onze harten verzekeren voor Hem,“ vers 19^b. Deze laatste beweegrede toont Johannes ook van zeer veel belang te zijn; doordien het een groot onderscheid is of men een veroordeelend of een niet veroordeelend geweten heeft, in onzen tekst, en omdat men dan ook op het bidden ontvangt, in het volgende 22^e vers.

Onze tekstwoorden behelzen dan eigenlijk in zich: EEN VEROORDEELEND EN EEN NIET VEROORDEELEND GEWETEN, WAARIN WAARLIJK EEN GROOT ONDERSCHIED IS; HIER VAN JOHANNES BRINGEBRAGT ALS EENE ZAAK VAN ZEER VEEL AANBELANG, OM ONZE HARTEN VOOR DEN HEERE TE VERZEKEREN. Woorden, mijne vrienden! die, schoon ze zwaar zijn om regt verklaard te worden, echter zeer nuttig zullen worden bevonden, indien ze ter betrachtning wèl worden gebruikt, en indien ze u maar bragten tot onderzoeking van uwen toestand.

De HEERE geve u daartoe eenen zegen! Amen.

Wij zullen tot opening van deze woorden onderzoeken:

A. Wat het vonnis is van ons hart, zoo de veroordeeling als de vrijspreking, en dan

B. Wat gezag dat vonnis heeft.

Met het eerste gedeelte zullen wij in dit morgenuur u trachten bezig te houden, en het tweede aanstaanden Vrijdag over acht dagen voor u zoeken te openen.

Van het vonnis onzes harten zegt Johannes: „Indien „ons hart ons veroordeelt” en „Indien ons hart ons niet „veroordeelt,” waarin wij met aandacht moeten onderzoeken,

I. Wat hij door het hart verstaat, en

II. Wat het is van zijn eigen hart al of niet veroordeeld te worden.

VERKLARING.

I.

De regter over onzen zielstaat, die oordeelt, noemt Johannes *het hart*.

Dit beteekent meer, dan alsof hij maar zeide: „indien „wij ons veroordeelen,” of „indien wij ons niet veroordeelen;” want dat konden wij doen door onbedachtzaamheid, met Sion, Jes. XLIX: 14; maar door het hart tot regter te stellen, toont hij, dat ons oordeel over onzen staat voortkomen moet uit de innerlijke bevinding, volgens Davids voorbeeld, Ps. XXVII: 8.

Het woord *hart* heeft in Gods Woord onderscheidene beteekenissen.

Eigentlijk wordt er door verstaan, dat voortreffelijke deel in 's menschen ingewand, dat het eerst leeft en het laatst sterft; de „bornput” van leven en bewegingen, gelijk Salomo het noemt, Pred. XII: 6.

In eene *oneigenlijke* beteekenis geeft het wel eens te kennen: De ziel des menschen, welker zuchten en begeerten voornamelijk in het hart gevoeld worden, en daarom ook den naam van *hartstogten* dragen.

Somtijds ook wel sommige vermogens en werkingen der ziel, als: verstand, wil, genegenheden en geheugen.

Zeer gemeen wordt ook in 's HEEREN Woord door het hart *het geweten* te kennen gegeven. Zoo lezen wij 1 Sam.

XXIV: 6: „Het geschiedde, dat Davids hart,” dat is zijn geweten, „hem sloeg, omdat hij de slip van Saul „afgesneden had,” en de HEERE zegt Ezéch. XIV: 5: „Opdat Ik het huis Israëls in hun hart,” dat is in hun geweten, „grijpe, dewijl zij allen door hunne drekgoden „van Mij vervreemd zijn;” en in onzen tekst zeer duidelijk, alwaar dit hart een veroordeelen, of een niet veroordeelen wordt toegeschreven.

Dit hart of het geweten is een vermogen of eene kracht van des menschen redelijke ziel, waarmede een iegelijk onderzoek doet aangaande zijne eigene handelingen, volgens de regelen van gerechtigheid en billijkheid, die God den mensch natuurlijk indrukt of in Zijn heilig Woord openbaart; op welk onderzoek dan volgt eene goedkeuring of veroordeeling onzer eigene handelingen, en uit deze goedkeuring of veroordeeling komt dan eene inwendige rust of eene benaauwende ongerustheid. Dit is eene beschrijving van het geweten ten breedste aangemerkt, bevattende zoo wel het natuurlijke als het verlichte geweten.

De handelingen en bedrijven van het geweten zijn inzonderheid deze:

1). Het geweten bedient het ambt van wetgever en maakt in Gods naam den mensch bekend met de grondregelen, waarnaar hij heeft te leven, en zich tot derzelver onderhouding verbindt. Klaar en krachtig gaf de Grieksche dichter Menander dit den menschen van zijnen tijd in dit nadrukkelijk versje te verstaan:

Het geweten is
Den mensch een God gewis.

2). Het geweten doet het werk van een' getuige, om vóór den mensch te getuigen wanneer hij goed gedaan heeft, en tegen hem te getuigen, als hij kwaad gedaan heeft; en in dezen zin heeft het kennis van des menschen handelingen, en vergelijkt die met de natuurlijke en schriftuurlijke wet Gods. „Ik zeg de waarheid in CHRIS-„rus, ik lieg niet, mijn geweten mij mede getuigenis ge-„vende door den H. Geest,” zegt Paulus, Rom. IX: 1. Van hier komt het spreekwoord: Het geweten is als dui- zend getuigen.

3). Het geweten bekleedt het ambt van regter, wanneer het in Gods naam den mensch vrijspreekt en onschul-

dig verklaart, voor zoo verre hij zich naar Gods Woord heeft gedragen; of wanneer het den mensch over zijne misdrijven veroordeelt en ter straf verwijst, voor zoo verre hij van dat Woord is afgeweken.

4). Het geweten neemt ook de uitvoering van het vonnis op zich: het geesselt, het grieft en het pijnigt den misdadiger zóó lang tot hij zich met God verzoent. Hier van spreekt met nadruk de Heidensche dichter Juvenalis, wiens latijnsche versen, den geleerden bekend, in onze taal met deze woorden beginnen:

Waarom acht gij, o mensch! die lieden vrij te wezen,
Die door 't geweten zijn verbaasd, in angst en vreeze?
Die deze geessel stil met harde slagen slaat?
Aan wie decz' binnen-beul in 't hart geen ruste laat?
Geen plagen zijn zóó fel; geen smart komt zóó te treffen,
Als die zij nacht en dag in hun gemoed beseffen:
De straffen, die de wreë Ceditius uitvond
En halen hier niet bij, noch die van Rhadamónt (*).

Daarentegen loont en kroont het den weldoener, en vergeldt hem met eene gedurige vreugde, volgens Spr. XV: 15.

5). Het geweten is een advocaat *in* en *voor* de zaak Gods, waarvoor het pleit, die de daden naar zijne wetten in waarheid toetst. Het is een advocaat, die het regt verstaat, Rom. I: 32, die niet mist omtrent de daden. De gedane zaak, bij de regtsgeleerden *questio facti* genoemd, komt aan hetzelfde niet voor als bedenkelijk, noch in de zaak, noch in de manier: het heeft er eene nette aantekening van, en wel in een dier boeken, die de groote Regter zal openslaan. Daar valt niets te ontzenuwen of te bewimpelen. En aangaande het regt, het weet het, en vindt het ook in deszelfs hart geschreven, volgens Rom. II: 14 en 15. Grondt of liever huisvest er een verkeerd oordeel des vleesches in, dan laat het 't oordeel, door de zaak in revisie te brengen, nader overwegen, en gaat het beteugelen, om niet naar eigen lust en drift, maar naar het regt Gods te oordeelen. Laat het onderzoeken den wil Gods en Zijne waarheid: het verkeerde oordeel des vleesches zal het vinden, en dat als partijdig, ligtvaardig en tegen de rede te hebben geoordeeld, moeten verwerpen en bestraffen.

6). Het geweten is eene lichtende lamp, eene leidster

(*) Radamóntus, een der regters van den onderwereld, volgens de oude fabelleer.

naar de waarheid. Sálomo noemt het „eene lamp des „HEEREN,” Spr. XX: 27.

7). Het geweten is eene raadvrouw binnens deurs, Ps. XXVII: 8 en Rom. XIII: 5.

Vraagt gij tot welk einde de HEERE ieder mensch zulk een geweten gegeven heeft? Weest dan opmerkzaam.

De vromen en kinderen Gods hebben het geweten, opdat zij zijne getrouwe waarschuwingen zouden in acht nemen, wanneer zij door vleesch en bloed, of kwade voorbeelden der wereld, nu en dan tot eenig kwaad worden aangelokt, en het geweten zich daar tegen stelt. Zij moeten het dan gehoor geven, hun voornemen laten varen en God danken voor zulk eene getrouwe waarschuwing; zoodat het eene bijzondere gave des HEEREN is een levend, gevoelend en wakend geweten te hebben, dat ons zwaarmoedig maakt over de minste zonden en feilen, even als Davids geweten, dat meer verontrust is geworden, „omdat „hij de slip van Saul afgesneden had,” 1 Sam. XXIV: 6, dan Saul over het dooden van vijf en tachtig priesters des HEEREN, 1 Sam. XXII: 18. Indien een kind van God in zonden is gevallen, het rust niet, totdat het weder opstaat en met den HEERE verzoend is, zoo als in Petrus te zien is, wiens geweten door het hanengekraai en het aanschouwen van JEZUS opgewekt zijnde, hem met geweld uit des hoogepriesters huis dreef, met tranen in de oogen. Het sloeg David, toen hij uit vermetelheid het volk geteld had, en deed hem zijne dwaasheid bekennen, volgens 2 Sam. XXIV: 10.

Sommigen heeft de HEERE een geweten gegeven tot overtuiging en bekeering; want gelijk Hij met eede verklaart, dat Hij den dood des zondaars niet begeert, Ezéch. XXXIII: 11^a, zoo betoont hij zulks hierin, door elk mensch een geweten te geven tot eene leidsvrouw en waakster, die gedurig het oog op hem heeft, hem vermaant, waarschuwt, leidt, bestraft, aanklaagt en veroordeelt; indien hij zich verzondigt, pijnigt en kwelt, ja de voorsmaak der hel doet gevoelen, opdat hij daardoor van de zonden afgekeerd en tot CHRISTUS bekeerd moge worden.

Anderen heeft de HEERE een geweten gegeven, opdat zij voor het hooge gerigt Gods geene verontschuldiging zouden hebben om zich te verschoonen: want eens ieders eigen hart zal tegen hem opstaan, hem eerst aanklagen,

beschuldigen, overtuigen en veroordeelen, en zich daarna tot God wendende zal het zeggen: „HEERE! ik heb dezen „mensch, gelijk gij mij bevolen hebt, trouwelijk gewaar- „schuwd, en dagelijks vermaand, om voor Uw aangezigt te „wandelen in opregtheid des harten, om de godzaligheid te „betrachten, zich van de zonde te wachten en van alles, „wat Uwe Goddelijke Majesteit mishaagt; ik heb hem dag „en nacht beschuldigd, overtuigd, verschrikt en gepijnigd, „doch dit alles heeft niets geholpen, hij is evenwel in de „zonde voortgevaren; daar is niets te doen, dan dat Gij „hem in eeuwigheid verstoot en zendt bij den meester, „dien hij zoo vlijtig heeft gediend, om van hem loon naar „zijne werken te ontvangen.”

II.

Omdat de HEERE nu tot die einden ieder mensch een geweten gegeven heeft, daarom oordeelt en veroordeelt het een iegelijk naar zijn werk.

De apostel zegt niet, dat ons hart ons slechts aanzegt, hoe wij zijn, want dat is het werk des harten niet, maar dat zijn slechts bloote veroordeelingen en losse gissingen van ons-zelfen, die van dit werk des harten wel zorgvuldig moeten onderscheiden worden; hetwelk oordeelen is. Dat geschiedt wanneer eene vierschaar gespannen wordt, en, na onderzoek over de daden van den gedaagde, en vergelijking der wetten met zich-zelve, een vonnis over hem wordt uitgesproken. Alle gedachten, welke men een ander wijsmaakt van zich-zelfen en zijnen staat, zijn van dit oordeel des harten onderscheiden.

Daar het hart derhalve oordeelt, wordt eene vierschaar gespannen en een vonnis geveld, waartoe deze drie dingen behooren:

1°). Het hart heeft een wetboek, waarnaar het oordeelt; want het heeft eene zekere kennis van God en van de pligten, die de mensch zoo omtrent God als jegens zijne naasten te betrachten heeft, welke kennis God door het evangelie aan hem heeft geopenbaard, Rom. I: 19 en 32 en Rom. II: 14 en 15.

2°). Het onderzoekt en overweegt onze daden, en vergelijkt die bij hetgeen wij betrachten moesten, en kan het 't welbehagen des HEEREN nog niet genoeg onderscheiden,

dan houdt het zich twijfelachtig en onverzekerd, gelijk uit het 19^e vers van ons tekst-hoofdstuk af te leiden is. Daarom doet het in Gods Woord nader onderzoek en ziet, wat de eisch des **HEEREN** is.

3°). Het hart velt vonnis, ons aanzeggende of onze daden en werkzaamheden met die ingeschapene en geopenbaarde kennis van Gods wil en welbehagen overeenkomen of niet, en diensvolgens wijst het ons toe vrijspraak of straf, Rom. II: 15.

Nu volgt als van zelve, dat ons hart ons veroordeelt, als het op zulk eene wijze ons schuldig verklaart aan misdaden, die tegen zijne wet, tegen het geloof en tegen de genade strijdig zijn, en ons daarom waardig verklaart van God gestraft te worden, met die straffen, welke de wet aan den overtreders bedreigd heeft. Dat heet een kwaad en bevuilend geweten, 1 Cor. VIII: 7 en 1 Tim. I: 5 en 39.

En het hart veroordeelt ons niet als het, onze daden en werkzaamheden bij de wet en de beschrijving van het zaligmakend geloof in het evangelie vergelijkende, bevindt, dat die daarmede overeenkomen, en ons daarom vrijspreekt van schuld en straf, oordeelende, dat wij door het geloof aan Jezus deel hebben, en daarom een vonnis vellende tot onze regtvaardiging, geruststelling en blijdschap. Dat heet een goed en ongerlijk geweten, 1 Petr. III: 16 en Hand. XXIV: 16.

Maar, zal iemand mogelijk denken, hoe kan dit bestaan met Gods kinderen? Hoe kan er van hen gezegd worden, dat hun hart hen niet veroordeelt? Oordeelt niet het geweten naar waarheid? En naar waarheid oordeelende, kan het dan wel niet veroordeelen, als het zonden in iemand vindt? En in alle Gods kinderen zijn immers ook zonden; „want wij struikelen allen in vele,” Jak. III: 2_a, en Johannes zegt: „Indien wij zeggen, dat wij geene zonde hebben, zoo verleiden wij ons-zelve, en de waarheid is in ons niet,” 1 Joh. I: 8; en hoe kan het dan zijn, dat ons hart ons niet veroordeelt?

Om deze zwaarigheid weg te nemen, hebben sommigen deze woorden uit en met het voorgaande bepaald, alwaar de apostel eischte eene opregte liefde, eene liefde met de daad en in waarheid, niet met woorden en de tong-alleen; en daarop meenen zij, dat hij derhalve hier zijne gedachten heeft, indien ons hart ons niet veroordeelt van eene

geveinsde liefde, maar ons eene getuigenis geeft, dat onze liefde opregt, ongeveinsd is. Dit is nu in zich-zelfen wel zoo; daar onze liefde opregt is, daar oordeelt ons hart ook zoo van dezelve, en daarom veroordeelt het ons niet van bedrog en geveinsdheid.

Anderen gelooven echter, dat de apostel, dit zonder eenige bepaling voorstellende, in het gemeen hier ziet op een goed geweten, dat een' mensch niet veroordeelt. Want Johannes heeft hier tot zijn oogmerk, gelijk wij reeds in onze inleiding zagen, te vertoonen, welke eene groote zaak het is, als onze harten ons verzekeren, dat is bevredigen en geruststellen, voor God. Dit bewijst hij uit dien rampzaligen toestand, dat onze harten ons veroordeelen, en uit de gelukzaligheid, dat onze harten ons niet veroordeelen, dat daarom niet anders dan in het gemeen van het geweten, dat ons niet veroordeelt, kan verstaan worden.

Zoo spreekt immers doorgaans Gods Woord van Zijne kinderen, en zoo spreken zij ook van zich-zelfen. Hoort Paulus Hand. XXIII: 1b. „Ik heb met alle goed geweten voor God gewandeld tot op dezen dag.” Dit toont ons ook, wat zijn toeleg was, Hand. XXIV: 16: „En hierin oefen ik mij-zelfen, om altijd een ongerlijk geweten te hebben bij God en de menschen.” Wederom getuigt ook de apostel van Gods kinderen, Hebr. X: 22, dat zij hunne harten gereinigd hebben van het kwade geweten, dat veroordeelt en verschrikt, al hebben zij nog hunne zonden; zoodat Johannes wel van hen mag zeggen, dat hun hart hen niet veroordeelt.

Hunne harten en gewetens zijn overtuigd van JEZUS genoegzame verdiensten, die al de zonden en onreinigheden van Gods kinderen uitwischen. Deze waarheid heeft God laten prediken en aan hun geweten openbaar gemaakt, Zach. XIII: 1: „Te dien dage zal er eene fontein geopend zijn voor het huis Davids, en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de ongerechtigheid.” Hij is gepredikt door Zijnen voorlooper, als „het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.” Joh. I: 29b. „Zijn bloed reinigt van alle zonden,” 1 Joh. I: 7b, en „is eene verzoening voor alle zonden,” 1 Joh. II: 2. Wat dunkt u nu, kunnen de harten van Gods kinderen hen nu nog veroordeelen, daar zij weten, dat er deze verzoening voor hunne zonden is? dat er deze groote verdien-

sten zijn tegen de verdiensten hunner zonden? en dat dit rein water er is, om de geloovigen van hunne zonden te wasschen? — Onmogelijk!

En boven dit; zijn niet hunne harten overtuigd van hun geloof in den Zoon Gods, van hunne gemeenschap met Hem, en de regtvaardigmaking door Hem, waardoor zij vergeving der zonden en het regt tot het eeuwige leven ontvangen hebben? Door gebrek aan licht, zoolang het geweten duister is en blijft, dat is waar! kan de mensch hiervan onkundig zijn, en in sommige ware geloovigen kan dit al heel lang duren; nochtans, zoo ras God inwendig het gemoed verlicht, en met Zijn geestelijk licht bestraalt, kan hij hiervan niet onkundig blijven; maar dan weet hij min of meer iets van het geloof, dat in hem is. Door dat geloof wordt hij JEZUS ingelijfd, met Hem vereenigd, en in Zijne gemeenschap opgeheven; en hierop heeft God hem geregvaardigd en verklaard tot een' erfgenaam Gods, en mede-erfgenaam met JEZUS. Dit alles ziet zijn hart waarheid te zijn, en weet zijn geweten waarachtig te zijn uit Gods Woord. Hoe zou dan het geweten zoo iemand kunnen veroordeelen? Zou het tegen Gods oordeel durven spreken? dat zegt immers: „Die in den „Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, en komt niet in „de verdoemenis.” Zou het geweten dan hem durven veroordeelen, „die in den Zoon gelooft? Het kan ook wel zijn, dat het geweten van een' geloovige juist zoo veel licht niet heeft, om hem ten volle vrij te spreken en van Gods gunst te verzekeren; maar zal daarom het geweten hem veroordeelen, dien God regtvaardigt? Zou de dieenaar durven spreken tegen zijnen HEER, tegen den Opperregter. Neen! — zulk een geloovige mag rusteloos, onder veel beklemdheid des harten en met verlegenheid eenen zekeren tijd omsukkelen, totdat het den vrijmagtigen God behaagt hem meerder licht in zijne ziel te geven, maar zijn geweten zal hem daarom juist niet veroordeelen.

TOEPASSING.

Ziet daar Toehoorders! wat een veroordeelend en een niet veroordeelend geweten is. Dat ze zondaren zijn weten alle menschen, en in het gemeen bekennen zij zulks ook; maar welke de bijzondere zonden zijn, waaraan gij schuldig zijt,

en of gij opregt berouw over dezelve hebt, en JEZUS door het geloof aanneemt, vraagt dat aan uw geweten: dat weet, nevens den HEERE, beter dan eenig mensch, hoe gij van binnen gesteld zijt en wat gij bij God te verwachten hebt.

Doet gij zulks, dan zal het zich welhaast openbaren, wat het van u getuigt, en of het goed of kwaad van u voorspelt.

Het is een teeken van een kwaad geweten, dat veroordeelen moet, als men niet al de geboden Gods omhelst, dat men zwaarigheid maakt over deze of gene zonden, en anderen vrij laat henen gaan; dat kan het geweten niet dulden, wanneer het geraadpleegd wordt. Saul maakt zwaarigheid, dat de Israëlieten ossen- en schapen-vleesch met bloed zouden eten, 1 Sam. XIV: 33, en maakte geene zwaarigheid om vijf en tachtig priesters des HEEREN te dooden, 1 Sam. XXII: 18. Moet het geweten zoo iemand niet veroordeelen? een goed geweten maakt zwaarigheid in alle zonden, omdat ze van God verboden zijn en tegen Zijnen wil strijden, de eene zoowel als de andere.

Een tweede bewijs van een veroordeelend hart is het, wanneer iemand in het verborgen iets met volle toegevendheid doet, waarover hij zich voor de oogen der menschen zou schamen. De zulken zal het geweten veroordeelen, want het draagt den HEERE meer eerbied en ontzag toe dan allen menschen te zamen. Het geweten acht geene zonde verborgen, dewijl het voor God naakt en geopend staat. Daarom, o mensch! schuwt gij de oogen der menschen meer dan de oogen Gods: — geloof mij, uw geweten veroordeelt u.

Een derde bewijs van een veroordeelend hart is het, dat men de zonden mijdt, niet om des gewetens wil, noch omdat het zonden zijn; en eenig goed doet, niet uit een opregt hart en een behoorlijk einde, maar uit vrees voor straf, zoo het nagelaten werd, en andere vleeschelijke inzichten; gelijk de onregtvaardige regter, die de weduwe regt deed, niet om zijn geweten te voldoen, als daartoe wegens zijn ambt gehouden zijnde, maar om van hare moeilijkheid verlost te worden, opdat zij hem het hoofd niet meer brake, Luk. XVIII: 5.

Het is ook een bewijs van een veroordeelend hart, wanneer men de gemeene bestraffingen over de zonden zich niet aantrekt; maar de oogen op anderen slaat en van deze

of gene denkt: hem is daar de waarheid weêr gezegd, hij heeft zijne les wel gehoord. En terwijl zij zich zoo met anderen bemoeijen, vergeten zij zich-zelven, ja meenen, dat hun die bestraffingen niet aangaan. Doch die naar een niet veroordeelend hart tracht, trekt zich alles aan, onderzoekt zijn hart of hij aan zulke en dergelijke zonden schuldig is.

Eindelijk is het een kwaad teeken, dat men vreest zijn geweten aan te spreken, te onderzoeken, er mede te rekenen, en te zien hoe men er mede staat. Het gaat gemeenlijk met natuurlijke menschen als met kooplieden, wier zaken niet wèl staan: zij schuwen hunne rekenboeken op te slaan en te doorzien, omdat zij daarin vele schulden vinden, die ze verplicht zijn te betalen en die hun de droefheid en het hartzeer vernieuwen. Die wat kwaads onder de leden hebben schuwen ook hun eigen geweten, vrezende het in te zien, omdat zij daarin al hunne schulden vinden, waaraan zij voor Gods gerigt schuldig zijn. Wanneer een ieder zich-zelven aan deze stukken met ernst onderzocht en beproefde, hoe velen zouden er dan van hun eigen hart veroordeeld worden, daar ze nogtans gansch zorgeloos daar henen leven!

Maar, zal een ingebeeld christen, die enkel en alleen zijne inbeelding volgt, zeggen: Mijn hart veroordeelt mij niet, want ik zou God dan niet dagelijks mijn' Vader kunnen noemen, Hem bidden; ik zou immers dan ook moeten schrikken bij de gedachte, dat hij alles weet?

Maar waarop steunt uwe vrijmoedigheid? is het wel op goede gronden?

Spreekt uw hart u vrij, als gij hierover ernstig uwe gedachten laat gaan? als gij bij aanhoudendheid uw geweten onderzoekt? Voorzeker neen, ingebeelde christen! Ik ben verzekerd, dat gij nog nooit bij aanhoudendheid u-zelven ernstig onderzocht hebt, of dat uw geweten u wel eens eene andere getuigenis zal gegeven hebben. En daarom, bedenk u eens!

Veroordeelt uw hart u niet, als gij u-zelven eens nederlegt bij de werkzaamheden des geloofs, die de HEERE in Zijn Woord opgeeft? als gij eens met aandacht overweegt en uw hart afvraagt of die in u gevonden worden? Dat hebt gij immers nooit gedaan, ingebeelde christenen! of zoo ge het gedaan hebt, dan heeft uw geweten u wel anders getuigd

Hoor dit, o mensch! die uw geweten nooit raadpleegt, of zoo ge het raadpleegt er van veroordeeld wordt: wat zijt gij ongelukkig, uw hart veroordeelt u, en, of gij nu al het geroep van uw geweten zoekt te stillen, het zal u eens magtig worden. Waar henen dan? en „God is meer-„ der dan uw hart, en Hij kent alle dingen.”

Gave God dan, dat gij nog eens wakker werdet, en het geroep uws gewetens hoordet, opdat gij tot inkeer mogt komen, en, door uw geweten verschrikt geworden zijnde, u mogt bekeeren.

Mogelijk zullen er ook nog dezulken onder u gevonden worden, die het meest aan kennis en geestelijk licht ontbreekt, en een geweten in zich bevinden, dat nog niet ten volle overtuigd is van en licht heeft in die stukken, op welke men zich ten volle vrijspreken mag. Gij, waarmede het zoo gesteld is, wacht u, van u-zelfen op losse gronden vrij te spreken, maar stelt u levendig de gevaren voor, waarin gij zijt. Zoo gij nog eens voor God te veroordeelen waart, zou dat niet ellendig zijn? Behoort gij dan dit gevaar niet onder het oog te houden? Tracht naar eene gegronde kennis van den weg des geloofs, en zoekt aanhoudend licht bij den HEERE, om uw hart ook eens voor Hem te verzekeren.

Maar gij, die van uw hart niet wordt veroordeeld, Gods eigen bondvolk! het moest gedurig uwe betrachtting en uw werk zijn, ja gij moest er bovenal naar trachten, om uw geweten meer en meer te reinigen en rein te bewaren.

En wilt gij raad en bestiering in dezen?

Staat dan meer en meer naar de kennis van Gods wil en welbehagen, opdat uw geweten nog gedurig meer licht ontvange, en zoo hoe langer hoe vaardiger worde in het onderscheiden van hetgeen gij doen en laten moet.

Doet niets tenzij gij alvorens met uw geweten geraadpleegd en onderzocht hebt of het wel met Gods wet en eer, alsmede met de bevordering van uwen genadestaat overeenkomt.

Indien uw geweten twijfelachtig is aangaande hetgeen gij verrigten zoudt, wilt het dan niet uitvoeren, maar zoekt dien aangaande eerst licht en kennis te hebben.

Wilt hetgeen gij gedaan hebt toch gedurig herdenken; beschouwt met gezetheid alle avonden, wat er des daags door u verrigt en nagelaten is.

Veroordeelt u-zelfen in alles, waarin gij nalatig zijt geweest en kwalijk gedaan hebt, belijdt het met ootmoed en schaamte voor den HEERE, en grijpt JĒZUS in het geloof tot verzoening daarover en tot sterkte daartegen aan, en uw hart zal u vrijspreken.

Zijt getroost, begenadigden! die van uw hart niet veroordeeld wordt; wie zou u veroordeelen! God-zelf spreekt u vrij. Houdt dan de vrijmoedigheid vast. Ontbreekt u iets, en daarmede sluit ik, gaat met vrijmoedigheid tot den troon der genade, en gij zult genade vinden, en geholpen worden ter bekwamer tijd.

AMEN.

DERDE LEERREDE

TEKST:

1 Joh. III: 20 en 21. *Want indien ons hart ons veroordeelt, God is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen. Geliefden! indien ons hart ons niet veroordeelt, zoo hebben wij vrijmoedigheid tot God.*

(TWEDE GEDEELTE).

INLEIDING.

„Die in oprechtheid wandelt, wandelt zeker” is eene dier gouden spreuken, die de wijste koning ons in zijn Spreukboek opgeeft, Spr. X: 9^a. In oprechtheid te wandelen staat tegenover zijne wegen te verkeeren, en bevat in zich de geheele oefening der godzaligheid, zoo omtrent God, als jegens de naasten; de opregte en zuivere betrachtning van al de pligten der godsvrucht. Zeker in zich-zelve eene beminnelijke zaak, maar daardoor nog te dierbaarder, dat zij in hare gevolgen ook ten uiterste begeerlijk is, en onder die gevolgen is vooral dierbaar, hetgeen de spreukschrijver er hier van getuigt, namelijk, dat die zóó wandelt, „zeker wandelt.”

Hij wandelt zeker, omdat hij van binnen geen kloppend, geen veroordeelend hart heeft, dat hem beschuldigt van ontrouw en bedrog; maar eene vreedzame gerustheid, een niet veroordeelend hart, dat hem als een gedurige maaltijd is.

Hij wandelt zeker, omdat hij van buiten, als zijn doen openbaar wordt, ook geene vrees heeft voor schande of straf; en daarom, alles, wat hij doet, mag hij doen met veel zekerheid, met eene onbeschroomde vrijmoedigheid.

Hij wandelt zeker, omdat hij zich verheugen mag in

eene gelukkige uitkomst, daar zóó te wandelen de weg naar den hemel is, de weg, die de verstandigen naar boven leidt.

Hij wandelt zeker, omdat hij wandelt onder eene Goddelijke leiding, en onder eene verzekerde bewaring; hij mag gerust zijn, dat hij, zóó wandelende, onmogelijk kan dwaalen of den weg misloopen. „Dan zult gij,” wordt er gezegd van hen, die bestendige wijsheid en bedachtzaamheid bewaren, „uwen weg zeker wandelen, en gij zult uwen „voet niet stooten,” Spr. III: 23; „de gangen deszelven „mans worden van den HEERE bevestigd, en Hij heeft „lust aan zijnen weg,” Ps. XXXVII: 23, en „Hij is een „schild dengenegen, die opregtelijk wandelen; opdat zij de „paden des regts houden, en Hij zal den weg Zijner gunst- „genooten bewaren,” Spr. II: 7b en 8.

En wilt gij zulks klaar en nadrukkelijk vertoond zien, zoo slaat uwe oogen met aandacht op onze voorgelezene tekst-woorden en wel op hun laatste gedeelte in derzelver aaneenschakeling met het eerste. Daar toont immers Johannes, dat degene, die in opregtheid wandelt, en daarvan een mede-getuigend geweten heeft, dat hem niet veroordeelt, ook zeker wandelt; want hij heeft vrijmoedigheid tot God en is een geliefde; daar hij, die door zijn eigen hart in dezen veroordeeld wordt, wel staat mag maken, dat God meerder is dan zijn hart, en Hij alle dingen kent, gelijk er uitdrukkelijk in den tekst staat.

Des apostels oogmerk en den samenhang beschouwd wij reeds in de vorige leerrede over dezen tekst, en toen hoorden wij ook, dat de twee hoofddeelen uit dezen tekst te verhandelen waren:

A. HET VONNIS VAN ONS HART, ZOO DE VEROORDEELING ALS DE VRIJSPREKING, HETGEEN WIJ TOEN OOK VERHANDELD HEBBEN; EN

B. HET GEZAG VAN DAT VONNIS, dat wij in deze ure onder inwachting van des HEEREN zegen voor u wenschen open te leggen.

De HEERE schenke u en mij licht en zegen, opdat wij deze zware en gewigtige stof regt verstaan, en voor ons-zelven tot eenen zegen gebruiken mogen! Amen.

Wij zullen het gezag, dat het vonnis van ons hart heeft, in het veroordeelen en in het niet veroordeelen

I. In het gemeen aantoonen, en

II. In het bijzonder verklaren.

VERKLARING.

I.

In den grondtekst wordt het gezag van het vonnis des harten aan het vonnis-zelf gehecht door het woordje *want*; zoodat er eigenlijk in den grondtekst staat: „Want God „is meerder dan ons hart.”

Onze Nederlandsche overzetters hebben geoordeeld dat dit woordje overtollig was en het daarom in de vertaling niet uitgedrukt, gelijk ook andere overzetters, en alleen gezet: „God is meerder dan ons hart.”

Sommigen lezen hier *eti* in plaats van *hōti*, hetwelk zegt *nog meer, nog*, en zetten het dan over: „God is nog meer- „der dan ons hart;” doch om welke reden zij hier den grondtekst veranderen weet ik niet.

Anderen vertalen het *namelijk, te weten*, en voegen het alzoo aan elkander: „Indien ons hart ons veroordeelt, na- „melijk, God is meerder dan ons hart.”

Doch opmerkenwaardig is het, dat al deze verscheidenheid op eene en dezelfde zaak neêrkomt; allen zijn het daarin eens, dat de woorden „God is meerder dan ons hart” redenen zijn om het voorgaande te bevestigen. Daarom moeten ze alzoo aanéengevoegd worden, dat wij hier eene afgebrokene spreekwijs in het voorstel erkennen, die wij liefst alzoo aanvullen: „Indien ons hart ons veroor- „deelt, helaas! hoe ellendig zijn wij! want God is meer- „der dan ons hart, en Hij kent alle dingen,” zoodat hierin twee redenen zijn opgesloten om de ellende van *hen* aan te toonen, die door hun hart veroordeeld worden.

Dat de laatste woorden beteekenen dat „wij vrijmoedig- „heid tot God hebben, indien ons hart ons niet veroor- „deelt” is zonder twijfel; doch over het slot van het 20e vers is verschil.

Eenigen zijn van gedachten, dat de apostel zegt: „God „is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen,” om daarmede de geloovigen te troosten tegen de overtuigingen, benaauwingen en veroordeelingen van hun hart; zoo dat zij de zaken derhalve aanéenknoopen: „Indien ons hart „ons veroordeelt, zoo moeten wij daardoor niet al te zeer „verslagen worden, want God is meerder dan ons hart, „en Zijn oordeel gaat boven het oordeel van ons geweten.

„Hij weet ook alle dingen beter dan ons hart, en al is
 „het dat ons hart ons veroordeelt, God is regter boven
 „ons hart, Hij heeft ons in Zijnen Zoon vrijgesproken, en
 „Hij kent onze harten en ziet ons geloof en onze opregt-
 „heid beter dan wij, en daarom mogen wij ons op Zijne
 „vrijspreking wel verlaten, zelfs ook tegen het oordeel van
 „ons geweten.”

Maar anderen, en wij met hen, denken dat die woorden eene bedreiging in zich behelzen, dat men, indien ons hart ons veroordeelt, wel vreezen mag, omdat God ons dan ook veroordeelen zal, Die zoo veel meerder is dan ons hart, en alle dingen weet.

Deze laatste uitlegging vereischt ook de samenhang, want Johannes wil, dat men zijn hart voor God verzekere, en zulks bevestigt hij in deze verzen, die daarom dezen zin moeten hebben: „Indien ons hart ons veroordeelt, zoo hebben wij die verzekering des gemoeds niet, wetende dat God meerder is dan ons hart, voor Wien veel minder bedekt kan blijven dan voor ons hart.

De tegenstelling uit vers 21 leert dit ook: want indien ons hart ons niet veroordeelende, wij vrijmoedigheid tot God hebben, zoo spreekt het van zelve, dat indien ons hart ons veroordeelt, wij dan geene vrijmoedigheid tot God hebben, waarvan de reden deze is: omdat God meerder is dan ons hart, en alle dingen kent.

De apostel stelt derhalve in het gemeen vast, dat Gods oordeel over onzen staat met het oordeel van ons hart, hetzij ter veroordeeling, hetzij ter vrijspraak, overeenstemt.

En geen wonder, want het hart of het geweten, is eene vierschaar van God in ons, zoo datgeen, wat zij getuigt en oordeelt, zij zulks getuigt en oordeelt uit Gods naam. Daarom zei David tot den HEERE: „Mijn hart zegt tot u: „„Gij zegt: Zoek Mijn aangezicht;”” ik zoek Uw „aangezicht, o HEERE!” Ps. XXVII: 8, en daarom zegt Petrus: „Dat is genade, indien iemand, om het geweten „voor God, zwaarigheid verdraagt, lijdende ten onrechte, .1 Petr. II: 19.

Paulus acht het mede getuigenis van het geweten en de openbaarmaking aan hetzelfde een bewijs van waarheid, want hij zegt, „Ik zeg de waarheid in CHRISTUS, ik lieg „niet, (mijn geweten mij mede getuigenis gevende door den „HEILIGEN GEEST),” Rom. IX: 1, en: „Wij hebben

„verworpen de bedekselen der schande, niet wandelende
 „in arglistigheid, noch het Woord Gods vervalschende,
 „maar door openbaring der waarheid ons-zelfen aangenaam
 „makende bij alle gewetens der menschen, in de tegen-
 woordigheid Gods, 2 Cor. IV: 2.

Tenzij op dit oordeel des harten eenigen staat te ma-
 ken ware; was het onmogelijk zich-zelfen te beproeven en
 zich-zelfen door onderzoeken te leeren kennen, hetwelk nog-
 tans als des menschen pligt voorkomt, 2 Cor. XIII: 5a: „On-
 derzoekt u-zelfen, of gij in het geloof zijt, beproeft u-zelfen.”

Niet dat wij het geweten onfeilbaar stellen, of leeren
 dat het niet kan dwalen, neen, het kan wel degelijk dwalen.

Want de zielsvermogens, die hiertoe medewerken, zijn
 allen door de zonde bedorven, als: verstand, geheugen,
 oordeel en wat dies meer is, en zou dan het geweten niet
 kunnen dwalen?

De zonde heeft alles verdorven, wat in en aan den
 mensch is, bij gevolg ook het geweten.

Johannes zegt ook niet: „Indien ons hart ons niet
 „veroordeelt, zoo zijn wij *verzekerd* voor God;” dat er
 wettig uit volgen zou indien het geweten niet kon dwa-
 len. Maar hij zegt alleen: „Indien ons hart ons niet
 „veroordeelt, zoo hebben wij *vrijmoedigheid* tot God;”
 om zoo te kennen te geven, dat het oordeel van het ge-
 weten wel een groot gezag heeft, schoon het feilbaar is.

Dewijl dan het geweten dwalen kan, vindt men daar-
 door ook:

1e). In sommigen een onwetend geweten door gebrek
 aan kennis;

2e). In anderen een verwond geweten, hetwelk de Schrift
 eenen verslagenen en verwonden geest noemt, Spr. XVIII: 14;

3e). In sommigen een verblind geweten, omdat men het
 stijf en sterk eenige onwaarheden heeft opgedrongen;

4e). In anderen een slapend geweten; van deze zegt
 Paulus: „Zij zijn ongevoelig geworden, zich-zelfen over-
 „gegeven hebbende tot ontuchtigheid, om alle onreinigheid
 „gieriglijk te bedrijven,” Éfez. IV: 19; en

5e). In anderen wederom een afgebrand geweten, het-
 welk „als met een brandijzer is toegeschroeid,” gelijk Pau-
 lus zegt, 1 Tim. IV: 2^b.

Wij begrijpen het stuk dan alzoo: gelijk de regtbank der
 regters is eene vierschaar Gods, buiten den mensch, Gods

dienares, waarin het gerigt Gods gehouden wordt, en ofschoon nu zulk eene regtbank niet onfeilbaar is, maar dwalen kan, zoo is toch haar gezag zeer groot, en moet men haar hooren en gehoorzamen als van God gewettigd, om te vonnissen en in Zijnen naam het regt uit te spreken. Evenzoo is het geweten, eene vierschaar Gods binnen in den mensch, ook Gods dienares, waarin het gerigt Gods gehouden wordt, en schoon nu het geweten ook niet onfeilbaar is, maar wel dwalen kan, zoo is echter mede deszelfs gezag zeer groot, en men moet zijn oordeel mede hooren en opvolgen, als van God gewettigd, om in Zijnen naam te vonnissen.

Ziet daar! het gezag van het vonnis des harten in het gemeen!

II.

Op dien grond dan, dat Gods oordeel met het oordeel van ons hart overéénkomt, wanneer ons geweten, niet onwetend, verwond, verblind, slapend of toegeschroeid is, maar met bedachtzaamheid, en na een naauwkeurig onderzoek van Gods Woord en ons-zelven daarevens, vonnis velt, zegt Johannes in het bijzonder: „God is meerder „dan ons hart, en Hij kent alle dingen, indien ons hart „ons veroordeelt,” daarmede te kennen gevende, dat wij dan wel mogen vreezen, en ons Gods gunst niet kunnen beloven.

De eerste reden is: omdat „God meerder is dan ons „hart.” Eigentlijk staat er in den grondtekst: „God is „grooter dan ons hart.”

Dit drukt uit het gezag van den Opperhemelkoning, Die in aanzien, magt en regt, om te oordeelen, grooter en meerder is dan des menschen geweten. Hij is immers grooter Regter dan ons hart, hebbende meerder en grooter gezag en regt, om te oordeelen: Hij is „een eenig Wet- „gever, Die behouden kan en verderven,” Jak. IV: 12^a, Dien Abraham bij uitnemendheid noemt: „den Regter der „gansche aarde,” Gen. XVIII: 25^c. Daarom is Hij meerder dan ons geweten, want dat is slechts Zijne dienares, welke in Zijnen naam ons regt spreekt en vonnist; deszelfs oordeel is maar eene voorbereiding, een voorspel van Gods oordeel. En daarom — welk eene ellende is het hier van

zijn hart veroordeeld te worden! Moet zulks niet doen vreezen, dat wij hier namaals ook van God zullen veroordeeld worden?

„God is meerder dan ons hart” in gerechtigheid en heiligheid. Al is ons geweten bij aanvang geheiligd en gereinigd, God is echter oneindig veel zuiverder en volmaakter in heiligheid: „de hemelen zijn niet zuiver in Zijne „oogen,” Job XV: 15b. Ja! op Zijne knechten, zelfs de engelen, vertrouwt Hij niet. Hoe is dan bij Hem te vergelijken de regtvaardigheid van des menschen geweten, dat met zonde bevlekt is? „God is” derhalve „meerder dan „ons hart” in gerechtigheid en heiligheid, en indien het geweten, naar regt oordeelende, iemand veroordeelt, wat heeft dan de zoodanige van den HEERE te verwachten, Die zoo zeer boven het geweten in heiligheid uitblinkt, en Wiens naam het is „den schuldigen geenszins onschuldig „te houden?” Exod. XXXIV: 7b.

En even krachtig is ook de tweede reden: Omdat „Hij „alle dingen kent.” Zoo is dan God ook grooter in kennis dan ons geweten, want dat kent alle dingen niet, ja zelfs niet eens alles, wat er in de ziel des menschen is, alwaar het de vierschaar spant en oordeelt, zelfs daarin is nog veel verborgen voor ons eigen gezicht, voor onze eigene kennis. Daarom zeide Jeremia: „Arglistig is het hart, „meer dan eenig ding, ja doodelijk is het, wie zal het „kennen?” Jer. XVII: 9. Hij vraagt hier alzoo om te toonen, dat er zoo veel schuilhoeken zijn in het hart van eenen mensch, en zoo veel duisterheid in deszelfs bewegingen, dat ze zelfs in vele deelen voor den mensch onbekend zijn. Hoort ook eens David, Ps. XIX: 13a: „Wie „zou de afdwalingen verstaan?” waarmede hij te kennen gaf, dat de zondige bewegingen van zijn eigen hart voor een groot gedeelte voor hem verborgen waren, en dat hij daarover niet kon oordeelen. Hierom zeide Elihu ook van en tot God: „Behalve dat ik zie, leert Gij mij,” toennende dat hij door zijn geweten niet alles zag, wat in zijn hart verborgen was. „God” evenwel „kent alle dingen,” ook de verborgenheden van onze harten, ook de diepste schuilhoeken, ook de verborgenste bewegingen, ook de allerbedektste voornemens. Hierop steunt het antwoord Gods op de vraag van Jeremia: „Ik, de HEERE doorgrondt het „hart, en proef de nieren,” Jer. XVII: 10a, en het zeg-

gen van David tot den HEERE, Ps. CXXXIX: 13a: „Gij „bezit mijne nieren, Gij doorgrondt en kent mij;” zoodat Paulus redenen had, om te zeggen: „Er is geen schepsel „onzigtbaar voor Hem; maar alle dingen zijn naakt en gen „opend voor de oogen Desgenen, met Welken wij te doe- „hebben,” Hebr. IV: 13. Zoo gaat dan Gods nauwkeurig oog de kennis, die ons hart van ons-zelfen heeft, oneindig verre te boven. En boven dat alles kan ons geweten nog door dwalingen beneveld worden, en zich daarmede vermengen; doch God heeft oogen als vuurvlammen, Hij doorziet al de schuilhoeken van ons hart. Veroordeelt ons dan het geweten, dat zoo weinig van ons ziet; wat zal dan niet de Opperregter doen, Die alles in ons ziet op het nauwkeurigst, en alles legt voor het licht Zijns aangezigts?

Doch evenzeer als die veroordeeling is te vreezen, is de vrijspraak van ons hart te wenschen, want „indien ons „hart ons niet veroordeelt, zoo hebben wij vrijmoedigheid „tot God,” en zijn „geliefden.”

Het groote voorregt dergenen, die niet door hun hart veroordeeld worden, hier door den apostel beoogd, drukt hij uit in deze woorden: „zoo hebben wij vrijmoedigheid „tot God.”

Dat de apostel zoo in het meervoudig getal „wij” zegt, om daarmede zich-zelfen en anderen, die niet door hun hart veroordeeld worden, in te sluiten, is bekend, waarom wij maar aanstonds tot het voorregt overgaan.

Dit voorregt wordt in den tekst met woorden voorge- dragen, die elks gedachten aanstonds opleiden tot die hemelsche betrachting, welke tevens het grootste voorregt is, dat een nietig schepsel en onwaardig zondaar kan ge- beuren, namelijk het aanbidden van den waren God. Om het weêrgaloos geluk, daarin gelegen, en de verschillende bewegingen des gemoeds, die daaronder geoefend worden, komt het ons in de H. Schrift voor onder vele en ver- hevene benamingen; als: „een toegaan tot den troon der „genade, Hebr. IV: 16a, „een ingaan in het heiligdom” als geestelijke priesters, Hebr. X: 19b, „een uitstorten „van het hart voor Gods aangezicht,” Ps. LXII: 9b, en dergelijke meer. In onzen tekst staat: „vrijmoedigheid „te hebben tot God,” en dat dit ziet op het gebed, blijkt *eensdeels* omdat er staat „tot God,” en *anderdeels* omdat Johannes het alzo van het gebed-zelf verklaart in het volgende 22^e vers van ons tekst-hoofdstuk.

De woorden dan, die de apostel gebruikt met betrekking tot het bidden dergenen, die door hun hart niet veroordeeld worden, zijn: „Wij hebben vrijmoedigheid „tot God.” *Parræia* staat er in het Grieksch. Geeft men acht op het gebruik van dat woord, zoo als het gegrond is op en voortvloeit uit zijnen oorsprong en zijne samenstelling, dan zegt het eigenlijk: een regt, eene vrijheid om te spreken, hetgeen men wil. Want het is zamengesteld uit *pan* en *rebo*, zijnde *parræsia* zoo veel als *pan-tos ræsia*, een spreken van alles, aan welks nadruk zeer wel voldaan wordt door het enkel zelfstandige naamwoord „vrijmoedigheid,” waardoor de onzen het vertalen. Soms tijds gebruikt de H. Schrift dit woord voor het onverschrikt spreken tot menschen, Hand. IV: 29, en bij andere gelegenheden voor het spreken tot God door gebeden, met eene zekere onbeschroomdheid, Hebr. IV: 16. Dat men het hier in de laatste beteekenis nemen moet, ziet elk mid-dag klaar uit hetgeen reeds gezegd is; doch het vereischt eene nadere verklaring, wat het zeggen wil, en in hoe verre zulks den niet veroordeelden door hun hart vrijstaat.

Men moet dit woord niet misbruiken, alsof het eene oneerbiedigheid en een stout aanspreken van God zeggen wilde; geenszins. Geheel iets anders zegt deze vrijmoedigheid, namelijk zoo iets, dat met den diepsten eerbied en het hoogste ontzag voor God zamengaat en bestaan kan. Hiertoe behoort het volgende.

1e). „Vrijmoedigheid tot God hebben zij,” omdat zij hun wensch en hunne meening voor den HEERE durven uiten, ook met een hoorbare stem en hoorbare woorden. Als er schrik is in het hart voor iemand, komt er soms ook een klem in den mond, zoodat men hem niet kan of durft openen, om zoo iemand aan te spreken, als in dien vriend zonder bruiloftskleed bleek: hij verstomde, volgens Matth. XXII: 12c. Maar die een niet veroordeelend hart hebben, kunnen en mogen hunne begeerten voor den HEERE uiten, en hunne nooden Hem klagen, ook met eene hoorbare stem en hoorbare woorden, gelijk Hiskía deed, Jes. XXXVIII: 14; en daarom zegt David, Ps. CXIX: 26a: „ik heb U mijne wegen verteld.”

2e). „Zij hebben vrijmoedigheid tot God,” dewijl zij den HEERE mogen aanspreken met namen en woorden, wel van ontzag en eerbied, maar te gelijk ook van vriendschap

en gemeenschap; ten blijk, dat zij hunne verzoening met Hem, in het evangelie geopenbaard, gelooven, en hunne gewetens hen daarom niet veroordeelen, mogen zij Hem noemen, uit Ps. LXXXIX: 27^b: „Mijn Vader, mijn God „en de rotssteen mijns heils.” Dit wordt als een bewijs van vrijmoedigheid bijgebracht, Rom. VIII: 15.

3e). „Zij hebben vrijmoedigheid tot God,” omdat zij al hunne gebreken voor den HEERE mogen openleggen, zelfs de heimelijkste, die hun bij de menschen tot oneer zouden zijn, waarom zij ze daarvoor verzwijgen. Te dien opzigt wordt het bidden genoemd: „Zijne ziel uit te „gieten,” 1 Sam. I: 15^c, en: „het hart uit te storten „voor Gods aangezicht,” Ps. LXII: 9^b.

4e). Die door zijn hart niet veroordeeld wordt, „heeft „vrijmoedigheid tot God,” dewijl hij allerhande goederen van den HEERE mag begeeren, niet alleen kleine en lichamelijke, maar ook geestelijke en zaligmakende, zelfs de grootste. Daarom zegt Paulus tot hen, Filipp. IV: 6: „Weest in geen ding bezorgd; maar laat uwe begeerten „in alles door bidden en smeeken, met dankzegging bekend worden bij God.”

5e). „Zij hebben vrijmoedigheid tot God,” omdat ze hunne gebeden en met sterke beweegredenen aandringen en dagelijks herhalen mogen. Zij mogen hunne verzoeken aandringen met JEZUS bloedige verdiensten, biddende „in „Zijnen naam” ter verhooring, Joh. XVI: 23, en alzoo mogen zij „bidden zonder ophouden,” 1 Thess. V: 17.

Eene vrijmoedigheid, die waardig is, dat elk trachte dezelve te bezitten. Hiertoe drijft de apostel de geloovigen aan met dien innigen naam „Geliefden.” Johannes wil zijne gewone vriendelijkheid hier niet verbergen voor hen, die door hun hart niet veroordeeld worden; daarom spreekt hij hen hier aan met dien zoeten naam van „geliefden.” Het grondwoord is van dien nadruk, dat het een beminde, een geliefde bij uitnemendheid beteekent, die bemind wordt als een eeniggeboren zoon, waarom het door de zeventig overzetters dikwijls wordt gebruikt, om eenen eenigen zoon te vertalen, als Gen. XXII: 12 en 16, Zach. XII: 10, en derhalve wil Johannes hiermede uitdrukken de grootheid der liefde, waarmede deze „geliefden” bemind waren.

Geliefden zijn het van God den Vader, indien hun hart

hen niet veroordeelt. Daarom had hij hun in het 1° vers van dit tekst-hoofdstuk al toegeroepen: „Ziet, hoe groote „liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk, dat wij kin- „deren Gods zouden genaamd worden.” Geliefden zijn zij van den HÈERE JEZUS, den Zoon Gods; geliefden waren zij van God den Heiligen Geest; en daarom waren zij ook geliefden van Johannes; om Gods wil en tot Gods eer beminde hij hen. Hij liefde hen als zijne kinderen in CHRIS- TUS, van hem door het evangelie geteeld en gewonnen, waarom hij hen gedurig noemt: „Zijne kinderen, kinder- „kens, geliefden,” om hun alzoo zijne genegenheid in te boezemen.

Dit wordt nu van den apostel daartoe bijgebracht, om te toonen, dat het eene groote zaak en van zeer veel belang is, dat wij ons hart verzekeren voor God; want een veroordeelend hart te hebben is schrikkelijk, en een niet veroordeelend hart te hebben geeft alle „vrijmoedigheid tot „God.” Welk een heil moet daarin dan wel niet steken, wanneer onze harten ons voor God kunnen verzekeren!

Ziet daar, Toehoorders! deze stof voor u geopend.

TOEPASSING.

Hoe gelukkig zijn dan zij, die niet door hunne harten veroordeeld worden, en die derhalve „vrijmoedigheid tot „God hebben!” Geliefden, wat is er voor u in de liefde Gods eene wonderbare en weêrgalooze volheid. Laat de blinde wereld zoo verstandeloos van uwen staat denken, dat ze u oordeelen ongelukkigen te zijn, omdat gij, de zondige vermaken missende, u gedurig naar den HÈERE wendt en uw geweten onergerlijk zoekt te bewaren, — o, zij weten niet dat gij eene „vrijmoedigheid tot God hebt,” die zij niet kennen. Schatte Mefibóseth het boven zijne verdienste vrijmoedigheid te hebben om aan Davids tafel te eten, 2 Sam. IX: 7 en 8; gij moogt met vrijmoedigheid tot God gaan! Dat is nog wat meer!

Och! dat dit de wereld eens jaloersch maakte, om er ook begeerig naar te worden! Natuurlijke menschen! gij hebt immers zeer veel op met vreugde en blijdschap; maar zoo gij regt kondet zien, gij zoudt overtuigd worden, dat in Gods gemeenschap, wanneer het geweten daarvan mede getuigenis geeft, alleen de *ware* vreugde te vinden is. En

ziet, hier al reeds veroordeelt u uw hart, want God roept het ook u nog aanbieder wijs toe, om in JEZUS uw geweten te reinigen; maar wat is het te beklagen, dat zoo weinigen daartoe lust hebben.

Gij beeldt u mogelijk in, dat het *dan* alles wèl is, als gij uwe zonden maar bedekt doet? Maar hoort eens, zondaren! „God,” Die u rigten zal, „is meerder dan uw hart, en Hij kent alle dingen,” en „God zal ieder werk in het gerigt brengen, met al wat verborgen is, het zij „goed, of het zij kwaad,” Pred. XII: 14.

Of denkt gij mogelijk, dat uw staat en uwe standplaats, die gij in de wereld hebt, u al vrij wat verschooning geeft? O! weest verzekerd, dat bij God, Die de grootste is en „alle dingen kent,” geene aanneming des persoons is.

Hoort ook dit, gij geveinsden en huichelaren! „God „is meerder dan uw hart, en Hij kent alle dingen;” Hij zal u het momaangezigt eens geheel en al afligten en al Uwe verwachtingen doen vergaan.

Hoort dit ook naamchristenen, die alleen met uiterlijke godsdienst of uiterlijke godzaligheid voldaan zijn, „God is „meerder dan uw hart, en Hij kent alle dingen;” Hij zal niet naar het buitenste, maar naar het binnenste oordeelen: „de mensch ziet aan wat voor oogen is, maar de „HEERE ziet het hart aan,” 1 Sam. XVI: 7d. Of vleit gij u met het oordeel van een ander? „God is immers „meerder dan uw hart,” en Hij kent alle dingen; Hij zal u niet oordeelen naar hetgeen een ander van u zegt, maar naar Zijne eigene kennis.

Och! dat dit u dan nog eens deed omzien en arbeiden, om een niet veroordeelend geweten deelachtig te worden, door eene opregte bekeering!

Geloovigen, „gij hebt vrijmoedigheid tot God; geliefden! Uw geweten veroordeelt u niet, maar spreekt, of immers moest u vrijspreken, omdat gij door Gods genade deel aan JEZUS verkregen hebt, Die alle zonden voor u verzoend, en zoo allen grond van veroordeeling heeft weggenomen. Hoe komt het, dat wij velen uwer dat voorregt zoo weinig zien gebruiken?

Het komt wel aan den eenen kant, uit eene vrije beëdeling der Goddelijke genade, waarvan God niet aan al Zijne kinderen evenveel geeft, maar het komt aan den anderen kant ook al dikwijls uit gebrek aan vrijmoedigheid:

men maakt geen gebruik genoeg van dat voorregt; daar is eene ongegronde beschroomdheid, een schadelijk niet durven, een verdenken van alles, wat men bezit, en dat doet het dadelijk gebruik maken van die vrijmoedigheid verzuimen.

Vraagt iemand uwer: Zou het met ware genade wel bestaan kunnen een zwaarmoedig en onrustig geweten te hebben? Zou ik een kind van God kunnen zijn, en evenwel met een zwaarmoedig hart kunnen bezet blijven?

Ja, dat kan bij een waar begenadigde het geval ook zijn, en is tij bevinging onder Gods volk bekend. Het komt òf uit gebrek aan kennis, òf uit gebrek aan geestelijk licht, òf door dat men zijn geweten gewond heeft; door tegen het licht aan te gaan, en tegen beter weten aan te zondigen.

Tot opwekking roep ik u toe, geloovigen: Geeft veel acht op het vonnis van uw hart, want dat heeft gezag; hebt gij uw geweten gewond, zoekt in Jezus genezing; zoekt altijd eerst onder het oog te houden, dat „God „meerder is dan uw hart en alle dingen kent,” opdat zulks u in alles bedachtzaam make; gaat veel met vrijmoedigheid tot God, dat is uw voorregt.

Geliefden! gij zult nooit van God veroordeeld worden, maar Zijn vonnis over u zal zijn: „Ga in, in de vreugde „uws HEEREN!”

AMEN.

VIERDE LEERREDE

TEKST:

Judas vers 3^b. *Strijdt voor het geloof, dat eenmaal den heiligen overgeleverd is.*

INLEIDING.

Hoe strijdig strijd en vrede ook schijnen, in CHRISTUS volk en kerk gaan ze nogtans te zamen: gelijk het Hoofd der kerk tegelijk een Krijgsman en Vrededorst is, zoo moeten ook de leden van JEZUS kerk vreedzaam en strijdend zijn.

Vreedzaam moeten ze zijn onder elkander, te zamen gevoegd zijnde door het geloof aan hun heerlijk Hoofd JEZUS en door liefde aan elkander, gelijk de gordijnen des tabernakels. Zij moeten „eensgezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van één gemoed en van één gevoelen zijnde,” Filipp. II: 2^b; zoo was het in de eerste Christen-kerk, „de menigte van degenen, die geloofden, was één hart en ééne ziel,” Hand. IV: 32^a; want gelijk de ziel het lichaam levend maakt, zoo geeft ook eenigheid des geestes een zoet en verkwikkelijk leven aan des HEEREN volk: „Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook zamenwonen! Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op den baard, den baard van Aäron; die nederdaalt tot op den zoom zijner kleederen. Het is gelijk de dauw van Hermon, en die nederdaalt op de bergen van Sion: want de HEERE gebiedt aldaar den zegen en het leven tot in der eeuwigheid,” Ps. CXXXIII.

Maar strijden moeten zij voor het allerheiligst geloof tegen degenen, die buiten zijn, omdat de vorst der duisternis door eenen dikken nevel der dwalingen het helder licht der waarheid tracht te verdonkeren, waartegen CHRISTUS de Zijnen waarschuwt, zeggende, Matth. XXIV: 4^b:

„Ziet toe, dat u niemand verleide.” En niet lang na de tijden der apostelen is de kerk maagd gebleven, maar door valsche leer en verderfelijke ketterijen werd ze al ras jammerlijk geschonden; en inzonderheid wordt in deze laatste dagen de rok van CHRISTUS jammerlijk gescheurd, zoodat de zuiverheid der leer bijna in het gedrang der dwalingen te onder gehouden wordt. Daarom is het zeer noodig, dat zij „strijden den goeden strijd des geloofs,” 1 Tim. VI: 12^a. Het is beter eenen openbaren oorlog met den satan, de wereld, de zonde en alle ketterijen, dan eenen geveinsden vrede te hebben.

't Is waar — daar staat Rom. XII: 18: „Indien het „mogelijk is, zoo veel in u is, houdt vrede met alle „mensen;” maar niet met krenking van de waarheid, die moet met en vóór den vrede gaan, daarom staat er Zach. VIII: 19^c: „Hebt dan de waarheid en den vrede „lief.”

Hierom bevinden wij, dat de vreedzame boodschappers van den aangenamen vrede des evangelies, ik meen de profeten in het Oude, en CHRISTUS en Zijne apostelen in het Nieuwe Testament, de geloovigen doorgaans vermanen om de geestelijke wapenen tegen de geestelijke vijanden op te nemen. Onder anderen vermaant daartoe ook Judas, de broeder van Jakobus, gelijk hij zich ter onderscheiding van Judas, den verrader noemt, in de woorden van onzen tekst, u zoo even voorgelezen, zeggende: „Strijdt voor het ge- „loof, dat eenmaal den heiligen overgeleverd is.” Eene opening van dezen ganschen brief van Judas te geven, waarvan al vrij wat te zeggen valt, laat mij de kort bepaalde tijd, tot deze predikatie afgezonderd, geenszins toe. Misschien zullen wij op eenen anderen tijd daartoe wel eens weder gelegenheid en wat meerderen tijd hebben.

De voorgelezene woorden behelzen in zich en vertoonen EENEN NOODZAKELIJKEN STRIJD, DIEN DE CHRISTENEN VOOR DE WAARHEID TE STRIJDEN HEBBEN.

Deze woorden kwamen mij voor thans regt tijdig te zijn, omdat de waarheid in deze dagen zoo veel bestreden, en van zoo velerlei soort van menschen op allerlei wijs, òf opentlijker, òf heimelijker ondermijnd wordt. Wat kan ik dan beter doen dan de geloovigen onder u met Judas woorden te vermanen en op te wekken, dat zij toch prijs op de waarheid stellen, ja „strijden voor het geloof, dat een- „maal den heiligen overgeleverd is?”

De HEERE schenke ons daartoe genade en zegen! Amen.
 Merkt in deze voorgelezene woorden twee hoofdzaken met mij op, als:

I. De zaak, waarvan hier gesproken wordt: „Het geloof, dat eenmaal den heiligen overgeleverd is,” en

II. De pligt, dien de geloovigen daaromtrent hebben waar te nemen, het is daarvoor te „strijden.”

VERKLARING.

I.

De zaak, van welke hier in onzen tekst gewaagd wordt' is „het geloof,” waarvan verscheidene dingen worden be-
 tuigd, als: dat het „overgeleverd is,” dat het „den heiligen overgeleverd is,” en dat zulks „eenmaal” is geschied.

Het geloof, waarvan alhier gesproken wordt, is, om andere beteekenissen van dit woord alhier voorbij te gaan, om dat die toch doorgaans bij de verhandeling van den 7^{en} Zondag des Heidelbergschen Catechismus gemeld worden, onzes oordeels, niets anders dan de leer des geloofs. De godgeleerden onderscheiden: *het geloof, dat geloofd wordt, en het geloof, waarmede men gelooft.* Het eerste is de zaak, die geloofd wordt, of de leer des evangelies, en het andere is een genadewerk van den H. Geest in de harten van des HEEREN volk gewrocht en werkzaam. Aan beide is Gods volk veel gelegen, en beide moeten ze zorgvuldig door hen worden bewaard, aangezien eene ziel zonder beide niet kan behouden worden. En als wij zien op de noodzakelijkheid van beide, zonder aanmerking op onzen tekst, zoo moet zoowel voor het eene als voor het andere gestreden worden. Nogtans meenen wij, dat de apostel in onzen tekst alleen op het eerste ziet, omdat hij in het volgende 4^e vers reden van dezen pligt gevende, zegt: „Want „er zijn sommige menschen ingeslopen, die eertijds tot dit „zelve oordeel te voren opgeschreven zijn, goddeloozen, „die de genade onzes Gods veranderen in ontuchtigheid, „en den eenigen Heerscher, God, en onzen HEERE JESUS „CHRISTUS verloochenen,” waarmede hij zeker op zulke menschen ziet, die zich tegen de leer der waarheid vijandig stelden. Velen denken, dat het de Nicolaïten waren, die hij bedoelde. Zoo verstaan het ook onze kantteekenaars

op den rand van onze overzetting, hier schrijvende: „het „geloof, dat is, de zuivere leer des evangelies.” Trouwens — menigmaal wordt de geloofsleer of de leer des evangelies met den naam van geloof benoemd en voorgedragen, als Hand. VI: 7: „En het woord Gods wies, en het getal „der discipelen vermenigvuldigde te Jerúzalem; en eene „grootte schare der priesteren werd den geloove gehoorzaam.” Gal. I: 23^b: „Degene, die ons eertijds vervolgte, ver- „kondigt nu het geloof, hetwelk hij eertijds verwoestte,” 1 Tim. IV: 1: „De Geest zegt duidelijk, dat in de laat- „ste dagen sommigen zullen afvallen van het geloof, zich „begevende tot verleidende geesten, en leeringen der dui- „velen.” En dit geloof ons in het Woord Gods beschre- ven is maar „één,” gelijk er ook maar één HEERE, en één doop is,” Éfez. IV: 5. En er kan ook niet meer dan één waar geloof, dat is waarachtige geloofsleer, zijn, om- dat er slechts één God, één Middelaar, één H. Geest, één Bijbel is; daarom mag men er ook niet van afwijken, noch daaromtrent wat toegeven, maar men moet de waarheid zoeken ongeschonden te bewaren. Hierom achtte Judas het noodzakelijk, dit aan alle geloovigen te schrijven, gelijk er in het vorige van ons tekst-vers staat. Trouwens — dit zal ook nader uit de beschrijving blijken, dewijl hij van het geloof betuigt in onzen tekst, dat het is *overgeleverd*, dat het *den heiligen* is overgeleverd, en, dat het *eenmaal* den heiligen is overgeleverd.

De leer des geloofs is dan *overgeleverd*. Ze is geen menschelijk verdichtsel, bij hen gevonden en van tijd tot tijd aangegroeid, gelijk sommige ongodisten elkander zoe- ken diets te maken; neen, gelijk de Zaligmaker zegt Joh. VII: 16^b: „Mijne leer is Mijne niet, maar Desgenen, „Die Mij gezonden heeft,” zoo is de leer des geloofs „voortijds niet voortgebracht door den wil eens menschen, „maar de heilige menschen Gods, van den Heiligen Geest „gedreven zijnde, hebben ze gesproken,” 2 Petr. 1: 21.

En dat Woord was eertijds den Joden toevertrouwd en overgeleverd om het ongeschonden te bewaren, Rom. III: 2, gelijk ze ook zorgvuldig er voor gewaakt hebben als voor het dierbaarste pand, dat hun overgeleverd was, som- migen hunner zelfs de letters des Bijbels tellende, opdat er toch niet éénen zou kunnen verloren worden, gelijk ze voorgeven, en opdat zelfs niet de geringste waarheid zou worden gemist.

Naderhand hebben CHRISTUS en Zijne apostelen de leer des Nieuwen Testaments niet alleen met hunnen mond gesproken, maar ook schriftelijk voorgesteld en nagelaten, waarvan Paulus, 2 Thess. II: 15^b, zeide: „Houdt de inzettingen, die u geleerd zijn, hetzij door ons woord, hetzij door onzen zendbrief,” want hetgeen zij leerden schreven en leverden ze schriftelijk over; en in dat opzigt mag de H. Schrift eene overlevering genoemd worden, volgens Hand. VI: 4, voor zoo verre ze van God en CHRISTUS gegeven en overgeleverd is.

Maar wien is dit geloof overgeleverd? Onze tekst zegt „den heiligen.”

Verstaat door de heiligen hier de kerk Gods, die bestaat uit „geroepene heiligen,” Rom. I: 7^a. Het is zoo, sommige godgeleerden spreken van eene zichtbare kerk, waarin een vermengd getal heiligen en onheiligen zijn; maar eigenlijk behooren tot het ligchaam van CHRISTUS, volgens Gods Woord, maar alleen de ware heiligen, die God van eeuwigheid heeft uitverkoren, die Hij in den tijd krachtig roept, uitwendig door Zijn Woord en inwendig door Zijnen Geest, en die Hij „afwascht, regtvaardigt en heiligt, in den naam van den HEERE JESUS, en door den Geest onzes Gods,” 1 Cor. VI: 11^b.

Dezen is de ware leer des geloofs overgeleverd, niet alleen, even als den anderen, door de geschrevene letter uitwendig, maar ook door den vinger des Geestes ingeschreven in hunne harten, zoodat „zij hieraan kennen, dat zij uit de waarheid zijn, en hunne harten verzekeerden voor Hem,” 1 Joh. III: 19. Hun behoort eigenlijk de leer der zaligheid en God heeft ze hun overgeleverd.

1e). Omdat zij haar gewillig aannemen; want daar hunne harten door den H. Geest verlicht worden, zoo stemmen zij de waarheid hartelijk toe, „nemen Zijne getuigenis aan, en verzegelen, dat God waarachtig is,” Joh. III: 33. Men mag op hen toepassen, hetgeen er Matth. XIII: 11 gezegd wordt: „U is het gegeven, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten, maar den anderen is het niet gegeven,” want: „De verborgenheid des HEEREN is voor degenen, die Hem vreezen; en Zijn verbond, om hun die bekend te maken,” Ps. XXV: 14. En „God openbaart aan Zijne heiligen de verborgenheid, die verborgen is geweest van alle eeuwen en van alle

„geslachten,” zegt Paulus uitdrukkelijk Col. I: 26. De „geestelijke mensch onderscheidt alle dingen” (ook de geestelijke), 1 Cor. II: 15^a. Daarom zijn zij gewillig, om die aan te nemen, „de overleggingen ter neder te werpen, „en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van „God, en alle gedachte gevangen te leiden tot de gehoorzaamheid van CHRISTUS,” 2 Cor. X: 5.

2^e). De heiligen houden de waarheid ook vaster. Het manna werd bewaard in een gouden kruik, en zoo ook de waarheid, in een door het geloof gereinigd hart en geweten: „Houdende de verborgenheden des geloofs in een „rein geweten,” 1 Tim. III: 9. Een onrein vat verzuurt het vocht, en zoo verdraait een kwaad gemoed de leer der waarheid, en men ziet doorgaans te zamen gaan, dat men het houden van een goed geweten verstooten heeft, en men dan ook van het geloof schipbreuk lijdt, 1 Tim. I: 19. Maar ware geloovigen mogen eens struikelen, vallen, ja zwaar vallen, en zelfs een' langen tijd gevallen blijven, de HEERE brengt hen toch nu of dan eens weder tot zichzelf, en zij blijven in het geloof gefondeerd en vast, Col. I: 23.

3^e). De heiligen zijn ook geheel vóór de waarheid. Zij spreken daarvan met meer ervarenheid, kracht en ijver dan anderen. Vleschelijke menschen verkeeren de verschillen, maken er een' woordenstrijd van en een' twist voor hun eigen belang. Als dubbelhartigen zijn ze ongestadig in al hunne wegen, het dan met deze, dan weder met die houdende, al naar hun belang medebrengt, en daarmede het meest overeenkomt; maar de heiligen staan pal voor de waarheid in de mogendheid des HEEREN, en het is hen om de waarheid-zelve te doen. Vleschelijke belijders zijn vol drift en bitterheid, maar de heiligen zoeken door den geest der zachtmoedigheid, gepaard met ernst en aandrang, „te onderwijzen degenen, die tegenstaan,” 2 Tim. II: 25^a. „De heiligen staan in het geloof, houden zich mannelijk, „en zijn sterk,” indien het wèl met hen is, 1 Cor. XVI: 13_b, en „vertragen niet” door verdrukkingen, 2 Cor. IV: 16_a. Daarom zegt de apostel dan ook met reden, dat de leer des geloofs „den heiligen overgeleverd is.”

En het is opmerkelijk, dat deze overlevering „éénmaal” geschied is, volgens Judas zeggen. Zij is ééns geschied voor altijd, want des HEEREN volk ontvangt alle dagen

geen nieuw geloof, gelijk de waarheid één is, zoo blijft ze ook altijd dezelfde, „want niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is JEZUS „CHRISTUS,” 1 Cor. III: 11. Wel is waar — allen bouwen niet op gelijke wijze op dat fundament, de een „bouwt „goud, zilver, kostelijke steenen,” de ander „hout, hooi, „stoppelen,” gelijk de apostel leert 1 Cor III: 12; doch daar kan, noch mag geen ander geloof worden voorgesteld, dan éénmaal van CHRISTUS en de apostelen aan de kerk en aan de heiligen geschreven en nagelaten is.

Dat is *volkomen* en *genoegzaam*, daar behoeven geene bijvoegselen bij: „De H. Schriften kunnen iemand wijs maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in CHRISTUS „JEZUS is,” 2 Tim. III: 15^b. Alle overleveringen buiten dat woord zijn maar vervalschingen der waarheid. Geen paus, of wie hij ook zijn moge, heeft daartoe magt, en het is uitdrukkelijk verboden, er iets af of toe te doen, Deut. IV: 2 en Openb. XXII: 18 en 19.

Het blijft *onveranderlijk*, waarom Paulus Timótheüs vermaande: „Blijf in hetgeen gij geleerd hebt, en waarvan „u verzekering gedaan is, wetende, van wien gij het geleerd hebt,” 2 Tim. III: 14; en hij bestraft de Galaten, „dat zij zoo haast wijkende van dengenen, die hen in de „genade van CHRISTUS geroepen had, overgebracht werden „tot een ander evangelie,” Gal. I: 6^b. De Schrift verandert niet, en daarom is de leer der waarheid, als de wet der Meden en Persen, onherroepelijk, Dan. VI: 9, waarom ook Paulus eenen vloek uitsprak over allen, die een ander evangelie verkondigden, dan verkondigd was, Gal. I: 8. En gelijk JEZUS het N. Testament met Zijn dood verzegeld heeft, zoo mag men er niet in veranderen, maar men moet het bewaren „onbevlekt en onberispelijk, tot op de „verschijning van onzen HEERE JEZUS CHRISTUS,” 1 Tim. VI: 14^b.

Ziet daar, Toehoorders! het eerste deel.

II.

De pligt, dien de heiligen nu omtrent deze éénmaal overgeleverde en beschrevene waarheid te betrachten hebben, is: voor haar te *strijden*: „*Strijdt* voor het geloof, dat eenmaal den heiligen overgeleverd is,” staat er in onzen tekst.

Het Grieksche woord, dat hier in den grondtekst staat, is zeer nadrukkelijk, beteekenende eigentlijk „met naar-, stigheid en wederom te strijden.” Het is zamengesteld uit twee woorden *Epi* en *agonizomai*.

Het laatste alleen beteekent deze dingen: kracht en sterkte om te strijden, eene oefening van die kracht bij wijze van wederstand, en een overwinnend aanhouden daarin. In deze beteekenis ontmoeten wij het Luk. XIII: 24.

Als hierbij nu een voorzetsel komt, dat zoo veel te kennen geeft als *wederom iets doen*, zoo geeft het te kennen *de groote arbeid en naarstigheid, ijver en volstandigheid*, die tot dezen strijd moet worden aangewend, dat men niet alleen beginnen, maar ook kloekmoedig voortgaan, en volstandig aanhouden moet, totdat men overwint.

Doch dat gij dit wèl verstaat, men moet hier strijden niet met uiterlijke wapenen, 1 Cor. X, noch met bitterheid en vervolging: zoo doen vleeschelijke menschen, 1 Tim. VI: 5; maar op eene geestelijke wijze, en dan veronderstelt dit:

Aan den *ééuen* kant, dat de leer des geloofs vele vijanden heeft; want daartegen hebben zich van ouds aangekant en staan nog tegen op:

de satan, wiens rijk op leugen en laster gegrond is; de wereld, die geheel in het booze ligt, en van de waarheid overtuigd wordt;

de inwonende zonde, het verdorven vleesch, dat overleggingen, hoogten en gedachten daartegen opwerpt, 2 Cor. X: 5, en welks „bedenken vijandschap is tegen God,” Rom. VIII: 7;

de sectarissen en dwaalgeesten, als farizéén en sadducéén in CHRISTUS tijd; de Nicolaiten, Cerinthianen, Ebioniten en anderen in de volgende tijden der apostelen; dán scheen de wereld Ariaansch te willen worden; dán volgden velen Nestorius, dán Pelàgius, en nu geldt het nog hetgeen er 1 Joh. IV: 1_b staat: „Vele valsche profeten zijn „uitgegaan in de wereld;” en

eindelijk stellen zich ook tegen de leer des geloofs alle zorgeloze belijders, vuilmondige spotters en losse belevers.

Aan den *anderen* kant veronderstelt dit, of wordt er tot dit strijden in iemand vereischt:

dat men eenige kennis heeft van de leer des geloofs: want daarvoor, waarvan men geene kennis heeft, kan men ook niet strijden;

dat men de leer des geloofs eert en in groote waarde houdt: want dat men niet in waarde houdt, daarvoor zal men niet strijden;

dat men gedurig en aanhoudend er zijn werk van maakt, om de leer des geloofs naarstig te onderzoeken: dewijl men alleen daardoor de wapenen kan bekomen, met welke men moet strijden;

dat men de leer des geloofs zoo lief heeft, dat men er zijn hart geheel mede vereenigt: anders kan men ze niet regt vasthouden; en

dat men een voornemen des harten heeft, en in zijn goed vast heeft besloten, om tot het einde toe bij en in de leer des geloofs te blijven: want anders zal men er alles niet voor opzetten.

En dan geschiedt dit „strijden voor het geloof, dat éénmaal den heiligen overgeleverd is” eigenlijk:

1e). Door de leer des geloofs aan anderen te leeren, en anderen daarin te onderwijzen. Hier past toch de wensch van Mozes zonderling: „Och of al het volk des HEEREN „profeten ware, dat de HEERE Zijnen Geest over hen „gave!” Num. XI: 29b. De christenen moeten toch „malkanderen leeren en vermanen” naar Paulus taal, Col. III: 16b. Want door den genadestaat is een christen zoowel tot een profeet, als tot een geestelijk priester en koning gemaakt; gelijk u jaarlijks uit den 12^{en} Zondag onzes Heidelbergschen Catechismus getoond wordt. Dit ligt niet alleen ten laste der leeraars, maar ook van elk christen; niet om opentlijk in het midden der Gemeente anderen te leeren en te onderwijzen, of op goddelijk gezag leven en dood aan te kondigen, dat is het werk der leeraars, die daartoe van God zijn gezonden; maar om in het bijzonder anderen en elkander bij alle gelegenheden in de leer des geloofs te onderwijzen, en alzoo daarvoor te strijden.

2^e). Door het belijden van de leer des geloofs, en door voor haar uit te komen; daardoor staat men ook de poorten der hel tegen, en strijdt men tegen deze voor de waarheid. Daarom moet een christen „altijd bereid zijn „tot verantwoording aan een iegelijk, die hem rekenschap „afeischt van de hoop, die in hem is, met zachtmoedigheid en vreeze,” volgens 1 Petr. III: 15b. Hoort wat CHRISTUS daarvan zegt, Matth. X: 32 en 33: „Een „iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de menschen, dien

„zal Ik ook belijden voor Mijnen Vader, Die in de hemelen is. Maar zoo wie Mij verloochend zal hebben voor de menschen, dien zal Ik ook verloochenen voor Mijnen Vader, Die in de hemelen is.”

3e). Door alles, wat van de geloofsleer afdwaalt, en daar tegenstrijdt, te wederleggen, en derhalve aanvullender en verwerrender wijze voor het geloof te strijden, met „het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord, Efez. VI: 17^b, „om alzoo de tegensprekers te wederleggen,” als Paulus eischt, Tit. I: 9^b.

4e). Door met een heilig en voorbeeldig leven vertrouwen aan de waarheid te geven, en met zijn gedrag te toonen, dat men de leer des geloofs voor waarachtig houdt. Daarom zeide Petrus ook: „Hebt een goed geweten, op dat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaadoe-ners, zij beschaamd mogen worden, die uwen goeden wandel in CHRISTUS lasteren,” 1 Petr. III: 16.

5e). Door vurige gebeden, want dat zijn geene der minste wapenen tegen de hoofdvijanden, Matth. XVII: 21, en tegen de dwaalgeesten, 2 Tim. II: 25.

6e). Door des gevorderd goed en bloed, en alles voor de waarheid en de leer des geloofs op te offeren, ja met zijn bloed er voor te strijden: „Bereid zijnde, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven voor den naam van den HEERE JEZUS,” gelijk ook Paulus, Hand. XXI: 13^b. Zoo hebben vele martelaren gedaan, wier bloed het zaad der kerk is geworden.

Ziet toehoorders, alzoo moet men „strijden voor het geloof dat éénmaal den heiligen overgeleverd is,” en geen wonder, dat men aldaar zoo voor moet strijden, want:

de leer des geloofs is een bijzondere schat, Matth. XIII: 44, in welker vergelijking alle andere „dingen maar schade en drek zijn,” Filipp. III: 8. Zij brengt toch eenen rijkdom met zich, een' rijkdom in kennis, in geloof, in godzaligheid; en in zegeningen, tijdelijk, geestelijk en eeuwig; zou men daarvoor dan niet strijden?

De leer des geloofs heeft ook vele vijanden, en daarom moet men er voor strijden; en, zoo wij niet strijden vóór de waarheid, zijn wij tegen de waarheid, want „wie met Mij niet is, die is tegen Mij,” zegt CHRISTUS, Matth. XII: 30.

Ziet daar, deze stof voor u geopend!

TOEPASSING.

Leert hieruit in het voorbijgaan, dat elk christen de leer der waarheid naar vermogen moet beschermen tegen de vijanden der waarheid, en voor de geloofs-leer moet strijden.

Maar helaas! zulke christenen en goede krijgsknechten van CHRISTUS zijn er maar weinigen.

Men vindt er velen, die den naam van christenen dragen, en nochtans tegen het geloof strijden; die alle dag niet anders doen, dan de geloofs-leer zoeken te ondermijnen en om ver te werpen.

De een spant al zijne vermogens en al zijne wetenschap in, om zijn hart tegen de leer des geloofs te verharderen, en zich van zich-zelfen maar wat goeds wijs te maken, schoon de geloofs-leer hem van het tegendeel verzekert.

Een ander spot, lacht en schimpt met alles, wat heilig is, zelfs met en omtrent zulke stukken, die tot de Goddelijke waarheden en de leer des geloofs behooren.

Een derde maakt door zijn goddeloos leven, dat de geloofsleer, die hij nog kwanswijs belijdt, gelasterd wordt. Is dat geen strijden *tegen* het geloof?

Anderen zijn er, die in het geheel niet strijden en zich met geene godsdienst bemoeijen, maar alle godsdienst haten en zoo in het wild daar henen leven, volgende hunne eigene lusten en driften. Dat zijn „wilde baren der zee, „hunne eigene schande opschuimende,“ Judas vers 13^a; het zijn regte atheïsten, waarvan de wereld thans als overloopt, die vreemd zijn van God en het leven Gods.

Velen, die al geloof voorwenden, scheelt het echter weinig, welke godsdienst zij belijden. De grootste hoop zouden zich om het geloof niet laten branden; zij beminnen de godsdienst, die hun het meeste voordeel geeft, en zijn als Eccebolius, Constantinopolitaansch redenaar, die zich schikte naar het gevoelen van den keizer.

En onder die, welke nog roemen het ware geloof te hebben, och! wat zijn daaronder zelfs nog weinig regte strijders!

Velen hebben geene wapenen, zijnde geheel onwetend; anderen hebben geene kloekmoedigheid, maar schamen zich het evangelie van CHRISTUS, en weer anderen verflauwen ligtelijk op den minsten tegenstand.

Ach! indien er eens vervolgingen kwamen, dat lig-

telijk gebeuren kan, want de gansche hemel betreft, en bijna alle koningrijken en koningen der aarde aanbidden het beest, en waarheen zou het gaan? Daarenboven, menschen! uwe kostelijke zielen loopen groot gevaar, om voor eeuwig eene prooi van den satan, den vader der leugenen, te worden.

Gave God, dat het gevaar dan eens op uwe harten mogt zinken, om nog wakker te worden, eer het te laat zal zijn. Menschen! het is meer dan tijd, uw eeuwig verderf staat voor de deur, wij waarschuwen u in Gods naam.

Wilt gij raad van ons hebben, en wilt gij wel doen, tracht dan vóór alles het zaligmakend geloof deelachtig te worden. Denkt van u-zelfen, dat ge het nog mist, dat het u uit vrije genade van God moet geschonken worden; legt u gedurig voor God en JÉZUS voeten neder, en geeft uwe ziel geene rust, vóór dat gij u op goede gronden daarvan met den apostel kunt verzekeren, 1 Joh. III: 19.

Dat is de eenige weg, om het verderf te ontkomen en behouden te worden, Joh. III: 36.

Zoo lang gij het zaligmakend geloof niet hebt zal de waarheid weinig kracht op u hebben; doch — „een ie-„gelijk, die uit de waarheid is, hoort Mijne stem,” zeide CHRISTUS tot Pilatus, Joh. XVIII: 37c.

Men kan ook voor het geloof niet strijden, noch de geloofs-leer regt verdedigen, tenzij men het zaligmakend geloof heeft. O! staat dan naar dat geloof! De HEERE schenke het U!

Maar hoe staat het in dezen met u, geloovigen? Gij zijt die heiligen, aan wien eenmaal het geloof is overgeleverd — strijdt gij al voor hetzelfde? Van wien kan men zulks anders denken dan van u, van wien de HEERE-zelf het ook verwacht? Doch is het met velen uwer in dezen ook al niet vrij slecht gesteld? Zitten velen uwer in dezen niet gedurig aan den grond, die geene vrijmoedigheid hebben, die niet voor den dag komen, die niets naar buiten vertoonen? Geen wonder, dat gijlieden wel in het duistere moet heen gaan, dat ge weinig bewustheid van uwen staat hebt, dat ge dor en mager zijt, en zoo weinig zegen geniet. De HEERE heeft u het zaligmakend geloof uit vrije genade gegeven, Hij heeft u bij aanvang geheiligd, en Hij heeft u de geloofsleer overgeleverd, en evenwel strijdt gij daar niet voor.

Weet gij, geloovigen, waaraan het velen uwer hapert, dat gij niet meer voor het geloof strijdt? Wil ik u dat eens zeggen? Het komt onder anderen ook daarvan daan, om dat gij zoo weinig kennis hebt van de geloofsleer, zoo weinig met de Goddelijke waarheden ophebt, zoo weinig naarstigheid aanwendt om de Goddelijke waarheden gezet te onderzoeken, uw hart er zoo weinig meê vereenigt en er zoo weinig mede werkzaam zijt.

Wilt gij wèl doen, geloovigen? en daartoe wekken we u op; zoekt dan van de leer des geloofs eene gegronde kennis te verkrijgen, „staat vast in het geloof” der heiligen, volgens 1 Cor. XVI: 13^b, strijdt ook voor het geloof, dat „eenmaal den heiligen overgeleverd is,” voegt de krachten te zamen, en helpt elkander strijden.

En weet daarbij tot uwe vertroosting, de HÈERE zal u helpen, en u door Zijne genade in staat stellen, Hij zal wel zorg dragen en u er voor bewaren, dat gij den strijd niet verliest, en eindelijk zal Hij u ook eens als overwinnaar kroonen, en dan opnemen in heerlijkheid, alwaar gij allen strijd zult te boven zijn.

AMEN.

VIJFDE LEERREDE

TEKST :

Openb. I: 5b en 6. *Hem, Die ons heeft lief gehad, en ons van onze zonden gewasschen heeft in Zijn bloed, en Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijnen Vader; Hem, (zeg ik), zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.*

INLEIDING.

Dat is volgens de woorden Gods de zuivere en onbevleete leer der waarheid, *waarin men God, als de eerste en Opperoorzaak van al het goede*, dat men in de natuur en in de genade deelachtig wordt, *erkent en prijst*, volgens Ps. CXV: 1: „Niet ons, o HEERE! niet ons, maar Uwen naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer „waarheid wil.” „Of wie heeft Hem eerst gegeven, en „het zal hem weder vergolden worden? Want uit Hem, „en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij „de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen.” Rom. XI: 35 en 36.

Bij deze leer wordt elk zondaar op het diepste verneederd: „opdat alle mond gestopt worde, en de geheele „wereld voor God verdoemelijk zij,” Rom. III: 19. Bij deze leer belijdt zelfs de beste: „Wij waren van natuur „kinderen des toorns, gelijk ook de anderen,” Efeze II: 3. Bij deze leer wordt het geweten van een uit zich-zelfen vlugtenden zondaar, die zich in de genadearmen van den HEERE JESUS nederwerpt, en zich door Hem laat dragen, op het allerkrachtigste vertroost: „want al wat te voren „geschreven is, is tot onze leering geschreven; opdat wij „door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop zou- „den hebben,” Rom. XV: 4. Der zulken vertroosting is

toch door CHRISTUS overvloedig, 2 Cor. I: 5. Bij deze leer wordt te gelijk op eene nederige en opregte godzaligheid met allen ernst aangedrongen: „want de zaligmakende „genade Gods is verschenen allen menschen, en onderwijst „ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldsche begeer- „lijkheden verzakende, matig, regtvaardig en godzalig le- „ven zouden in deze tegenwoordige wereld,” alzo CHRISTUS zich voor de zijnen gegeven heeft „opdat Hij hen zoude „verlossen van alle ongerechtigheid, en zich-zelven een ei- „gen volk zoude reinigen, ijverig in goede werken,” Tit. II: 11, 12 en 14.

Al deze vier kenmerken der zuivere en onbevleete leer der waarheid vinden wij ook bijeen in onzen tekst en dat wel op deze wijze:

1e. dat daarin de in zich-zelven ellendige zondaar op het allerdiepste wordt vernederd, zelfs ook de beste onder de zondaren, die genade verkregen hebben, wanneer Johannes hier zich-zelven en allen anderen geloovigen *zonden* toekent, niet *eene* maar *vele* zonden, en dat wel, die hen in zich-zelven *onrein* en afschuwelijk maken, waarom zij noodig hebben daarvan *gewasschen* te worden;

2e. daarin vertroost Hij op het allerkrachtigst het geweten van uit zich-zelven vluchtende zondaren, hen wijzende, niet tot het bloed van bokken of stieren, noch tot de stroomende wateren van den Jordaan of Eufraat, maar tot het allerdierbaarste bloed van den Zoon Gods, Die hen reinigt van alle zonden;

3e. dringt hij daarin ook zeer ernstig aan op godzaligheid, wanneer hij zegt: dat de geloovigen gemaakt zijn tot koningen en priesters Gode;

4e. erkent en prijst hij daarin ook den HEFRE, als de eerste en Opperoorzaak van alle heil en zaligheid des zondaars, meldende van de heilweldaden, zoo de eerste bronader als het betamelijke einde, namelijk: de ontfermende liefde Gods tot zondaren, en Hem toeschrijvende „de „heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid.” Dus blijkt aan uwe aandacht klaar, dat al die vier kenmerken in deze woorden opgesloten en beantwoord worden.

Onze tekstwoorden zijn een gedeelte uit de voorrede van de Openbaring.

Dewijl nu Johannes, of de H. Geest, Die zijne pen bestierde, al de dingen, die in dit boek gevonden worden,

met dit voornemen geschreven heeft om de kerk in haar zwaarste verdrukkingen te vertroosten, en te vermanen tot standvastigheid; — zoo heeft hij daarheen ook zijne voorrede van de Openbaring gerigt, waarin hij, na eene korte voorstelling van de zaken, die in dit Boek behandeld zullen worden, vers 1 en 2, en na aanprijzing van het onderzoek dier zaken, vers 3, een' zegenwensch volgen laat, waarin Johannes de zeven Gemeenten van Klein-Azie „Gede, nade en vrede" toe bidt „van God den Vader, van God „den H. Geest," vers 4, en dan ook van „God den Zoon," JEZUS CHRISTUS, Wien hij hier in de laatste plaats noemt, omdat hij voornemens was zich in de beschrijving van Hem vervolgens breder uit te laten, gelijk hij Hem hier dan ook verder beschrijft: 1^e. Van Zijne Middelaars bedieningen, Hem noemende: „de getrouwe Getuige, de „Eerstgeborene uit de dooden, en de Overste van de koningen der aarde," in het voorste deel van vers 5. Hij schrijft ten 2^e. van Zijne weldaden, ook in haren eersten bron en haar juiste einde aangemerkt, in onze tekstwoorden, zeggende: „Hem, Die ons heeft liefgehad, en ons van „onze zonden gewasschen heeft in Zijn bloed, en Die ons „gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijnen „Vader; Hem, (zeg ik), zij de heerlijkheid en de kracht „in alle eeuwigheid. Amen." Dit strekt ook waarlijk, om 's HEEREN Gemeente te vertroosten in de verdrukkingen, en te vermanen tot standvastigheid. Zoodat deze onze woorden in zich bevatten: DE HEILWELDADEN EN VOORREGTEN, WELKE DE GELOOVIGEN IN EN VAN CHRISTUS BEZITTEN, MITSGADERS DEN LOF, DIEN CHRISTUS DAARVOOR TOEKOMT, HIER DOOR JOHANNES VOORGESTELD, OM DE GELOOVIGEN DAARDOOR TE VERTROOSTEN IN DE VERDRUKKINGEN EN TE VERMANEN TOT STANDVASTIGHEID.

Opdat wij dan deze woorden, die vol van vertroosting en onderwijzing voor des HEEREN volk zijn, op eene goede wijze voor u verhandelen, zullen wij onderscheiden moeten letten:

I. Op de *weldaden*, welke hier als voorregten van Gods volk gemeld worden: „Die ons heeft liefgehad en ons „van onze zonden gewasschen heeft in zijn bloed, en Die „ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en „Zijnen Vader."

II. Op de glorie, welke CHRISTUS daarvoor toekomt, met een woord van bevestiging en van vertrouwen van

Johannes verzegeld, in deze woorden: „Hem, (zegge ik), „zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. „Amen.”

VERKLARING.

I.

De weldaden worden op die wijze vermeld, dat

A. de bron, of de grondweldaad wordt vermeld: „Die „ons heeft liefgehad,” en

B. de andere weldaden, daaruit voortvloeiende, zoo ter wegneming van het kwade: „Die ons van onze zonden „gewasschen heeft in zijn bloed,” als ter toepassing van het goede: „Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijnen Vader.”

A. De bron of de grondweldaad wordt dus vermeld: „Die ons heeft liefgehad.” Hierbij hebben wij te letten:

- 1° op het *onderwerp*, Wien iets toegekend wordt: „Die;”
- 2° op het *gezegde*: „heeft liefgehad,”
- 3° op het *voorwerp* dier liefde: „ons.”

1°. De Persoon, Die het *onderwerp* der rede is en wien iets toegekend wordt, drukt Johannes uit door het woordje: *die*.

Erasmus brengt dit niet tot JEZUS CHRISTUS, maar tot den Vader, als of de zin ware: dat CHRISTUS een getrouw Getuige voor den Vader geweest is, welke Vader ons heeft liefgehad en ons gewasschen heeft door Zijn, te weten, JEZUS bloed. Doch deze verklaring strijdt met den zamenhang der woorden. Want de woorden *getrouwe getuige* worden niet onmiddellijk verbonden aan *die ons heeft liefgehad*, maar er worden nog eerst twee eertitels van JEZUS CHRISTUS tusschenbeide ingevoegd, te weten: „de Eerstgeborene „uit de dooden en de Overste der koningen der aarde,” welke buiten allen twijfel op CHRISTUS zien en niet op den Vader. Daarenboven wordt de Vader ook nooit gezegd „ons van onze zonden door Zijn bloed te wasschen,” ’t geen strijden zou tegen de alwijze huishouding der Personen in het werk der verlossing, waarin de Vader altoos als Rigter en de beleedigde partij, die genoegdoening eischt, en de Zoon als Borg, Middelaar en Hoogepriester wordt aange-

merkt, welke tot Hem zegt: „verlos hem, dat hij in het „verderf niet nederdale; Ik heb verzoening gevonden,” Job XXXIII: 24.

Bij gevolg moeten dan deze woorden met nadruk op den Zoon gebragt worden.

2°. Van Hem wordt nu *gezegd*: CHRISTUS „heeft lief- „gehad.” Wat de liefde eigenlijk is, is niemand uwer onbekend, wijl niemand van u met deze aangename zielsbewegingen nu en dan niet eens aangedaan geweest is. De liefde is in het gemeen die beweging van den wil, waardoor iemand aangezet wordt, om zich met het voorwerp, dat hij als goed aanmerkt, te vereenigen. Want het voorwerp der liefde is het goede, of dat iemand als zoodanig voorkomt.

Zoodanig nu kan de liefde van JEZUS tot zondaren niet zijn, dewijl in hen niets begeerlijks was, invoege zijne liefde tot zondaren alleen in Hem ontstaan is uit Zijne barmhartigheid of Zijne rommelende ingewanden van barmhartigheid over hunnen ellendigen staat, welke alleen Hem bewogen heeft, om hen uit het verderf te verlossen, en ten dien einde Zich met hen te vereenigen, door het aannemen van de menschelijke natuur, om te kunnen lijden voor hen, en door het opbrengen van het rantsoengeld, door hen uit de hand hunner vijanden te verlossen en hen Zich tot een volk des eigendoms te koopen. Hij bemint hen alleen, *omdat* Hij hen bemint, en er is geene reden te geven van deze Zijne liefde tot arme zondaren dan zijne *eeuwige ontfermende liefde-zelve*.

Doch dewijl die liefde Gods in het zaligen van arme zondaren beide den Vader en den Zoon gemeen is, daarom wordt ze dan eens den Vader en dan eens den Zoon toegeschreven; doch in een verschillend opzigt.

Den Vader namelijk, voor zoo verre Hij uit loutere liefde Zijnen Zoon gegeven, in de wereld gezonden en „Hem „voorgesteld heeft tot eene verzoening door het geloof,” Rom. III: 25. Van die liefde des Vaders spreekt Johannes in zijn evangelie, hoofdstuk III: 16: „Want alzoo „lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eenigge- „boren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem „gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe,” — en in zijnen 1^{en} Brief, hoofdstuk IV: 9: „Hierin is de „liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God Zijnen

„eeniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat „wij zouden leven door Hem.”

Den Zoon wordt die liefde Gods toegeschreven, voor zoo verre Hij den Vader in dit voornemen of besluit is gehoorzaam geweest, en daar Hij in de gestaltenis Gods was, „Zich-zelfen heeft vernietigd, en de gestaltenis eens dienst- „knechts aangenomen heeft,” Filipp. II: 6 en 8. Van de liefde des Zoons spreekt dus de apostel, Éfeze V: 2: „wan- „delt in de liefde, gelijkerwijs ook CHRISTUS ons heeft liefge- „had.” Van deze liefde spreekt de Heiland-zelf tot Zijne jongeren, Joh. XIII: 34. „Een nieuw gebod geef Ik „u, dat gij malkanderen liefhebt, gelijk Ik u liefgehad „heb, dat ook gij malkanderen liefhebt,” en Joh. XV: 9: „Gelijk de Vader Mij liefgehad heeft, heb Ik u ook lief- „gehad; blijft in deze Mijne liefde.”

Deze liefde des Vaders en des Zoons tot de uitverkorenen is geenszins uit eenige van hunne voorgaande of voorgeziene verdiensten, maar enkel uit genade of genadige barmhartigheid. Hierom zegt Johannes, 1 Joh. IV: 10: „Hierin is de liefde, „niet dat *wij* God liefgehad hebben, maar dat Hij *ons* heeft „liefgehad, en Zijnen Zoon gezonden heeft tot eene verzoee- „ning voor onze zonden.” En Paulus zegt Rom. V: 8: „Maar „God bevestigt Zijne liefde jegens ons, dat CHRISTUS voor „ons gestorven is, *toen wij nog zondaars waren.*” En daarom wordt deze goede wil of deze liefde van CHRISTUS tot de uitverkorene zondaars ook met nadruk eene *genade* genoemd, gelijk zulks door den apostel tot de geloovige Corinthers gezegd wordt, 2 Cor. VIII: 9: „Want gij weet „*de genade* onzes HEEREN JEZUS CHRISTUS, dat Hij om „uwentwil is arm geworden; daar Hij rijk was, *opdat* gij „door Zijne armoede zoudt rijk worden.” En te regt draagt deze vernedering des HEEREN den naam van *genade*, omdat zij voortkomt uit eene loutere vrijwilligheid, zonder eenige van des zondaars verdiensten, ja tegen hunne verdiensten, waardoor zij geene liefde, maar haat en toorn waardig waren. Het is daarom niets dan loutere genade, ja „genade voor „genade,” Joh. I: 16.

Het is ook eene eeuwige en gedurige liefde: want zij is *van* eeuwigheid tot eeuwigheid.

Zij is van eeuwigheid.

De Vader heeft hen uit enkele liefde „vóór de grond- „legging der wereld, in CHRISTUS, tot prijs der heerlijk- „heid Zijner genade, uitverkoren,” Éfeze I: 4.

De Zoon is uit loutere liefde tot hen van eeuwigheid in den Vrederaad Borg voor hen geworden.

En gelijk ze van eeuwigheid is zoo duurt ze ook in der eeuwigheid.

Zoo wordt van JEZUS gezegd *hen tot het einde lief te hebben*, Joh. XIII: 1, dat Hij Zijne schapen kent en bewaart, *dat ze in der eeuwigheid niet verloren gaan*, Joh. X: 27 — 29. Hierom zeide Paulus, Rom. V: 8: „Wie „zal ons scheiden van de liefde van CHRISTUS?”

Het is ook eene groote en onuitsprekelijke liefde, zoo ten aanzien van God den Vader, en van God den Zoon, als ook van de uitverkorene zondaars. Ten aanzien van den Vader is zij groot: want kan er wel grooter liefde zijn of bedacht worden, dan dat iemand zijnen eigen', geliefden en eeniggeboren zoon voor iemand ter dood overgeeft? „Nu weet Ik,” zeide de HEERE tot Abraham, „dat gij Mij liefhebt, wyl gij uwen eigenen zoon Mij niet „geweigerd hebt.” Dit nu heeft ook God den Vader gedaan, gelijk te zien is bij Joh. III: 16: „Want alzoo „lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren' Zoon gegeven heeft.” En hierom zeide Paulus, Rom. VIII: 32: „Die Zijnen eigen Zoon niet gespaard „heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe „zal Hij ons met Hem niet alle dingen schenken?”

Het is ook eene groote liefde ten aanzien van den Zoon. „Niemand,” zegt immers de Heiland-zelf, Joh. XV: 13, „heeft meerder liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet „voor zijne vrienden.”

Doch dit heeft CHRISTUS voor de uitverkorenen gedaan.

Toen de Joden CHRISTUS zagen weenen over den dood van Lazarus zeiden zij: „Ziet, hoe lief Hij hem had!”, Joh. XI: 36. Maar mogen wij niet met meer regt zeggen: Ziet, hoe lief Hij de uitverkorenen gehad heeft, dat Hij Zich-zelven voor hen den vervloekten kruisdood heeft overgegeven?

Ten aanzien van hen is deze liefde ook groot, omdat CHRISTUS Zich voor hen heeft overgegeven, niet toen zij vrienden, maar vijanden, goddelooze zondaars, en kinderen des toorns waren. „CHRISTUS, zegt de apostel bij Rom. V: 6, „is te Zijner tijd voor de goddeloozen gestorven.”

3°. *De voorwerpen* dier liefde worden nu in onzen tekst uitgedrukt door het persoonlijk voornaamwoord *ons*. „Die

„*ons* heeft liefgehad.” Hij verstaat daardoor niet alle menschen, hoofd voor hoofd, maar alleen de uitverkorenen en geloovigen, welke toch maar alleen van hunne zonden afgewasschen en tot koningen en priesters Gode gemaakt worden.

Van al de geloovigen, wie of waar ze zijn, zich-zelfen er mede insluitende, zegt hij *ons*; „die *ons* heeft liefgehad.” Niet zoozeer wenschende, dat zij voorwerpen van JEZUS genade en liefde worden *mogten*, maar met deze woorden in blijdschap erkennende en betuigende, dat zij voorwerpen van JEZUS liefde *waren*, gelijk Paulus dus ook eens betuigt, *dat CHRISTUS hen lief heeft gehad*, Gal. II: 20.

Het is zoo, CHRISTUS heeft de geloovigen ook lief met eene liefde van *welbehagen*, WANNEER zij nu gelooven; al Zijn lust is dan in hen, Jes. LXII: 4. Maar met eene liefde van *wèl-willen* en van *weldadigheid*, OPDAT zij gelooven zouden en door het geloof geregtvaardigd en behouden worden.

B. Hierom daalt Johannes van den genade-bron neder tot de *heilstromen*, die daaruit afvloeijen, meldende nog twee allergrootste weldaden, zoo ter wegneming van het kwade, als ter toebrenging van het goede.

De weldaad ter wegneming van het kwade voegt hij er aldus aan: „en ons van onze zonden gewasschen heeft in „Zijn bloed.”

Hier worden de voorwerpen wederom uitgedrukt door het woordje *ons*. Er wordt gezegd: dat CHRISTUS hen van hunne zonden gewasschen heeft in Zijn bloed.

De voorwerpen, hier wederom door *ons* uitgedrukt, zijn dezelfde, namelijk, ons, die Hij dus heeft liefgehad en die nu in der tijd gelooven, *ons* allen en alleen, „heeft „Hij van onze zonden gewasschen in Zijn bloed.”

Gij hoort hier Johannes spreken van *zonden*, van *onze zonden*, en hij zegt: dat JEZUS hem en hen daarvan *gewasschen* heeft, en wel *in zijn bloed*.

Hij spreekt dan van *zonden*. Elke daad en iedere werking van het redelijke schepsel, die niet uit God is of tot Hem, dat is in Hem eindigt, en bij gevolg die regtheid mist, welke de vorm van de deugd stelt, is en wordt *zonde* genoemd. Hier wordt nu niet gesproken van ééne zonde, maar van *vele* en *velerlei* zonden, bijgevolg moeten wij er *alle* zonden zonder eenig onderscheid door verstaan.

Deze worden nader bepaald door het woordje *onze*, als er gezegd wordt: *onze* zonden. Niet de zonden derhalve van *alle* menschen, maar *al* de zonden van ons, die ware geloovigen zijn, waarmede wij ons tegen God bezondigd, en dus schuldig gemaakt en bezoedeld hebben. En hiermede belijdt Johannes ook zijne eigene zonden, dewijl hij er zich-zelfen ook bij insluit, dat ieder waar geloovige inzonderheid past te doen.

Hij zegt daarvan: dat JEZUS hem en hen daarvan *gewasschen* heeft.

De weldaad, welke Paulus in zijne brieven aan de Romeinen en Galaten, volgens Ps. CXLIII: 2, gewoonlijk *regtvaardigmaking* noemt, diezelfde weldaad noemt Johannes hier *eene afwassching van zonden*, en elders *eene reiniging*, 1 Joh. I: 7, gelijk ook Paulus meer dan eens doet, b. v. 1 Cor. VI: 11 en voornamelijk in zijnen brief aan de Hebreëen, hoofdstuk I: 3, enz. In deze spreekwijzen volgen de apostelen den schrijfstijl van Mozes na, die de vergeving der zonden en het regt, om tot God te naderen, volgens Levi's bepaalde schaduw-dienst, noemde *eene reiniging*, verg. Hebr. IX: 13 en 22.

Met deze spreekwijze, „die ons van onze zonden gewasschen heeft,” geeft Johannes te kennen, dat de zonden de menschen, zelfs ook de geloovigen *onrein* en *afschuwelijk* voor God maken, en hun Gods gemeenschap doen onwaardig zijn, Jes. LIX: 2; en dat de *regtvaardigmaking* eens zondaars voor God in zich behelst: de vergeving der zonden, en het regt tot het eeuwige leven, of om tot den allerheiligsten God te naderen, die in den tabernakel des hemels woont.

Te regt strekt Johannes deze weldaad uit tot de zonden, zonder eenige uitzondering, dat is: tot *alle* zonden, verg. 1 Joh. I: 7, Hand. XIII: 38 en 39, alsook tot *al* de geloovigen zonder onderscheid, *omdat* de verdienende oorzaak van deze weldaad *niet* was het bloed *der stieren*, verg. Hebr. IX: 13 en 14, *maar* het bloed *van Gods Zoon*. Hierom zegt hij: „die ons van onze zonden gewasschen heeft *in Zijn bloed*.” Niet in eens anders bloed, niet in dat der bokken, maar in *Zijn* bloed.

De HEERE JEZUS CHRISTUS heeft waarlijk *bloed* gehad, dewijl Hij een waarachtig mensch was. Dat bloed heeft Hij in *Zijnen* geweldigen kruisdood uitgestort. Dewijl nu

deze kruisdood een voornaam gedeelte van zijn lijden was, waardoor Hij, zoowel als door Zijne dadelijke gehoorzaamheid, de regtvaardigmaking en alle heil voor de Zijnen verdiend heeft, zoo wordt door eene vergrootenderwijze (Synecdochische manier) van spreken, zeer gemeen in verre de meeste talen, door Zijn *bloed* hier verstaan Zijne *gansche* gehoorzaamheid, zoo dadelijke als lijdelijke.

In deze beteekenis merkt Johannes Zijn *bloed* hier aan als de oorzaak van de afwassing der zonden, namelijk: als de *verdienende* oorzaak; want *in* Zijn bloed is te zeggen *door en om* Zijn bloed. Johannes dan hier aldus sprekende, zinspeelt met deze spreekwijze *niet* op de wasschingen, die geschieden door water, 't zij gemeen, 't zij heilig water, dat in de Levitische schaduwdienst en in den Doop, volgens CHRISTUS instelling gebruikt wordt, Hand. XXII: 16. *Maar* op die wettische reinigingen, welke geschieden door de besprenging met bloed, Exod. XXIV: 8, Lev. XVI: 15 en 27.

Hij toont ook klaar, dat Hij hier spreekt niet van God den Vader, maar van God den Zoon, Die alleen waarlijk vleesch en bloed heeft aangenomen, en leert ook dus vervolgens, dat de HEERE JEZUS gestorven is en Zijn bloed gestort heeft, niet alleen als een Martelaar en getrouwe Getuige, gelijk hij Hem te voren ook genoemd heeft, maar ook en inzonderheid en vooral als een Zoenoffer in de plaats der uitverkorenen: want het besprengde bloed der zoenofferen maakte oudtijds de reinen naar de wet rein.

Alzoo is dan CHRISTUS bloed de verdienende oorzaak van de regtvaardigmaking, Efeze I: 7.

Trouwens, deze uitwerkende kracht had CHRISTUS bloed ook al op de uitverkorenen onder het O. Testament: want de geslachte zoenofferanden verkondigden toen ter tijd als voorbeelden, dat CHRISTUS bloed zekerlijk gestort zou worden, door welks terugwerkende kracht de uitverkorenen toen gezaligd zijn, Zach. IX: 11.

Gelijk het volk Israëls oudtijds met het bloed des Verbonds besprengd, Exod. XXXIV, door God werd aangenomen tot een koninklijk priesterdom, volgens Zijne beloften, Exod. XIX: 5 en 6, zoo zegt ook hier Johannes, buiten twijfel daarop zinspelende, van de geloovigen: „dat „zij koningen en priesters zijn Gode en Zijnen Vader,” dat is, CHRISTUS Vader, en wel dat zij zoodanigen maakt zijn door CHRISTUS.

Dat zij koningen en priesters zijn, zulks heeft ook Petrus gezegd, 1 Petr. II: 9. De geloovigen zijn te gelijk koningen en priesters, volgens die voorbeelden, in welken deze beide ambten te zamen gevoegd waren, zoo Melchizédek als den HEERE JEZUS CHRISTUS.

In het gemeen, om hunne uitmunting in waardigheid en eerwaardigheid, Jes. XLIX: 23 en LX: 10 en 14. Zoodanig zijn inzonderheid de koningen en priesters en alzoo zijn ook de geloovigen, Rom. XII: 1.

Om hunne uitmunting in privilegiën of voorregten, die der vrijheid zijn, als daar is: bevrijd te zijn van de verdoemende kracht der wet en de verbindtenis, om door eene eigene volmaakte gehoorzaamheid het leven te zoeken, Rom. VI, Joh. VIII. Koningen zijn toch vrij en bevrijd van de gemeene lasten, gelijk ook oudtijds de priesteren in Egypte waren, Gen. XXXVII: 22 en 26.

Om hunne uitmunting in hoedanigheden en gaven. De geloovigen zijn toch menschen van eenen anderen en hooger geest dan alle andere kinderen der wereld; zij zijn de heerlijken en heiligen op aarde, Ps. XVI: 3; zij zijn gezalfden, 1 Joh. II: 20.

In het bijzonder zijn de geloovigen koningen, omdat zij alles bezitten, als mede-erfgenamen van CHRISTUS en erfgenamen Gods, even als Abraham, Rom. IV en VIII, 1 Cor. III: 22. Zij zijn koningen, omdat zij heerschen over de zonden, over de verdorvenheid en over de booze gewoonten, 1 Cor. IX: 27. Omdat zij dapper strijden tegen hunne vijanden, ook wel eens tot den bloede toe, om eene volkomene overwinning over hen te behalen, Éfeze VI: 22, 1 Joh. V: 4, omdat zij de wereld en de engelen oordeelen zullen, Matth. XIX: 28, 1 Cor. VI: 2 en 3; eindelijk, omdat zij met de kroon des levens bekroond zullen worden, 2 Tim. IV: 8, Openb. II: 10.

In het bijzonder zijn de geloovigen priesters, Jes. LXV: 6, omdat zij kennis hebben van de Goddelijke verborgenheden, 1 Cor. VI: 2; omdat zij eenen vrijen toegang hebben tot Gods genadetroon, Hebr. IV: 16 en X: 12, omdat zij geestelijke offeranden opofferen, 1 Petr. II: 5, en Mal. I: 11, Rom. XII: 1. Omdat zij God op eene Hem aangename en welbehagelijke wijze dienen, omdat zij ook voor anderen bidden en Gods zegen over anderen afsmeeken, omdat zij een heilig volk zijn, 1 Petr. II: 9.

De geloovigen zijn derhalve geene wereldlijke maar geestelijke koningen en priesters, daarom voegt Johannes er bij: „Gode en Zijnen Vader.” Hierdoor wordt zeker de eerste Persoon in het aanbiddeijk Goddelijk Wezen verstaan. Die eerste Persoon wordt God genaamd *niet* met uitsluiting van den Zoon en den H. Geest, Die ook met Hem de waarachtige God zijn, *maar* omdat Hij in het werk der verlossing als Rigter de gansche Godheid vertoonende is.

Hij wordt Zijnen, dat is, CHRISTUS Vader genoemd omdat Hij Hem, den Zoon, van eeuwigheid gegeneerd en het Goddelijke Wezen medegeedeeld heeft, op hoedanige wijze CHRISTUS-alleen de eeniggeborene Zoon Gods is.

Als Johannes dit hier nu bijvoegt, zoo geeft hij daarmede te kennen: dat de geloovigen geestelijke koningen en priesters zijn, niet aan de wereld maar aan God daarvoor bekend; dat hun koningrijk en priesterdom tot eer van God is, Rom. VI: 13.

Als ook dat hun koningrijk en priesterdom van een' hemelschen oorsprong is: want zij zijn geene koningen en priesters van natuur, maar door de genade van CHRISTUS daartoe gemaakt, daarom voegt Johannes er bij: „*Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters.*”

CHRISTUS heeft hun daartoe bekwaam gemaakt, zulks met Zijn bloed voor hen verdienende: want om JEZUS verdiensten verkrijgen zij het regt tot dit koningrijk en om tot den troon Gods te mogen naderen, dewijl CHRISTUS bloed met Zijne dadelijke gehoorzaamheid gepaard gaat, Jes. LIII: 10 en 11.

Door den Geest der genade, des geloofs en der gebeden maakt Hij hen daartoe ook bekwaam, 1 Cor. III: 11. Door den Geest zijn zij veranderd in andere menschen, en heeft Hij hen gezalfd tot koningen en priesters. Het is derhalve geen wonder, dat Johannes hier daarom aan CHRISTUS alle heerlijkheid toekent.

II.

Letten wij nu in het tweede deel onzer rede op het Godverheerlijkend besluit, dan zien wij, dat aan CHRISTUS hier wordt toegeschreven: „de heerlijkheid en de kracht.”

Door de heerlijkheid moeten wij hier verstaan, Zijne heerlijke en luisterrijke Godsdeugden, Joh. XVII, en Midde-

laars-volmaaktheden, onder welke ook bijzonder uitmunten: de rijkdom zijner genade en zaligende algenoegzaamheid, luisterrijk vertoond in het werk der verlossing, en in de toepassing Zijner verdiensten op de uitverkorenen, 1 Petr. IV: 10. Bij deze heerlijkheid wordt gevoegd *de kracht*, dat is: de erkentenis van zijne kracht.

Deze heerlijkheid en kracht kent Johannes aan CHRISTUS toe, niet maar voor den tijd maar in alle eeuwigheid, zeggende: „Hem, (zeg ik), zij de heerlijkheid en de kracht „*in alle eeuwigheid.*” Tot eene korte opening van deze spreekwijze moeten wij zeggen, dat hier in het Grieksch eigenlijk staat: *Tous aiónas toón aiónoon*, dat is: *eeuwen der eeuwen.*

Daardoor verstaat Johannes òf onbepaald *al* den volgenden tijd met de eindelooze eeuwigheid, òf bepaald de eeuwigheid, die na den tijd ook altoos en eindeloos zal duren, welke Johannes dan om hare voortreffelijkheid hier noemt: *eeuwen der eeuwen*, gelijk er in dien zin gelezen wordt van het lied *der* liederen, dat is: het voortreffelijkste lied; van het heilige *der* heiligen, dat is: het voortreffelijkste heiligdom. Dus zal immers ook de zalige eeuwigheid na dit leven het voortreffelijkste zijn. O, alles zal daar zeer goed en heerlijk wezen! Alles zal daar voor en in de geloovigen zalig en gelukkig zijn! En nooit zal er dan een einde wezen.

Het voorzetsel *in* van *in alle eeuwigheid* zal dan beteekenen *tot aan* en *in* de toekomstige, zalige eeuwigheid, zoodat er de tegenwoordige tijd ook mede ingesloten is. Deze eeuwige heerlijkheid en kracht kent Johannes hier aan CHRISTUS toe, zeggende: „*Hem* zij de heerlijkheid „en de kracht in alle eeuwigheid.”

Dit geschiedt òf bij wijze van *toeschrijving*, alsof hij zeide: Hem is en zal altijd zijn de heerlijkheid en de kracht, omdat Hij de HEERE en Koning der eere is, Ps. XXIV; òf bij wijze van *toewensching*, waarmede hij dan ten 1^e te kennen geeft, dat zijne hartelijke begeerte is, om aan CHRISTUS tot in alle eeuwigheid de heerlijkheid en kracht toe te kennen en Hem te verheerlijken. En ten 2^e dat dit de verplichting van hem en van alle geloovigen is.

En waarlijk, dit betaamt de geloovigen, *aan den eenen kant*, omdat CHRISTUS hen van eeuwigheid heeft liefgehad;

omdat de eengeborene Zoon Gods Zijn bloed voor hen gestort heeft; omdat Hij Zijne Goddelijke kracht tot hun eeuwig nut betoond heeft, zoo in Zijn leven, dood, Zijne opstanding en hemelvaart, als in der geloovigen hartveranderende roeping, genieting van de gemeenschap Gods, en onveranderlijke bewaring.

En *aan den anderen kant* betaamt hun dit, omdat dit het eerste doeleinde is, dat God en CHRISTUS in het werk der verlossing beöogen.

Eindelijk wordt hierbij nog gevoegd: „*Amen.*” Amen, in het Grieksch, is eigenlijk een zelfstandig naamwoord, beteekenende: *waarheid*, Jes. LXV: 16 en 2 Cor. V: 20. Het wordt echter veeltijds ook als een bijwoord gebruikt, zoo om er iets mede te bevestigen, Matth. XVI: 28, verg. met Luk. IX: 27, als wenschenderwijze, om er zijne hartelijke begeerte door uit te drukken, Jes. XXVI: 6.

Wij kunnen het hier in die beide beteekenissen verstaan, en bevestigender en wenschenderwijze, zoodat Johannes hiermede dan vertoont:

en dat hij zeker wist, dat aan CHRISTUS deze heerlijkheid en kracht in alle eeuwigheid zou toegebracht worden, en dat het te gelijk zijne begeerte was, dat CHRISTUS aldus door alle verlost en verheerlijkt worden, gelijk het betaamt, enz.

Dit alles strekt immers inzonderheid, om de geloovigen te vertroosten in de verdrukkingen, en aan te moedigen tot standvastigheid, dat eigenlijk Johannes oogmerk hiermede was.

TOEPASSING.

Wij kunnen hier wederleggen diegenen, welke drijven, dat voorgeziene goede werken de oorzaak van de zaligheid zijn, alsook diegenen, welke CHRISTUS eeuwige Godheid tegenspreken.

Ziet hier nu de gelukzaligheid der geloovigen in CHRISTUS. Zij zijn voorwerpen van Zijne allerbijzonderste Gods- en Middelaarsliefde. Zij zijn verlost en vrijgekocht door het bloed van Gods eigen Zoon, zij zijn gemaakt tot koningen en priesters Gode:

Maar ziet nu elk voor u-zelfen, hoe gij omtrent de kenteekenen van een' geloovige staat, die hier in deze

verhandelde stof liggen opgesloten, òf ingewikkeld òf uitdrukkelijk, en onderzoekt u-zelven of ze wel in waarheid in u gevonden worden.

Een geloovige belijdt zijne zonden met smart er over en haat er tegen. Hij neemt zijn' toevlugt tot het bloed van CHRISTUS. Gode en CHRISTUS kent hij de heerlijkheid en de kracht toe van alle gelukzaligheid. Hij heeft uitmuntende gaven boven de kinderen dezer wereld: want hij is een koning en priester.

Indien deze kenteekenen in u niet gevonden worden, gelijk ik van verreweg de meesten uwer vrees, zoo behoort gij niet tot het gelukzalige volk des HEEREN, en, zoo gij er u-zelven onder rekent, dan bedriegt gij u. Gijlieden zijt nog geene voorwerpen van de liefde van God en CHRISTUS; gijlieden ligt nog in uwe zonden en zijt nog slaven van de verdorvenheid.

Och, mogt gij dit eens ter harte nemen en niet eerder rusten, vóór dat ook gij door het geloof in CHRISTUS daartoe verwaardigd waart. Buiten en zonder CHRISTUS bloed is er toch geene kans om behouden en gezaligd te worden.

Maar indien deze kenteekenen al in u gevonden worden, o, geeft aan CHRISTUS heerlijkheid en verbreidt Zijne kracht, die Hij ook aan en in u betoond heeft. Alles moet toch tot Hem wederkeeren: want dit is het eindoogmerk van uwe verlossing.

O, hebt ook CHRISTUS wederom hartelijk lief, die u zoo lief gehad heeft en nog heeft, 2 Cor. V: 14.

Och, schuwdet gij de zonden, zelfs de allerminste, welke de oorzaak zijn, dat CHRISTUS bloed gestort is, en die uwe zielen bezoedelen, en zocht gij meer en meer door CHRISTUS van „uwe zonden gewasschen te worden, uwe heilig-, „making voleindigende,” 2 Cor. VII en Jes. I.

Geloovigen! leeft elk als een koning en priester. Bidt God zonder ophouden, dat Hij u én anderen bekwaam make om Hem te verheerlijken in deze èn in de toekomstige eeuw.

Dat moet ik u, lievelingen van CHRISTUS! tot uwen troost zeggen: laat u de wereld haten, CHRISTUS heeft u liefgehad en heeft u nog lief. Uwe zonden mogen u bitter vallen, CHRISTUS bloed wascht ze af en roept voor u.

Zijt gij als verachten bij de wereld, in Gods oog en zijt gij heerlijk en dierbaar.

Uwe koninklijke en priesterlijke waardigheid zal duren in alle eeuwigheid, ook in den Hemel, alwaar gij het Lam zult toekennen de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid.

AMEN.

ZESDE LEERREDE

TEKST:

Openb. II: 4. *Maar ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten.*

INLEIDING.

„De regtvaardige sla mij, het zal weldadigheid zijn; en „hij bestraffe mij, het zal olie des hoofds zijn,” was de betuiging van David, Ps. CXLI: 5^a. Hij wist uit voorgaande bevinding, dat hij tot hinken gereed was, Ps. XXXVIII: 18. En daarom was hij bang van wege zijn hart en bad er tegen: „Neig mijn hart niet tot eene „kwade zaak, om eenigen handel in goddeloosheid te handelen, met mannen, die ongerechtigheid werken; en dat „ik niet ete van hunne lekkernijen,” Ps. CXLI: 4.

Evenwel, vallende en zondigende, zoekt hij niet *verschoon*d te worden, gelijk sommigen in onze dagen, inzonderheid die wat groot zijn òf waarlijk, òf in hunne inbeeldingen; kunnende niet dulden, dat anderen, die zij voor minder en geringer houden, hen zouden berispen en bestraffen. Welke soort van menschen al door den heidenschen Terentius ironisch bespot worden: „daar is eene „soort van menschen,” zegt hij; „die meenen, dat zij de „voornaamsten zijn, en daarom niet mogen bestraft, maar „in alles moeten gepezen en gevolgd worden.” O neen, David, ofschoon een koning op den troon van de twaalf stammen Israels, en uitmuntende in godzaligheid boven allen van zijnen tijd, wilde echter wel, wanneer hij gezondigd had, geslagen en bestraft wezen. En niet alleen *zegt* hij het hier: „de regtvaardige sla mij en hij bestraffe mij,” maar hij heeft het ook met *de daad* betoond, toen Nathan hem bestrafte, 2 Sam. XII, en Gad hem eens in Gods naam

kwam bedreigen met plagen, en er hem eene deed kiezen, 2 Sam. XXIV: 13.

David wilde, als hij gezondigd had, gaarne van een' regtvaardige bestraft wezen. Niet, omdat zulk een zelf geene gebreken had, dat zij verre, want dan zou er niemand wezen. Maar omdat zulk een, niet anders voor hebbende dan om te regt te brengen, het doet met bescheidenheid, Gal. VI: 1.

Zulk slaan en bestraffen der regtvaardigen, als veelzins nuttig, zegt David, „zal weldadigheid, en zal olie des „hoofds zijn.”

Het slaan schijnt in het eerste alsof het wonden zou toebrengen, en de bestraffingen als of ze ongenoegen zouden verwekken, het gaat ook wel eens zoo, maar dan gaat het niet goed. Maar als het geschiedt, zoo behoort en moest het altijd gaan in ernst en in liefde; dan is de uitwerking van dit slaan der regtvaardigen met de tong *weldadigheid*, en moet den anderen *aangenaam* wezen; dan is het bestraffen als olie of balsem, 't welk de wonden van het hoofd snel verzacht en voorspoedig geneest. „Openbare bestraffing,” zegt daarom Salomo, „is beter dan verborgene liefde. De wonden des „liefhebbers zijn getrouw; maar de kussingen des haters „zijn af te bidden.” Spr. XXVII: 5 en 6.

Bij gevolg vloeit hiernit dan voort: dat, gelijk een medicijnmeester, ofschoon hij bittere en den zieke onaangename medicijnen, die nochtans heilzaam tegen zijne kwaal zijn, geeft, hem meer liefde en getrouwheid betoont, dan als hij hem aangename en smakelijke doch voor hem gansch nuttelooze dranken gaf; men zoo ook iemand veel getrouwer behandelt als men zijne verkeerdheden niet met vleijsen bedekt, maar met getrouwheid tegengaat en bestraft.

Zoo doet ook het Hoofd van alle regtvaardigen, de groote HEERE JEZUS CHRISTUS, hier met de Gemeente te Efeze. Hij prijst wel, wat in haar waarlijk te prijzen is, maar vleit ze echter geenszins, haar ook slaande en bestraffende over datgene, waarin zij te bestraffen was en zich zeer zondig gedroeg, als Hij in deze woorden door Johannes aan hunnen engel laat schrijven: „Maar Ik heb „tegen U, dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten.”

Over den Schrijver van dit Boek, genaamd: *Openbaring van Johannes*, is oudtijds al veel getwijfeld en onderscheiden geoordeeld.

Sommige menschen dachten, dat hij een geheel ander dan Johannes de apostel en evangelist is geweest.

Er zijn er namelijk geweest, welke wilden, dat de hoofdketter Cerinthes schrijver van de Openbaring is geweest; het waren niet alleen sommige ketteren, die dit dreven, maar ook zelfs sommige regtzinnigen, en onder hen een met name Cajus, zijn tot die gedachten vervallen geraakt.

Anderen hebben gedacht, dat een zeker Ouderling, Johannes genaamd, de schrijver van dit Boek zou geweest zijn, onder welke zijn: Dionisius Alexandrinus, sommige Lutherschen, de Rotterdamsche Erasmus, en de godvruchtige Zwinglius.

Daar schijnen er ook geweest te zijn, die wilden, dat de evangelist *Markus* de Openbaring zou geschreven hebben, welke ook Johannes Markus genoemd wordt, Hand. XII: 25 en XV: 37.

Doch wij meenen, dat de Schrijver van de Openbaring niemand anders geweest is dan Johannes de apostel en evangelist. En dat bewijzen wij

1e. uit het opschrift, overal bijkans in alle Grieksche afschriften en oude vertalingen, zulks als met den vinger aanwijzende.

Alleen heeft de Ætiopische overzetting hier jammerlijk misgetast, welke tot opschrift heeft: *Een gezigt van Johannes, welke Johannes Bisschop van Konstantiopel is geweest, als hij vervolging zou lijden.*

In zeer vele oude Grieksche exemplaren wordt echter gelezen: *Apokalypse Johannau tou Theologou* dat is: *De openbaring van Johannes Theologi.* Zóó hebben het de onzen in hunne overzetting.

De gemeene Latijnsche vertaling heeft: *De Openbaring van den zaligen apostel Johannes.*

De Syrische heeft: *De Openbaring, welke van God gedaan is aan den evangelist Johannes, op het eiland Patmos, alwaar hij van den keizer Nero verbannen was.* Dit is buiten twijfel eene van de alleroudste overzettingen.

De Arabische heeft: *Het gezigt van Johannes den apostel en evangelist, namelijk de Openbaring.*

Er worden ook nog heden sommige Grieksche afschriften gevonden, waarin staat: *Apokalypse tou hagiou Apostolou kai Euangelistou Johannou tou Theologou*; dat is: *De Openbaring van den heiligen apostel en evangelist Johannes den Godgeleerde.* Wij bewijzen ten

2e. dat Johannes de evangelist Schrijver is van de Apokalypse, uit het 2de vers van het 1^e hoofdstuk der Openb., waar de Schrijver van dit Boek aldus beschreven wordt: „Dewelke het Woord Gods *betuigd heeft*, en de *getuigenis* „van JEZUS CHRISTUS, en *al wat hij gezien heeft*.” Dit is ongetwijfeld eene omschrijving van Johannes den apostel en evangelist, die immers beschreven heeft de evangeliegeschiedenis van den CHRISTUS en van die dingen, welke hij-zelf gezien heeft, gelijk hij daarom ook op deze zelfde wijze spreekt, 1 Joh. I: 3: „Hetgeen wij (dan) gezien „en gehoord hebben, dat verkondigen wij u.” Wie heeft ooit heerlijker en voortreffelijker getuigenis afgelegd van CHRISTUS dan dit: „In het begin was het Woord, en het „Woord was bij God, en het Woord was God?”

Dat hij de Schrijver is bewijzen wij ten

3e. uit Openb. I: 9, waar Johannes de Schrijver er van zegt, dat hem deze Openbaring is geschied op het eiland Patmos, alwaar hij was, „om het woord Gods, en „om de getuigenis van JEZUS CHRISTUS.” Nu is het volkomen bekend dat nooit een andere Johannes om het Woord Gods en om de getuigenis van JEZUS CHRISTUS op het eiland Patmos is gebannen geweest dan de apostel en evangelist Johannes, van wien het de twee kerkvaders Eusebius en Hiëronymus met uitdrukkelijke woorden getuigen.

Ik doe er ten overvloede bij, dat verreweg de meeste oude kerkvaders zulks getuigd en als waarheid erkend hebben, als: Justinus Martyr, Irenæus, Theophilus Antiochenus, Melito Pardensis, Tertullianus, Hilarius, Ambrosius, Origenes, Damascenus, Augustinus, Epiphanius, en anderen.

Gelijk ook over sommige andere stukken van het Nieuwe Testament, en wel bijzonder over den brief aan de Hebrëen, eene *dubbele* zwarigheid werd geopperd: de eene aangaande *den Schrijver*, de andere aangaande *het Goddelijk gezag* en *de regelmatigheid*, evenzoo was het ook gesteld omtrent de Openbaring van Johannes. Sommigen maakten niet alleen zwarigheid omtrent den Schrijver, maar sommigen uit hen en ook anderen opperden de vraag: Of dit boek van een Goddelijk en regelmatig gezag was?

Omtrent dit stuk hebben zich opgedaan verscheidene oude kettters, die de Openbaring van Johannes geheel en al verwierpen en voor geene Goddelijke of regelmatige Schrift

wilden erkennen, als : Marcion en de Marcioniten, Alogus en de Alogianen, Theodolinus en de Theodolianen.

Onder de regtzinnigen zijn er ook sommigen geweest, welke het Goddelijk gezag van de Openbaring in twijfel trokken en ze daarom wel niet geheel verwierpen, maar evenwel van minder gezag keurden dan de meeste andere Schriften van het Nieuwe Testament. Mogelijk was Erasmus ook van die gedachten.

De groote Luther schijnt in zijne eerste overzetting van het Nieuwe Testament, gedrukt in het jaar 1526, ook de Openbaring van Johannes voor geen Goddelijk en regelmatig Boek erkend te hebben. Doch in de tweede druk of uitgave van zijnen overgezetten Bijbel, uitgekomen in het jaar 1535 heeft hij andere gedachten omtrent dit Boek, twijfelende of het Goddelijk is of niet, en betuigende met niemand er over te willen twisten. In de twee voorgaande eeuwen (*) zijn verscheidene Lutherschen Luther in zijne laatste gedachten gevolgd; doch de meeste Lutherschen verlaten hier Luther en erkennen wel degelijk de Openbaring van Johannes voor een Goddelijk en regelmatig boek.

Wij stellen ten volle vast, dat dit Openbaringsboek waarlijk Goddelijk en regelmatig is, van hetzelfde gewigt en gezag als al de andere Bijbelboeken. En dat gelooven wij, ten

1^e. Omdat de auteur of schrijver van dit boek een apostel, en wel de apostel en evangelist Johannes is, gelijk wij zoo even hebben bewezen.

Indien nu de auteur een apostel is, en, naardien de apostelen niet anders dan door en volgens de ingeving des H. Geestes geschreven hebben, — zoo is het volzeker, dat ook dit boek Goddelijk is.

2^e. Omdat de Goddelijke schrijver in dit boek getuigt, dat hem deze Openbaring gegeven is „van God en van „Jezus Christus,” Openb. I: 1, en dat wel met bevel om het te schrijven, Openb. I: 11; — derhalve immers Goddelijk en regelmatig.

3^e. Omdat dit boek ten volle overeenstemt met de voorzeggingen van het O. Testament. Als bij voorbeeld:

a. Het gezigt, Openb. I met Dan. X;

(*) Men denke aan den tijd, waarin BEUKELMAN geleefd heeft. Zie Deel I: Voorrede, Bladz. VIII.

b. Het gezicht, 't welk begint Openb. IV met Dan. VII, Ezech. I en Zach. VI;

c. het oordeel over de hoer van Babel uitgesproken, Openb. XVII, schijnt zelfs overgenomen te zijn uit Jes. XIII en Jer. XV;

d. De voorzegging van Gog en Magog, Openb. XX, stemt ten volle overeen met hetgeen wij in Ezech. XXXVIII en XXXIX lezen.

Ik doe er ten overvloede wederom bij de getuigenis der eerste en oudste kerkvaders, welke de Openbaring van Johannes voor Goddelijk en regelmatig erkend hebben. Als: Gregorius Nazianzenus, Cyrillius Alexandrinus, Papia, Irenæus, Methodius, Hippolitus, Hiëronymus. Voorts: de 4de Synode te Toledo, de 3de te Carthago, de Synode te Rome onder Gelasius, Raffinus, Augustinus, Ambrosius, Justinus, Dionysius Alexandrinus, Clemens Alexandrinus, Cyprianus, Hilarius, Theophilus Antiochenus, Tertullianus.

Het gewone opschrift van de Openbaring luidt: De Openbaring van Johannes Theologi. Het Grieksche woord *Apokalypse* beteekent eigenlijk eene ontdekking of openbaring van hetgeen, dat verborgen is. Want *Kalypto*, dat hier het werkwoord is, beteekent: *toedekken* of *verbergen*, en het woordje *apo* wordt meermalen gebruikt om eene *afwerping* of *wegneming* te kennen te geven, en daarom wordt *Apokalypstós* gebruikt voor *ontdekken* of *openbaren*. Aldus bezigen de zeventig Grieksche overzetzters dit woord bij Lev. XVIII: 7^a: „Gij zult de schaamte uws vaders en „de schaamte uwer moeder niet *ontdekken*.” Ook Deut. XXI: 30, Ps. CXIX: 18 en Jes. XLVII: 3 en elders. En ofschoon het Grieksche woord *Apokalypstós* wel gevonden wordt bij ongewijde Grieksche schrijvers, nogtans is het woord *Apokalypse*, dat daarvan afstamt, niet anders in gebruik dan bij de heilige Schrijvers, namelijk de zeventig overzetzters van het Oude Testament en de apostelen van het Nieuwe Testament, als bij voorbeeld, Rom. XVI: 25, 1 Cor. XIV: 6 en 2 Cor. XII: 1 en elders.

Dit Boek wordt *de Openbaring* genaamd om de volgende redenen:

1^e. Met betrekking op Hem, Die het geopenbaard heeft. Zoo staat er bij Openb. I: 1: „De Openbaring van JESUS CHRISTUS.” Dit moet men niet in een' lijdelyken zin opvatten, alsof er stond, dat van den Vader-zelven deze

Openbaring aan JEZUS CHRISTUS gedaan is, gelijk de Jesuit Vega wil, maar het is in een' werkelijken zin, door JEZUS CHRISTUS gedaan aan Johannes. En dus behelst dit een volzeker bewijs voor de ware Godheid van CHRISTUS, dewijl niemand dan Hij, Die waarlijk God is, toekomstige dingen kan voorzegggen en verborgene dingen openbaren, gelijk er Jes. XLI: 23 staat. Het is waar, in Openb. I: 1 staat: „De Openbaring van JEZUS CHRISTUS, die God „aan Hem gegeven heeft,” wordende daardoor God den Vader verstaan, doch er staat niet, dat God ze aan CHRISTUS geopenbaard heeft, alléén staat er: dat Hij deze Openbaring aan JEZUS gegeven heeft „om zijnen dienstknechten „te toonen.” Bij gevolg is dit dus te begrijpen:

óf, dat God de Vader deze Openbaring aan JEZUS CHRISTUS gegeven heeft als den Middelaar, Wiens eigen ambt en werk het is den wil Gods, achtervolgens Zijnen eeuwigen raad en Zijn bevel, uit te voeren. En dus zou dan deze Openbaring van God aan CHRISTUS en van CHRISTUS als den Auteur, volgens den eeuwigen raad Gods, aan Johannes gegeven zijn. Want dit neemt niet weg, dat JEZUS-zelf de Auteur daarvan is.

Of men moet God hier als den Vader en JEZUS CHRISTUS als den Zoon begrijpen. Gelijk nu „de Vader den „Zoön gegeven heeft het leven te hebben in Zich-zelfen,” Joh. V: 26, zoo heeft ook God den Vader Zijnen Zoon JEZUS CHRISTUS gegeven de Openbaring te hebben in Zich-zelfen. Want, gelijk de Zoon niet van Zich-zelfen maar van den Vader is, zoo openbaart ook de Zoon de toekomstige dingen niet van Zich-zelfen, maar van den Vader, Die ze Hem gegeven heeft. En gelijk de Vader den Zoon het Wezen heeft gegeven, zoo heeft Hij Hem ook de Goddelijke wijsheid gegeven, dat is: door de eeuwige generatie medegedeeld. Hoedanig immers de orde van bestaan is onder de Goddelijke Personen, zoodanig is ook de orde van het werken. Hoor CHRISTUS-zelf: „„Ik kan,”” zegt Hij, „van Mij-zelfen niets doen,” Joh. V: 30. En van te voren had Hij gezegd: „De Zoon kan niets van Zich-zelfen doen, tenzij Hij den Vader dat ziet doen: want „zoo wat Die doet, hetzelfde doet ook de Zoon desgelijks. „Want gelijk de Vader de dooden opwekt en levend maakt, „alzo maakt ook de Zoon levend, Dien Hij wil,” Joh. V: 19b en 21.

Dit Boek wordt *de Openbaring* genoemd, ten

2^e. Met betrekking op hem, die het geschreven heeft, en daarom staat er op den titel: *de Openbaring van Johannes*. Zoo, omdat het hem van CHRISTUS geopenbaard is, als ook, omdat hij het, naar het bevel van JEZUS, geschreven heeft.

Het heet ook ten

3^e. *De Openbaring* met betrekking tot de stof, welke er in geschreven is, behelzende voor het meerderdeel *voorzeggingen*, welke JEZUS CHRISTUS wel aan Johannes geopenbaard heeft, achtervolgens deze belofte Gods, „gewisselijk de „Heere HEERE zal geen ding doen, ten zij Hij Zijne verborgenheid aan Zijne knechten, de profeten, geopenbaard „hebbe,” Amos III: 7. Nogtans zijn het in zich-zelve verborgenheden en geheimen, die men zonder geestelijk licht niet verstaan kan.

Het Boek heet verder: *de Openbaring van Johannes Theologi*.

Deze Johannes was een zoon van Zebedeus en een broeder van den apostel Jakobus, Matth. IV: 21 en XVII: 1, Mark. III: 17 en V: 37. Hij was van zijn vischnet af door CHRISTUS tot Hem geroepen, Matth. IV: 21, Mark. I: 19 en Luk. V: 9. Bij de verkiezing tot het apostelschap ontving hij eenen nieuwen naam, Mark. III: 17. Men vindt hem uitdrukkelijk vermeld onder de apostelen, Matth. X: 2, Mark. III: 17 en Luk. IV: 14. Met hem kwam CHRISTUS aan het huis van Petrus en Andreas, Mark. I: 29. JEZUS nam hem, en Petrus en Jakobus mede, toen Hij het dochtertje van Jaïrus opwekte, Mark. V: 37 en Luk. VIII: 51, — toen Hij op Thabor verheerlijkt werd, Matth. XVII: 1, Mark. IX: 2 en Luk. IX: 28, en toen Hij in Gethsémané den grootsten strijd aanving, Matth. XXVI: 37 en Mark. XIV: 33. Hij was degene, die JEZUS kwam zeggen van iemand, welke, ofschoon hij niet uit het getal der discipelen was, echter in CHRISTUS Naam duivelen uitwierp, Mark. IX: 38 en Luk. IX: 49. Hij en zijn broeder Jakobus waren het, welke wilden, dat er vuur uit den hemel zou nederdalen, om de Samaritanen te verteeren, Luk. IX: 54, en zij begeerden te zitten aan CHRISTUS rechter- en linkerhand in Zijn koninkrijk, Matth. XX: 21 en Mark. X: 35 en 41. Deze Johannes vroeg CHRISTUS naar den tijd, wanneer de voleinding der wereld zou zijn,

Mark. XIII: 3. Hij werd met Petrus gezonden, om den HEERE het laatste Pascha te bereiden, Luk. XXII: 8. JEZUS had hem in het bijzonder zeer lief, waarom hij vaak genoemd wordt „den discipel, welken JEZUS lief had,” Joh. XIII: 23, XIX: 26, XX: 21 en XXI: 20, en waarom hij in het laatste avondmaal aanlag op de borst van JEZUS, Joh. XIII: 25 en 26. Hij was het, die, staande bij het kruis, de moeder des HEEREN, hem aanbevolen, tot Zich nam, Joh. XIX: 21. Hij was het, die na de opstanding van CHRISTUS met Petrus naar het graf ging, Joh. XX: 4. Hij was het, die CHRISTUS, staande op den oever der zee, het allereerst herkende, Joh. XXI: 7. Na de hemelvaart van CHRISTUS bleef ook hij met de andere apostelen te Jeruzalem, Hand. I: 3. Met Petrus deed hij het wonder aan den kreupele, Hand. III: 4. Nadat zij beiden gevangen genomen waren, deden zij te zamen eene voortreffelijke belijdenis, Hand. IV: 19. Daarna is hij met Petrus afgezonden om de bekeerde Samaritanen in het geloof te versterken, Hand. VIII: 14. Hij werd, benevens Cephas en Jakobus, eene pilaar geacht; Gal. II: 9. Met hen gaf hij aan Paulus en Barnabas de regterhand der gemeenschap, Gal. II: 9. Hij werd op Patmos gevangen gezet, alwaar hij de Openbaring ontvangen en geschreven heeft. Hij heeft ook een evangelie geschreven en drie Zendbrieven. Eindelijk is hij, zijnde de langstlevende van al de apostelen, te Efeze overleden.

Deze Johannes wordt hier *Theologus* genaamd.

Een geleerd man onder de Lutherschen leidt deze benaming af uit het gezigt van de Goddelijke majesteit onder de engelen-koren, door Johannes gezien, en in deze Openbaring vermeld, willende dat zulks bij navolging van de Joodsche verdeeling der Godgeleerdheid zou geschieden.

Algemeener is het gevoelen dergenen, welke aantekenen, dat met dezen naam bij de Grieken genoemd zijn de dichters, priesters en wijsgeeren, en dat Johannes in navolging daarvan, ook dus genoemd is om Zijne verrukkingen in den geest, om zijne voorzeggingen der toekomstige dingen, om Zijn inzien in de verborgenheden, om Zijne verklaringen der verborgenheden Gods.

Doch anderen meenen, dat hem deze naam alleen gegeven is om Zijne hemelsche leer der Goddelijke Drieëenheid en om zijne klare betogen der Godheid des Zoons.

Om nu tot de zeven Brieven te komen zoo is de vraag: of zij profetisch zijn, en de kerk van het Nieuwe Testament tot op den dag des laatsten oordeels in zeven perioden (tijdvakken) ieder passende op zijne periode, voorstellen ja of neen?

Vooraf moet ik zeggen, dat mij niet onbekend is, hoe voor die zeven perioden, en vooral voor de profetische verklaring van de perioden in de zeven Brieven aan de Gemeenten van klein Azië, door sommigen worden bijgebracht de namen van vele oude leeraren, als: Chrysosthomus, Augustinus, Haimo en anderen. Doch veel waarschijnlijker is het, dat de eerste uitvindere of opmakers van deze perioden sommige monniken in het midden van het pausdom geweest zijn, en misschien is de voornaamste daarvan een Joachimus, abt van een Benedictijner klooster in Italië, die omtrent het jaar 1200 in zijne kracht was. Doch dit vond weinig of geenen ingang in dien tijd.

Kort na de Reformatie hebben eenige Lutherschen het gedreven.

Maar naderhand is dat gevoelen in de Gereformeerde kerk van Nederland weder opgegraven en vindt in onze dagen zeer vele voorstanders, waaronder ook groote mannen van naam en geleerdheid zijn.

„Maar het gemeen gevoelen der kerk,” schrijft de godzalige *W. à Brakel*, „is altijd geweest dat deze Brieven „niet profetisch zijn, passende ieder alleen op een' bijzondere „deren tijd, maar dat ze van dezelfde natuur zijn als de „andere Brieven van het Nieuwe Testament, dat ze ver„toon de zonden en de deugden, die toen in die Gemeenten waren, en dat de bedreigingen, bestraffingen, en „opwekkingen op hen toegepast worden. En dat zij van „gemeene nuttigheid zijn, gelijk de andere Goddelijke leer„schriften, welke geschreven zijn tot onze leering, opdat „wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop „hebben zouden. Zoodat zij dienen tot spiegels, bakens „en voorbeelden voor de Gemeente van alle tijden, opdat „een iegelijk zich wachte voor zulke zonden als hier be„straft, en navolge zulke deugden als aangeprezen worden, en opdat een iegelijk de beloften, bestraffingen, dreigementen en vermaningen op zich toepasse, als men in „zoodanigen staat is als deze Gemeenten.”

Dit gemeen gevoelen der kerk onderschrijve ik zeer gaarne als het mijne.

Hier in het breede te bewijzen, dat de zeven perioden geen' den minsten grond in het Bijbelwoord hebben, zou van een' al te grooten omslag in deze verhandeling zijn. Trouwens twee groote mannen hebben zulks ten overvloede betoogd en bewezen, namelijk mijn hoog geëerde Meester, den doorgeleerden à *Mark*, en de in teedere en ongeveinsde godsvrucht allerberoemdsten à *Brakel*.

Ik zal dan maar alleen hier trachten te bewijzen, dat de zeven Aziatische Gemeenten en Brieven aan dezelve tot geene zeven tijden der kerk onder het Nieuwe Testament behooren.

1°. Vóór alle andere dingen meenen wij, dat hier moet worden aangemerkt, dat de H. Geest-Zelf eene verdeling van het Boek der Openbaring heeft gemaakt, die ons niet toelaat deze Brieven en voorzeggingen te veranderen. Want wij lezen Openb. I: 19: „Schrijft hetgeen gij gezien hebt, „en hetgeen is, en hetgeen geschieden zal na dezen.” Daar is geen bekwamer uitlegger van die woorden, meer met den klank der woorden en de schikking van het Boek overeenkomende, dan door welke hetgeen van Johannes in den voorledenen tijd gezien was, gebragt wordt tot de vertoonning van CHRISTUS heerlijkheid, en zorg voor Zijne kerk en hare voorstanders, Hoofdst. I.

Dan hetgeen *tegenwoordig* was, tot den prijsselfijken en berispelijken staat der kerken van Azië, welke daarop terstond in de Brieven zouden beschreven worden, Hoofdst. II en III.

En eindelijk hetgeen in het *toekomende* geschieden zoude na dezen, tot hetgeen Johannes gezien en gehoord heeft, Hoofdst. IV — XXII.

Tot deze uitlegging dringt ons de H. Geest-zelf, omdat Hij aanwijst, dat na het eindigen der Brieven de voorzeggingen eigenlijk beginnen, en Hij CHRISTUS, reeds gesproken hebbende van hetgeen *was*, dus wederom sprekende tot Johannes inbrengt, Hoofdst. IV: 1. „Komt hierop „en Ik zal U toonen, hetgeen na dezen geschieden „moet.”

Niet minder leidt ons daartoe de aandachtige overweging van voorgaande en volgende zaken. Want de heerlijkheid van CHRISTUS, was waarlijk wandelende tusschen de gouden kandelaren door Johannes gezien, — èn in den verlede- nen tijd toen hij dat gebod ontving, èn in een' zin den

profeten passende, welke men hier in dit woord geduriglijk erkennen moet, vers 2, 11, 17 en 20.

Daarna bestaat de voornaamste inhoud der Brieven in eene verklaring van den tegenwoordigen staat der Gemeenten van Azië, en van de kennis, die de HEERE daarvan had, waarom wij daar ook lezen: „gij zijt dood, gij zijt laauw,” enz., gelijk de overige woorden daarvan veel meer vermaningen zijn met beloften en bedreigingen dan voorzeggingen, die er immers zeer weinigen te vinden zullen zijn, en dat niet dan bij eene toevallige gelegenheid.

Eindelijk, zoo zien de andere volgende hoofdstukken duidelijk op het toekomende, waartoe de weg gebaad wordt, zoo door eene vertooning van den heerlijken troon Gods, die alles beschikte en wist, als hier en daar door inmening van eenige voorledene dingen, van welke als van hun hoofd de toekomende zaken afhingen, en die dus in het toekomende duurzaam zouden wezen of ook verder worden voltrokken. Bij welke gelegenheid men ook wel deze godvruchtige aanmerking maakt, dat zulk een voortgang van het verledene tot het tegenwoordige, en van het heden tot de toekomst allezins betamelijk is, naardien het gemoed wel aangedaan zijnde met de kennis van Gods heerlijkheid en van Zijnen eigen staat, dus eerst regt bekwaam wordt gemaakt om tot grootere verborgenheden in te dringen.

Ten 2° staat hier aan te merken, dat de zeven Brieven niet gerigt worden tot zoovele Gemeenten in het gemeen, maar tot zekere zeven Gemeenten in Azië, die allen ook met hunne namen worden uitgedrukt, als: die van Éfeze, van Smyrna, van Pergamus, van Thyatire, enz., en die ook allen aan het bijzonder opzigt van Johannes waren aanbevolen. Wij moeten hierbij opmerken, dat de brieven niet gerigt worden tot deze Gemeenten, zoodat de inhoud daarvan verhalenderwijze in den derden persoon anderen zou kunnen aangaan, maar dat in dezelve eene gedurige aanspraak in den tweeden persoon gevonden wordt; aan die Gemeenten door hare engelen. Gansch gelijk het gelegen is met de zeven Brieven der andere apostelen, en met de tweemaal zeven van Paulus, die geschreven zijn aan de Romeinen, Korinthen, Galaten, enz. zijnde de reden wel niet altoos maar nogtans doorgaans tot hen gerigt. Dewijl wij dan hier in deze en gene brieven dezelfde gelegenheid vinden, voor zooverre het zoo wei hier als daar bekende Gemeenten zijn, die ook bij-

zonder aan de zorg van die apostelen aanbevolen waren, en deze manier van aanspraak zoo wel van den eenen als den anderen apostel gebruikt wordt; — zoo kunnen wij van den inhoud der Apokaliptische brieven niet anders oordeelen dan van die, welke Paulus met de andere apostelen geschreven hebben, dat zij namelijk, den toestand van bijzondere Gemeenten en geene opeenvolgende tijden raken.

Het 3° bewijs tegen den profetischen zin der zeven Brieven, als niet ziende op zeven tijden der algemeene kerk, meenen wij dat ons aan de hand wordt gegeven door den *inhoud* der Brieven, welke zoodanig is, dat deze ons tot geene voorzegging wijst of leidt, maar allezins daarvan aftrekt. Immers hoe is die inhoud?

a. Gaat hier voorop de beschrijving van den *sprekenden* Persoon, welke meerendeels gehaald is uit het gezigt van het 1^e hoofdstuk, en zoodanig gesteld, dat zij aan ons vertoont de altoosdurende heerlijkheid van den HEERE en Zijne doorluchtige eigenschappen en voortreffelijke werken, die niet tot eenen tijd bepaald zijn, met enig bijzonder opzigt evenwel op de genoemde Gemeenten van Azië. Integendeel is hier gansch geene verdeeling van die eigenschappen of werken over eenige tijden, gelijk zulks onwedersprekelijk daaruit blijkt, dat bij voorbeeld, de Spreker in den Brief aan die van Éfeze Zich laat voorstellen als niet *een* maar *zeven* sterren in Zijne regterhand houdende en in het midden der zeven gouden kandelaren wandelende. Insgelijks, dat Hij in den Brief aan die van Sardis voorkomt, als hebbende de zeven Geesten Gods en de zeven Sterren.

b. Na de beschrijving van den HEERE, Die de brieven in *Zijnen* Naam doet schrijven, ontmoet ons daarin eene beschrijving der *gemeenten*, aan wie geschreven wordt, van hetgeen in hen was, en de HEERE wist te zijn zoo berispelijk als prijswaardig, met daarop passende noodzakelijke en ernstige bestraffingen, en vermaningen. In deze dingen heeft wederom geene profetie plaats. Want deze verhalen met hunne gevolgen kunnen ongetwijfeld hunne waarheid hebben gehad, alzoowel in die Gemeenten, waaraan geschreven werd, als in eenige andere. En alleen het Woord van den HEERE in dit schrijven moet ons overvloedig genoeg zijn om te gelooven, dat zij daar met de daad waarheid zijn geweest, terwijl wij van elders niet kunnen weten, hoe het in het bijzonder met elk van die ze-

ven Gemeenten ten tijde der apostelen is gelegen geweest, uit gebrek van de oude geschiedverhalen en andere schrijvers van dien tijd, gelijk wij ook niet anders dan uit Paulus Brieven met zekerheid weten, dat er in de Gemeenten van Korinthe, Galate, enz. toen ter tijd zulke ketterijën, scheuringen en twisten zijn geweest, als wij bij hem vinden aangeteekend. Zoo het evenwel iemand gelust zich in dit stuk tegen ons te kanten, zoo zullen wij met regt van hem een bondig bewijs dáárvan eischen, dat, hetgeen de HEERE van deze zeven Gemeenten in Johannes Brieven gezegd heeft, immers geene plaats in haar heeft gehad, en zulks wel door eene getuigenis, die in geloofwaardigheid tegen Johannes Brieven kunnen opwegen, of daarvan, dat het aldaar gansch geene plaats heeft *kunnen* hebben, en zulks wel uit den aard der zaken of uit de gestaltenis dier Gemeenten.

c. Eindelijk, gelijk onder de bestraffingen en vermaningen in deze Brieven soms eenige bedreigingen worden gemengd, of aanzeggingen van de zeer regtvaardige oordeelen, die over de ongehoorzamen zouden gebragt worden; — zoo bestaat het gewone slot der Brieven uit zeer groote beloften van genade en heerlijkheid, welke door eene velerleië doch altijd zeer bekwame spreekwijze worden uitgedrukt, en geschieden niet aan die *geheele* Gemeenten, maar aan *elk* geloovige, die in den geestelijken strijd overwinnen zou. En opdat men immers weten zou, dat deze beloften *niet* tot *allen* behoorden, zoo wordt er telkens eene bijzondere aandacht geëischt, niet van de Gemeenten in het gemeen, maar van *elk* en een *ieder*, die tot een van deze behoorde. Indien er dan wederom iets vreemds kon zijn van de gevolgelyke zeven tijden van het Nieuwe Testament, zoo zijn het voorwaar deze beloften, onder beding gedaan, niet aan de Gemeenten, maar aan de bijzondere geloovige leden, die niet afzonderlijk tot eene van die alleen, maar tot den eenen zoowel als den anderen derzelve zouden behooren. Gelijk dat ook uit de eindelyke meldingen der Gemeenten blijken kan, tot welke de Geest telkens sprekende wordt ingevoerd.

4°. Wij stappen nu voorts over op de eenvoudige en historische schrijfwijze, die men in den voornaamsten *inhoud* der Brieven vindt gebruikt te zijn. Wij zullen ook, om ons met geen schijn op de *veelheid* onzer redenen *meer* dan

op hare *kracht* toe te leggen, hier niet in het breede dringen, dat de inhoud der Brieven *z66 weinig* de zeven tijden door hunne bijzondere merkteekens van malkanderen onderscheiden, dat integendeel de verdedigers dier tijden deze op *gansch verscheidene* tijden en staten der kerk bevonden worden toe te passen; ja, dat men die vrij bezwaarlijk toepassen *kan* op deze zeven tijden, zoo als die heden door de meesten onzer godgeleerden van dat gevoelen onderscheiden worden opgeteld.

Immers, het is niet al te wel te vatten, hoe de eerste kerk ten tijde der apostelen, die men in den Brief van Éfeze vindt, en dat *wel* als vrij sterk bestraft en bedreigd, te berispen zij geweest *boven* de kerk in haren *tweeden* tijd, of in de tweede of derde eeuw, welke in den Brief aan die van Smirna gesteld wordt voor te komen, met een' grooten lof en *zonder* eenige soort van berisping. Want, indien men zijne eerste liefde heeft *beginnen* te verlaten omtrent het *einde* van den *eersten* tijd, zoo heeft die zekerlijk nà den dood der apostelen niet toe-, maar veeleer allengskens afgenomen, zoo als men dat uit de menigvuldige ergernissen en scheuringen ligtelijk zien kan.

Wie kan nu insgelijks begrijpen, dat de vierde tijd, in welken het rijk van den Antichrist zijne voornaamste kracht in de wereld zal hebben gehad, onder den christelijken naam, *z66* zeer wordt verheven boven den *vijfden* tijd, zijnde die van de Reformatie, als de lof van de Gemeente van Thyatire, in den vierden Brief voorkomende, groot is boven dien van Sardis in den *vijfden* Brief?

Wie kan het ook zoo wèl bevatten, dat de zesde tijd der kerk, tot welken wij met deze onze dagen nog schijnen te behooren, veel meer lof zou verdienen of immers ontvangen, niet alleen als den *vijfden* tijd, die der begonene Reformatie, (wier prijszselijken ijver voor waarheid, Godsvrucht en liefde wij met zoo veel regt prijzen, en waarvan wij klagen, dat deze in onze dagen is uitgebluscht,) maar ook als den *zevenden* tijd, der nog verwacht worden den allerheerlijksten staat der kerk hier op aarde? Gelijk toch zeker de zesde Brief, van Philadelphia, vol lofs is, daar de *vijfde*, van Sardis, weinig van heeft, en de *zevende*, van Laodicéa, niet met al.

Maar boven dit alles vinden wij nog ééne zaak, die wij meenen, dat hare bijzondere opmerking verdient, welke

is, dat er in deze zeven Gemeenten gansch geene tijdsopvolging plaats heeft, òf ten aanzien van hunne opkomst in de wereld, òf ten aanzien van hunne vertooning aan Johannes. Immers zijn deze Aziatische Gemeenten, in de zeven opgenoemde en genoeg bekende steden, allen in wesen geweest *te gelijk* in denzelfden apostolischen tijd.

Ook heeft Johannes te gelijk gezien de zeven gouden kandelaren, welke die Gemeenten verbeeldden, en die niet de een nà de ander, maar *te gelijk* door CHRISTUS verzorgd werd, die in het midden van haar wandelde en de zeven sterren ook tevens in Zijne regterhand hield. Als dan Johannes daarop belast wordt aan deze te gelijk vertoonde en bezorgde Gemeenten te schrijven, en deze brieven wel den eenen na den anderen, maar evenwel zonder eenige tusschenpoos van tijd of zaak daarop te zamen volgen, zoo zien wij niet in, wat hier zij, dat ons bij deze Gemeenten en Brieven aan eenig tijdvervolg in de zaken kan doen denken. Ja, indien elders het bewijs *voor* de onderlinge opvolging der zeven tijden, dat genomen wordt uit het tijdvervolg in het openen der zegelen en het klinken der bazuinen met eenigen schijn zal doorgaan, zoo oordeelen wij, dat hier ook behoorde te gelden dergelijk bewijs *tegen* het tijdvervolg, uit het *te gelijk* zien der zeven kandelaren en zeven sterren. Bijzonder als wij aanmerken, dat die zeven Gemeenten van Azië, welke daardoor werden vertoond, te gelijk op denzelfden tijd in de wereld waren, zoodat het te gelijk zien der kandelaren in dit opzigt de beteekenis van een' en denzelfden tijd meê bragten. Daar dan niet alleen de geziene zinnebeelden, maar ook de zaken door deze onmiddelijk vertoond tot een en denzelfden tijd behooren, zoo schijnt hier geene bekwame gelegenheid over te zijn om aan verscheidene en op elkander, door alle eeuwen van het Nieuwe Testament volgende tijden, te denken.

De Brief, waaruit onze tekst is genomen, is aan die van Éfeze.

Het opschrift is: „Aan den engel der Gemeente van „Éfeze, door Hem, die de zeven sterren in Zijne regterhand houdt, die in het midden der zeven gouden kandelaren wandelt,” Hoofdstuk II: 1. De inhoud bevat:
a. Eene erkentenis van het goede, dat in hen was, namelijk arbeid, lijdzaamheid, de kwaden niet te kunnen ver-

dragen, de valsche apostelen, die zich op eene extra-ordinaire zending beroemden, daar ze toch bedriegers waren, te ontdekken en af te weren, vers 2, en in alles om den Naam van den HEERE JEZUS onvermoeid te volharden in arbeid, en te verdragen in lijden, vers 3. *b.* Eene bestrafing, dat zij hunne eerste liefde verlaten hadden in vers 4. *c.* Eene vermaning, om te gedenken, van waar zij uitgevallen waren, zich te bekeeren en de eerste werken te doen.

Dit wordt *aangedrongen* door eene bedreiging, dat zij anders binnen kort de uitroeijing van hunne Gemeente, „het „weren van de kandelaar van hare plaats,” te verwachten hadden, vers 5; en *aangemoedigd* door hetgeen nog daarenboven in hen te prijzen was, namelijk, dat zij de werken „der Nicolaïeten haatten, welke Hij ook haatte,” vers 6.

Het besluit behelst eene opwekking tot aandacht: „Die „ooren heeft, die hoore wat de Geest tot de Gemeenten „zegt.” Alsmede eene slotbelofte: „Die overwint, Ik „zal hem geven te eten van den boom des levens, die in „het midden van het paradijs Gods is,” vers 7. Deze onze woorden behelzen nu eigenlijk in zich: EENE BESTRAFING VAN DEN HEERE JEZUS OVER HET VERLATEN VAN DE EERSTE LIEFDE, IN DE GEMEENTE TE ÉFEZE.

Hier wordt dus voorgesteld:

I. In het gemeen: Maar Ik heb tegen u, en

II. In het bijzonder: Dat gij Uwe eerste liefde hebt verlaten.

VERKLARING.

I.

In het gemeen luidt de klagt: „Maar Ik heb tegen „U.” *Ik*, Die de zeven sterren in Mijne rechterhand houd, Die in het midden der zeven gouden kandelaars wandel, *Ik*, de Zoon Gods, Die de alwetende en heilige ben. *U*, gij engel der Gemeente te Éfeze! En gij, die aan zijn opzicht toebetrouwd zijt in die Gemeente.

„Maar Ik heb tegen U.”

Als de HEERE een *maar* gebruikt, als Hij er een *maar* achteraan voegt, dan moet het al vrij wat in hebben. Hij gebruikt een *maar*, als Hij bestraft over hoogmoed, onge-

loof, ongehoorzaamheid en ongevoeligheid, Deut. XVIII: 20, Deut. I: 32, Rig: II: 2 en VI: 10, Jer. V: 3.

Hier gebruikt de HEERE ook een maar, omdat het al vrij wat in heeft, hetgeen Hij tegen hen had. Dat behelsde in zich en sproot voort uit hoogmoed, ongeloof, ongehoorzaamheid en ongevoeligheid. Het is dan: „Maar Ik „heb tegen U.”

Dit is eigenlijk eene spreekwijze van de regtbanken ontleend; en wel van de beleedigde partij, die reden heeft iemand aan te klagen of eene eisch tegen hem voor den regter te forméren. Nog viermaal vind ik deze spreekwijs in het Woord gebruikt, Matth. V: 23 en 24: „zoo gij „dan uwe gave zult op den altaar offeren, en aldaar ge- „dachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat „daar uwe gave voor den altaar,” enz., Mark. XVI: 25: „Wanneer gij staat om te bidden, vergeeft, indien gij iets „hebt tegen iemand.” In ons teksthofdstuk verzen 14 en 20. Daarmede wordt te kennen gegeven de *onbetamelijkeid* van de zaak. Zoo lezen wij, Jes. XVI: 13 van het woord dat de HEERE tegen Moab gesproken heeft, en Jes. XXIII: 11: „De HEERE heeft bevel gegeven tegen Kánaän.” De HEERE zegt er mede, *dat Zijne eer er door is gekwetst.* Zoo spreekt de HEERE van eene twist tegen Zijn volk, Jer. XII: 1. *Dat de HEERE het nauwkeurig wist.* Zoo staat er: „Hij „zal uitroepen tegen alle inwoners der aarde,” Jer. XXV: 30. — De geloovigen worden er door tot hun hart geroepen. Dus zeide de HEERE eens: „Waarom doet gij zulk „een groot kwaad tegen uwe eigene zielen?” Jes. XLIV: 7. *De zaak wordt er door openbaar gemaakt.* Dus staat er: „zet uw aangezicht tegen de bergen Israels en profeteert „tegen dezelve,” Ezech. VI: 2. „Zet uw aangezicht tegen „de dochteren uws volks,” Ezech. XIII: 17.

II.

In het bijzonder, zegt de HEERE JEZUS, heb Ik tegen U, „*Dat gij uwe eerste liefde verlaten hebt.*” Hier dienen wij te zien: *wat* de eerste liefde is, *wat* het is, die te *verlaten*, waarover JEZUS hier eigenlijk klaagt en dat Hij bestraft.

A. Wat is de eerste liefde?

Deze liefde moet men hier juist niet bepalen *alleen* tot

de aalmoezen en weldadigheid omtrent de armen, als Pareus, Grotius en anderen, of alleen tot de broederlijke liefde der geloovigen onder elkander, als Jonas le Buy. Maar de HEERE JEZUS spreekt hier *onbepaald* van de eerste liefde, zoodat wij derhalve hier moeten denken aan de liefde jegens God, CHRISTUS, en de godzaligen, zoo als die in het eerst, wanneer een zondaar overgebracht wordt, werkelijk in zijne ziel bestaat. Dat door den HEERE genoemd wordt: „De weldadigheid harer jeugd, de liefde harer ondertrouw,” Jer. II: 2.

Deze eerste liefde omtrent God in het gemeen en den dierbaren JEZUS in het bijzonder laat zich wel onder anderen hierin uit:

a. In eene hoogachting en verheffing, oneindig boven al wat er is, niet alleen met het oordeel, maar ook met den ganschen wil. Alles wat heerlijk, wat beminnelijk, wat hoog is verdwijnt bij des HEEREN heerlijkheid. O, zulk eene ziel zegt dan wel duizendmaal met Ethan den Esrahiet: „Wie mag in den hemel tegen den HEERE „geschat worden? Wie is den HEERE gelijk onder de „kinderen der sterken?” Ps. LXXXIX: 7.

b. In eene werkzame toevlugtneming. Die liefde dringt tot gemeenschapszoeking. Die ziel is daarop gezet, speurt alle gelegenheden na om nabij te komen, stelt zich in des HEEREN tegenwoordigheid of de HEERE het oog eens naar haar wende en op haar zag en of zij Hem eens mogte zien. Zij begeeft zich nu tot het Woord, dan tot het gebed, nu naar de kerk, dan naar een gezelschap van vromen en het is haar steeds te doen om den HEERE daar te vinden. Dit doet haar menigmaal zeggen: „Och, dat „Gij mij als een broeder waart! dat ik U op de straat „vond, ik zou U kussen; ik zou U brengen in mijner „moeders huis. Zijne linkerhand zij onder mijn hoofd, „en Zijne rechterhand omhelze mij!” Hoogl. VIII: 1—3.

c. In eene eerbiedige verootmoediging. Zij verwondert zich wel honderdmaal en durft het nauwelijks gelooven, dat zij den HEERE liefhebben mag, en wordt zij eens met Goddelijke liefde bestraald, — o, dan verdwijnt ze in haar niet, gelijk David zich in des HEEREN tegenwoordigheid gedroeg, zeggende, Ps. V: 8. „Ik zal mij buigen naar „het paleis Uwer heiligheid in Uwe vreeze.”

d. O, hoe vermaken zij zich dan in het genieten!

Dan kan de ziel alles missen, dan is zij met haren JEZUS regt rijk en vergenoegd, Hoogl. II: 3 en 4.

e. O, wat is zij terstond beroerd, met gevoelige smart aangedaan en ontsteld over het gemis en afzijn! Hoogl. V: 4.

f. In eene gewillige gehoorzaamheid, 2 Cor. V: 9. Men lieft dan deze, Ps. CXXXIX: 21 en 22, alles is voor hem ten beste, Hebr. X: 34.

De eerste liefde omtrent de vromen laat zich aldus onder anderen uit: Wat is er dan een prijs stellen op de vromen! Wat is er eene begeerte naar verkeerung met hen! Wat al toegenegenheid! Rom. X: 1. Wat welbehagelijckheid! 1 Joh. V: 1^b. Wat is er dan eene vereeniging met hen!

B. Deze eerste liefde *wordt verlaten*, omtrent den HEERE, *als men andere dingen of zich-zelven* ook benevens den HEERE begint hoog te achten, als men met Simson aan Delila's begint zin te krijgen. Als de werkzame uitlatingen van liefde tot den HEERE verkoelen, door traagheid en vadzigheid, met de bruid, Hoogl. V. Als men zijne geringheid vergeet, als het vermaak vermindert, als men zonder beroerte en innige smart voort kan gaan onder gemis, als de gehoorzaamheid zoo gewillig niet meer is, als men met vijanden Gods kan omgaan zonder smart en gevoel der ziel, als alles niet meer zoo vlot voor den HEERE is. — Deze liefde wordt verlaten omtrent de godzaligen, als men niet meer zoo veel prijs op de vromen stelt, maar hier- en daarover begint te vallen, zich van hen afscheidt, het hart omtrent hen koud wordt, en er daarom geene hartsvereeniging mede oefent. Indien het nu aldus met de Gemeente te Éfeze gesteld was, mogt de HEERE JEZUS haar dan niet wel bestraffen?

TOEPASSING.

Ziet daar, hetgeen de HEERE JEZUS tegen de Gemeente van Éfeze of verscheidenen onder haar had!

Heeft JEZUS zóó veel tegen bekeerden, die hunne eerste liefde verlaten hebben, wat moet Hij dan wel tegen u-lieden hebben, die Hem geheel niet lief hebt? De meeste menschen kunnen niets minder verdragen, dan daarover verdacht gehouden te worden *of* zij God en JEZUS wel liefhebben? Daartegen stuiven zij aanstonds gemelijk op, indien iemand maar eens tasten wil aan de gronden van deze

hunne inbeelding. En ondertusschen, hoe ver is het er bij velen van af!

Ziet men eerst eens op het liefhebben van God en JEZUS, — hebt gij God en JEZUS lief? gij, die zulk eenen lagen prijs op Hen stelt? Hebt gij Ze lief, gij, die zoo onverschillig zijt omtrent Hunne genieting, en zoo vol driftige begeerten en zoekende zijt naar andere genietingen? Hebt gij God lief, die van geen vermaak en vergenoeging weet in Zijne ontdekking? Hebt gij God lief, die van geen toeleeg weet om Hem te believen en te gehoorzamen? Ziet eens op het liefhebben van Zijn volk, — zou er liefde bij u wezen, daar de vromen (of fijnen, zoo als gij ze noemt), voor het slechste volk wordt gerekend? Of bij u, die liever met wereldlingen dan met hen verkeerd? Ja, die zelfs haat, afkeer en wat niet al jegens hen betoont?

Weest gewaarschuwd! Gij moogt u *inbeelden* God en JEZUS lief te hebben, maar gij bedriegt u-zelven. Gij zijt een overspelig geslacht, uwe ingebeelde liefde is geheel en al gemaakt en valsch. — O, wat heeft JEZUS ook al niet tegen ulieden? Gij kunt onmogelijk zalig worden. JEZUS heeft u niet lief, Hij haat u en is op u vertoord, gij zijt het vervloekste schepsel, dat er onder de zon leeft, 1 Cor. XVI: 22. O! zoekt toch uwe vijandschap af te leggen, en God en den HEERE JEZUS van harten lief te krijgen.

Godvruchtigen! bij wien in den grond liefde gevonden wordt, ik bedoel zulken die God, JEZUS en de vromen liefhebben; God en JEZUS in alles wat Zij zijn, en de vromen, om dat, wat de HEERE in hen gelegd heeft. Die een toeleeg hebben, om God en CHRISTUS te believen, overal, in alle plaatsen en tijden. Die om God en JEZUS nog al veel denken, die gaarne van God en CHRISTUS spreken en hooren spreken, die hun gemis niet kunnen dragen zonder smart, die niet geheel rusten kunnen of zij moeten God en JEZUS hebben, die alles nog voor Hen wenschten te missen, die gevoelig zijn als Zij onteerd worden. Godvruchtigen! hoe staat het nu met u verder? Zou JEZUS tegen u, o vromen! ook niet klagen: „Maar Ik heb tegen u, „dat gij uwe *eerste* liefde hebt verlaten?” Bezieet de stukken, die wij daarvan in de verklaring hebben opgegeven. Van waar komt zulks in de vromen? Uit onkunde, gedeelde liefde, weinig omgang, ongeloofigheid, uit stoute zonden, vreesachtigheid in het uitkomen voor Hem en uit eigenliefde.

Is dat nu niet bitter, dat de HEERE JEZUS ook tegen Zijn eigen volk moet betuigen: „Maar Ik heb tegen u, „dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten?” — Hoe kan een ieder redding voor zich-zelfen verwachten, zoo lang deze dingen alzo zijn? Wat moet men van de kerk denken, als JEZUS wat tegen de vromen heeft? — Waar heen zal ons land, als de zuilen en pilaren daarvan, want dat zijn de vromen, waggelen en schudden?

Zal de HEERE de kerk en het land om de onbekeerden redden? Dat zij verre! Indien ons niet „nog een over-„blijfsel naar de verkiesing der genade was gelaten, wij „waren Sodom en Gomorra gelijk geworden.” Jes. V.

En JEZUS heeft al vrij wat tegen de vromen, gelijk wij gezien hebben.

Ik sluit dan met de woorden uit het volgende 5de vers; — *o, God! druk ze op de harten van Uw volk!* — „Ge-„denkt dan van waar gij uitgevallen zijt, bekeert u, en „doet de eerste werken!”

AMEN.

ZEVENDE LEERREDE

TEKST :

Openb. III: 2^b. *Want ik heb uwe werken niet vol gevonden voor God.*

INLEIDING.

Wij lezen 1 Sam. XVI: 7 de volgende waarheid: „want „het is niet gelijk de mensch ziet; want de mensch ziet aan „wat voor oogen is, maar de HEERE ziet het hart aan.” Dit is eene waarheid, die zich niet alleen bepaalt tot het geval, dat ons hier voorkomt, maar die zich ook uitstrekt in eenen algemeenen zin. Deze waarheid moet echter niet zóó opgevat worden, dat de HEERE gansch niets ziet van en onverschillig is omtrent het uitwendige. Maar zij wil zeggen: dat de mensch alléén het *uitwendige*, doch dat de HEERE óók het *hart* ziet. Dat de HEERE *niet zoozeer* naar het uitwendige, *dan wel* naar het inwendige ziet. Dat de menschen meest waardeeren 'tgeen uitwendigen luister, grootheid en aanzien heeft, maar dat de HEERE integendeel den meesten prijs stelt op de waarheid, opregtheid, en hoedanigheid van het werk, ja, dat zonder dit, alle uitwendigheid bij Hem niet met al is.

Waarlijk, dit is de zaak, welke de HEERE JEZUS hier aantoonst in onzen tekst. Want ofschoon die van Sardis bij de menschen den naam hadden, dat zij leefden, bij de HEERE was dit niet met al, dewijl „Hij hunne werken „niet vol had gevonden voor God.”

Deze vijfde brief, vervat in de zes eerste verzen van dit 3^e hoofdstuk, behelst in zich:

- a. Een opschrift, in het 1^e gedeelte van het 1^e vers:
„En schrijft aan den engel der Gemeente, die te Sardis „is, dit zegt, die de zeven Geesten Gods heeft, en de zeven sterren.”

b. Den inhoud. Deze bevat

1^e. eene vertooning van den ellendigen staat der meeste belijders te Sardis, in het volgende gedeelte van het 1^e vers: „Ik weet uwe werken, dat gij den naam hebt, „dat gij leeft, en gij *zijt* dood.” Ten

2^e. bevat deze eene opwekkende vermaning: „zijt wakende, en versterkt het overige, dat sterven zou,” met klem aangedrongen: „want Ik heb uwe werken niet vol „gevonden voor God,” vers 2.

3^e. Eene herhaalde opwekking: „gedenk dan, hoe gij „het ontvangen en gehoord hebt, en bewaar het en be- „keer u,” gesterkt door eene bedreiging: „Indien gij „dan niet waakt, zoo zal Ik over u komen als een dief, „en gij zult niet weten op wat ure Ik over u komen „zal,” vers 3.

4^e. Eene roemende verheffing van eenige weinigen te Sardis, zoo ten aanzien van hunnen tegenwoordigen als toekomstigen staat: „Doch gij hebt eenige weinige namen ook te Sardis, die hunne kleederen niet bevlekt „hebben, en zij zullen met Mij wandelen in witte kleederen, overmits zij het waardig zijn,” vers 4.

c. Een slot. „Die overwint, die zal bekleed worden „met witte kleederen; en Ik zal zijnen naam geenszins „uitdoen uit het boek des levens, en Ik zal zijnen naam „belijden voor Mijnen Vader en voor Zijne engelen. Die „ooren heeft, die hoore wat de Geest tot de Gemeenten „zegt,” vers 5 en 6.

Onze tekstwoorden behelzen dan in zich: EENE KLEM-OF DRANGREDEN, WAARMEDE DE VERMANING WORDT AANGEDRONGEN: „ZIJT WAKENDE, EN VERSTERKT HET OVERIGE, „DAT STERVEN ZOU.” Die van Sardis hadden en deden wel iets, dat een zweem naar het werk Gods vertoonde, zij hadden wel eene *gedaante* van godzaligheid, maar, helaas! zij misten in de meesten hunner de *waarheid* en de *kracht* der godzaligheid. En zij, die nog in den grond der zaak waarheid in hunne harten hadden, o, zij lagen als op sterven. Het was er dor en geesteloos gesteld, en zij waren in vele opzigten pligtverzuimend, zoodat de HEERE JEZUS hunne werken niet vol had gevonden bij God. Daarom hadden zij dan te waken en het overige, dat sterven zou, te versterken.

Is er nu eene stof, die ook op onze dagen past, dan is het immers toch deze?

Laat ons tot opheldering en tot verstand dezer woorden acht geven:

I. Op hetgeen de HEERE JEZUS hier getuigt: „Ik heb uwe werken niet vol gevonden voor God.” En dan

II. Naspeuren, *hoe* Hij dit met het woordje *want* tot eene drangreden gebruikt om „wakende te zijn en het „overige, dat sterven zou te versterken,” zeggende: „*want* „Ik heb uwe werken niet vol gevonden voor God.”

VERKLARING.

I.

Om hetgeen de HEERE JEZUS hier getuigt naauwkeurig te vatten, dienen wij te weten, *wanneer* iemands werken voor God *vol* gevonden worden. En dan zal het als van zelven blijken, *wat* CHRISTUS er mede wil zeggen, dat Hij hunne werken *niet* vol gevonden heeft voor God.

A. Wij hooren hier dan ten 1e spreken van *werken* en wel bepaald *uwe* werken en daarvan wordt geëischt *dat ze vol voor God zullen gevonden worden*. Dit zullen we in de 2de plaats beschouwen.

1. Hier wordt dan gesproken van *werken*, waardoor men verstaan moet allerlei werkzaamheden en verrigtingen, zoo met het hart, met den mond, als met niterlijke daden.

De HEERE JEZUS spreekt hier tot die van Sardis in het bijzonder van *hunne* werken, zeggende: *uwe* werken, die u aanbevolen en toevertrouwd waren; *uwe* werken, waarvan gij, zoo het scheen, bij aanvang begonnt werk te maken, *uwe* werken, waaromtrent gij eenige vertooning maakt, alsof gij het meendet.

2. Deze moesten *voor God vol gevonden zijn*.

Zeg niet, hoe kan de HEERE JEZUS zulks eischen? Dewijl toch van wege de altijd bijliggende verdorvenheid, zelfs ook de allerheiligsten geene volle en volmaakte werken, naar het naauwkeurig en volmaakt heilig oordeel Gods, ooit kunnen betrachten of voortbrengen. Het is zoo, gelijk zij maar ten deele kennen, 1 Cor. XIII: 9, zoo is al hun werk óók maar ten deele. Daarom roept Salomo uit: „Voorwaar, daar is geen mensch regtvaardig op aarde, die „goed doet en niet zondigt,” Pred. VII: 20. En hij zegt in Spr. XXIV: 16: „dat de regtvaardige zevenmaal

„valt.” David, die man naar Gods harte, stortte daarom deze betuiging ook voor des HEEREN voeten uit: „zoo gij „de ongerechtigheden gadeslaat, HEERE! wie zal bestaan?” Ps. CXXX: 3, en: „treedt niet in het gerigt met Uwen „knecht, want niemand, die leeft, zal voor Uw aangezigt „regtvaardig zijn,” Ps. CXLIII: 2. — Job, een man, volgens Gods eigene getuigenis, opregt en vroom, betuigt ook: „waarlijk, ik weet, dat het zoo is: hoe zou de mensch „regtvaardig zijn bij God? Zoo Hij lust heeft, om met „hem te twisten, niet één uit duizend zal hij Hem beant- „woorden,” Job IX: 2 en 3. En Jakobus, een apostel des HEEREN, belijdt volmondig: „Wij struikelen allen in „velen,” Jak. III: 2.

Om dit dan wèl te verstaan, diene men te weten, dat Gods Woord van eene tweederlei volheid of volmaaktheid der werken spreekt.

Er is namelijk eene wettische volheid, welke door de godgeleerden genoemd wordt *de volmaaktheid der trappen*, wanneer namelijk in den allergrootsten trap, dat is: volmaakt en volkomen de gehoorzaamheid, welke God in Zijne wet van elk eischt, door den mensch volbragt wordt. Dit geschiedt dan, wanneer iemand *al* de geboden Gods, zonder uitzondering, *altijd* zonder ooit iets anders te doen, en dat wel *inwendig* met zijn hart en *uitwendig* met zijne woorden en daden volkomen gehoorzaamt. „Want wie de „geheele wet zal houden en in één zal struikelen, die is „schuldig geworden aan allen.” Jak. II: 10. Ware Adam in den staat der regtheid gehoorzaam gebleven, dan zoude hij zulk eene volheid der werken voor God gehad hebben; maar, helaas! door de zonde is deze weg opgedolven, zoodat niemand er meer langs kan gaan. Elk sterveling mist in dit leven deze volheid der werken, ja zelfs een Paulus moet klagen dat de zonde in hem woont, Rom VII: 20 en 21. En daarom, „indien wij zeggen, dat wij geene „zonden hebben, zoo verleiden wij ons-zelfen, en de waar- „heid is in ons niet,” 1 Joh. I: 8. CHRISTUS, Gods eigen Zoon, die mensch geworden is, was het alléén, die ooit zulk eene volheid der werken bezat, hoewel ook voor de Zijnen en in hunne plaats.

Maar behalve deze spreekt Gods Woord ook van eene *evangelische volheid*, welke de godgeleerden noemen *de volmaaktheid der deelen*, wanneer iemand met een *volkomen hart*

de gerechtigheid van CHRISTUS voor Zich-zelfen aanneemt en op dien grond alleen bouwende, *al* de waarheden Gods en des geloofs vast houdt, trachtende ook al de geboden Gods, zonder *eenige* uitzondering of keur van pligten te maken, *volständig* en *tot het einde toe* te behartigen. Van deze sprak Paulus, als hij 1 Cor. II: 6 zeide: „Wij spreken wijsheid onder de volmaakten,” en Filipp. III: 15: „Zoo velen dan als wij volmaakt zijn, laat ons dit gevoelen.” Op deze wijs wordt er ook van Asa getuigd, *dat zijn hart volkomen met den HEERE was, al zijne dagen*, 1 Kon. XV: 14, en betuigde ook Hiskia van zich-zelfen voor God: „Och, HEERE! gedenk toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid, en met een volkomen hart „gewandeld, en dat goed in Uwe oogen is, gedaan heb,” Jes. XXXVIII: 3. Van zulk eene evangelische volheid der werken wordt hier gesproken.

Laat ons dan nu eens op dien grond trachten na te gaan, *wanneer* iemands werken voor God vol gevonden worden.

Wij zeiden zoo even, dat men onder het woord *werken* hier begrijpen moet allerlei werkzaamheden en verrigtingen zoo met het *hart*, met den *mond*, als met *uiterlijke daden*.

a. Met het hart. Zullen de werken van iemands hart op eene evangelische wijze vol gevonden worden voor God, dan behoort er toe *waarheid in het verstand*, dat men alles, ten opzichte van de Goddelijke waarheden, *zóó* kent en er *zóó* van gevoelt, gelijk de waarheid is. Daartoe wordt dan vereischt, dat men eene regtmatige *kennis* en regtzinnige gevoelens der Goddelijke waarheden van 's HEEREN Woord heeft, mitsgaders van de bijzondere geloofsstukken daarin begrepen. Paulus noemt dit „eene kennis der „waarheid, die naar de godzaligheid is,” Tit. I: 1. Daartoe wordt ook nog vereischt, dat de kennis eene regt *geheilijde* kennis zij. Eer is de waarheid in kracht niet vol in het verstand. De Geest der waarheid moet ook het verstand in de waarheid leiden, Joh. XVI: 13. En dit is dan, wanneer de Goddelijke waarheden door den Geest der wijsheid en der openbaring aan het verstand ontdekt worden in hunne wezentlijke en vergeestelijkte hoedanigheden, dat is: in hunne noodzakelijkheid, betamelijkheid, beminnelijkheid, voordeeligheid, waardoor het oordeel bestraald wordt met zooveel licht en overhaling, dat het van

alle zaken oordeelt naar hunne waarde en waarheid, hebbende een waar gezigt en eene echte erkenenis van God in Zijne zielvervullende algenoegzaamheid, van den **HEERE** JESUS in Zijne beminnelijke volheid en gewilligheid voor zondaren, van zich-zelfen in zijnen diep verlorenen staat buiten God, van den weg des levens in zijne dierbare aannemelijkheid, van godzaligheid en heiligheid in hunne dierbare schoonheid, van de tegenovergestelde zonden in hunne hatelijke verfoeijelijkheid. Ziet daar, als het verstand zóó is opgeklaard, dan wordt het evangelisch vol gevonden voor God.

Zullen de werken van iemands hart vol gevonden worden voor God, dan behoort er ook toe *eene volle en waarachtige verandering van zijn hart, en eene werkzame overtuiging van zijnen wil*. Hiertoe moet men dan de volgende bijzonderheden brengen:

1. Eene vernieuwde gestalte des harten te hebben, welke door de herstelling van het beeld Gods in de wedergeboorte in den mensch gebragt wordt. Dit bestaat allervoornamelijkst in de regtheid en overeenkoming van 's menschen wil met den wil van God, met de waarheid Zijner wet en Zijns Woords; zoodat hetgeene daarin waarheid is, ook waarheid is en afgedrukt is in 's menschen wil en hart. Zoo leest men daarom: „Ik zal Mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven,” Jer. XXXI: 33b.

2. Eene ongeveinsde opregtheid te hebben. Volheid wordt wel eens gesteld tegenover bedrog en geveinsdheid, 't welk in den grond niets anders is dan eene onvolheid of onvolkomenheid. Daarentegen is een ondubbelhartig, eenvoudig, opregt en ongeveinsd hart vol of volkomen voor God. Dus zegt David, dat hij voor Gods aangezigt gewandeld had in waarheid en opregtheid des harten, 1 Kon. III: 6. En in dezen zin zegt Paulus, 1 Cor. V: 8: „Laat ons feest houden, niet in den ouden zuurdeesem, „noch in den zuurdeesem der kwaadheid en der boosheid, „maar in de ongezuurde brooden der *opregtheid* en der *waarheid*.”

3. Eenen getrouwen geloofshandel met God in **CHRISTUS** te oefenen. Dit sluit in, die waarachtige en niet achterhoudende overgifte van het hart, welke men door het geloof doet aan den **HEERE**, zonder zich tweehartig te

verdeelen, zonder hunkering naar iets anders dan tot alles, dat geëischt wordt. Dat is regt vol en volkomen, en noemt Paulus: „Laat ons toegaan met een waarachtig „hart,” Hebr. X: 22. Dit sluit verder in de getrouwheid van een geloovige, achtervolgens die overgifte in het verbond aan God, blijvende met een waarachtig hart onveranderlijk bij den HEERE: „Juda was met de heiligen ge- „trouw,” Hos. XII: 1. Zoo zegt de psalmist: „wij heb- „ben niet valschelijk gehandeld tegen uw verbond; ons „hart is niet achterwaarts gekeerd,” Ps. XLIV: 18 en 19. In dezen zin worden zulke personen volgens Jes. XXVI: 2 „het regtvaardige volk, dat de getrouwheden bewaart,” genoemd.

b. Zullen de werken van iemands *mond* op eene evangelische wijs vol gevonden worden voor God, dan behoort daartoe: een *aanroepen* en bidden tot God naar de meening van het hart, Joh. IV: 24; te *spreken* van God en Goddelijke waarheden, zoo als de waarheid in JEZUS is, en naar de verlichting, die men heeft: „mijn gehemelte zal „de waarheid bedachtelijk uitspreken,” lezen we Spreuk. VIII: 7. Er behoort voorts toe, om de waarheid openbaar te *belijden*, zoo als men ze met het hart gelooft; „houdende de onwankelbare belijdenis der hope vast,” Hebr. X: 23, „en de goede belijdenis voor vele getuigen,” 1 Tim. VI: 12. Eindelijk van zich-zelfen, zijnen genadestaat, gestalten, genietingen, en werkzaamheden niets anders bij de menschen met den *mond* op te *geven* als men in waarheid is en voor God bezit, een afkeer te hebben van slechts mooi en groot bij anderen te schijnen, en niets minder dan dat te zijn, „roemende en liegende tegen de waarheid,” Jak. III: 14.

c. Zullen de werken van iemands uiterlijke *daden* op eene evangelische wijs vol gevonden worden voor God, daartoe behoort

1. in het *burgerlijke*, in handel, wandel, doen en laten, in omgang en beroep, in alles rondom opregt te zijn, zonder veinzerij, zonder bedriegerij, gelaat en daden naar waarheid en regt. „Die opregt wandelt en gerechtigheid „werkt,” noemt de dichter het, Ps. XV: 2.

2. In het *godsdiensstige*, openbaar en in het bijzonder, alles te doen uit een opregt *beginsel* van het hart, zonder iets uiterlijks te vertoonen, dat in het binnenste geene

waarheid is. En dit met al de passende gestalten, die onder eene rechte dienst van God geëischt worden; inwendige zielsdienst, aandacht, ernst, ootmoed, geloof, en wat dies meer zij, anders is het maar een naderen met de lippen, Jes. XXIX: 13, maar dan een dienen „in geest „en waarheid,” Joh. IV: 24. Hiertoe behoort dan ook een dienen van God naar den eenigen regel, *het Woord van God*; den eenigen, waren God te dienen en op die wijze als Hij wil; staande dan tegenover alle eigenwilligheden, bijgeloovigheden, menschenvonden, die niet uit God en zoo niet uit de waarheid noch naar de waarheid van wet en evangelie zijn.

4. In het *zedelijke* of *godvruchtige* alles zóó te doen, dat er het wezentlijke, dat tot ware godsvrucht behoort, in gevonden wordt. Daarop ziet de belofte: „Ik zal geven, dat hun werk in der waarheid zal zijn, en ik zal „een eeuwig verbond met hen maken,” Jes. LXI: 8. En dat is dan wanneer alles, wat men in de oefening der godzaligheid doet, voorkomt uit een waar beginsel, dat is te zeggen, uit een regt vernieuwd en door de waarheid geheiligd hart, (anders is het maar natuurlijk werk zonder waarheid der genade), en zoo, uit het geloof, uit liefde tot het werk en den wil Gods, en uit eene zuivere oprechtheid) „de waarheid betrachtende in liefde,” Efez. IV: 15.

Dit geschiedt voorts, wanneer alles, wat men in de oefening der godzaligheid doet, gedaan wordt naar den regel, welke is het geopenbaarde Woord van God, en bijzonder ook op eene volle wijs, namelijk: met een' indruk van God op het hart, onder geheiligde ootmoed. Zoo vraagt de profeet Micha: „Wat eischt de HEERE van u, „dan regt te doen, en weldadigheid lief te hebben, en „ootmoediglijk te wandelen met uwen God?” Mich. VI: 8b. Dit geschiedt ook met eenen heiligen ernst: „Zijt „vurig van geest, dient den HEERE,” Rom. XII: 11.

Dit geschiedt eindelijk, wanneer alles, wat men in de oefening der godzaligheid doet, gedaan wordt tot een waar *einde*, niet met slinksche bij-einden, (zich-zelfen of anderen in 't oog hebbende), maar enkel omdat het de wil van God is en het gebeurt om Hem er in te gehoorzamen. „Hoe lief heb „ik uwe wet,” getuigt David er van, „zij is mijne be- „trachting den ganschen dag,” Ps. CXIX: 97; alsmede tot eer en heerlijkheid van God, volgens 1 Cor. X: 31.

Ziet, vrienden! waarmede het alzoo gesteld is, *hunne* werken worden op eene evangelische wijze vol gevonden voor God.

B. Maar hoe stond het nu in de Gemeente van Sardis? Was het aldaar zoo gesteld, als boven opgenoemd is? Het scheelt veel, vrienden! O, met de meesten in die Gemeente, zoo leeraar als zoogenaamde ledematen, zag het er gansch droevig uit, want de HEERE JEZUS getuigt tegen hen: „Ik heb uwe werken *niet* vol gevonden voor God.”

Uit kracht van tegenstelling blijkt het nu, als van zelve *wat* het te zeggen is, dat iemands werken niet vol gevonden worden voor God.

Ten opzigte van het *verstand* wil het zeggen, gansch geene kennis te hebben, te zoeken noch te krijgen van de Goddelijke waarheden. Of met dwaalkennis bezet te zijn, en zich met allerlei wind van leeringen te laten omvoeren. Of al eenige waarheden kennende, echter ze niet geestelijk te verstaan, met dat licht, 't welk alleen zaligmakend is.

Ten opzigte van het *hart* zegt het, geene inwendig vernieuwde gestalte te bezitten, niet opregt voor God te zijn, geen getrouw verbondeling met God te zijn. Zoodat men zich nooit in waarheid aan den HEERE overgegeven, en Hem-alleen voor zijn aandeel onverdeeld, zonder hunkering naar wat anders en onbepaald gekozen heeft. Noch al zijn heil en lust in zijn verbond stelt met David, 2 Sam. XXIII: 5.

Ten opzigt van den *mond* zegt het, tot God met de lippen zonder hart en meening te naderen in het bidden, in het psalmzingen, in het spreken van God en Goddelijke dingen, in valsch opgeven van zich-zelven: „hunne lippen „spreken valsheid, hunne tong dicht onregt,” Jes. LIX: 3.

Ten opzigte van de *uitwendige gedragingen en daden* wil het zeggen, *in het burgerlijke* bedriegers te zijn, „welker „regterhand is eene regterhand der valsheid,” Ps. CXLIV: 11. Bij *godsdienstige en godvruchtige* verrigtingen geen goed maar een ondeugend *beginsel* te hebben, waaruit men werkt; datgene, wat men nog doet, op eene verkeerde en kwade wijs te verrigten. Ziet, alzoo is het met iemand gesteld, wiens werken niet vol gevonden worden voor God.

Het is zoo, niet met al de geloofsbelijders, die te Sardis waren, is het alzoo gesteld geweest, want in vers 4 van ons teksthoofddeel zegt de HEERE JEZUS, „dat er

„eenige weinige namen ook te Sardis waren, die hunne „kleederen niet bevekt hadden.” Maar het is echter volzeker, dat het met verreweg de meesten er dus treurig uitzag en slecht gesteld was. Want het is de groote HEERE JEZUS-zelf die hier zegt: „Ik heb Uwe werken niet vol gevonden voor God!”

Het was dan geen feilbaar mensch, die, hoe geoefend in het werk Gods, en hoe veel geestelijk licht hij ook hebben mogte, echter nog wel eens mistasten kon. Het was geene waarschijnlijke gissing, waarmede hun staat werd beoordeeld, welke toch ook nog zou kunnen feilen. Maar het was de HEERE JEZUS-zelf, „Dien de Vader de „magt gegeven heeft, om het gerigt te houden,” Joh. V: 27, Die niet bedrogen kan worden, dewijl Hij-zelf harten en nieren beproeft. Hij velst altijd een regtvaardig oordeel. Deze, de waarachtige God, Die, volgens Tit. I: 2, niet liegen kan, — Die zegt: „Ik heb uwe werken niet vol „gevonden voor God!” En daarom konden zij er staat op maken, dat het waarlijk zoo was.

Het heeft ook nog zijnen bijzonderen nadruk, dat Hij hier zegt: „Ik heb Uwe werken niet vol gevonden voor „God.” Alsof de HEERE JEZUS had willen zeggen: Ik weet het wel, Ik ontken het niet, dat verreweg de meeste menschen u voor vroom houden, dat meest allen denken, dat het werk Gods in u is. Maar Ik weet er dit ook bij, dat vele dingen of werken aan de menschen goed, vol en opregt *schijnen* te zijn, die echter in de oogen van den alles doorzienden God niet vol en opregt worden bevonden. „Want het is niet gelijk de mensch ziet; want de „mensch ziet aan wat voor oogen is, maar de HEERE ziet „het hart aan,” 1 Sam. XVI: 7. Wat zal het u baten, dat de menschen zulks van u denken, daar gij toch voor God verwerpelijk zijt? De HEERE zal u naar uwe werken oordeelen, niet gelijk de menschen daarvan gedacht en daarover gevonnisd hebben, maar naardat zij waarlijk zijn, en gelijk ze in de onfeilbare oogen Gods gevonden worden. Wat baat het u dan, den *naam* te hebben, dat gij leeft, en nogtans waarlijk *dood* te zijn?

Ik weet ook wel, wil de HEERE JEZUS met dat ernstige voor God zeggen, dat gij u-zelfen voor vromen *uitgeeft*, dat gij u onder het volk Gods telt en u daarbij voegt. Maar wat baat u zulks, dewijl toch de HEERE er u *niet*

voor houdt? Dit is u meer tot na- dan tot voordeel, want daardoor ontduikt gij de ontdekkingen en overtuigingen, zonder ze op u-zelfen toe te passen. Gij zijt dus in een' onbekeerlijker' toestand. Ik waarschuw u: „Gij zijt het, die u-zelfen regtvaardigt voor de menschen, maar God kent uwe harten,” Luk. XVI: 15.

Ik, de Amen, de trouwe en waarachtige Getuige, zeg u aan, dat Ik uwe werken voor God, Die onfeilbaar alwetend is, voor „Wiens oogen geen ding bedekt, maar „alles naakt en geopend is,” Hebr. IV: 13, niet vol heb gevonden. En daarom, zijt verzekerd, dat het dus in waarheid met u staat. Immers, was er van den CHRISTUS, onder het O. Testament al voorzegd, dat Hij in den dag Zijner toekomst en verschijning zou zijn, als het vuur eens goudsmids, en als zeep der vollers, en dat Hij zou zitten louterende en het zilver reinigende, Mal. III: 2 en 3, — ziet dit hier ook bewaarheid, daar Hij als eenen geestelijken Goudsmid het valsch goud van de Gemeente te Sardis in het vuur ter beproeving brengt en de onwaardigheid voor God er van aantoot; daar Hij als eenen geestelijken Voller, door Zijne onderscheidmakende zeep hun vuil en onvol werk uithaalt en voor den dag brengt, met oogmerk om ze te louteren en te reinigen als het zilver. Het was dan zoo, en zij konden er op afgaan, dat het aldus met hen in waarheid gesteld was. „Ik,” zegt Hij daarom, „heb uwe werken niet vol gevonden voor God.”

II.

Maar, met *welk* oogmerk zou Heiland Jezus hier deze woorden gebruiken? Wil ik u dat eens zeggen, vrienden? Als eene drangreden voor hen, om toch wakende te zijn, en het overige, dat sterven zou, te versterken. Daarom maakt Hij deze woorden met het redegevend voegwoord *want* aan de voorgaande vast, zeggende: „Want Ik heb „uwe werken niet vol gevonden voor God.” En waarlijk, hierin ligt veel klem en aandrang, om toch wakende te zijn en het overige, dat sterven zou, te versterken.

Waren zij nog geheel dood, zonder genade en waarheid des harten, gelijk verre de meesten te Sardis in dien staat waren, — o, dewijl zij dan nog geene regte kennis van zich-zelfen, van God, van CHRISTUS en van den vrijen ge-

nade-weg hadden, maar „als natuurlijke menschen niet be-
„grepen de dingen, die des Geestes Gods zijn,” 1 Cor.
II: 14, en daardoor Zich-zelven bedrogen en met eene
leugen in hunne regterhand heengingen, — nu hadden zij
eens wakker te worden, en wakende te zijn, om toch naar
waarheid te zien, in welken staat zij waren.

Dewijl hun hart onopregt voor God en nog midden in
den dood was, moesten zij ontwaken en opstaan, opdat
CHRISTUS over hen lichten mogt, Éfez. V: 14.

Dewijl al hetgeen, dat zij van het genadewerk spraken,
maar was om door anderen voor een christen gehou-
den te worden, daar zij toch de waarheid van het chris-
tendom misten, o, daarom dienden ze eens wakker te wor-
den en te weten, dat „niet die zich-zelven prijst, maar
„dien de HEERE prijst, beproefd is,” 2 Cor. X: 18.

Dewijl hun gansche gedrag en hunne godsdienstdaden
buiten het hart om geschiedden, zoo dienden ze eens op
te waken en er van overtuigd te worden, „dat zij maar
„eene gedaante van godzaligheid hadden en de kracht
„daarvan verloochenden,” 2 Tim. III: 5.

Hadden zij in den grond al waarheid, waren zij immers
begenadigden, doch wier geestelijk leven kwijnde en als
op sterven lag, gelijk er zulken ook te Sardis werden ge-
vonden, — o, dewijl de HEERE JEZUS zelf hen nu uit
zijn' eigenen Naam liet aanzeggen, dat zij geene genoeg-
zame kennis van de Goddelijke waarheden hadden, dat zij
zich nog te ligt door alle wind van leeringen lieten omvoeren,
en dat hun ook inzonderheid geestelijk licht ontbrak, —
hadden zij dan niet te waken, en het overige, dat sterven
zou, te versterken?

Dewijl JEZUS-zelf hun betuigt, dat er nog te veel onop-
regtheden bij hen waren, en dat zij geen gebruik genoeg
van den zaligen geloofsweg maakten; — hadden zij dan niet
te waken, en het overige, dat sterven zou, te versterken?

Dewijl zij door den Mond der Waarheid verzekerd wer-
tden, dat hunne gebeden te veel zonder hart, en hunne
woorden zonder indruk van God gesproken werden, en dat
het ook daaraan haperde, hadden zij dan niet te waken en
het overige, dat sterven zou, te versterken?

Eindelijk, zeide JEZUS-zelf hun, dat hunne daden en
verrigtingen te veel uit eenen verkeerden grond, op eene
verkeerde wijze, en tot een verkeerd einde door hen ver-

rigt werden, hadden zij dan niet te waken, en het overige, dat sterven zou, te versterken?

Ziet daar de *reden*, toehoorders! Waarom de HEERE JEZUS hier zegt: „Want Ik heb uwe werken niet vol gevonden voor God.”

TOEPASSING.

Zoo de HEERE JEZUS in deze dagen getuigenis van de meeste Nederlandsche Gemeenten zou geven, zou Hij ook niet zeer wel deze eigene woorden kunnen gebruiken? Waarlijk, bijkans overal is het aldus gesteld. Duizenden van menschen zijn er, die zich voor christenen uitgeven, wier werken door den HEERE JEZUS ook niet vol gevonden worden voor God. Immers het is alzoo met u gesteld, die, ten opzichte van uw *hart*, in uw verstand geene regtmatige kennis hebt van de bijzondere geloofsstukken, maar diep onkundig daarheen gaat, zonder daarmede iets te doen te hebben. Of die aan eenige onregtzinnige gevoelens omtrent de Goddelijke waarheden vast zijt, waaijende met alle wind van vreemde leeringen. Of die, ofschoon eenige *regtzinnige* kennis hebbende, nogtans alle *geheiligde* kennis mist, zoodat gij geene gemoedsoverredende en werkzame kennis hebt van God in Zijne zielvervullende algenoegzaamheid, van den HEERE JEZUS in Zijne beminnelijke volheid en uiterste gewilligheid om verlorene zondaren tot heil en zaligheid te zijn, van u-zelfen in uwen diep verloren' staat buiten God, van den weg van vrije genade in zijne dierbare aannemelijkheid, van Godzaligheid en heiligheid in hare uitnemende schoonheid, van de zonden in hunne hatelijke verfoeijelijkheid. Het is alzoo met u, die daar benevens eene vernieuwde gestalte des harten mist, maar dubbelhartig en onopregt voor den HEERE zijt, en geene bevindelijke kennis hebt van den geloofshandel met God in CHRISTUS. Gij weet immers niets van eene onbedongene en waarachtige overgave des harten door het geloof aan den HEERE? En zoo gij al meent iets dergelijks geoeffend te hebben, zijt gij met een waarachtig hart onveranderd bij den HEERE gebleven, zonder hunkering naar iets anders? Is het aldus met u gesteld? Immers, gij moet *neen* antwoorden.

Dusdanig is het ook met u gesteld, die ten opzichte van uwen *mond* bidt, zonder eens te weten, hoe uw hart gesteld is. Die van God en Goddelijke waarheden *spreekt*,

zonder eenigen indruk, zoo, als uw verstand maar opgeeft. Die belijdenis gedaan hebt, doch, even als een papegaai, van hetgeen gij hebt hooren klappen, zonder te weten, wat het in heeft. Die van u-zelven en uwe werkzaamheden hoog opgeeft, om bij anderen maar groot te schijnen.

Dusdanig is het ook met u gesteld, die ten opzichte van uwe *uitwendige daden* in het burgerlijke, in handel en wandel, vol van veinzerijen en bedriegerijen zijt; die in het godsdienstige zonder met uw *hart* werkzaam te wezen, iets uiterlijks vertoont, dat geene waarheid in het binnenste is. Of die vol van eigenwilligheden, bijgeloovigheden, en menschevonden in het dienen van God wordt bevonden. Die in het zedelijke of godvruchtige alles doet als natuurlijk werk, zonder naar genade te staan. Zonder op het geopenbaarde Woord van God te letten, als den eenigen regel, naar welke het moest verrigt worden. Doch, hoe zoudt gij dat kunnen doen? Gij hebt geen' indruk van God op uw hart, gij weet niet wat een heilige ernst is, gij doet alles ook maar met bij-oogmerken.

Ik waarschuw u allen, waarmede het aldus gesteld is, in des HEEREN Naam; gij moogt den naam hebben, dat gij leeft, maar gij zijt dood. Gij moogt u inbeelden, dat het nog al wèl met u staat, maar het is deerlijk met u gesteld. „Uwe „werken worden niet vol gevonden voor God.” — Och, werdt gij eens beschaamd over u-zelven! Zal het u wat baten, dat de meeste menschen u voor vroom houden, dat meest allen denken, dat het werk Gods in u is, zoo gij het echter mist, en gij eeuwig verloren gaat? — Zal het u wat baten, dat *gij* u voor vroom uitgeeft, dat *gij* u onder Gods volk telt en u er bij voegt, maar nogtans des satans eigendom zijt en blijft? O, het is de eenige weg tot uwe behoudenis, om rechte kennis te krijgen van u-zelven, God, CHRISTUS en den vrijen genadeweg: wakker te worden, en vast te stellen, dat „niet die zich-zelven prijst, maar „dien de HEERE prijst, beproefd is;” en niet te vreden te zijn, totdat uw hart veranderd en vernieuwd is.

Maar gij, die in den grond waarheid in het hart bezit, o, dat uwe werken door den HEERE JEZUS vol gevonden worden voor God! Zoekt daartoe genade, leert daartoe den evangelie-weg kennen, stelt daartoe uw hart veel in de handen van JEZUS, dat zal veilig en zalig voor u zijn.

AMEN.

ACHTSTE LEERREDE

TEKST:

Openb. V: 11—14. *En ik zag, en ik hoorde eene stem veler engelen rondom den troon, en de dieren, en de ouderlingen; en hun getal was tien duizendmaal tien duizenden, en duizendmaal duizenden; zeggende met eene groote stem: „Het Lam, dat geslagt is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging.” En alle scheepsel, dat in den hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: „Hem, Die op den troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.” En de vier dieren zeiden: „Amen.” En de vier en twintig ouderlingen vielen neder, en aanbaden Dengenen, Die leeft in alle eeuwigheid!*

INLEIDING.

Gelijk het zware lijden van JĒZUS in de geloovigen eene droefheid over de zonden moet werken, zoo moet ook zijne groote heerlijkheid hen verblijden en tot lof opwekken.

De evangelisten hebben ons het zware lijden van den Immanuël duidelijk als voor de oogen afgeschilderd zoo als Hij door de Joden, aangehit zijnde door hunne oversten, bitter is vervolgd, zoo als Hij van Judas is verraden, en, van die wreedaards gevangen, gesleept werd naar de zaal van den hoogepriester Kajafas; zoo als Hij, daar valsch beschuldigd en als een Godslasteraar veroordeeld zijnde, van die zaal geleid werd naar het regthuis van den Romeinschen stadhouder Pilatus; zoo als Hij van dien Romein ter dood is veroordeeld, jammerlijk gegeeseld, en eindelijk, Zijn eigen kruis torschende, is uitgebragt naar Golgotha,

waar Hij met scherpe nagels, door handen en voeten aan het vervloekte kruishout tusschen twee moordenaars, is vastgeklonken; waar Hij, aan het kruis hangende, vele pijnlijke smaadheden heeft geleden; waar al degenen, welke uit Jeruzalem kwamen, om dit schouwspel te bezien, hun hoofd schudde'n en Hem bespote'n, ja zelfs, o smaad! o hoon! waar de moordenaars nevens Hem hangende, immers een hunner, al lasterende zeide: „indien gij de „CHRISTUS zijt, zoo verlost u-zelven en ons.”

Ongetwijfeld is dit een treurig gezigt voor alle liefhebbers en liefhebberessen van den Heiland. Ongetwijfeld zijn dit harde woorden, die de ooren van alle vromen moeten verdooven, die hunne harten moeten wonden en die gelijk een zwaard door hunne zielen moeten gaan, dewijl eigentlijk hunne zonden daarvan de oorzaak zijn, die zij daarom met droefheid moeten verfoeijen en betreuren.

Doch de H. Schriften vertoonen ons den CHRISTUS ook als, na Zijn lijden verheven en verheerlijkt, waartoe Hij den weg gebaad heeft door Zijne zegepralende opstanding ten derden dage. De H. Schriften vermelden ons CHRISTUS, zoo als Hij nu staat bij den troon Zijns hemelschen Vaders, omstuw'd met veel duizend engelen, zoodat alle schepselen, in hemel, op aarde, onder de aarde en in de zeeën, gaande gemaakt worden, om zich te voegen bij die zalige heirscharen ter verheerlijking van het Lam, en van Hem, Die op den troon zit.

Dit moet de geloovigen verblijden en hen tot zijnen lof opwekken.

Deze groote heerlijkheid van het Lam wordt ons zeer luisterrijk in die woorden vertoond, welke wij u zoo even als onzen tekst hebben voorgelezen.

In dit V^{de} hoofdstuk van de Openbaring doet zich aan Johannes een drieledig gezigt voor:

a. Hij zag in de rechterhand Desgenen, Die op den troon zat, een Boek, van binnen en van buiten beschreven, „verzegeld met zeven zegelen,” vers 1.

b. Hij zag eenen sterken Engel, die hem verzekerde, dat de Leeuw uit Juda's stam, de wortel Davids, „over- „wonnen had” om het Boek te openen en zijne zeven zegelen open te breken, volgens vers 2—5.

c. Hij zag en hoorde een' allerheerlijksten lofzang zingen, ter eere van het Lam en „van Hem, Die op den troon zat”

Deze lofzang was tweeledig, behelzende *ten eerste*, eene roemende verheffing van het Lam, over Zijne overwinning en de zalige heilvruchten daarvan, vers 6—10, en *ten tweede*, eene onbepaalde lofzegging en verheerlijking van God en het Lam, vervat in onzen tekst.

Onze tekst heeft dan ten inhoud: EEN ZEER SCHOONE, VERRUKKENDE EN OVERDEFTIGE LOFZANG, DIEN DE H. ENGELN, DE GEESTEN DER VOLMAAKTE REGTVAARDIGEN, EN AL DE SCHEPSELEN, IN DEN HEMEL, OP DE AARDE, ONDER DE AARDE EN IN DE ZEEËN GODE EN HET LAM TOEBRENGEN.

God geve ons Zijnen zegen op dit woord, opdat verscheidenen uwer er door gaande gemaakt en opgewekt worden om hart en mond met hen te paren, ter eere van God en het Lam! Amen.

Om van deze woorden op eene klare en ordentlijke wijs te spreken, zoo zullen wij de volgende drie hoofdzaken verhandelen:

- I. De personen, die dezen lof geven;
- II. De personen, die dezen lof ontvangen, en
- III. De lofzegging.

VERKLARING.

I.

De personen, die dezen lof geven, zijn vierderlei:

- a. Veel duizend engelen;
- b. De vier dieren;
- c. De vier en twintig ouderlingen, en
- d. Alle schepselen, die in den hemel, die op de aarde, die onder de aarde en in de zeeën zijn.

A. De eersten, wier heilige bezigheid hier beschreven wordt, zijn de heilige engelen, die gediensstige geesten, welke God gemaakt heeft, opdat zij Zijne Majesteit oppassen, Zijne bevelen uitvoeren en Zijne uitverkorenen bijstaan zouden. Het zijn die engelen, waarvan David in Ps. CIV: 4 spreekt: „Hij maakt Zijne engelen geesten, Zijne die, naars tot een vlamvend vuur.” Het zijn die engelen, welke in Ps. CIII: 20 worden opgewekt tot 's HEEREN lof: „Looft den HEERE, Zijne engelen! gij krachtige, helden, die Zijn woord doet, gehoorzamende de stem „Zijns woords.”

En deze engelen zag Johannes bij den troon Gods, waarop de Vader gezeten was, dezelve van verre omringende, ten dienste des Konings gereed zijnde, en wachtende op Zijne bevelen, om ze met eene verwonderlijke snelheid uit te voeren.

Ook werden ze aan Johannes vertoond in een groot getal; want „hun getal was duizend maal duizenden en tien „duizend maal tien duizenden,” een getal dat zoo snel niet te tellen was. God, Die zelf de HEERE der heerlijkheid is, heeft ook verheerlijkt willen worden in deze Zijne schepselen: èn ten opzichte van de aan hen geschonkene heerlijkheid, èn ten opzichte van hun groot aantal. Zoo „zijn Gods wagenen tweemaal tien duizend, de duizenden „verdubbeld,” Ps. LXVIII: 18^a. Zoo zag Daniël ook „de Oude van dagen zitten op een' hoogen en verheven „troon, en duizend maal duizenden dienden Hem, en tien „duizend maal tien duizenden stonden voor Hem,” Dan. VII: 10.

B. Bij deze veel duizend engelen worden in de 2de plaats gevoegd *vier dieren*. Het zijn dezelfde dieren, welke in het voorgaande IV^{de} hoofdstuk beschreven waren als „vol oogen van voren en van achteren” te zijn. Zij hadden zeldzame gedaanten: Het eerste dier had de gedaante eens leeuws, het tweede die van een kalf, het derde had eens menschen aangezicht en het vierde was gelijk een vliegende arend. Elk dier had zes vleugels, van binnen zijnde vol oogen. Zij hadden geene rust nacht of dag, zeggende: „heilig, heilig, heilig is de HEERE God, de „Almagtige, Die was, Die is en Die komen zal,” vers 6—8 van hoofdstuk IV. Inderdaad, wonderlijke dieren! Doch wat is de beduiding hiervan? En, wie worden door dezelve verstaan? — Hierin komen de Godgeleerden niet overeen. Ik zal u en mij thans niet ophouden met al die gevoelens bij te brengen, en onze bedenking over het een of ander te zeggen. Wij zullen nu maar alleen zeggen, wat ons met voortreffelijke mannen het naaste dunkt te zijn, overeenkomende met deze beschrijving en de natuur der zaak. Wij houden het dan daarvoor, dat door deze vier dieren verstaan worden vier aanzienlijke, voortreffelijke en zeer waardige engelen, die de HEERE gebruikt heeft, om Johannes te dienen in het gezigt van deze groote geheimenissen en verborgenheden. De redenen, die mij hier toe bewogen, zijn de volgende vier:

1. Er is eene groote overeenkomst tusschen en gelijkens aan de vier dieren, welke Ezéchiël zag aan de rivier Chebar, Ezech. I; alleen met dit onderscheid, dat *elk* der dieren van Ezéchiël het aangezigt van een mensch had, en dat bij Johannes slechts *een* zoodanig dier voorkomt. Van die vier dieren bij Ezéchiël nu wordt gezegd, dat zij de Cherubim waren, welke hemelsche engelen zijn. En welke reden is er nu, om te denken, dat deze vier dieren hier iets anders verbeelden, daar zij ten opzichte van de vertooning dezelfden met die van Ezéchiël zijn?

2. Ook hebben al deze vier zinnebeelden zeer net hunne waarheid in de heilige engelen: want het eerste dier was als *een leeuw*, het zinnebeeld van kloekmoedigheid, moed en dapperheid. Zoo zijn ook de heilige engelen *krachtige helden*, Ps. CIII: 20.

Het kalf, de gedaante van het tweede dier, is een zinnebeeld van standvastigheid en onvermoeidheid in het werk.

Een mensch, het derde dier, is een zinnebeeld van wijsheid en voorzigtigheid.

En *een arend*, zijnde het vierde dier, is een zinnebeeld van snelheid, scherp gezigt en hooge verhevenheid.

Dit zijn al te maal deugden, welke in geen schepsel zoo sierlijk gevonden worden als in de engelen.

Dat ieder dier zes vleugels had, beduidt hunne volvaardigheid en snelheid. En dat de vleugels van binnen vol oogen waren, bateekent hunne voorzigtigheid en wijsheid, die zij in hunne snelheid betoonen, zoodat zij die snelheid niet verhaasten, maar met voorzigtigheid en wijsheid vergezelschappen.

3. Daarenboven bevinden wij, dat deze dieren voorgaan in rang en orde aan de vier en twintig ouderlingen en de gansche Gemeente, zij gaan dezen voor in het gezang, welke daarnaar hunne toonen schikken. Dit blijkt uit Openb. IV: 9 en 10. Want *eerst* geven de vier dieren heerlijkheid, eer en dankzegging Hem, Die op den troon zat, Die in alle eeuwigheid leeft; en *daarna* vielen de vier en twintig ouderlingen neder voor Hem, Die op den troon zat, en aanbaden Hem, Die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hunne kroonen neder voor den troon.

4. Hierbij komt nu nog, dat het de vier dieren zijn, welke God gebruikt heeft om Johannes in te leiden in het gezigt van die verborgenheden, welke *daarna* eerst zouden

geschieden. En het is toch het werk van engelen om de profeten te onderrigten van den Goddelijken wil. Dat heeft een engel aan Daniël gedaan, Dan. IX en X, en aan Zacharia, Zach. I; zoodat wij groote reden hebben om te gelooven, dat door deze vier dieren verstaan worden *aanzienlijke engelen*.

C. Benevens deze vier dieren zag Johannes nog de vier en twintig ouderlingen, die naar allen schijn niets anders beduiden dan de leeraars der gansche kerk. Hetzij dan, dat er gezinspeeld wordt op de twaalf patri-archen des Ouden, en de twaalf apostelen des Nieuwen Testaments; hetzij dan, dat er gezinspeeld wordt op de vier en twintig ordeningen der Leviten, naar Davids instelling, — altoos geven ze, omdat de twaalf patri-archen de grondsteenen zijn geweest van de kerk van het Oude Testament, en de twaalf apostelen die van de Nieuw Testamentische kerk, altoos geven ze te zamen eene zoete vertooning van de algemeene kerk, gelijk zulks mede doen de vier en twintig ordeningen der Leviten. Het komt toch beiden op hetzelfde uit.

D. Behalve deze drierlei zangers wordt er in het 13de vers nog gewag gemaakt:

a. Van alle schepsel, dat in den Hemel is. Aldaar zijn, nevens de engelen *de geesten der volmaakte regtvaardigen*, die in volle vreugde zweven rondom den Koninklijken troon van God en het Lam.

b. Ook wordt er gewag gemaakt van alle schepsel op de aarde, waar inzonderheid *menschen* zijn, die de aarde bewonen.

c. Ook van alle schepsel *onder* de aarde, waar *de dooden* zijn, en ook zelfs *de duivelen* der hel.

d. En van alle schepselen, *die in de zee zijn*, dat is: die zich op zee onthouden.

e. Ja, ook van alles, *wat in dezelve is*, zelfs de levenlooze dingen, die de heerlijkheid Gods als gevoelen.

Want dat is de stijl der profetiën en lofzangen om de ongevoelige dingen aan te spreken, alsof ze gevoel hadden. Dit hooren we in Ps. XCVI: 11—13: „Dat de hemelen zich verblijden, en de aarde zich verheuge, dat de zee bruisse met hare volheid. Dat het veld huppele van vreugde, met al wat er in is; dat dan al de boomen des wouds juichen voor het aangezicht des HEEREN: want

„Hij komt, want Hij komt om de aarde te rigten; Hij zal de wereld rigten met gerechtigheid, en de volken met „Zijne waarheid.”

Dit zijn al te maal dingen, die eene algemeene erkenning van de heerlijkheid Gods vertoonen zouden. Zoo zag Johannes hier ook alle schepselen, sommige gewillig, sommige gedwongen, de heerlijkheid Gods en des Lams erkennen.

II.

Aan wie geven zij toch den lof? Het is aan *het Lam*, Dat geslagt is en aan *Hem*, Die op den troon zit.

A. Als wij hier hooren spreken van het Lam, zoo moeten wij daardoor den Zaligmaker verstaan, Die aan Johannes in het 6de vers van dit hoofdstuk voorgekomen was als „een Lam, hebbende zeven hoornen, en zeven oogen.” Het is datzelfde Lam, Dat in het 5de vers „de Leeuw uit „Juda's stam is.” De Heiland wordt bij verscheidene dieren vergeleken, om te toonen, dat al de deugden, waarvan deze zinnebeelden zijn, op eene volmaakte wijs in Hem gevonden worden.

Soms bij een arend. „Gelijk een arend zijne vleugelen „uitbreidt, over zijne jongen zweeft, ze neemt en ze draagt „op zijne vlerken, alzoo leidde de HEERE Israël,” Deut. XXXII: 11 en 12. Derhalve bij een' arend wegens zijne goedheid en trouwe zorg, die Hij omtrent de Zijnen draagt.

Soms bij eene klokken, wegens Zijne liefelijke uitnodiging, door de aangename stem van het zalig evangelie: „Jeruzalem! Jeruzalem! gij die de profeten doodt, en „steenigt, die tot u gezonden zijn! hoe menigmaal heb „Ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs eene „hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen; en „gijlieden hebt niet gewild,” Matth. XXIII: 37.

Soms bij eene worm. Zoo wordt de Messias zelfs sprekende ingevoerd, Ps. XXII: 7. „Ik ben een worm en „geen man.” Derhalve bij eene worm, wegens Zijne vernedering en smart ter bevordering van de hoogheid Zijner gunstgenooten.

En in onzen tekst wordt Hij vergeleken bij een lam. Men zou hier kunnen aanmerken, dat het lam altoos gehouden is voor het zinnebeeld van onnoozelheid en zuiverheid, en dat dan de Messias bij een lam vergeleken wordt

wegens Zijn zuiver en heilig leven. Hij was het, Die zonder zonde leefde en in Wiens mond geen bedrog gevonden is. In het midden van Zijn lijden zag men de stralen Zijner onschuld door al de kruiswolken heenbreken. Het gansche werk Zijner beschuldiging was een krachtig blijk van zijne heilige onschuld. *Valsche* getuigen moesten de plaats bekleeden van de *ware*, omdat die er ontbraken. Zelfs een heidensche Pilatus kon voor Hem pleiten; diens vrouw ziet in een' droom het regt van dien Regtvaardigen, en de woeste Hoofdman over honderd, door de zichtbare wonderen in het hart getroffen, roept luidkeels uit: „waarlijk, deze mensch was regtvaardig.” Te regt wordt Hij daarom onder het zinnebeeld van een lam vertoond, gelijk Petrus Hem daarom ook noemt „een onbevlekt en onstrafelijk Lam,” 1 Petr. I: 19.

Men kan daarenboven aanmerken, dat een lam een voordeelig dier is, en zeer dienstig voor het menschelijk geslacht. Het bekleedt den mensch met zijne wol, drinkt hem met zijn' melk en spijsigt hem met zijn vleesch. Nu, zoo is ook in JEZUS allerlei wenschelijk heil voor den verlegenen zondaar opgesloten, Die de ziel bekleedt met Zijne gerechtigheid, zoodat ze met de kerk blijmoedig aanheft: „Ik ben zeer vrolijk in den HÈÈÈÈ, mijne ziel verheugt „zich in mijnen God, want Hij heeft mij bekleed met de „kleederen des heils, den mantel der gerechtigheid heeft „Hij mij omgedaan,” Jes. LXI: 10^a. Hij voedt vervolgens de ziel met de onvervalschte melk van Zijn Woord en van Zijne genade, en de dorstigen drinkt Hij uit de beken Zijner wellusten, zoodat ze uitroepen: „Hoe dierbaar „is Uwe goedertierenheid, o God! dies de menschenkin- „deren onder de schaduw uwer vleugelen toevlugt nemen. „Zij worden dronken van de vettigheid Uwes huizes, en „Gij drinkt ze uit de beken Uwer wellusten, Ps. XXXVI: 8 en 9.

Men kan vervolgens aanmerken, dat een lam een zachtmoedig en lijdzaam dier is, latende zich zonder veel tegenpartelen scheren, schrapen, binden, den keel en strot afsnijden. Nu, zoo zachtmoedig en lijdzaam was de Heiland ook: daarom staat er Jes. LIII: 7: „Als een lam werd „Hij ter slagting geleid, en als een schaap, dat stom is „voor het aangezicht zijner scheerders, alzoo deed Hij Zijnen „mond niet open.”

Eindelijk kan men ook aanmerken, dat de Heiland een lam genoemd wordt, omdat Hij het tegenbeeld is van al die lammeren, welke onder het Oude Testament geslagt werden, en maar schaduwen van JEZUS waren, dat groote en onbevleete Kruislam. Te regt dan wordt de Heiland een lam genoemd. Dit is datzelfde Lam, dat aan Johannes in het 6de vers van ons hoofdstuk voorkwam, hebbende „zeven „hoornen en zeven oogen,” waardoor Zijn Geest te kennen gegeven wordt, Welken Hij schenkt aan Zijne gunstgenooten: want zoo wordt het daarna zelf verklaard door de zeven Geesten.

Die Geest wordt vergeleken bij hoornen, wegens de kracht Zijner gaven; bij oogen, wegens Zijne wijsheid en voorzigtigheid; bij zeven hoornen en bij zeven oogen niet alsof er zeven Geesten zijn, neen, want er is maar één Geest des Vaders en des Zoons, maar van wege de veelvuldige groote kracht, wijsheid en gaven, die Hij mededeelen kan aan Zijne kerk, verspreid over de gansche aarde. Dit is dan het Lam met zeven hoornen en zeven oogen. En dit Lam is geslagt, dat is, gedood, geofferd, en aan het kruis geslagt, opdat Hij eene liefelijke spijs zou worden voor al de geloovigen, en opdat Hij door Zijn bloed de verzoening der zonden zou te weeg brengen: want zoo wordt het ons in het voorgaande 9de vers verklaard, alwaar zij zingen: „Gij zijt waardig dat Boek te nemen, en zijne zegelen te „openen, want Gij zijt geslagt, en hebt ons Gode gekocht „met uw bloed uit alle geslachten, talen, volken en natiën.”

De Heiland wordt hier vertoond als een Lam, dat *geslagt* is. *Niet*, omdat Hij nog dood was; want eenmaal gestorven zijnde, zoo leeft Hij nu in eeuwigheid. Daarom hooren wij Hem-zelf zeggen, Openb. I: 18^a: „Ik leve, „en Ik ben dood geweest, en Ik leve tot in eeuwigheid, „Amen.” *Maar* Hij wordt hier vertoond als *geslagt*, omdat de blijken van deze zijne slagting nog in Hem overig waren, dermate, dat als men Hem aanzag, zoo kon men zeggen: „dit is het Lam, dat geslacht is;” omdat Zijne verdiensten duren tot in eeuwigheid.

En dat Lam zag Johannes nu *bij den troon*, verheven in heerlijkheid, ook naar Zijne menschelijke natuur; eene heerlijkheid, die allernaast kwam aan de Goddelijke heerlijkheid, en al de glorie der schepselen oneindig overtrof en te boven ging.

B. Benevens het Lam zag Johannes, volgens het 13^{de}

vers, ook „Hem, Die op den troon zat,” welke ons aldus beschreven wordt, Openb. IV: 2—5. „En terstond,” (zegt Johannes aldaar) „werd ik in den geest; en ziet, er „was een troon gezet in den hemel, en er zat Een op „den troon. En die daarop zat, was in het aanzien den „steen jaspis en sardius gelijk; en een regenboog was rond- „om den troon in het aanzien den steen smaragd gelijk. „En rondom den troon waren vier en twintig troonen; en „op de troonen zag ik de vier en twintig ouderlingen zit- „tende, bekleed met witte kleederen, en zij hadden gou- „den kroonen op hunne hoofden. En van den troon gingen „uit bliksemen, en donderslagen, en stemmen, en zeven „vurige lampen waren brandende voor den troon, welke „zijn de zeven Geesten Gods.” Door Dengenen, Die op den troon zit, wordt verstaan *God de Vader*, heerschende over alle schepselen, en Die Zijnen Zoon opgenomen heeft in heerlijkheid.

Dit zijn Degenen, omtrent welke de H. engelen, de vier dieren de vier en twintig ouderlingen, en alle schepselen bezig waren in lofzangen toe te brengen.

III.

En welken lof geven ze toch? Hieromtrent wordt ons verhaald: wat de engelen deden, vers 12; wat al die schepselen in den hemel, op en onder de aarde en in de zeeën deden, vers 13; de toestemming van de vier dieren en vier en twintig ouderlingen aan al deze dingen, vers 14.

A. De engelen riepen met eene groote stem. Want zoo zegt Johannes: „Ik zag, en ik hoorde eene stem „veler engelen,” vers 11, er vers 12 bij voegende: „zeg- „gende met eene groote stem.” Zij riepen dan met eene groote, d. i. met eene luide stem niet alleen, om hunne kracht te toonen, maar ook om hunne ijver in deze zaak te toonen, hoe gaarne zij wilden, dat zulks alom werd gehoord; om alle schepselen mede tot den lof van God en het Lam op te wekken, zoo riepen ze met eene groote stem, dat het over hemel, aarde en zee heenklonk.

En wat zeiden ze toch in deze hunne geestelijke uitgelatenheid? Zij wilden, dat God geprezen zou worden, Die alle dingen aan het Lam gegeven heeft. Zij wilden, dat al die heerlijkheden in het Lam ook zouden erkend, ge-

roemd en geprezen worden. „Het Lam, dat geslagt is” (zeggen ze) „is waardig te ontvangen:

a. *De kracht*, 't welk beduidt die oppermagt, welke Jezus gegeven is over alle dingen in hemel en op aarde, waarvan Hij-zelf gewaagt bij Matth. XXVIII: 18, zeggende: „Mij is gegeven alle magt in hemel en op aarde.” Deze magt oefent Hij nevens Zijnen Vader uit.

b. Zij prijzen ook Zijnen *rijkdom*, dat is die volle zaligheid, welke in Hem te vinden is. Eene volle zaligheid voor Hem niet alleen, die Hij van Zijnen hemelschen Vader ontvangen heeft, waardoor Hij zeggen kan, Ps. XVI: 5 en 6: „De HEERE is het deel mijner erve en mijns „bekers; Hij onderhoudt mijnen lot. De snoeren zijn mij „in eene liefelijke plaats gevallen en eene schoone erfenis „is mij geworden.” In Hem is ook eene volheid van zaligheid voor Zijne gunstgenooten, eene fontein, waaruit zij ontvangen ook genade voor genade, Joh. I: 16.

c. Zij prijzen ook Zijne *wijsheid*, waardoor het Lam alle dingen, die er geschieden, weet, dewijl Hij naar Zijne Goddelijke natuur alwetend is en naar Zijne menschelijke natuur met den H. Geest is gezalfd boven al Zijne medegenooten, zoodat Hij den Zijnen geworden is tot wijsheid, 1 Cor. I: 30. Hij leert den verstandeloozen Zijne verborgenheden en geeft den slechten wijsheid.

d. Zij verheerlijken daarenboven Zijne *sterkte*, waardoor verstaan wordt het vermogen, dat in Hem gevonden wordt, om te werken naar Zijn welbehagen in al de plaatsen Zijner heerschappij, waardoor Hij al Zijne vijanden als een pottebakkers vat vergruist, waardoor Hij Zijne uitverkorenen naar de ziel levend maakt en ze in Zijne liefde bewaart.

e. Hierbij voegen ze nog de *eere*, dat is de erkenenis van al die voortreffelijkheden, welke er in dat Lam gevonden worden, om Hem die toe te brengen en Hem daarover hulde te doen.

f. En *heerlijkheid*, dat is grootheid Gods, uitblinkende in Zijn aangezicht.

g. En *dankzegging*, dat is de erkenenis aan het Lam, als zijnde de Fontein alles goeds.

Aldus roemen de engelen het Lam, dat geslagt is.

B. Hierbij voegen zich nu „alle schepselen, in den „hemel, op en onder de aarde, in de zee, en alles wat

„in dezelve is,” en loven Hem, Die op den troon zit en het Lam, vers 13.

Zoo paren zij JĒZUS met Zijnen Vader, zoo voegen zij het Lam bij Hem, Die op den troon zit en erkennen beiden de eeuwige en waarachtige God te zijn. Het is ook de wil des Vaders, dat „allen, die den Vader eeren, zij zoo „ook den Zoon zullen eeren,” Joh. V: 23^a.

Zij kennen Hem, Die op den troon zit, en roepen het Lam toe: „De dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid en de „kracht.” Al deze zaken heb ik u zoo even al verklaard. Zij voegen er bij: „in alle eeuwigheid,” om te kennen te geven, dat Gode en het Lam deze luister en roem altijd zal toegebracht en opgeofferd worden.

Sommigen dezer schepselen doen dit *oneigentlijk*, als: de leven- en redeloze dieren. Anderen *eigentlijk*, als de redelijke schepselen.

Sommigen van deze schepselen doen dit *gewillig*, als: de engelen, dieren, ouderlingen, de geesten der volmaakte regtvaardigen en de begenadigde menschen. Anderen *onwillig* en *gedwongen*, als: de onbegenadigde menschen en de duivelen.

C. „En,” als dit geschiedde, zoo „zeiden de vier dieren: Amen.” Zij stemden al deze dingen toe, zij hielden die voor enkele waarheid.

„En de vier en twintig ouderlingen vielen neder, en „aanbaden Dengenen, Die leeft in alle eeuwigheid.”

Door „Dengenen, Die leeft in alle eeuwigheid” wordt hier aangeduid JĒZUS en Zijnen hemelschen Vader, Die beiden den levenden God en de Fontein des levens zijn, voor al degenen, die ooit het leven hebben ontvangen.

Voor Dezen vielen zij neder en aanbaden Hem, dat is, erkenden met hunne daad, dat dit alles waarachtig was en zij het toestemden.

Ziet daar, Toehoorders! deze stof voor u geopend.

TOEPASSING.

Ziet hier nu de zalige verandering van den staat des Heilands en Zaligmakers. Te voren werd Hij als „een „Lam ter slagting geleid, en als een schaap, dat stom is „voor het aangezicht zijner scheerders, alzoo deed Hij Zijnen „mond niet open,” Jes. LIII: 7. Doch tegenwoordig mo-

gen wij Hem zien, wel als een Lam, maar ook als een Leeuw, uit den stam van Juda, verheerlijkt en geprezen van de engelen, van de vier dieren, van de vier en twintig ouderlingen, van alle schepselen, in den hemel, op de aarde, onder de aarde en in de zee. Wat is dat eene zalige verandering voor Jezus geweest! En wat is dat eene troostrijke verandering voor allen, die Jezus liefhebben! *Te voren* was Hij veracht, versmaad, „als een rijsje „voor Gods aangezicht opgeschoten en als een wortel uit „eene dorre aarde. Hij had geene gedaante of heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zoo was er geene gestalte „in Hem, dat we Hem zouden begeerd hebben. Hij was „veracht en de onwaardigste onder de menschen, een man „van smarten en verzocht in krankheden, en een iegelijk „was verbergende het aangezicht voor Hem,” Jes. LIII: 2 en 3. Hij was een worm en geen man! Ps. XXII, hebbende het slagmes op zijn keel, genageld zijnde aan het kruis, den vloek der zondaren dragende en als ter helle nedergedaald in helangsten en benaauwdheden neêrgezonden. Maar *nu* wordt Hij ons vertoond als eenen, die Zijn hoofd heeft omhoog verheven, bij den troon Zijns hemelschen Vaders zich in heerlijkheid bevindende, en met glorie gekroond, alwaar Hem de engelen, dieren, ouderlingen en alle schepselen toekennen lof, prijs, eer en heerlijkheid. O zalige luister! Hoe zondig, dwaas en verkeerd handelen dan zij allen, die zich aan Zijne kracht en bestiering niet met hun hart in den geloove onderwerpen; die niet als geestelijke armen hunne gelukzaligheid en den waren rijkdom bij Hem zoeken; die niet als geestelijke blinden en dwazen tot Hem komen, om door Zijne wijsheid onderwezen te worden; die daarnaar niet staan, om, als geestelijke dooden in zich-zelven, door Zijne sterkte te worden levend gemaakt; die Hem den roem en de eer van Zijne deugden en volmaaktheden weigeren te geven; die Hem de kroon der heerlijkheid niet op het hoofd willen zetten; die niet staan naar genade, om zoo in staat gesteld te worden, om Hem ook de dankzegging toe te brengen.

Menschen! waarmede het zoo is gesteld, weest gewaar-schuid.

Wilt gij Jezus nu niet gewillig in het geloof tot uwen Zaligmaker in die Hoogheid erkennen, gij zult het hier namaals evenwel eens onwillig en gedwongen moeten doen,

wanneer gij door Hem tot de eeuwige rampzaligheid zult verwezen worden. Ja, nu reeds stemt ge dit al geveinsdelijk toe, voor zoo verre gij de Gereformeerde belijdenis uitwendig zegt aan te nemen en te omhelzen, tot uwe eigene veroordeeling.

Ware het nu niet voor u veel voordeeliger, dat gij van stonde aan genade bij Hem zocht? Om ook eens in het geloof Hem als zoodanig te mogen erkennen en dien lof te mogen geven? De HEERE-zelf bewerke daartoe uwe harten!

Maar u, geloovigen! roep ik toe: voeg u-zelfen bij de heilige engelen, bij de vier dieren, bij de vier en twintig ouderlingen en bij al de schepselen in den hemel, op en onder de aarde en in de zee, om, nevens Hem, Die op den troon zit, het Lam ook als zoodanig te erkennen.

Ziet JEZUS aan als waardig zijnde alle kracht. En is Hij die krachtige HEERE, zoo betaamt het u dan in verloochening van uw' eigen' wil u-zelfen te schikken naar Zijnen Goddelijken wil, Zijne bevelen te gehoorzamen en met Zijne allerwijste schikking te vreden te zijn, denkende, dat Hij maar te gebieden heeft naar Zijn welgevallen, en dat u alleen de eer is overgelaten, om Hem te gehoorzamen. Beschouw JEZUS ook als waardig te ontvangen den rijkdom. En zoo we Hem den rijkdom hebben toe te kennen, zoo hebt gij dan ook bij Hem-alleen de vervulling uwer ledige ziel te zoeken.

Merk daarenboven JEZUS aan als waardig zijnde de wijsheid. Erken Hem dan ook als de Leermeester van alle hemelsche wijsheid, zit neder aan Zijne voeten en hangt aan Zijnen mond, om daaruit die hemelsche lessen te ontvangen, welke aan uwe zielen heilzaam zijn tot in eeuwigheid!

Ziet den Heiland ook aan als waardig zijnde de sterkte. Vertrouwt dan vrij op Hem, al gij onderdanen van dezen Koning. „Hij geeft den moeden kracht, en vermenigvuldigt de sterkte dergenen, die geene krachten hebben,” Jes. XL: 29. Hij maakt, dat ze „met Hem springen „over eene muur en loopen door eene bende” van geestelijke vijanden, Ps. XVIII: 30.

Ziet JEZUS ook aan als alle eer en heerlijkheid waardig. En indien Hij alle eer en heerlijkheid waardig is, wat behoortet gij dan niet met een diep ontzag omtrent Hem aangedaan te zijn, 't zij gij van Hem spreekt, 't zij gij de

eer hebt, om tot Hem te spreken door gebeden, 't zij gij het geluk geniet, dat Hij tot u spreekt in en door Zijn Woord! Altoos betaamt het u met eerbied omtrent Hem aangedaan te zijn, en den eerbied uwer ziel Hem te be-
toonen in uw gansche gedrag en uwen wandel.

Ten laatste. beschouwt JEZUS als waardig zijnde de dankzegging. O, wat heeft het Lam, dat geslagt is u al niet verplicht door zoo vele blijken van genade en weldaden aan u bewezen, waardoor Hij in eeuwigheid van u gedankt en geroemd moet worden? Hoe moest gij dan Zijnen lof uitgalmen en Zijne eer vermelden! O, mijne vrienden! begonnen wij hier zoo het Lam te verheerlijken, hoe zoet zou ons dat werk zijn! Geloovigen! gij zult hier namaals, gevoegd bij de engelen, „Gode en het Lam toebrengen, „de kracht, den rijkdom, de wijsheid, sterkte, eere, „heerlijkheid en dankzegging in alle eeuwigheid.”

AMEN.

NEGENDE LEERREDE

TEKST:

Openb. XIII: 8. *En allen, die op de aarde wonen, zullen hetzelfde aanbidden, welke namen niet zijn geschreven in het boek des levens, des Lams, dat geslagt is, van de grondlegging der wereld.*

INLEIDING.

Met nadruk zegt Paulus, 1 Cor. I: 26 en 28: „Want „gij ziet uwe roeping, broeders! dat gij niet vele wijzen „zijt naar het vleesch, niet vele magtigen, niet vele edelen. „En het onedele der wereld, en het verachte heeft God „uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets „is, te niet zou maken.” Hier leert Paulus ten aanzien van het *getal*, dat er maar *weinigen* geroepenen zijn tot genade en heerlijkheid; ten aanzien van hunne *hoedanigheden*, dat het voor het meerendeel *dwazen, onedel en zwakken* zijn; ten aanzien van de *bron* dezer roeping, dat zulks is Gods eeuwige en vrije verkiezing. Waarom uit kracht van tegenstelling, dat ook ten deele in deze plaats aangeroerd wordt, volgt, dat de meesten niet geroepen worden tot genade, dat deze voor het meerendeel edelen, wijzen en magtigen zijn, dat de bron en opperoorzaak, waarom de meesten niet geroepen worden Gods eeuwig welbehagen en Zijn vrijmagtig besluit der verwerping is: want „zij, namelijk, die zich aan het Woord stooten, ongehoor- „zaam zijnde, zijn daartoe ook gezet,” 1 Petr. II: 8.

Al deze drie stukken zijn in het algemeen waarachtig, en de geloovigen zagen dit al ten tijde van den apostel Paulus. Zij worden ook bevestigd in onzen tekst en deszelfs zamenhang, waarin geleerd wordt:

a. dat de meesten niet geroepen worden tot het geloof in het Lam, dat geslagt is, dewijl allen, die op de aarde wonen, gezegd worden „het beest te zullen aanbidden;

b. dat deze voor het meerendeel edelen en magtigen in deze wereld zijn. Hierom worden het beest tien hoornen en daarop tien koninklijke hoeden toegeschreven, vers 1 van ons teksthoofdstuk;

c. dat de bron en opperoorzaak hiervan het vrijmagtig besluit Gods is, dat echter de vrijheid des menschen geenszins wegneemt: „want *die allen* zullen het beest aanbid-
den, welker namen *niet* zijn geschreven in het boek des
„levens, des Lams, dat geslagt is, van af de grondlegging
„der wereld.”

Het 1^e en 3^e stuk worden in onzen tekst gevonden.

Johannes beschrijft in dit XIII^de hoofdstuk van zijne Openbaring *het beest*, dat hij gezien had in een profetisch gezigt.

Hij beschrijft de *plaats*, waaruit het opkwam, vers 1^a; zijne luisterrijke en verschrikkelijke *gedaante*, vers 1^b en 2^a; zijnen *begunstiger*, de draak, vers 2^b; zijnen verscheidenen *staat*, vers 3 en 4, zijne *during*, vers 5^b; zijne *woorden* en *werken*, vers 5^a, 6 en 7^a; de uitbreiding zijner *heerschappij*, vers 7^b en 8^a, waarop hij in het tweede gedeelte van ons tekstvers de *gesteldheid* der aanbidders van het beest aantoot, als die geen anderen zouden zijn dan *verworpenen*, „wier namen niet geschreven waren in het „boek des levens.” Hierop laat hij eene vermaning volgen, vers 9 en 10. Daarop beschrijft hij het andere beest, dat in alles voor het eerste beest medewerkende was, vers 11—17 ingesloten en besluit ten laatste deze beschrijving op eene zeer nadrukkelijke wijze, vers 18.

Uit dit kort overzicht merkt een oplettende, dat onze tekstwoorden eigenlijk in zich behelzen: EENE PROFETISCHE BESCHRIJVING VAN HEN, DIE HET BEEST TOT HUN EEUWIG VERDERF AANBIDDEN Zouden. Deze zullen aan den *eenen kant* velen, maar nogtans aan den *anderen kant* verworpenen zijn. Dit wordt hier door den H. Geest aldus omschreven ter onderwijzing, vermaning en vertroosting van de Kerk, of van 'die vrouw, welke in de woestijn vlugten zou. Waarlijk, het is eene zeer belangrijke stof!

De HEERE schenke er wezentlijken zegen op, Amen.

Tot opening van deze tekstwoorden zullen wij met u overwegen:

I. De *onderwerpen*, die hier beschreven worden. Het zijn „allen, die op de aarde wonen, wier namen niet zijn

„geschreven in het boek des levens des Lams, dat geslagt is, van de grondlegging der wereld.”

II. Hetgeen *hiervan getuigd wordt*, namelijk „dat zij „hetzelve,” te weten het beest, „zullen aanbidden.”

VERKLARING.

I.

De *onderwerpen* worden hier beschreven *eerst*, in betrekking tot hunne *woonplaats*: „die op de aarde wonen;” *dan*, in hunne *veelheid*, het zijn „*allen*, die op de aarde „wonen;” *eindblijk*, omtrent hunne *eeuwige verwerping*, het zijn degenen, „welker namen *niet* zijn geschreven in het „Boek des levens, des Lams, dat geslagt is, van de grond- „legging der wereld.” Bij elk dezer drie punten zullen we een weinig tijds verwijlen.

1. De *onderwerpen* worden hier dan beschreven in betrekking tot hunne woonplaats, dewijl zij genoemd worden, „die op de aarde wonen.”

Sommigen oordeelen, dat de onderdanen van het beest aldus beschreven worden om hunne *toegenegenheid* tot de aarde en hun *zoeken* van het aardsche, als kinderen dezer aarde, die aan het aardsche geheel zijn *overgegeven*.

Doch het is veel eenvoudiger vast te stellen, dat deze woorden eene beschrijving van hunne woonplaats behelzen, want dit komt het meest overeen met het gewone gebruik van deze spreekwijze, zoo elders in de Heilige Schrift, Ps. XXXIII: 8 en 14, als ook in de Openbaring, Openb. III: 10 en XIV: 6, enz. — Daarenboven wordt zulks in onzen tekst ook door den zamenhang geëischt. Immers, in het slot van vers 6 was gesproken van hen, die *in den hemel* wonen, waardoor de engelen en gezaligde hemelingen verstaan worden. Hiertegenover worden de navolgers van het beest gesteld, als die *nooit* in den hemel zullen wonen.

2. Verder worden zij ook beschreven in hunne *veelheid*: „*allen*, die op de aarde wonen,” staat er in den tekst.

Hierdoor moeten wij *niet* verstaan *alle* menschen, hoofd voor hoofd, die op den *geheelen* aardbodem wonen, gelijk zulks bij Hand. XVII: 26 wel het geval is. Want „de „heiligen op aarde zouden het beest niet aanbidden.” Men moet daardoor zelfs niet eens alle *verworpenen* verstaan,

want heidenen en Turken, ofschoon verworpenen, bidden nogtans het roomsche beest niet aan.

Wij moeten daarom door die *allen* hier verstaan *velen* uit de inwoners der aarde. Zoo wordt het wordeken *alle* in de Heilige Schriften zeer dikwijls in de plaats van *vele* gebezigd, *per Synecdochicam locutionem* zou men in de scholen zeggen, als bij Hand. II: 5 en in zeer vele andere plaatsen. Sommigen vergelijken hiermede niet ten onregte de *hyperbolicas locutiones*, de *vergrootende spreekwijzen*, welke men ontmoet bij Deut. II: 25 en Dan. II: 38.

3. Opatd echter niemand denken zou, dat er onder deze velen één eenige was, die uitverkoren was en zeker gezaligd zou worden, daarom worden zij ook verder beschreven van hunne *eeuwige verwerping*. „Welker namen niet „zijn geschreven in het Boek des levens, des Lams, dat „geslagt is, van de grondlegging der wereld.

Johannes spreekt hier van een Goddelijk boek, dewijl hij spreekt van het Boek des levens des Lams, en wel dat geschreven is vóór de grondlegging der wereld.

Hij spreekt hier *eigentlich* niet van Gods Boek, de Heilige Schrift, het Boek des HEEREN genaamd bij Jes. XXXIV: 16 en Ps. XL: 7; maar hij spreekt hier *zinnebeeldig* van een Goddelijk Boek, dat verborgen en in God-zelven bedekt is.

De menschen schrijven in een boek *verledene dingen* om ze niet weêr uit hun geheugen te verliezen, en ook hunne *voornemens* en *besluiten*, wat zij doen zullen *door* of *omtrent* zich-zelven en anderen, mitsgaders ook wat zij waardig oordeelen om in overweging genomen en opgeteekend te worden. Nu, met een zinnebeeld, aan dit gebruik der zwakke menschen ontleend, wordt in de Heilige Schrift dikwijls aan God een Boek toegeschreven, welke is òf dat van Zijne *dadelijke* voorzienigheid in den tijd, òf dat van Zijne *eeuwige* voorzienigheid.

Het eerste is het boek van Gods *abwetendheid*, waarin al onze voorledene gedachten, woorden en daden staan aangeteekend, als Gode zeer bekend zijnde, en naar welke alle Hij ons hier en hier namaals zal oordeelen. Van dit boek wordt gesproken Ps. LVI: 9, Jes. LXV: 6 en Mal. III: 16. En dit is ook een van de boeken des gerigts, Dan. VII: 10 en Openb. XX: 12.

Het andere boek is dat van Gods *besluiten*, zoo in het

algemeen van alles, wat God in der tijd Zelf werken en toelaten zal, Ps. CXXXIX: 16 en Openb. V: 1, als in het *bijzonder* aangaande den eeuwigen staat des geluks van sommige der gevallen menschen, hetwelk het besluit der verkiezing is. Dit wordt een Boek genaamd, Exod. XXXII: 33 en Dan. XXII: 1, en wel het Boek *des levens*, Ps. LXIX: 29, Filipp. IV: 3, Openb. III: 5, Openb. XVII: 8 en XX: 12 en elders.

Evenzoo wordt nu ook in onzen tekst het besluit der verkiezing een Boek genaamd, omdat het een zeer wijs besluit is, waarin middelen en einden zeer wijselijk aan elkander verbonden zijn, zoodat Paulus er over uitroept: „O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijne oordeelen, „en onnaspeurlijk Zijne wegen! Want wie heeft den zin „des HEEREN gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest?” Rom. XI: 33 en 34. Dit Boek is alzoo te vergelijken met dat van een wijs man, waarin al de gedachten ook in eene goede orde aan elkander verbonden zijn en zamenhangen.

Het besluit der verkiezing wordt in onzen tekst het Boek *des levens* genoemd, omdat het *geestelijke leven der genade* hier, en het eeuwig *hemels leven der heerlijkheid* hierna daarin voor sommige menschen verordineerd is. Dit leven is eerst het *ware* leven en verdient bij uitnemendheid alzoo genoemd te worden, Jes. IV: 3, Hand. XIII: 48, Éfesz. I: 4 en 5 en 1 Thess. V: 9.

Het wordt hier ook genoemd het Boek des levens, *des Lams*, dat *geslagt is*.

Door dit Lam, dat geslagt is, wordt hier de CHRISTUS verstaan, Die zeer dikwijls in de H. Schrift, en ook hier, een Lam wordt genoemd, omdat er vele prijzenswaardige hoedanigheden van een Lam in Hem gevonden worden, en omdat Hij de Messias is, die onder dezen naam bij Jes. LIII: 7 beloofd, en door de Levitische lammeren is afgeschaduwd geworden. Hij wordt hier verder genoemd het Lam, *dat geslagt is*, even als bij Openb. V: 6, 9 en 12, omdat Hij door eenen geweldigen dood is omgekomen, Zijn bloed uitstortende, gelijk we daarom van het bloed des Lams lezen bij Openb. VII: 14 en XII: 11. Want Hij heeft als de ware zoenofferande Zich-zelf eenmaal buiten de poorten van Jerusalem voor de uitverkorene zon-

daars en in hunne plaats opgeofferd, en dus „heeft Hij „met ééne offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die „geheilgd worden,” Hebr. X: 14.

Zeer gepast wordt CHRISTUS hier in dezen tekst ook beschreven als het *Lam*, dat geslagt is, dewijl hij alzoo tegenover den Draak gesteld wordt, die oude slang, en tegenover dat Beest, hetwelk was „gelijk eenen pardel, „en zijne voeten als eens beers voeten, en zijn mond als „de mond eens leeuws,” en alzoo ten uiterste bloeddorstig en wreed, volgens vers 2 van ons teksthoofdstuk.

Het besluit van de genadige verkiezing, wordt hier nu niet alleen het Boek des levens des Lams genoemd, gelijk bij Openb. XXI: 27, maar ook het Boek des levens, des Lams, *dat geslagt is*. Hiermede wordt te kennen gegeven:

a. Dat dit geslagte Lam de verdienende oorzaak is van al het leven, dat in dit Boek aan en voor sommigen uit de gevallen menschen *verordineerd* is, als Welke dat leven door Zijne verzoening aanbrenngende offerande voor hen verdienen, en aan hen krachtdadig toepassen zou.

b. Dat Hij, als den waarachtigen God, ook de Auteur van dit Boek is, Die hen allen, welke zullen gezaligd worden, ook van eeuwigheid heeft uitverkoren. Hierom zeide Hij ook tot Zijne discipelen: „Gij hebt Mij niet „uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren,” Joh. XV: 16.

c. En dat Hij ook de inhoud van dat Boek is, voor zooverre Hij daarin van eeuwigheid verordineerd is tot eenen Middelaar voor de uitverkorenen. Petrus zegt daarom, „dat Hij is voorgekend geweest vóór de grondlegging „der wereld,” 1 Petr. I: 20, zoodat Hij eigenlijk niet de verdienende Oorzaak der verkiezing maar van de zaligheid is, welke daarin den uitverkorenen verordineerd is, wier namen eerst worden aangemerkt, als in dit Boek geschreven te zijn en dan ook de Naam van het Lam.

Om deze reden wordt het besluit der verkiezing verder genaamd: „het Boek des levens, des Lams, dat geslagt „is,” *in welke hunne namen geschreven zijn, die in eeuwigheid leven zullen*, of, zoo als onze overzetting luidt: „*van de grondlegging der wereld.*” Hierin wordt nu van drie zaken gewag gemaakt:

1. Van *geschreven te zijn* in dat Boek;
2. Van daarin geschreven te zijn *van de grondlegging der wereld*;
3. Van daarin met *namen* geschreven te zijn.

Staan we nu nog bij deze drie zaken een oogenblik stil.

1. De verkiezing wordt hier genoemd een *geschrevene te zijn* in dat Boek, om daarmede te kennen te geven, dat de verkiezing onveranderlijk is, gelijk dat ook de gedurige taal van Gods Woord is, Rom. IX: 11, 2 Tim. II: 19 en zeer vele andere plaatsen. Eene geschrevene letter blijft toch, inzonderheid die, welke door God geschreven is, waarvan hier gehandeld wordt; want menschelijk schrift kan door des schrijvers of eens anders hand uitgewischt worden, volgens Ps. LXIX: 29 en Openb. III: 5.

2. Dit wordt gezegd geschied te zijn *apo katabolas kosmou*, door de onzen overgezet: *van de grondlegging der wereld*. Men kan het ook overzetten: *vóór de geboorte van de wereld*. *Apo* beteekent bij de Grieken toch hetzelfde als *pro*, d. i. *voor*, gelijk uit Efez. I: 4 ontegenzeggelijk blijkt. En *kataballein* zegt bij hen: *een fundament te leggen*, als uit Hebr. VI: 1 blijkt, en *te baren*, als blijkt uit Hebr. XI: 11; diensvolgens voegen wij deze beide woorden te zamen.

Sommige uitleggers verbinden deze woorden met het Lam, dat geslagt is, zoodat hier dan zou gezegd worden, dat het Lam geslagt is óf voor de geboorte der wereld in Gods besluit, óf van het begin der wereld, in de beloften en voorbeelden van Hem, en ten opzigte van de uitwerking en kracht Zijner slagting. Sommige van die uitleggers voegen er bij, dat *apo katabolæs kosmou*, altijd in dien zin genomen wordt. Doch zulks is al over lang wederlegd en het tegendeel daarvan aangetoond geworden door prof. *Maresius* in zijne aantekeningen op het *Systhema* zijner godgeleerdheid.

Het komt ons thans voor, ofschoon ook wij voorheen van een ander begrip waren, dat die uitleggers het wél vatten, welke deze plaats betrekkelijk maken *op de inschrijving in het Boek*. Zoodat hiermede dan vastgesteld wordt, dat de namen der uitverkorenen in dat Boek geschreven zijn vóór de geboorte van de wereld, of, voor de grondlegging van de wereld, dat hetzelfde is. Wij zijn tot deze gedachten overgehaald inzonderheid door de volgende redenen:

a. omdat de H. Geest door den engel aan Johannes gezonden, dat zelf zoo in het vervolg van de Openbaring verklaart, inzonderheid in de gelijkkluidende plaats, Openb.

XVII: 8, alwaar wij lezen: „Het beest, dat gij gezien „hebt, was en is niet, en zal opkomen uit den afgrond, „en ten verderve gaan. En die op de aarde wonen, zullen verwonderd zijn, (wier namen niet zijn geschreven „in het boek des levens van de grondlegging der wereld).” Hier wordt het dus duidelijk verklaard.

b. Omdat zulks het meest overeenstemt met den gewonnen spreektrant der Schrift, waarin wel van de *verkiezing* gezegd wordt *vóór de grondlegging der wereld* geschied te zijn, maar nergens wordt zulks van CHRISTUS slagting gezegd. Hoewel het wel in dezen laatsten zin zou *kunnen* gezegd worden.

Hiermede wordt dan getoond, dat de verkiezing *eeuwig* is, gelijk al de besluiten Gods eeuwig zijn. Om deze reden wordt de verkiezing ook wel genoemd eene voorkennis, eene voorverordinering, een stellen tot verkrijging der zaligheid, en wat dies meer zij. Dit wordt wel gezegd in de hemelen geschied te zijn, Luk. X: 20 en Hebr. XII: 23, *niet*, alsof deze inschrijving eerst begonnen was toen de hemelen geschapen zijn; want de verkiezing is al geschied *vóór de grondlegging der wereld*, Éfez. I: 4, — *maar* omdat zij onuitwischbaar in den hemel bewaard wordt, en omdat God, Die in den hemel woont, alleen haar kent. „Het vaste fundament staat toch, hebbende „dezen zegel, dat de HÈÈRE degenen kent, die de Zijnen „zijn,” 2 Tim. II: 19.

De verkiezing wordt eindelijk ook genoemd een schrijven van hunne *namen* in dat Boek.

Niet met namen van onderscheiding in soorten, of hoedanigheden, of voorwaarden, of pligten, dat maar gemeene benoemingen van soorten zijn, gelijk b. v. de namen zijn van de geloovigen: armen, herders, en wat dies meer zij.

Maar elk, met zijnen bijzonderen en eigenen naam, als duidelijk blijkt uit Luk. X: 20 en Filipp. IV: 3. En dit geschiedt om te kennen te geven, dat de voorregten der uitverkorenen zeer uitnemend zijn, want zij zijn uitverkoren tot *burgers* van het hemelsche Jeruzalem, Jes. IV: 3, Éfez. II: 19, tot *krijgsknechten*, die door den hemelschen Veldheer zullen gekroond worden, 2 Tim. II: 3—5, en IV: 7 en 8, tot *erfgenamen* van het koninkrijk der hemelen, Matth. V: 3, 9 en 10, en Luk. XXII: 29, tot *vrienden Gods*, Joh. XV: 15, en Jak. II: 23, en

eindelijk tot *eerstgeborenen* en *priesters Gods*, Hebr. XII: 23 en Openb. I: 5 en 6. Zoo ook waren oudtijds de namen van de burgers in de stadslegger, van de krijgsknechten in de legertafels, van de erfgenamen in een testament, van de vrienden op den gedenkcedul, en van de priesters op de geslachtsafels opgeschreven.

Dit opschrijven van ieders bijzonderen naam geschiedt ook om te kennen te geven, dat de verkiezing niet maar is eene verkiezing van voorwaarden, hoedanigheden en pligten, maar van personen in het bijzonder, die als met hunne eigene namen in dat Boek opgeschreven zijn, hetgeen ook duidelijk geleerd wordt, Rom. IX: 13, en Joh. XIII: 18.

Niet, dat alle menschen hoofd voor hoofd daarin zijn aangeschreven, maar alleen eenigen. Hierom worden diegenen, welke het beest aanbidden zouden, beschreven als de zoodanigen, welker namen *niet* zijn geschreven in het Boek des levens. Zoo wordt het besluit der verwerping, dat elders door meer stellige uitdrukkingen voorgesteld wordt, als 1 Petr. II: 8 en Rom. IX: 13, zelfs ook door te voren daartoe opgeschreven te zijn, Judas: 4, benoemd, en hier uitgedrukt door eene ontkennde spreekwijze van *niet* geschreven te zijn, gelijk dat elders ook met andere ontkennde spreekwijzen wel uitgedrukt wordt, als door een *niet* kennen, Matth. VII: 23 en XXV: 12.

Hiermede worden nu de onderwerpen, of allen, die op de aarde wonen, welke het beest aanbidden zullen, bepaald tot verworpenen alleen.

En eindelijk wordt er ook mede getoond, dat deze verwerping voortvloeit uit Gods vrije welbehagen, niet uit voorgeziene ongeloovigheid of onbekeerlijkheid, daar dit laatste een gevolg der verwerping is, volgens Joh. X: 26 en 1 Petr. II: 8. Dit blijkt ook uit hetgeen van deze onderwerpen in onzen tekst gezegd wordt.

II.

Van deze onderwerpen wordt gezegd: „dat zij hetzelfde „zullen aanbidden.” Hierin komt ons voor *het voorwerp*, waaromtrent zij werkzaam zijn, hier uitgedrukt door het betrekkelijk voornaamwoord *hetzelfde*, daarna hunne *werkzaamheid* omtrent dat voorwerp: „zij zullen het aanbidden.”

A. Het voorwerp is hier *het beest*, waarvan in het vo-

rige van ons teksthoofdstuk gesproken wordt, hier uitgedrukt met het opzigtelijke woordje *autóo*, dat is hetzelfde, alsof er stond: datzelve beest. Door dat beest wordt te kennen gegeven het roomsche gezag en gebied. Niet toen het nog heidensch was en door heidenen beheerscht werd; ook niet, toen het eerst christelijk geworden was en door christenen geregeerd werd. Maar het pauselijk en anti-christische gezag en gebied, dat te Rome zijnen zetel hebben zou. Dit blijkt uit al de kenteekenen, welke van dat beest in ons teksthoofdstuk opgegeven worden. Dit blijkt zelfs ook uit de uitbreiding van het gezag van dit beest over allen, die op de aarde wonen.

B. Deze allen zullen het beest *aanbidden*. Het woord, hier in den grondtekst gebezigd, beteekent in zijnen oorsprong zooveel als: *zich aan iemands voeten neder te werpen, en die te kussen*. Het wordt bij de Grieken tweekens gebruikt èn voor een aanbidden van iemand in het burgerlijke, èn voor een godsdienstig aanbidden. In de *eerste* beteekenis geschiedt het dan, wanneer men met uitwendige gebaren des ligchaams en met eenigen inwendigen eerbied des gemoeds zich aan iemand onderwerpt, of wanneer men dat alleen doet met eerbied des gemoeds, gepaard met eene goedkeuring, prijzing, verheffing van en onderwerping van zich-zelfen onder iemands wetten en bevelen. In die beteekenis komt ons dit woord voor bij Openb. III: 9. In de *tweede* beteekenis betuigt men, dat men iemand Goddelijke eer geeft en als den allerhoogsten erkent. In die beteekenis ontmoeten wij dit woord bij Matth. IV: 9 en 10.

In deze beide beteekenissen wordt het hier gebruikt, zoodat dan hier, in onzen tekst, drie nieuwe kenteekens van het beest, bij de voorgaanden in dit hoofdstuk vermeld, gevoegd worden.

Het *eerste* kenteeken is, dat het gezag en de heerschappij van het beest zeer groot zou zijn; daar er in tegendeel maar weinigen het Lam zouden volgen.

Het *tweede*, dat al de vrijwillige en de tot hun' dood blijvende onderdanen van het beest alleen maar verworpen zijn, en dat daaronder geene uitverkorenen zullen wezen.

Het *derde*, dat deze onderdanen aan het beest en aan zijn hoofd zouden geven niet slechts maar de hoogste burgerlijke eer, door zijne voeten te kussen, door hem te achten en te houden voor den eerwaardigsten Bisschop, en

door zich uitwendig te onderwerpen aan de wetten, die hij hun geeft. Als bij voorbeeld aan het vasten en de vastendagen, die hij hun voorschrijft en aan de wijze van bidden, die hij hun opgeeft. Zij (de onderdanen van het beest) zullen het ook geven eene godsdienstige en Goddelijke eer, waarmede zij het en deszelfs hoofd zouden vereeren, door hem iets Goddelijks toe te kennen en zichzelf geheel in alles aan hem te onderwerpen, ook met goedkeuring en oefening van de allerschandelijkste afgoderij, bijgeloovigheid, tirannij, valsche leeringen, en grootste vuilheden des levens, Openb. IX: 20.

VERVULLING.

Voorwaar, deze drie kenteekenen zijn niet minder dan al de voorgaande in dit hoofdstuk vermeld, tastelijk en blijkbaar te vinden in het pauselijke en anti-christische gezag en gebied, dat te Rome zetelt. Want daaronder behoort eene zeer groote menigte, velen van degenen, die op de aarde wonen.

Zij bidden daar het beest en deszelfs hoofd, den paus van Rome, burgerlijk en godsdienstig aan, dewijl zij hem toeschrijven: eene onfeilbaarheid in het leeren, het regt om wetten te maken, die onmiddelijk het geweten verbinden, de magt, om iemand van Gods wet te dispenseren, en zeer vele andere dingen meer, welke van die natuur zijn. En zij onderwerpen zich daar allen aan het beest, in geloof en met eene blinde gehoorzaamheid. Ofschoon het ijselijk en verschrikkelijk om te zeggen is, is het nochtans een noodzakelijk en zeker gevolg, dat al die groote menigte, welke vrijwillig en tot hunnen dood toe, onderdanen van het roomsche beest blijven, verworpen zijn en eeuwig zullen verloren gaan.

Maar, welligt denkt iemand bij zichzelf, en werpt mij in zijne gedachten tegen: Maar zoo veroordeelt gij al onze voorouders en allen, die in de gemeenschap van de roomsche kerk leven, daar immers uitnemende, geleerde en godvruchtige mannen onder geweest zijn.

Doch ik antwoord den zoodanigen, dat wij met den H. Geest volgens onzen tekst spreken. En dat onze tekst zóó te verstaan is, dat hij dit zegt van diegenen, welke het beest vrijwillig, godsdienstig, met verloochening van

het geslagte Lam en van Zijne zoenofferande aanbidden; mitsgaders zonder ooit, vroeg of laat, tot berouw en bekeering te geraken. Welke dingen allen niet kunnen gezegd worden in onze voorouders te hebben plaats gehad.

Zietdaar, Toehoorders! deze volle stof voor u een weinig geopend, verklaard en te huis gebragt.

TOEPASSING.

Uit deze verhandeling blijkt klaar en moet men leeren, dat CHRISTUS de verdienende oorzaak is van het eeuwige leven, voor allen, die gezaligd zullen worden en voor allen, die ooit gezaligd zijn, omdat de verkiezing, welke de bron is van het eeuwige leven, is het Boek des levens des Lams, dat geslagt is. Wij leeren hieruit voorts:

dat er niet alleen eene eeuwige verkiezing, maar ook eene eeuwige verwerping is;

dat verreweg de *minste* uitverkoren, maar verreweg de *meeste* menschen *verworpenen* zijn;

dat de *verkiezing* is tot genade en heerlijkheid, maar dat de *verwerping* is tot de eeuwige verdoemenis en tot eene daartoe voorgaande ongeloovigheid en onbekeerlijkheid;

dat de verkiezing zeker en onveranderlijk is; dat zekere personen, met namen uitgedrukt, uitverkoren zijn. Al deze stukken houdt de gereformeerde kerk vast tegen de Socinianen, Roomschen en Remonstranten.

Voorts dat allen, die het roomsche beest aanbidden op die wijze, als wij zoo even in de verklaring zeiden, zijn verworpenen, wier namen niet zijn geschreven in het Boek des levens, hetwelk wij op Gods getuigenis, in onzen tekst, gelooven moeten.

Wat behoorden *wij* dan niet aan God dankbaar te zijn, dat Hij ons van de magt van het beest verlost heeft! Wat moesten *wij* een' afkeer toonen van de afgoderij, tirannij, dwalingen en bijgeloovigheden des pausdoms, en de gemeenschap met hen vermijden en vlieden! Wat moest elk onzer er nu naar staan, om klare en volzekere bewijzen voor zich-zelfen te krijgen, dat zijn naam al geschreven is in het Boek des levens, des Lams, dat geslagt is, van vóór de grondlegging der wereld.

Maar, helaas! hoe weinig indruk maken deze dingen op de geoederen van de meeste menschen onder ons! Hoe

weinig worden deze verplichtingen in acht genomen en beantwoord!

Er zijn sommigen, die in plaats van dat te doen, met hun hart en gedrag naar het pausdom wederkeeren. Die evenzoo leven en zich gedragen als de onderdanen van het roomsche beest doen, die aan hunne bijgeloovigheden, ijdelheden en zonden zich vergapen en buiten noodzaak dagelijks en zeer familiair met hun gemeenschap houden en verkeerden.

Er zijn anderen, die wel dit niet doen, maar toch geen *regt* gebruik maken van de vrijheid, welke wij thans genieten en dus niet beantwoorden aan hun voorregt. Zij blijven even onkundig als de meeste menschen in het pausdom zijn. Het is alsof het hun genoeg is, dat zij maar den naam van gereformeerden dragen, en zulks kan hun toch niet met al baten.

Er zijn ook vele menschen, die zich zeer ligtvaardig inbeelden, dat hunne namen zouden geschreven zijn in het Boek des levens, zonder dat zij daarvoor wezentlijke bewijzen hebben.

Kom, elk onderzoekte in dezen eens zich-zelfen als in de tegenwoordigheid Gods.

Acht gij het Woord van God zeer hoog? Vereenigt uw hart zich met het gansche Woord van God? Zulks is een bewijs van de verkiezing, Openb. XXII: 19.

Bidt gij niet het beest maar het Lam, dat geslagt is, aan? Keert gij u met uw hart naar dat Lam toe? Wendt gij u tot Hem, om behouden te worden? Jes. XLV: 22.

Hebt gij een levend en werkzaam geloof? Dat is een bewijs van de verkiezing, Hand. XIII: 48.

Zijt gij bij aanvang vernieuwd en veranderd naar het beeld van het Lam? Dat is ook een bewijs van de verkiezing, volgens Éfez. I: 4 en 5.

Hebt gij aan deze dingen nog geene kennis, zoo moogt gij nog niet van u vaststellen, dat uw naam in het Boek des levens staat, want daarvoor hebt gij dan nog geene bewijzen.

O, dat gij eens langs den weg van geloof en bekeering rechte en waarachtige bewijzen daarvan zochtet! De **HEERE** schenke u daartoe Zijne genade!

Wat u belangt, uitverkorenen, geloovigen! „Verblijdt „u, dat uwe namen geschreven zijn in de hemelen,” roe-

pen wij u toe uit Luk. X: 20. Leeft geestelijk, waartoe uwe namen geschreven zijn in het Boek des levens, en zoekt zoo uwe roeping en verkiezing vast te maken. Verwacht met vertrouwen het eeuwige leven, waartoe ook uwe namen in het Boek des levens geschreven zijn. Bidt God onophoudelijk, dat Hij het gezag en de heerschappij van het beest meer en meer vermindere en dat Hij het koningrijk des Lams meer en meer vermeerdere!

Zijt getroost, en weet tot uwe vertroosting tegen uwe zwakheden, die u gedurig omringen, dat gij door God uitverkoren zijt, dat uwe verkiezing onveranderlijk is en dat God het leven voor u in Zijne hand bewaart.

Weet tot uwe vertroosting tegen den dood, dat het Lam voor u geslagt is, waardoor uw dood geen *dood* zal zijn, maar een *overgang* voor u in het eeuwige leven.

Opdat ik sluite; het Boek des levens moge hier nu nog eenigzints voor u gesloten zijn, het zal echter in den laatsten dag geopend worden, en alsdan zal u worden toegeroepen, volgens Matth. XXV: 34: „Komt, gij gezegenen Mijns Vaders! beërft dat koningrijk, hetwelk u „bereid is van de grondlegging der wereld.”

AMEN.

TIENDE LEERREDE

TEKST :

Openb. XX: 11—15. *En ik zag eenen grooten witten troon, en Dingenen, Die daarop zat, van wiens aangezicht de aarde en de hemel wegloden, en geene plaats is voor die gevonden. En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend: en een ander Boek, dat des levens is; en de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken. En de zee gaf de dooden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de dooden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hunne werken. En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood. En zoo iemand niet gevonden werd geschreven in het Boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.*

(EERSTE GEDEELTE.)

INLEIDING.

Men leest in de H. Schrift van vier groote oordeelen, die elk eene gansche verzameling van het geheele menschedom, of het grootste gedeelte daarvan getroffen hebben.

Het eerste oordeel is dat, hetwelk God uitgesproken heeft tegen Adam en zijne huisvrouw, den stamboom van het menschelijke geslacht.

Het tweede heeft al de inwoners der wereld, met uitzondering van acht, verslonden door den zondvloed.

Het derde trof de hoofden der tweede wereld, die in de velden van Sinear vergaderd waren, verdeeld door de verwarring hunner spraak, waardoor de toren, die zij voorhadden tot aan den hemel te bouwen, den naam van Babel verkreeg.

Het vierde is het algemeene oordeel ten jongsten dage, wanneer de Aartsregter der wereld, JEZUS, met eenen grooten stoet van dienaars, met de heilige engelen omstuwd, op een' troon van wolken zal verschijnen, de geheele wereld in vuur en vlam zal staan, de sterren van den hemel zullen vallen, de aarde zal sidderen en alles kraken van onderen tot boven; wanneer ook de geloovigen, hier door kruis en lijden afgefolterd, met vrijmoedigheid het hoofd zullen opsteken om uit den vuurgloed van het verderf overgevoerd te worden in dat nieuwe Jerúzalem, waarin gerechtigheid woont.

Indien de eerste drie oordeelen aanmerkenwaardig zijn, het vierde en het laatste oordeel is niet minder onze overdenking dubbel waardig: want dat zal de laatste verrigting van JEZUS koninklijk ambt in der tijd zijn en de doorluchtigste vertooning van Zijne Goddelijke heerlijkheid. Daarenboven is dat ook een anker van de christelijke hoop en indien er ergens een krachtig tegengift gevonden wordt tegen de vleeschlijke zorgeloosheid; indien er ergens een toom is voor de dol onzinnige begeerlijkheden, en indien er ergens een sterke aanprikkeling is tot eene naauwkeurige godvruchtigheid, zoo is het hier, in deze groote verborgenheid van het laatste oordeel. Daarom kan een leer-aar, die getrouw wenscht te zijn, zijn' pligt nooit beter kwijten en zijn' toehoorders nooit grooter voordeel toebrengen als dan, wanneer hij hun dit laatste oordeel verklaart in al zijne omstandigheden.

Hierop hebben in de eerste tijden de christelijke oudvaders en kerkleeraars voornamentlijk gedoeld. Op datzelfde voetspoor zal ik heden, onder den bijstand des Allerhoogsten, ook treden, daartoe de woorden uitkiezende, welke ik u zoo even heb voorgelezen, alwaar ons het laatste oordeel in al zijne omstandigheden wordt beschreven. Daar zag Johannes den Rigter, zittende op eenen grooten en witten troon. Daar zag hij de dooden verschijnen, klein en groot. Daar zag hij de boeken geopend en de regtspleging, welke daarna geschiedde.

In dit XX^{ste} hoofdstuk van de Openbaring worden *drie* voorname zaken beschreven.

A. Hoe de draak, de oude slang, welke is de duivel en Satanas, duizend jaren gebonden werd, in de eerste zes verzen.

B. Hoe hij daarna wederom uit zijne gevangenis zou ontbonden worden, en uitgaan om de volken te verleiden, vers 7—10.

C. Hoe daarop het laatste oordeel zou volgen, in de laatste vijf verzen.

De inhoud der vijf voorgelezene verzen is dan: **EENE SCHOONE BESCHRIJVING VAN JEZUS GLORIEUZE EN DOORLUCHTIGE TOEKOMST TEN OORDEELE, OM BEIDEN, LEVENDEN EN DOODEN, TE RIGTEN.**

In deze vijf verzen komen ons *vier* hoofddeelen voor, die wij wat nader moeten onderzoeken.

1. De Rigter met Zijnen doorluchtigen toestel.

2. De gedaagden, die voor dezen Rigter ten oordeel verschijnen.

3. De regtspleging zooals die zal toegaan.

4. De uitvoering van die regtspleging.

Dit zijn altemaal dingen, die waardig zijn, dat wij ze van den grond af ophalen, ten einde wij er een des te klaarder begrip van zullen verkrijgen. Daarom is het mij onmogelijk om ze in één uur te verhandelen. Ik heb mij derhalve voorgenomen, thans alléén van den Rigter te spreken, overeenkomstig vers 11 en de overige verborgenheden te sparen tot de twee eerstvolgende predikbeurten, welke wij nog vóór de lijdensgeschiedenis hebben.

De HEERE gunne ons dien zegen, dat het ulieden tot wezentlijk nut zij! Amen.

De Rigter wordt ons in het 11de vers tweezints beschreven:

I. In Zijne heerlijkheid en glorie: „Johannes zag „Hem zitten op eenen grooten, witten troon.”

II. Van de wonderlijke uitwerking, die Zijne verschijning op de schepselen had: „Van Zijn aangezicht vlood „de aarde en de hemel, en daar is geene plaats voor die „gevonden.”

VERKLARING.

I.

Johannes zag dan „eenen grooten witten troon.”

Een troon is in zich-zelfven aangemerkt niets anders dan een koninklijke zetel en een zinnebeeld van magt, heerschappij en regtspleging.

De grootste koning van Israël was Salomo. Deze had eenen troon van ivoor, kostelijk van stof, zoo kunstig van werk, en zoo prachtig in beide, dat ze het oog van elk in verwondering bragt en naar zich trok. Men kan dit in het breede lezen bij 2 Kon. X: 18—20.

Maar zooveel grooter Koning als Jezus is boven een aardsch koning, zooveel kostelijker is Zijn troon boven dien van Salomo. Wat nu eigenlijk deze troon zijn zal, daarvan hebben we geen klaar berigt in de H. Schrift.

Hetzij dan, dat hier gezien wordt op dien troon, aan Daniël in een nachtgezicht vertoond, die uit vuurvonken bestond, wiens raderen waren als een brandend vuur, en waarvoor eene vurige rivier vloeide, Dan. VII: 9 en 10.

Hetzij dan, dat de Rigter op eene doorluchtige wolk zal verschijnen, die de zichtbare gedaante van eenen troon zal hebben, gelijk sommige godgeleerden besluiten uit Openb. I: 7.

Althans dit is en blijft eene gewisse waarheid, dat de Koning Zich zal stellen in een zichtbaar postuur van een aanzienlijk Rigter, die het vonnis over de gedaagden zal strijken en zijn oordeel over hen uitspreken.

Deze troon wordt nader beschreven in gestalte en in kleur.

Van gestalte was hij groot: een *groot* troon. Daardoor wordt te verstaan gegeven de wijde uitgestrektheid van dien troon en de algemeenheid van het laatste oordeel.

Van kleur was hij wit: een *groot* *witte* troon. De witte kleur was bij de oude oostersche volkeren een zinnebeeld van voortreffelijkheid. En zoo wordt hier door den witten troon te kennen gegeven de voortreffelijkheid en glorie van den Rigter, Die, toen Hij maar den geringsten straal van Zijne heerlijkheid op den berg Tabor vertoonde, in Zijn aangezicht blonk, gelijk de zon, en Zijne kleederen waren wit, gelijk het licht. Matth. XVII: 2.

De witte kleur is ook een zinnebeeld van triomf en overwinning. Van hier plagten de overwinnaars, in oude tijden, doorgaans op witte paarden te rijden, gelijk ook de triomfwagens van de keizers Diocletianus en Maximinus, welke goud glinsterde tegen de stralen van de zon, door vier witte paarden werden voortgetrokken. En zoo wordt hier dan door den witten troon te kennen gegeven de triomfeerende overwinning van den Rigter over al Zijne vij-

anden; hetgeen ook duidelijk geleerd wordt Openb. V: 5.

De witte kleur is ook een zinnebeeld van heiligheid. En zoo wordt hier dan door den witten troon ook te kennen gegeven de heiligheid en regtvaardigheid van den Rigter, waarmede Hij dit oordeel uitrigten zal, zullende zorgen, „dat een iegelijk wegdrage, hetgeen door het ligchaam „geschiedt, naardat hij gedaan heeft, het zij goed, het zij „kwaad,” gelijk Paulus leert bij 2 Cor. V: 10.

De witte kleur is ook een zinnebeeld van helderheid en klaarheid. En zoo wordt alhier dan door den witten troon ook te kennen gegeven het oneindig licht van dezen Rigter, „waardoor alle dingen voor Hem naakt en geopend „zijn,” Hebr. IV: 13. En gelijk het licht hatelijk is voor de goddeloozen, maar heugelijk voor de vromen, zoo zal ook het laatste oordeel verschrikkelijk zijn voor de goddeloozen, maar heugelijk voor alle ware geloovigen.

Maar *wie* is het toch, dien Johannes zag zitten op dezen grooten witten troon?

Buiten allen twijfel de groote God en Zaligmaker JEZUS CHRISTUS.

In het algemeen is God wel de Rigter en daarom zegt ook Salomo tot een' dartel' jongeling: „weet, dat *God* u „om al deze dingen zal doen komen voor het gerigt,” Pred. XI: 9b. En ten slotte van zijnen Prediker zegt hij in hoofdstuk XII: 14: „*God* zal ieders werk in het ge- „rigt brengen, met al wat verborgen is, het zij goed, of „het zij kwaad.”

Doch naar de bijzondere huishouding Gods wordt het oordeel aan CHRISTUS toegeëigend. „De Vader oordeelt „niemand, maar heeft al het oordeel den Zoon gegeven,” Joh. V: 22. Ik sta gaarne toe, dat de Zaligmaker bij Joh. VIII: 15 gezegd heeft: „Ik oordeel niemand,” maar daaruit volgt niet, dat JEZUS niet ook in het laatste oordeel de Rigter zal zijn; want de godgeleerden hebben al van over lang deze zwarigheid op meer dan eene wijze voldoende beantwoord en opgelost.

De geleerde Piscátor heeft ze aldus beantwoord: „dat „CHRISTUS, Joh. VIII: 15, niet spreekt over het toekomende oordeel, maar van *dien* tegenwoordigen tijd, alsof „Hij zeide: „„Ik oordeel *nu* niemand, door Mijne komst, „„ter verdoemenis; maar Ik ben gekomen om de wereld „„zalig te maken.’”

De oude kerkleeraar Augustínus verklaarde die woorden alzoo: „Ik oordeel niemand, dat is te zeggen, op menschelijke wijze, zoo als gij de menschen oordeelt, Ik oordeel niemand met een verkeerd oordeel.”

En zoo er al gezien wordt op het laatste oordeel, zoo wil de Heiland zeggen: „Ik oordeel niemand, afzonderlijk van Mijnen Vader,” want dit geven de volgende woorden te kennen, vers 16. „En indien Ik ook oordeel, „Mijn oordeel is waarachtig: want Ik ben niet alleen, „maar Ik en de Vader, Die Mij gezonden heeft.”

Het is dan JEZUS CHRISTUS, Die als Rigter op dezen grooten witten troon zal verschijnen en het gerigt zal houden naar Zijn' beide naturen; de Goddelijke, toebrenghende oneindige majesteit, wijsheid en kracht, en de menschelijke natuur, om de daden des gerigts op eene zigt- en hoorbare wijze te verrigten.

Trouwens, hierin blijkt ook de Goddelijke wijsheid, dat niet de Vader maar de Zoon het gerigt zal houden, want het is betamelijk, dat die Zoon, Welke Zich-zelven vernietigd, de gestalte eens dienstknechts aangenomen en zich vernederd heeft tot den kruisdood om voor de Zijnen de eeuwige zaligheid te verwerven, en de vijanden van Gods koningrijk te verstoren, ook uitermate zeer worde verhoogd, om de zaligheid in het gerigt den Zijnen toe te wijzen, en Zijne overwonnene vijanden te veroordeelen. Hierom worden Zijne overwinning en het oordeel te zamengevoegd, Openb. XIX: 11.

Daarenboven is het ook betamelijk, dat de Zoon, Die Zich in de gestalte van eenen dienstknecht de wet onderworpen, en Zich-zelven voor den wereldlijken rigter gesteld heeft om veroordeeld te worden, ook als een HEERE van de wet en als een Rigter over Zijne onregtvaardige rigters verschijne. Hierop beriep Hij Zich, staande voor den rigterstoel van Kajásas en den Joodschen Raad, zeggende: „van „nu aan zult gij zien den Zoon des menschen, zittende „ter rechterhand Gods en komende op de wolken des hemels,” Matth. XXVI: 64.

Het is ook betamelijk, dat het laatste oordeel openbaar voor het oog der gansche wereld geschiede, en dat de Zoon des menschen als Rigter in Zijne menschelijke natuur gezien worde: „Ziet, Hij komt met de wolken, en aller „oogen zullen Hem zien, ook diegenen, welke Hem door-

„stoken hebben.” Openb. I: 7. En dezen Jezus zag Johannes zitten op dien grooten witten troon. Hij zag Degenen, Die daarop zat, dat is, hij zag Hem op dien troon zitten. Even gelijk de koningen en rigters al van af oude tijden op hoog verhevene gestoelten en troonen plagten te zitten, (niet alleen was dit eene gewoonte onder de Hebreën, maar ook onder de Grieken en Romeinen. Vooral moesten ook de Romeinsche stadhouders op den rigterstoel nederzitten, wanneer zij vonnis zouden vellen, gelijk vermaarde regsgeleerden uit de Romeinsche gedenkschriften hebben aangeteekend), nu, zóó zal ook Koning Jezus zitten op Zijnen troon om vonnis te vellen over alle menschen, die ooit op den aardbodem zullen geleefd hebben.

Dit zag Johannes. Het werd hem in een profetisch gezigt zóó klaar en duidelijk vertoond, alsof er al op dien tijd het laatste oordeel geweest ware. Buiten twijfel geschiedde dit, omdat Johannes, aldus eene klare en naakte ontdekking van het laatste oordeel verkrijgende, des te beter in staat zou zijn om het met zeer levendige verwen in al de omstandigheden af te schilderen en der kerk voor te dragen, gelijk hij ook in het vervolg van onzen tekst doet. Dit geschiedde, om de waarachtige en onfeilbare zekerheid van dit oordeel daarmede op het krachtigste te vertoonen: „God heeft toch eenen dag gesteld, waarop Hij „den aardbodem regtvaardig zal oordeelen door eenen Man, „Dien Hij daartoe verordineerd heeft, verzekering daarvan „doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de dooden heeft „opgewekt.” Hand. XVII: 31.

II.

Dit nu is eene glorie en heerlijkheid van Gods eeniggeboren Zoon zóó groot, dat „van Zijn aangezigt de aarde „en de hemel wegvlood, en geene plaats is er voor die „gevonden.”

Dit zijn wonderlijke en zeldzame spreekwijzen, die al te maal wonderlijke en zeldzame dingen beduiden. Aangaande de letter van deze spreekwijzen moet ik u maar met weinige woorden het volgende zeggen.

1°. Dat men door *de aarde* hier verstaan moet de benedenwereld met hare elementen, en wat daartoe behoort, wordende de zee daarbij ook uitdrukkelijk opgenoemd, Openb. XXI: 1.

2°. Dat men door *den hemel* hier verstaan moet den benedensten hemel, de lucht en het firmament, dewijl de derde hemel zonder en boven het bereik van het zondebederf is bewaard en daarom nimmer zal wegvlieden, maar eeuwig zal blijven, als „die stad, die fundamenten heeft, „welker Kunstenaar en Bouwmeester God is,” Hebr. XI: 10.

3°. Door het *aangezicht* van CHRISTUS kan men hier ook met een Zijn menschelijk aangezicht verstaan, dewijl Hij zichtbaar in Zijn menschelijk vleesch op dien grooten witten troon verschijnen zal.

Doch daar benevens wordt door Zijn *aangezicht* hier ook aangetoond Zijne tegenwoordigheid op dien troon; en Zijne heerlijkheid, welke Hij alsdan met zeer groote luister openbaren en vertoonen zal.

Van Zijn aangezicht nu vlood de aarde en de hemel weg, dat is, hun glans werd ten eenenmale verduisterd, en zij gingen als met een gedruisch voorbij, zoo zelfs, dat er geene plaats voor die gevonden is.

Doch laat ons nu maar terstond van de letter tot de zaken overstappen en dan wordt door deze spreekwijze in de eerste plaats te kennen gegeven, dat de heerlijkheid van JEZUS in Zijne toekomst zóó groot zal zijn, dat alle andere heerlijkheid èn op de aarde èn in den hemel daardoor ten eenenmale verduisterd zal worden. Groot was de glorie van Nebukadnezar, die zijn' scepter zwaaide over een magtig koninkrijk. Groot was de glorie van Kores of Cyrus den Persiaan, die het rijk van Babel heeft ingenomen. Groot was de glorie van Alexander den Grooten, die de Persische heerschappij tot de Grieken heeft overgebracht. Groot was de glorie van Julius Cæsar, die Rome over de geheele wereld deed zegepralen. Maar al deze heerlijkheid moet als een enkel *niet* verdwijnen in vergelijking van die Goddelijke glorie, waarmede JEZUS in Zijne toekomst zal verschijnen. Zelfs de zon zal hier haren glans verliezen, zelfs de maan zal hier moeten verbleeken en de aarde en hemel zullen zelfs voor Zijn aangezicht wegvlieden. Men mag er op toepassen hetgeen er bij Jesaja XXIV: 23 gezegd wordt: „de maan zal schaamrood worden, en „de zon zal beschaamd worden, als de HEERE der heirscharen op den berg Sions regeeren zal.” Doch ook hierbij moeten wij met onze gedachten niet blijven stilstaan, maar hooger opklimmen.

Als hier gezegd wordt, „dat de aarde en de hemel „van Zijn aangezicht wegvlood, en geene plaats voor hen „gevonden is,” zoo is er in de tweede plaats ook nog grootere verborgenheid in opgesloten. Te weten deze: nadat de zonde in de wereld gekomen is, zoo is de aarde en de benedenhemel door de zonde verdorven en aan de dienstbaarheid der verderfenis onderworpen geworden. Van hier zucht en verlangt het schepsel om van dit verderf gezuiverd te worden. Zoo zegt Paulus, Rom. VIII: 19—22: „want het schepsel, als met opgestoken hoofde, ver- „wacht de openbaring der kinderen Gods. Want het schep- „sel is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om „diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft; op „hoop, dat ook het schepsel-zelf zal vrijgemaakt worden „van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der „heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten, dat „het gansche schepsel te zamen zucht, en te zamen als „in barensood is tot nu toe.” De zon, dat schoonste schepsel, zucht dan naar verlossing, als ze 'smorgens als een bruidegom uit hare slaapkamer te voorschijn komt, om niet meer door haar licht den verderver gelegenheid te geven om zijn medgezel smart toe te brengen. De aarde zucht naar verlossing, om niet meer zoo vele opeenvolgende eeuwen den zondaar te dragen en uit haren vrucht-baren schoot hem tot zijne dartelheid te dienen. En alzoo zouden wij het van ieder schepseltje in het bijzonder, dat op de aarde of in den benedenhemel is, ook kunnen toonen. Doch dan zouden we te ver uitweiden; deze twee staaltjes zijn genoeg om daaruit af te nemen hoe het met de aarde en den benedenhemel gesteld is. Deze hunne verlossing zal ook eens geschieden en weet ge hoe, toehoorders?

Door vuur, zegt Petrus, als hij 2 Petr. III: 10 zich aldus laat hooren: „Maar de dag des HEEREN zal komen „als een dief in den nacht, in welken de hemelen met „een gedruisch zullen voorbijgaan, en de elementen bran- „den zullen en vergaan, en de aarde en de werken, die „daarin zijn, zullen verbranden.” En in vers 12 voegt hij er bij: „Verwachtende en haastende tot de toekomst „van den dag Gods, in welken de hemelen, door vuur „ontstoken zijnde, zullen vergaan, en de elementen, bran- „dende, zullen versmelten.” Doch hoe zulks zal toegaan is ons onbekend. De H. Schrift zwijgt hiervan, en ik

oordeel, dat het groote hoovaardij is, zich hier te vermaaken in zijne eigene redeneeringen of dit een natuurlijk of een bovennatuurlijk vuur zal zijn, of dit vuur *eenige* dagen zal duren of maar *een* dag, en dergelijke ongegronde gissingen meer.

Gruwelijk is die verwaande trotschheid, die de bedorvene rede tot een rigtsnoer maakt van de Goddelijke waarheden; hier is het onze pligt nederig te zijn en te gelooven hetgeen God ons hiervan openbaart in Zijn Woord. Wij zeggen met Augustínus: „Hoedanig een vuur dit zijn zal, en in welken hoek der wereld het zal aangestoken worden, weet niemand.”

Zoo gelooven wij dan ook, dat de aarde en de hemel eens zullen wegvlieden, *niet* in opzigt van haar *wezen*, neen! want *zóó* zal de aarde en de hemel blijven tot in eeuwigheid, *maar* in opzigt van hare *haedanigheden* en het *verderf*. Wij gelooven, dat de aarde en de hemel door vuur zullen verbranden *niet* om vernietigd *maar* om vernieuwd te worden. Daarom doet er Petrus, 2 Petr. III: 13 ook aanstonds bij: „Maar wij verwachten, naar Zijne belof-
ten, nieuwe hemelen en eene nieuwe aarde, *waarin ge-
rechtigheid woont.*” Voor dien ouden hemel en die oude aarde zou er geene plaats meer worden gevonden. Even gelijk Johannes, Openb. XXI: 1 „eene nieuwen hemel en eene nieuwe aarde zag. Want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbij gegaan, en de zee was niet meer.” Niet, dat ze vernietigd zullen worden, maar de benedenhemel, de aarde en de zee, die er al *vóór* de zonde waren, zullen dan een ander gebruik hebben, hoewel we niet kunnen bepalen, waarin alsdan het gebruik van hemel en aarde bestaan zal. Het verdient opmerking, dat Johannes hier eerst de aarde en daarna den hemel zag wegvlieden. Dit is misschien, althans volgens sommige godgeleerden, omdat deze verandering eerst met de aarde zal beginnen en tot den hemel zal doorgaan. Of ook, omdat de verandering in de aarde, de woonplaats der menschen, de allergrootste zal zijn. Ook moet men niet denken, dat de aarde en de hemel zullen wegvlieden, zoodra JEZUS op den troon zal zitten; want de Rigter zal nog komen op de wolken: maar deze zeldzame dingen zullen geschieden *terstond* na het oordeel. Als JEZUS alles zal verrigt hebben, zal Hij er den brand in steken. O, wonderlijke en

zeldzame verandering, die er dan in de wereld zal voorvallen!

Zoo hebben wij dan den Rigter gezien, in Zijne majesteit en glorie ten oordeel verschijnende, zoodat van Zijn aangezicht de aarde en de hemel wegvlood, en geene plaats voor die gevonden is. Daarop zag Johannes verder de gedaagden, welke vóór den troon kwamen. Maar daarvan zal ik, zoo God wil en wij leven, aanstaanden woensdagavond spreken. Dan zal ik toonen, *wie* hier verstaan worden door de dooden, klein en groot. Dan zal ik toonen, *wat* het in heeft, dat de zee hare dooden zal geven, en dat de dood en de hel hunne dooden zullen geven. Al te maal groote verborgenheden, die onze overdenking op het hoogste waardig zijn.

TOEPASSING.

Alleen zullen wij nu die dingen, welke ik tot nu toe verklaard heb, aan onze zielen wat nader zoeken toe te passen.

Men beschouwe hier dan de groote glorie van den Heiland JEZUS. Hij zal eens als een majestueuze Rigter ten algemeenen oordeele verschijnen.

Dit is een Rigter, die met alle Goddelijke eigenschappen is voorzien, welke Hem ontzaggelijk kunnen maken.

Gebeurt het soms op de wereld, dat onkunde den schuldigen verschoont, JEZUS is een Rigter, voor Wien alles naakt en geopend is, Die vuurvlammende oogen heeft, waardoor Hij tot in de verborgenste slaapkamers, gedachten, en raadsbesluiten kan heen dringen.

Waren er weleer rigters onder Israel, kinderen van Eli, die het regt krenkten, JEZUS is een Rigter, Die zijne handen wel met ijzeren priemen liet doorgraven, toen Hij aan het kruis gehangen werd, maar Die ze niet met goud zal laten vullen als Hij komen zal ten oordeele, bij Wien een koning geen voorregt zal hebben boven een onderdaan, bij Wien een heer met zijnen slaaf zal gelijk staan, een rijke brasser zoo arm als Lazarus, en de armste mensch zoo rijk zal zijn als de grootste vorst.

JEZUS is een Rigter, Die ook almachtig is om het vonnis uit te voeren; „Hem is gegeven alle magt in hemel „en op aarde,” Matth. XXVIII: 18. Voorwaar, het is eene wonderlijke verandering van Heiland JEZUS! Te vo-

ren stond Hij voor eenen wereldlijken rigter om daar veroordeeld te worden, maar dan zal Hij-zelf als Rigter op eenen grooten witten troon gaan zitten. Te voren was Hij met het zwakke vleesch omhangen, maar dan zal Hij met majesteit bekleed zijn. Te voren reed Hij op eene ezellinne, maar dan zal Hij op eenen grooten witten troon verschijnen. Te voren werd Hij maar gevolgd door geringe apostelen, maar dan zal Hij met eenen grooten stoet van dienaars en met de heilige engelen omstuwtd zijn.

Hoort dit, al gij zondaars en goddeloozen! die ongevoelig en hardnekkig in uwe zonden voortgaat. Denkt eens, voor welk Rigter gij zult moeten verschijnen. Indien Daniël, Johannes en andere heiligen zoo bevreesd waren, als ze engelen zagen, boodschappers van goede tijding, hoe verschrikkelijk zal dan voor u het gezigt van dien grooten Engel des Verbonds zijn, wanneer gij Hem zult zien komen op den troon Zijner heerlijkheid? Indien Jozefs broeders verbaasd stonden toen zij hem zagen zitten op den naasten troon aan Faraö, o, hoe verbaasd zult gij dan staan, als gij Jezus met eer en heerlijkheid zult bekroond zien, zittende op Zijnen gerigtstroon, voor welchen gij eens zult gesteld worden om uw oordeel te ontvangen! Welk een schrik, beschouw het eens met aandacht, welk een schrik, geoordeeld te worden door Hem, in Welken gij niet geloofd hebt! Welk een schrik, geoordeeld te worden door Hem, Wiens gunst en genade gij verwaarloosd hebt! Welk een schrik, geoordeeld te worden door Hem, Wiens bloed gij met voeten getreden en onrein geacht hebt! Liept gij hier, o zondaars! met eenen vollen ren op den weg der zonde; was het hierbij u weinig van beteekenis zóó veel tijds te geven aan de wereld; was het u hier van weinig beteekenis geen werk te maken van de godsdienst; was het u hier weinig uwe naasten te bedriegen? De Rigter, voor Wien gij namaals zult verschijnen, zal u de menigte uwer zonden klaar voor oogen stellen, de ijdelheid van dit alles u openbaren, en die groote dag van Jezus komst zal die zwakke gebouwen uwer ijdele inbeeldingen om ver stooten! O schrik, o benaauwdheid, o angst, die u dan op allerlei wijze zal treffen! Is het mogelijk, zondaars! als ge deze dingen hoort, dat gij zoo gerust kunt voortgaan, en gij niet meer denkt aan het laatste oordeel? Is het mogelijk, dat uw hart niet week

wordt? Is het mogelijk, dat uwe oogen niet van tranen overvloeijen, om nog uwen toevlugt tot dien Rigter te nemen, en Zijne genade nog voor u-zelfen af te bidden?

Maar hoort dit ook, al gij geloovigen en gunstgenooten des grooten Konings! ziet hier eenen grooten troost, die daarin voor uwe zielen ligt opgesloten. Uw Zaligmaker zeide eens tot Zijne discipelen: „Gij hebt nu wel droefheid, maar Ik zal u wederom zien, en uw hart zal zich „verblijden,” Joh. XVI: 22. Maar gij hebt ook niet te vreezen, dat gij door dezen Rigter in het oordeel zult beschaamd gemaakt worden. Deze Rigter-zelf is uw Advokaat en Voorspreker, uw Broeder en Vriend, uw Goël en Verlosser. Hoe zou Hij u verdoemen, daar Hij voor u gestorven is om u zalig te maken? Hoe zou Hij u laten verloren gaan, daar gij Zijn eigen volk, Zijne lievelingen, Zijne gunstgenooten zijt?

Gedraagt u oontertusschen maar omtrent dien Rigter zoo als het betaamt.

Erkent Hem als eenen Koning, Die daar zit op eenen grooten witten troon, zoekt Zijne bevelen te kennen, zoekt ook genade en krachten uit Hem om Zijne geboden te volbrengen.

Zal JEZUS met zulk eenen glans omringd zijn, dat de aarde en de hemel van Zijn aangezicht zal wegvlieden, zoodat er geene plaats meer voor die zal gevonden worden, o, dat uw hart dan altijd vervuld zij met eene heilige vreeze en met eerbiedige gedachten omtrent Zijne hooggeduchte majesteit.

Eindelijk, vertoont ontzag voor dezen uwen Rigter in al uwe daden en in allerlei gelegenheden.

Ik verzeker u, geloovigen, dat gij deel zult hebben aan de zalige toekomst van uwen Heiland JEZUS, en dan zult gij vervolgens altijd met den HEERE zijn.

AMEN.

ELFDE LEERREDE

TEKST:

Openb. XX: 11—15. *En ik zag eenen grooten witten troon, en Dingenen, Die daarop zat, van Wiens aangezicht de aarde en de hemel wegloden, en geene plaats is voor die gevonden. En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend: en een ander Boek, dat des levens is; en de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken. En de zee gaf de dooden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de dooden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hunne werken. En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood. En zoo iemand niet gevonden werd geschreven in het Boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.*

(TWEED E GEDEELTE).

INLEIDING.

Wij hooren met veel nadruk spreken van „eene bazuin „van groot geluid,” Matth. XXIV: 31. Wanneer de Aartsrigter van de wereld, JEZUS CHRISTUS, met eenen grooten stoet van dienaars, met de heilige engelen omstuw d, op den troon der wolken zal te voorschijn komen, zoo zal Hij zijne engelen met die bazuin van groot geluid uitzenden. Wat hier eigenlijk door deze bazuin van groot geluid verstaan moet worden, daarin komen de godgeleerden niet overeen.

Sommigen verklaren haar voor eene eigentlijke bazuin, voor reden bijbrengende, dat men zonder noodzakelijkheid niet van de letter der Schrift moet afwijken. Te meer, omdat in het verkondigen van de wet en in de uitroeiing van Jericho het geklank van eene sterk luidende bazuin

gehoord werd; daaruit besluitende, dat het naar alle waarschijnlijkheid ook zoo zal geschieden in den laatsten dag des oordeels, als het Jericho dezer wereld zal ter nederstorten.

Andere geleerden denken liever, dat hier van eene on-eigentlijke bazuin gesproken wordt, hoewel zij haar nogtans niet op eenerlei wijze verklaren.

Sommigen hunner verstaan hierdoor een geluid van donderen.

Anderen nemen het op van eene nette, onderscheidende stem, die de engelen in de lucht zullen daarstellen, van hoedanig eene stem der engelen, volgens hun zeggen, gewaagd wordt bij Matth. XXV: 6, alwaar wij lezen: „en „te middernacht geschiedde een geroep: „„Ziet, de „„Bruidegom komt, gaat uit Hem te gemoet.””

Wat mij betreft, ik oordeel het 't allerklarste te zijn en met den stijl der H. Schrift het 't meest overeen te komen, dat we door deze bazuin van groot geluid het bevel van CHRISTUS den Rigter verstaan, dat het allerkragtigste zal zijn, tot alles zal doordringen, en zijne kracht in alles zal vertoonen. — En dat dit bevel van CHRISTUS bij eene bazuin van groot geluid vergeleken wordt, heeft zijne bijzondere reden; want daardoor wordt te kennen gegeven, dat, gelijk eertijds het Israelietische volk door eene bazuin te zamen werd geroepen, ook alzoo in den dag des oordeels al de volkeren en inwoners der aarde door het bevel van CHRISTUS zullen te zamen geroepen worden. Voorts dat, gelijk het *geklank* eener bazuin door eenen sterken adem geblazen, zeer helder klinkende is, ook alzoo dit bevel van CHRISTUS zijne kracht zal betoonen, niet alleen in de gansche wereld, maar ook zal doordringen tot in de begraafplaatsen der dooden, tot in de afgronden der zee en zelfs tot in de ontoegankelijke hollen der onderste plaatsen.

Althans, dus zag Johannes in een profetisch gezigt voor den Rigter verschijnen de dooden, klein en groot; en de zee, en de dood, en de hel gaven hunne dooden, die in hen waren, gelijk ik u zoo even heb voorgelezen.

De inhoud der vijf voorgelezene verzen is: EENE SCHONE BESCHRIJVING VAN JEZUS GLORIËUZE EN DOORLUCHTIGE TOEKOMST TEN ALGEMEENEN OORDEELE, OM BEIDEN, LEVENDEN EN DOODEN, TE RIGTEN.

In deze vijf verzen komen ons vier hoofdzaken voor, die we wat nader hebben te onderzoeken.

1. De Rigter met Zijnen doorluchtigen toestel.
2. De gedaagden, die voor dezen Rigter ten oordeel verschijnen.
3. De regtspleging, zoo als die zal toegaan.
4. De uitvoering van die regtspleging.

Verleden Zondagmorgen, toen ik u deze woorden ook al heb voorgelezen, heb ik reeds met u gesproken over den Rigter en Zijnen doorluchtigen toestel, zoo als Johannes Hem zag zitten op eenen grooten, witten troon, zoodat van Zijn aangezicht de aarde en de hemel wegvlood en er geene plaats meer voor die gevonden is.

Thans zullen we eens nader de gedaagden onderzoeken, die voor dezen Rigter verschijnen, om geoordeeld te worden.

De HEERE gunne ons dien zegen, dat het ulieden tot wezentlijk nut zij! Amen.

De gedaagden worden driezints beschreven:

I. Van hunnen *staat*, waarin ze te voren geweest waren, vers 12^a. Het waren „de dooden, *klein en groot*.”

II. Van de *plaatsen*, uit welke zij te voorschijn kwamen, vers 13^a uitgedrukt: „en *de zee* gaf de dooden, die „in haar waren; en *de dood* en *de hel* gaven de dooden, „die in hen waren.”

III. Van de *manier*, waarop zij verschenen, vers 12^b „zij stonden voor God.”

VERKLARING.

I.

Johannes zag dan „de dooden, klein en groot.”

A. Hij zag ze niet alsof ze voor den Rigter als *dooden* verschenen, want ze waren nu *levend* gemaakt, maar ze worden dooden genoemd, *omdat* ze zoo te voren waren. Het is toch den menschen gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel, Hebr. IX: 27. De magtigste vorsten verliezen hier de teekenen van hunne majesteit, de koningen laten hier den sceppter vallen. De dood ontziet de geschepterde handen niets meer dan de verëelde door den arbeid, maar hij schijnt veeleer glorie te zoeken in het verwisselen van de vergulde behangselen der troonen in droeve rouwgewaden. Waarheen zich de mensch ook met zijne gedachten keere, overal zal hij leermeesters vinden, die hem zeggen, dat hij

sterven moet. Heft hij zijne oogen op naar den hemel, ziet hij daar de zon, die in het oosten pas gerezen zijnde vast naar het zuiden snelt, kort daaraan weder begint te hellen en zoo naar het westen ten ondergang spoedt, hij vindt daar een schoon vertoog van zijnen leeftijd, waarin zijne kindsheid wordt gevolgd van de jeugd, de jeugd van de mannelijke jaren, deze van den ouderdom, totdat de nacht, dat is de dood, aan hem een einde maakt. — Komt de mensch in zijne hoven en tuinen, ziet hij daar zijne heugelijke en keurige bloemen, 's morgens zoo frisch en 's avonds zoo verflenscht, — hij kan daaruit leeren, dat het leven niet anders is dan eene bloem, die op haren steel verwelkt en afvalt. — Treedt hij in zijne binnenkamers, ziet hij daar de schilderijen en afbeeldsels van zijne voorouders, hij wordt gewaar, dat deze hem voortraden op den weg des levens. Met één woord, de nagelatene geschriften der wijzen, de kostelijke gebouwen, die hunne meesters overleven, de marmere beelden en sierlijke graftomben der helden, de doodklokken, de sterfbedden en lijkstaatsiën, — al deze dingen, wat zijn ze anders dan luide stemmen, *dat het leven des menschen een einde neemt.*

Nogtans is dit niet zóó algemeen of er zullen er ook nog zijn, die niet sterven zullen. Paulus leert ons die groote verborgenheid, dat er „op den laatsten dag velen „niet zullen ontslapen, maar in één punt des tijds, in één „oogenblik met de laatste bazuin zullen veranderd worden,” 1 Cor. XV: 51 en 52. Beiden, èn levenden èn dooden zullen geoordeeld worden. „Ik betuig, zegt de apostel, „voor God en den HEERE JESUS CHRISTUS, Die de levenden en dooden oordeelen zal in Zijne verschijning en in „Zijn koningrijk,” 2 Tim. IV: 1. En hoewel Johannes in onzen tekst maar alleen gewag maakt van de *dooden*, zoo geschiedt dit niet met *uit-*, maar met *insluiting* van de *levenden*; want indien de dooden zullen verschijnen, hoe veel te meer de levenden? En dat de dooden alleen genoemd worden geschiedt om deze reden: òf, omdat het getal der dooden van Adam af tot op dien dag toe veel grooter zal zijn, dan dat van de levenden, die dan nog zullen overgebleven zijn; of ook, omdat de overgeblevenen in den dag door die schielijke verandering, die hen zal treffen, als dooden zullen gerekend worden.

B. Deze dooden waren *klein en groot*, en wel, ten op-

zigte van hunne jaren; sommigen die jong, anderen die oud gestorven waren. Ten opzigte van hunne gestalte waren zij klein en groot, naar mate hun postuur geweest was. Zij waren het ook ten opzigte van hunnen staat: sommigen die rijk, anderen, die arm geweest waren. Geene grootheid zoo groot en geene kleinheid zoo klein, die zulks zal beletten. Geene verschooning zal er zijn voor de jongheid om hare onwetendheid, noch voor den ouderdom om zijne zwakheid, noch voor de geringen om hunne armoede, noch voor de grooten om hun ontzag. Geen onderscheid zal er zijn tusschen eenen sterken Goliath en eenen zwakken David, tusschen eenen ouden Methusalah en eenen jongen Abel. Geene uitzondering van eenen Faraö of Herodes boven alle onnoozele kinderen, door hunne woede verslonden of vermoord; Johannes zag de dooden *klein en groot*.

Er zijn sommige geleerden, die hieruit onderzocht hebben of alle menschen in ééne en dezelfde gestalte, dan of ze in een onderscheidene gestalte zullen verschijnen; die klein gestorven zijn in eene kleine gestalte, en die groot gestorven zijn in eene groote?

Wat mij belangt, ofschoon de Heilige Schrift ons hiervan weinig openbaart, zoo kan ik het echter van mij-zelfen niet verkrijgen om met sommigen te gelooven, dat allen, die in den oordeelsdag zullen opstaan, ook allen zullen verschijnen in even groote lichamen, en op denzelfden ouderdom, namelijk van drie en dertig en een half jaar, zijnde de ouderdom van den HEERE JEZUS. Ik zie niet in, dat de woorden van Paulus, Filipp. III: 21, ons daarheen leiden. Daar wordt wel van de geloovigen getuigt, dat hun *vernederd* ligchaam aan het *verheerlijkt* ligchaam van JEZUS zal gelijkvormig wezen, maar dit zegt *niet*, dat hunne lichamen *als* ligchaam aan dat des HEEREN JEZUS zullen gelijk zijn, doch *wel* dat hunne *vernederde* lichamen zijn *verheerlijkt* ligchaam, in opzigt van dien verheerlijkten staat, gelijk zullen wezen. Het is waar, de lichamen zullen wel dezelfde wezen als die hier *gestorven* zijn, ten opzigte van hun *wezen*, maar ze zullen aangedaan zijn met geheel andere *hoedanigheden*. „Het ligchaam” der geloovigen „wordt „gezaaid in verderfelijheid,” maar „het wordt opgewekt „in onverderfelijheid. Het wordt gezaaid in oneer, het „wordt opgewekt in heerlijkheid. Het wordt gezaaid in „zwakheid, het wordt opgewekt in kracht;” zoo verklaart Paulus het bij 1 Cor. XV: 42 en 43.

De oud-kerkleeraar Augustínus was ook van oordeel, dat alle menschen, zelfs de kleine gestorvene kinderen, in ééne en dezelfde gestalte des ligchaams zullen opstaan, en hij meent, dat het in de jongelings gestalte, staat en grootte zal zijn, als reden daarvoor opgevende dat de lichamen in dien staat de volmaaksten zijn. Hoewel hij echter bekend, dat hij met hen, die het tegendeel stellen, niet twisten wil.

Andere geleerden stellen voor vast, dat elk zal verschijnen in die gestalte, zoo kleine als groote, waarin hij gestorven is, alléén bevrijd zijnde van de zwakheden, waaraan ze hier onderworpen waren. Johannes zag toch de dooden klein èn groot. Ofschoon deze laatste gedachte bij mij ook verre het waarschijnlijkste is, wil ik echter hier het liefst mijne onvolmaakte kennis belijden, en met verlangen den toekomstigen dag afwachten, die het ons klaar zal openbaren. In elk geval, dit ligt er als eene zekere waarheid in opgesloten, dat *alle* menschen, groot en klein, als gedaagden voor den troon Gods zullen verschijnen. Want ofschoon sommigen onder de Joodsche leermeesters voor vaststellen, dat alleen de godzaligen zullen opgewekt worden, maar dat de goddeloozen ten eenenmale sterven, en, overdekt met de eeuwige duisternis, nooit zullen herleven. En ofschoon eenige Sociniaansche dwaalgeesten hedendaags dit gevoelen ook verdedigen, zoo leert ons, behalve al de omstandigheden van onzen tekst, ook het gansche Woord Gods overvloedig, dat alle menschen *zonder onderscheid*, geloovigen èn goddeloozen, zullen opgewekt en voor CHRISTUS riggerstoel gedagvaard worden. Het getuigenis van JEZUS zal ons ditmaal genoeg zijn, om dus maar ééne plaats voor allen thans bij te brengen, Joh. V: 28 en 29: „Verwondert u daar niet over: want de ure komt, in „welke *allen*, die in de graven zijn, Zijne stem zullen hooren, en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot „de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis.”

Hierbij komt nu verder in bedenking, dewijl Johannes alleen de dooden zag, klein en groot, of dan ook niet de *engelen* in den dag des oordeels voor den troon van CHRISTUS zullen verschijnen, om geoordeeld te worden? — Om hiervan eens eene klare bevassing te maken, zoo moet men onderscheid maken tusschen de goede en kwade engelen.

Wat de goede engelen betreft, van die zou ik niet dur-

ven zeggen, dat zij zullen geoordeeld worden, omdat de H. Schrift zulks nergens getuigt, zij doorgaans als des Konings trawanten worden beschreven, en ook alreeds zijn geoordeeld en in den staat der volmaakte gelukzaligheid bevestigd.

Wat de kwade engelen betreft, deze zullen wel geoordeeld worden volgens de leer van Petrus in zijnen 2den Brief, hoofdstuk II: 4, alwaar hij zegt: „God heeft de en- „gelen, diegezondigd hebben, niet gespaard, maar, hen in „de hel geworpen hebbende, overgegeven aan de ketenen „der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden.”

Dit schijnt eene wonderlijke spreekwijs en welligt denkt iemand uwer, hoe? Worden de duivelen, die toch *geesten* zijn, met *ketenen* bewaard? Deze ketenen, Toehoorders! beduiden niets anders dan *de kracht van den vertoorden God*, waardoor die booze geesten als gekluisterd worden gehouden, opdat ze Zijne straf niet zouden ontgaan, *benevens de ellendige noodzakelijkheid, om kwaad te moeten doen*, uit eene sterke liefde tot de leugen en uit eenen haat tegen God en de menschen, waaruit zij zich niet kunnen ontworstelen. Met *deze* ketenen worden zij, waar ze ook zijn, altoos en overal bewaard, tot aan den dag des laatsten oordeels, wanneer ze niet zullen weggenomen, maar ver-zwaard worden. Want gedagvaard wordende voor den rigerstoel van CHRISTUS, zullen zij voor altijd in de hel worden opgesloten, waaruit ze nu nog naar Gods believen soms worden uitgelaten, en den schrikkelijken toorn Gods zonder tusschenpozen eeuwig moeten gevoelen. Zelfs de duivelen zijn hiervan niet onkundig, Matth. VIII: 29.

II.

Maar van waar kwamen de dooden, klein en groot? Johannes zag hen komen uit de zee, uit den dood, en uit de hel. Want aldus luidt vers 13^a: „En de zee gaf de „dooden, die in haar waren; en de dood, en de hel gaven „de dooden, die in hen waren.” Deze woorden hebben nog al aanmerkelijke duisterheid, en worden daarom door de geleerden niet eenerlei verklaard.

A. „En de zee gaf de dooden, die in haar waren.”

Augustinus verstaat door deze zee *de wereld*, die telkens gelijk eene onstuinige zee door de baren geslingerd wordt.

En door die dooden, welke de zee gaf, verstaat hij *de goddeloozen*, die dood waren in zonden en misdaden. Maar ruim zoo wel worden, onzes oordeels, deze woorden in haren *letterlijken* zin opgevat, zoodat hier door *de zee* verstaan wordt *dat wilde en woeste element*, dat een groot gedeelte dezer benedenwereld beslaat; op die zee varen de schepen, zweven eene menigte menschen, die, door de woeste baren verslonden wordende, òf tot eene spijs verstreken voor de visschen, òf in die grondelooze kolk te grond gaan: *deze* dooden kwamen uit de zee te voorschijn.

B. Maar grootere duisterheid is er in de woorden: „En de dood, en de hel gaven de dooden, die in hen „waren.”

Sommigen verstaan hier door den dood en de hel de ligchamen, welke de hel levend verslonden heeft, als van Korah, Dathan en Abiram en dergelijke.

De geleerde Piscátor verstaat hier door den dood *al degenen*, die òf tot asch verbrand òf door de wilde beesten verscheurd en niet begraven zijn, en door de hel *al degenen*, die immers op eene gewone wijs begraven zijn.

De vermaarde Hugo de Groot brengt den dood tot diegenen, welke ten gevolge eener ziekte en in dit opzigt hunnen eigenen dood gestorven zijn; maar de hel brengt hij tot hen, die door eene geweldige hand om het leven zijn gebragt.

Maar veel nader komen, volgens onze gedachten, die geleerden tot de zaak, welke meenen, dat hier de dood en de hel voor eene en dezelfde zaak worden genomen, namelijk voor *het graf*, het huis en de zamenkomst aller levenden. Immers, het Grieksche woord *hadæs*, dat hier door *hel* wordt overgezet, komt in beteekenis overeen met het Hebreeuwsche woord *scheoël*, dat dikwijls in de H. Schrift *het graf* beteekent: „onze beenderen zijn verstrooid aan „den mond des grafs,” *scheoël*, staat er in den hebreeuwschen tekst, Ps. CXLI: 7. „De dood en de hel” zouden dan te zeggen zijn *het graf*, dat al de dooden tot dien tijd toe had besloten gehouden. Dit zal dan zijne dooden geven. Ik wil wel bekennen, Toehoorders! dat, *indien* het werkwoord, bij deze twee woorden voorkomende, in het *enkelvoud* stond, dan deze verklaring bij mij al vrij wat in aanmerking zou komen.

Doch, het werkwoord staat in het *meervoud*: zij gaven.

Bij gevolg moet de dood en de hel hier *niet* hetzelfde zijn maar *onderscheidene* zaken beteekenen. Door de dood versta ik dan ook met de zoo evengenoemde geleerden *het graf*, maar door de hel versta ik *de hel-zelve*, *de plaats der verdoemden*, dewijl toch ook de verdoemde zielen zekerlijk daaruit ten jongsten dage voor den Rigter zullen moeten verschijnen, om met hunne lichamen vereenigd er terstond tot nog zwaardere verdoemenis weêr heengezonden te worden. *Alle* dooden dan, èn uit de zee, èn uit het graf, èn uit de hel zag Johannes voor den Rigter verschijnen. Zij allen stonden dan op uit den dood, werden weder levend, met hunne lichamen hereenigd en stonden zoodanig voor God.

III.

Het is opmerkenwaardig, dat Johannes deze dooden zag *staan voor den Rigter*: want zoo zegt hij in het 12de vers: „Ik zag de dooden, klein en groot, *staande voor God*.” Dit is volgens de gewoonten van de regtbanken, in welke de gedaagden voor de Rigtters plegen te staan, om geoordeeld te worden. Zoo zeide Paulus: „Ik sta voor den *rigterstoel des keizers*, daar ik geoordeeld moet worden.” Hier komt nu eene groote zwarigheid, wier duisterheid wij noodzakelijk moeten ophelderen. Paulus, sprekende van het laatste oordeel, brengt ten dien einde de woorden van Jesaja bij, en toont, Rom. XIV: 11, „dat alle knieën *zich voor den Rigter in het oordeel zullen buigen*.” Hoe kan Johannes hen dan hier zien *staan*? Strijdt dit niet met elkander?

In het minste niet, Toehoorders! Indien wij ons aan de letter van deze woorden houden, zoo kunnen wij die gemakkelijk overeen brengen, dat, namelijk al de levenden en dooden, klein en groot, komende voor den Rigter, Hem *eerst* met eene kniebuiging zullen begroeten, gelijk zulks al van oude tijden af in het Oosten aan de koningen gedaan werd, dat zij, namelijk door hunne onderdanen met eene kniebuiging begroet werden. Dáárop ziet Paulus, aantoonende, dat *alle* menschen hunne knieën zullen buigen, 't zij gewillig, 't zij onwillig; dat de vromen zullen doen met vreugde, maar de goddeloozen met smart. En *daarna* als zij den rigterstoel genaderd zijn, zullen zij

vóór dien Rigter *staan* om geoordeeld te worden en hun uiterste vonnis te ontvangen. Johannes zag dus de dooden *staande* voor God. — Maar als we de zaak-zelve wat nader inzien, zoo doet er zich nog mindere zwaarigheid in op. In de buiging der knieën ligt eene schoone vertooning van nederigheid en onderwerping in. Want, gelijk iemand, zich buigende, zich zoo veel mogelijk is kleinder maakt, zoo betuigt hij daar door zijne diepe nederigheid. Zoodanig was het kniebuigen in de eerste Christen-kerk bekend, en de kerkhistorie-schrijver Eusébius verhaalt ons, dat de christelijke soldaten, die onder den keizer Markus Aurelius dienende, door hunne gebeden regen van den hemel verkregen hadden, zulks gebeden hadden kniebuigende ter aarde. Paulus nu wil in de boven aangehaalde woorden, de groote majesteit van den Rigter JEZUS toonen, voor Wien alle schepselen, engelen en menschen, den grootsten eerbied en de diepste nederigheid moeten betoonen. Want, dat hij hier niet zoo zeer ziet op de uitwendige gebaren dan wel op het wezen der zaak, welke door die ligchamelijke gebaren te kennen gegeven wordt, blijkt zonneklaar, omdat ook de engelen daarin opgesloten worden, die echter, zuivere geesten zijnde, van geene ligchamelijke knieën voorzien zijn, om zich te *kunnen* buigen. Het strijdt dan niet, dat degenen, welke Johannes hier zag staan voor God, nochtans stonden met den grootsten eerbied en de diepste nederigheid, 't welk bij Paulus door het buigen der knieën wordt *te kennen gegeven*.

Hierop zag Johannes de regtspleging-zelve, zoo als die zal toegaan, en daarbij de uitvoering er van. Doch daarvan zal ik, zoo de HEERE wil en ik leve, aanstaanden dingsdag tot u spreken. Dan zal ik trachten te toonen; wat het in heeft, „dat de boeken werden geopend;” wat het in heeft, „dat de dooden uit die boeken werden geoordeeld,” en wat het wil zeggen, „dat de dood en de „hel, en allen, die niet geschreven waren in het Boek „des levens, werden geworpen in den poel des vuurs, het „welk is de tweede dood.” Al te maal groote verborgenheden, die onze overdenking ten hoogste overwaardig zijn.

TOEPASSING.

Nu zullen we alleen die dingen, welke ik tot nog toe

verklaard heb, op onze gemoederen wat nader zoeken toe te passen.

De hoofdwaarheid, die we hier te leeren hebben, is deze: *dat alle dooden ten jongsten dage zullen opstaan, om voor JEZUS, den Rigter, te verschijnen om geoordeeld te worden.* De getuigenissen, die deze waarheid behelzen en zoowel in het O. als N. Testament voorkomen, zijn zoo veel, dat de tijd te kort zou zijn om die op te halen. Voornamelijk handelt Paulus er over in 1 Cor. XV, alwaar verscheidene voornamen bewijzen voor dit geloofsstuk te vinden zijn. Onder anderen is vers 29 van dat hoofdstuk zeer aanmerkelijk: „Anders, wat zullen zij doen, die voor de „dooden gedoopt worden, indien de dooden gansch niet „opgewekt worden? Waarom worden zij voor de dooden „ook gedoopt?” Deze woorden zijn zeer duister, en hebben aan vele geleerden groote zwarigheden veroorzaakt.

De groote Erasmus verklaart deze woorden uit eene zekere gewoonte in de eerste christelijke kerk, waardoor, volgens de aantekening van Chrysóstomus en Epifanius, iemand ongedoopt stervende, een ander levend persoon zich onder diens bed verborg en in plaats van dien doode gedoopt werd.

Andere godgeleerden verklaren deze woorden uit eene gewoonte, volgens welke men van ouds af sommige menschen plagt te doopen boven op de graven der Christenen, en over de doode lichamen der martelaren en bloedgetuigen.

De groote kerkhervormer Calvijn oordeelt, dat de apostel hier op diegenen ziet, welke op hun sterven lagen, en voor dooden geacht wordende, nog op het uiterste den H. Doop ontvingen.

Doch behoudens de achting voor die groote mannen komt het mij nog het waarschijnlijkste voor, dat Paulus hier ziet op de wet van de reiniging over het aanraken van eenen doode, waarvan we bij Num. XIX lezen. Deze wasschingen en reinigingen worden dikwijls *doopingen* genoemd. Dit weten we, dat het heiligdom onder het O. Testament een voorbeeld van den hemel was. Gelijk nu zij, welke gereinigd waren, toegelaten werden om wederom in het heiligdom te naderen, verbeeldde zulks, dat de geloovigen door het bloed van Jezus gereinigd zijnde, ingaan in den hemel, niet alleen naar hunne ziel in den dood,

maar ook naar het ligchaam in de opstanding ten jongsten dage.

En dan ligt er een uitsluitend schoon en krachtig bewijs in voor de opstanding ten jongsten dage, waartoe Paulus het daar ook bijbrengt. Zeer klaar zijn des apostels woorden: „Wij allen moeten geopenbaard worden voor den rigterstoel van CHRISTUS, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het ligchaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, „hetzij goed, hetzij kwaad,” 2 Cor. V: 10.

Zijn nu deze dingen alzoo, Toehoorders! o, is het dan niet beklagelijk, dat nog zoo vele menschen leven alsof zij nooit ten oordeel zullen verschijnen? Zoo er eenige waarheid bekwaam is om zulke menschen in het hart te slaan, om hen te overtuigen, om hen week te maken, zoo behoorde het deze te zijn. Verbeeldt u eens, onbekeerde zondaars! hoe schielijk de dood bij u aan boord kan komen, zelfs als gij er het minste om denkt. Niet alleen zal *de dood* u smartelijk vallen, zóó smartelijk, dat uwe liefste vrienden zelfs rondom uwe bedstede of uw ledikant staande, zich van tranen niet zullen *kunnen* onthouden; — maar die smart zal *vermeerderen*, als uwe ziel, van het ligchaam scheidende, terstond het vonnis der verdoemenis zal ontvangen; en *allergrootst* zal die smart zijn, wanneer in de opstanding der dooden, uwe ziel met uw ligchaam wederom zal vereenigd worden! Daar zult gij dan komen voor den troon Gods; daar zult gij dan staan voor den Rigter, — een Rigter, voor Wien niets verborgen is van alles, wat gij ooit gedacht, gesproken en gedaan hebt; een Rigter, Wiens oogen een vlamvend vuur zijn. Daar zult gij bevende voor Zijnen rigterstoel verschijnen, en, niet met al ter uwer verschooning kennende inbrengen, zult gij daar *moeten* bezwijken. Of gij al roept tot de bergen: „valt op ons,” en tot de heuvelen: „bedekt ons voor het aangezicht Desgenen, Die op den troon zit en voor den toorn des Lams!” — dat zal niets kunnen baten. Of gij al op de tanden knerst, de handen wringt en u-zelf het haar uitplukt, dat zal ook niet baten. O ellendige, rampzalige vrucht der zonde! Wie kan uwe schrikkelijheid en verderf uitdrukken of naar eisch uitspreken?

Och, dat de harten van verscheidenen onder u in deze ure hierdoor zóó geraakt wierden, als de kerkvader Hiëronymus daardoor werd bewogen, wiens taal was: „Hetzij

„dat ik eet of drink, hetzij dat ik slaap of waak, mij „dunkt, ik hoor de luide stem in mijne ooren klinken: „„staat op gij dooden, en komt ten oordeel!””

Hoort dit, gij jongelieden! die uwe bekeering aanhoudend uitstelt tot dan en dan; die u het meest ophoudt met uw ligchaam wat op te sieren, en wat moois te vergaderen en te verzamelen; „die u verblijdt in uwe jeugd, „zoodat uw hart zich vermaakt in de dagen uwer jongelingschap, en gij wandelt in de wegen uws harten, en „in de aanschouwing uwer oogen; maar weet, dat God „om al deze dingen u zal doen komen voor het gerigt,” Pred. XI: 9. Denkt, dat ook deze stem eens in uwe ooren zal klinken: „staat op gij dooden, en komt ten oordeel!”

Hoort dit, gij ouden van dagen! voor wier graauwe haren en hooge jaren wij eerbied en achting hebben, en die wij daarom niet dan met medelijden en ontferming kunnen toeroepen: „gedenkt, dat gij met uw ééne been reeds in „het graf staat, en dat ook u eens die stem in de ooren „zal klinken: „„staat op gij dooden, en komt ten oordeel!””

Hoort dit, gij kleinen! die van wege uwen geringen staat u verbeeldt, dat gij het hier namaals beter zult hebben; u zal die stem ook eens in de ooren klinken: „staat op „gij dooden, en komt ten oordeel!”

Hoort dit, gij grooten! O, weet, dat gij eens, gestorven zijnde, van den dood zult opstaan, om in het oordeel rekenschap van uwe hooge bedieningen te geven, denkt, dat dan ook u die stem eens in de ooren klinken zal: „staat op gij dooden! en komt ten oordeel!”

Hoort dit ook, gij rijken! weet, dat ook gij eens rekenschap van uwe goederen zult moeten geven, en dat ook u die stem in de ooren zal klinken: „staat op gij dooden, „en komt ten oordeel!”

Niet alleen moet elk in zijnen bijzonderen staat dit gedurig onder het oog trachten te houden, maar, zullen we ooit eens zalig opstaan en in het gerigt Gods kunnen bestaan, dan moeten we ook in waarheid deel krijgen aan de geestelijke opstanding van den nieuwen mensch in ons hart. Want niemand kan ten jongste dage ter zaligheid opstaan, of hij moet hier beneden op aarde eerst uit den dood der zonde zijn opgestaan; want dit is de belofte: „za „lig en heilig is hij, die deel heeft in de eerste opstan-

„ding; over deze heeft de tweede dood geene magt,”
Openb. XX: 6.

Wat u belangt, geloovigen! toont gij, zelfs met uwe uitwendige daden en gedragingen, dat gij in die eerste opstanding deel hebt. O, dat uwe oogen in alles *tot* en *op* den HEERE waren! Dat gij met uwe monden steeds zijnen lof verkondigdet! En dat gij u zonder ophouden bevljigtidet om in Zijne geboden voor Zijn aangezicht te wandelen!

Weest verzekerd, geloovigen! gij zult bestaan in het gerigt, en, opdat ik sluite, U zal de HEERE schenken eenen ruimen ingang in Zijn eeuwig koningrijk.

AMEN.

TWAALFDE LEERREDE

TEKST :

Openb. XX: 11—15. *En ik zag eenen grooten witten troon, en Dengenen, Die daarop zat, van wiens aangezicht de aarde en de hemel wegloden, en geene plaats is voor die gevonden. En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend: en een ander Boek, dat des levens is; en de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken. En de zee gaf de dooden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de dooden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hunne werken. En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood. En zoo iemand niet gevonden werd geschreven in het Boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.*

(DERDE GEDEELTE.)

INLEIDING.

Zoo diep JEZUS vernedering geweest is in de dagen van Zijn vleesch, zoo groot is Zijne verhooging, die na Zijne opstanding uit den dood gevolgd is. Beiden hebben de profeten al van oude tijden af in hunne orakelschriften voorzegt: „het lijden, dat op CHRISTUS komen zou, en „Zijne heerlijkheid daarna volgende,” 1 Petr. I: 11. Beiden heeft men ook in JEZUS vervuld gezien: want „nadat „Hij Zich op het diepste vernederde, de gestalte eens „dienstknechts aangenomen hebbende, heeft God Hem ui- „termate verhoogd, en heeft Hem eenen Naam gegeven „boven alle namen, opdat in Zijnen Naam zich buigen „zou alle knieën dergenen, die in den hemel, die op de „aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tongen zou-

„den belijden, dat CHRISTUS de HEERE zij, tot heerlijkheid „Gods des Vaders,” Filipp. II: 7—11.

Te voren stond JEZUS voor den wereldlijken rigter; maar daarna zal Hij-zelf als Rigter zitten op eenen grooten, witten troon. Te voren was Hij met het zwakke vleesch omhangen; maar daarna is Hij met majesteit en heerlijkheid bekleed. Te voren moest Hij rijden op eene ezelin; maar daarna zal Hij op eenen troon in de wolken te voorschijn komen. Te voren werd Hij van eenige weinige en geringe discipelen gevolgd; maar daarna zal Hij met eenen grooten stoet van dienaars, met de heilige engelen omstuwd, ten oordeel komen om de boeken te openen, het gerigt te houden, en om den dood, de hel en allen, die niet geschreven zijn in het Boek des levens, te werpen in den poel des vuurs.

Dit is de grootste roem der Christenen. Ergeren mogt men zich als het Jodendom aan eenen nederigen Zaligmaker, indien Hij altijd nederig ware gebleven. Maar nu is Hij van Zijn kruis ten troon gestapt, al Zijn leed ontwassen, al Zijn vervolgingen te boven gekomen. Gewisselijk, indien de nederige staat, waarin voormaals de voornaamste helden Israëls waren; Abraham, der Joden algemeenen vader, Jakob, de wortel van hunne stammen, Jozef hun beschermheer in Egypte, Mozes, de verlosser huns volks, en David, de paarl hunner koningen, — indien dan die nederige staat de eerbiedige gedachtenis, die ze voor hunne namen dragen, niet kan wegnemen, dewijl ze uit het voetzand ter hoogheid werden opgeleid; welke reden zou iemand dan kunnen hebben om Heiland JEZUS te verwerpen en niet in Zijne grootheid te erkennen? Hij toch is uit zijne vernedering veel hooger dan iemand anders verhoogd.

Immers in dit geloof worden wij ook bijzonder gesterkt door die SCHOONE BESCHRIJVING VAN JEZUS GLORIÛZE EN DOORLUCHTIGE TOEKOMST TEN ALGEMEENEN OORDEEL, OM FEIDEN, DE LEVENDEN EN DE DOODEN TE RIGTEN, ZOOALS DEZELVE IN EEN GEZIGT AAN JOHANNES WERD VERTOOND, in die woorden, die ik u zoo aanstonds heb voorgelezen. Daarin komen ons vier onderscheidene hoofdzaken voor:

1. De Rigter met Zijnen doorluchtigen toestel.
2. De gedaagden, die voor den Rigter ten oordeel verschijnen.

3. De regtspleging, zoo als die zal toegaan.

4. De uitvoering van die regtspleging.

Van de eerste twee hoofdzaken hebben wij reeds tot u gesproken, van de laatste twee, die nog overig waren, zullen we volgens belofte thans handelen.

Toehoorders! indien gij mij met ijver hebt aangehoord, toen ik u den Rigter met Zijnen doorluchtigen toestel voor oogen stelde, zoo als Johannes Hem zag zitten op Zijnen grooten, witten troon; indien gij mij eene naarstige aandacht verleend hebt, toen ik u bij de gedaagden bepaalde, die voor dezen Rigter verschenen, de dooden, klein en groot, zoo als ze uit de zee, uit den dood en uit de hel te voorschijn kwamen, dan zult gij mij ook nu, hoop ik, dezelfde aandacht verleenen, a's ik u

I. de *regtspleging*, vers 12^b en 13^b en

II. hare *uitvoering*, vers 14 en 15 nader zal ontvouwen.

VERKLARING.

I.

Belangende het eerste, namelijk de regtspleging, hebben we *drie* zaken te onderzoeken:

a. Wat hier verstaan wordt door deze *boeken*;

b. Wat het insluit, dat die boeken *werden geopend*,

c. Wat het zeggen wil, *dat de dooden werden geoordeeld uit die boeken naar hunne werken*.

A. Aan Daniël werd eens in een nachtgezicht vertoond „eenen grooten troon, die uit vuurvonken bestond, wiens „raderen als een brandend vuur waren, voor welken eene „vurige rivier vloeide. Het gerigt zette zich, en de boe- „ken werden geopend,” Dan. VII: 9 en 10. Johannes was waarlijk de Daniël van het Nieuwe Testament; hij zag ook verscheidene boeken. Hierom willen voortreffelijke godgeleerden, dat in onzen tekst op het nachtgezicht van Daniël gezien wordt.

Dat God *eigenlijk* geen boek heeft is buiten alle tegenspraak. Maar, gelijk de menschen, die dingen, welke zij weten en in hun geheugen bewaren willen, in een boek opschrijven, zoo beteekent het Boek Gods EENE REEKS VAN PERSONEN EN ZAKEN, DIE HEM OP DE NAAUWKEURIGSTE WIJS BEKEND ZIJN.

Vooral komen hier de boeken voor *in betrekking tot het gerigt*, in welke men gewoon is de zaken aan te teekenen en daarnaar het vonnis uit te spreken. Dikwijls wordt van dit Boek gewag gemaakt in het *enkelvoudig* getal, bijvoorbeeld: Mal. III: 16: „Er is een gedenkboek voor „Zijn aangezigt geschreven,” omdat God met één oogopslag van Zijn verstand alle dingen weet. Maar het is opmerkelijk, dat Johannes hier *boeken* zag, in het *meervoudig* getal. Dit heeft zijne bijzondere reden: aan de *eene* zijde om de net onderscheidende en zeer naauwkeurige kennis van God aan te toonen, alsof aan ieder mensch diens eigen boek is toegewezen, ten einde daaruit niet eenige verwarring zou ontstaan, noch de goede of kwade werken van den eenen gebragt zouden worden op de rekening van den anderen. Aan de *andere* zijde geschiedt zulks om te toonen, dat er *verscheidene* boeken zijn, die in het laatste oordeel zullen geopend worden.

De godgeleerden hebben aangeteekend, dat hierbij de volgende boeken in aanmerking komen:

a. Het boek der *Heilige Schrift*, dat schoone en kostelijke boek, hetwelk bij uitnemendheid het Boek des HERREN genoemd wordt, Jes. XXXIV: 16. Daarin heeft God Zijnen wil verklaard; daarin heeft Hij Zijne wetten bekend gemaakt, en daarin heeft Hij ook Zijne beloften en dreigementen geopenbaard.

b. Het boek der *natuur* of der *conscientie*. Want de conscientie, als men deze kortelijk beschrijven zal, is niets anders dan *die kracht, welke God aan de ziel van den mensch heeft ingeschapen, die, als Gods stedehouderes in de ziel, den mensch leert, wat hij doen en wat hij laten moet, aan den mensch getuigt, wat hij gedaan en wat hij nagelaten heeft, en dan een oordeel velt over zijne daden, zoo goed als kwaad.* Ik weet wel, dat er een zeer geleerd man is, die schrijft, dat hij nergens de conscientie als een boek vindt voorgesteld, maar ik verwonder mij, dat hij niet gedacht heeft aan de woorden van Jeremia, in diens profetie, hoofdstuk XVII: 1: „De zonde van Juda is geschreven met eenen „ijzeren griffel, met het punt eens diamants, gegraven in „de tafel van hunlieder hart.” Hier wordt de conscientie als eene schrijftafel en een boek voorgesteld.

c. Het boek van *Gods alwetendheid*. Want ofschoon het hart des menschen niets verzwijgen mag, zoo is het

echter niet altijd even werkzaam, het let altijd niet evenzeer op de daden van den mensch. Daarom teekent God ook alles op in het boek Zijner alwetendheid. Dit is dat gedenkbok des HEEREN, waarvan we zoo even gewaagden uit Mal. III: 16.

Benevens deze drie boeken zag Johannes nog een bijzonder Boek, dat van eene geheel andere natuur was, namelijk *het Boek des levens*, bestaande in een register van al diegenen, welke God van eeuwigheid ter zaligheid heeft opgeteekend. Dit is eene gelijkenis, ontleend van het register of de naamlijsten der geslachtrekening, zooals die van van ouds af plaats hadden onder het Joodsche volk, waarin de namen van allen, hoofd voor hoofd, die tot ieder huisgezin behoorden, ingeschreven waren, en volgens welk register ten tijde van het jubeljaar, of als de vaderlijke erfenis aan eenig huis werd wedergegeven, een iegelijk of aangenomen of afgewezen werd, naardat men bevond, dat zijn' naam daar stond of niet.

B. Van al deze boeken zag Johannes, dat zij *geopend werden*.

Het boek der Schriftuur werd geopend, voor zooveel de gerigtsoefening naar hetzelfde geschiedde, waarop Paulus het oog heeft bij Rom. II: 16, alwaar hij zegt: „In den „dag, wanneer God de verborgene dingen der menschen „zal oordeelen door JEZUS CHRISTUS naar mijn evangelie.”

Het boek der conscientie werd geopend, voor zooveel de conscientie van alle menschen, die tot nog toe voor de wereld verborgen geweest waren, werden blootgesteld.

Het boek van Gods alwetendheid werd geopend, voor zooveel daardoor alle verborgene dingen in eenen helderen dag werden gesteld.

Het boek des levens werd ook geopend, voor zooveel daardoor openbaar werd gemaakt, wie er uitverkoren of niet uitverkoren was, wie er in CHRISTUS geloofd of niet geloofd hadden.

C. *De dooden nu werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken*, staat er in het laatste gedeelte van vers 12, „en zij werden geoordeeld „een iegelijk naar hunne werken,” staat er in het slot van vers 13.

Door hetgeen in de boeken geschreven was, *hunne werken*, moeten wij hier verstaan:

1. al de gedachten, die ieder ooit gedacht zal hebben,

en alzoo ook de innigste gestalten der zielen. Paulus zegt daarom, Rom. II: 16_a: „In dien dag zal God de *verborgen* „*gene* dingen der menschen oordeelen.”

2. Al de woorden, die ieder ooit gesproken zal hebben, volgens Matth. XII: 37 „want uit uwe woorden zult „gij geregtvaardigd worden, en uit uwe woorden zult gij „veroordeeld worden.”

3. Al de daden, zoo die in het geheim als in het openbaar, alleen of met anderen gepleegd zijn.

4. Al de bestieringen van de leden des ligchaams, en wat met ieder lid gedaan is, met oogen, ooren, tong, handen, voeten, enz. Dan moet men ook rekenschap geven, hoe men aan zijn goed gekomen is, en hoe men het gebruikt heeft; van de kleederen, van de huizen, het huisraad, de tuinen, spijs en drank; van zijn beroep, handel en wandel; van alle geestelijke middelen, van iedere predikatie, van iedere overtuiging van het Woord Gods, dat men in zijne huizen heeft gehad. Kortom, van *alles*, klein en groot, goed en kwaad. En dat niet in het algemeen, maar van iedere zaak in het bijzonder, niet alleen in de consciëntie van ieder mensch, maar in het openbaar voor allen: „Want God zal ieder werk in het „gerigt brengen, met al dat verborgen is, hetzij goed, „hetzij kwaad,” Pred. XII: 14.

Dus zal een iegelijk geoordeeld worden uit hetgeen in de boeken geschreven is, en dat wel *al* de dooden, *naar hunne werken*. Het is opmerkenswaardig, dat er in den Griekschen tekst niet staat *Dia-* maar *Kata ta erga*, dat is: niet *om* maar *naar* of *volgens* hunne werken. Dit geschiedt om te kennen te geven, dat de werken in het oordeel niet zullen aangemerkt worden als verdienende oorzaken, maar alleen als blijken en bewijzen, ter betooning van de hoedanigheid dergenen, die geoordeeld zullen worden en waarnaar het oordeel zal geschieden. Zoo zullen dan de dooden uit die boeken geoordeeld worden naar hunne werken. „Wij allen,” zegt daarom ook Paulus, „moeten geopenbaard worden voor den rigterstoel van CHRISTUS, opdat „een iegelijk wegdrage, hetgeen door het ligchaam geschiedt, „naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad,” 2 Cor. V: 10.

Bij deze gelegenheid komt hier in bedenking of de zonden der geloovigen, die zalig zullen worden, zoo wel in

het oordeel zullen voorkomen als die van de goddeloozen? Dit heeft aan verscheidene godgeleerden groote zwaarigheid veroorzaakt. Sommige godgeleerden meenen, dat de zonden der geloovigen in het oordeel *niet* zullen komen, en dat wel om deze redenen:

1. Omdat in de beschrijving van de regtspleging bij Matth. XXV de *zonden* niet worden gevonden, dewijl daar alleen gewaagd wordt van de *goede* en niet van de *kwade* werken.

2. Omdat de belofte Gods bij Jes. XLIII: 25 ons daaraan leidt, alwaar geschreven staat: „Ik, Ik ben het, „Die uwe overtredingen uitdelg, om Mijnent wil, en Ik „gedenk uwer zonden niet.” Indien God ze dan van voor Zijn aangezigt weggedaan heeft, hoe zoude Hij ze dan weder voortbrengen in de tegenwoordigheid van engelen en van menschen, van vrienden en van vijanden?

3. Daarenboven brengen die geleerden eene bewijsreden bij uit de bediening en het ambt van CHRISTUS. CHRISTUS, zeggen ze, is een Verzoendeksel, Rom. III: 25. Als een verzoen-deksel zal Hij nu de zonden Zijner gunstgenooten niet opentlijk bekend maken. CHRISTUS is eene Voorspraak, 1 Joh. II: 1 en 2; maar eene voorspraak zal de misdaad van de zijnen niet ontdekken. CHRISTUS is een Vriend van de Zijnen; maar het is het werk van een' vriend, de overtredingen toe te dekken, Spr. X: 12.

4. Ook voegen zij er voor het laatst bij, dat men nauwelijks kan begrijpen *hoe* die openbare voorstelling van de zonden der geloovigen geene schaamte zoude aanbrengen, en hoe zulks overeenkomt met den heerlijken staat der Gemeente, in welken zij Gode zal voorgesteld worden *heilig* en *onberispelijk*, *zonder vlek of rimpel*, Efez. V: 27.

Andere godgeleerden meenen, dat de zonden der geloovigen *wel* in het oordeel zullen voorkomen, en wel om deze redenen:

1. Omdat hier wordt gesproken van *al* de werken in het gemeen, zonder onderscheid.

2. Omdat de zonden der geloovigen in de Heilige Schrift zijn vereeuwigd (*zijn opgeteekend*); waarom zouden ze dan ook niet in het laatste oordeel gedacht worden?

3. Omdat de openbaring van die zonden tot meerdere glorie van Gods vrije genade en van CHRISTUS verdiensten strekt.

Wij wenschen dit in het geloof en met verlangen af te wachten.

Ziet daar, Toehoorders! de *geregtshandeling* u gemeld.

II.

Daarop zag Johannes eindelijk de *witvoering* van deze regtspleging, volgens verzen 14 en 15. „En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood. En zoo iemand niet gevonden werd in het Boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.” Johannes zag hier het meest de verwijzing der goddeloozen, hoewel de aanneming der geloovigen daarin met een is opgesloten, waarvan echter in de twee volgende hoofdstukken breeder wordt gesproken. Hier wordt dan gewaagd van den dood, van de hel en van degenen, die niet gevonden wordt geschreven te zijn in het Boek des levens.

Daarvan wordt getuigd: dat ze geworpen werden in den poel des vuurs; welke poel des vuurs nader beschreven wordt als den tweeden dood.

A. Voorwaar, eene zeldzame zaak!

De dood en de hel, wat mag dit toch zijn? Deze woorden hebben hunne merklijke duisterheid, waarom ze door de godgeleerden niet eenerlei worden verklaard. Ik zal dat alleen maar zeggen, wat mij dunkt het allerklarste en, volgens de H. Schrift, het allerwaarschijnlijkste te zijn.

De kerkleeraar Augustínus verstaat hier door den dood en de hel *den duivel*, voor zooveel hij de auteur is van den dood en allerlei helsche straffen.

De geleerden Drusius en Piscátor verstaan er door *diegenen*, welke te voren *dood* geweest en begraven zijn.

Maar ik houd het er voor, dat die geleerden het 't allerbeste getroffen hebben, die meenen, dat hier door den dood en de hel verstaan worden *den tijdelijken dood en het graf*. Want het Grieksche woord *hadæ*s, overgezet door de *hel* komt overeen met het Hebreeuwsche woord *scheoól*, en beteekent dikwijls het *graf*, gelijk wij in onze laatste leerrede bij het verklaren van het eerste deel van vers 13 u breedvoeriger hebben aangetoond.

De dood en het graf komen in de H. Schrift dikwijls voor als de laatste vijanden der geloovigen, die geheel moeten verslonden worden door de verschijning van CHRISTUS ten oordeel. Onder anderen is het eene zeer aanmerkelijke plaats, die wij 1 Cor. XV: 55—67 vinden: „De

„dood is verslonden tot overwinning. Dood! waar is uw „prikkel? Hel! waar is uwe overwinning? De prikkel „nu des doods is de zonde, en de kracht der zonde is „de wet. Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning „geeft door onzen HEERE JEZUS CHRISTUS!”

De dood en de hel werden dan geworpen in den poel des vuurs, dat is: de tijdelijke dood en het graf, de laatste vijanden der geloovigen, zullen in den dag des oordeels ten eenenmale verslonden worden. Voor de geloovigen zal er dan geen dool, geene hel, dat is: geen graf meer zijn, vermits zij eeuwig zullen leven. Zelfs voor de goddeloozen zal er dan geen dood of graf meer zijn, dewijl zij niet meer zullen sterven tot eenige verandering, of om een einde van hunne smart te hebben, maar zij zullen altijd stervende leven en levende sterven, zonder einde.

Hier benevens wordt ook gevoegd elk en een ieder, die niet gevonden werd geschreven in het Boek des levens. Dusdanigen zijn alle goddeloozen en ongeloovigen; want op dien laatsten dag zal zulks openbaar worden. Hier gebeurt het somtijds, dat vele menschen door eenen ijdel en waan zich inbeelden, dat hunne namen in het Boek des levens zijn opgeteekend. Hier gebeurt het somtijds, dat de eene mensch den anderen naar den aard der liefde in het Boek des levens inschrijft. Maar al die inschrijvingen zullen daar geene plaats hebben. Alleen zij, die er door God ingeschreven zijn en die als bewijzen daarvan ware genade in dit leven ontvangen hebben, zullen dan ook maar verklaard worden voor erfgenamen van het eeuwige leven; „maar zoo iemand niet gevonden wordt geschreven „in het Boek des levens, die zal geworpen worden *in den „poel des vuurs.*”

B. Door dezen poel des vuurs moet men hier verstaan *den allerdroevigsten en allerjammerlijksten toestand der goddeloozen in de hel, bestaande in een eeuwig derven van Gods allerzaligste gemeenschap, in eene billere kwijning van het gemoed, en in het allerfelste gevoel van den toorn Gods, vergezeld van eene onophoudelijke wroeging eener knagende conscientie.* Het is niet zonder reden Toehoorders! dat deze rampzalige staat der verdoemden in de hel door eenen poel des vuurs beschreven wordt; want, gelijk de zalige en hemelsche vreugde door de afbeeldingen van de alleraangenaamste dingen wordt afgeschilderd, alzoo mogen ook de

toekomende straffen met regt door de afbeeldingen der allerijsselijkste dingen worden voorgedragen; dàn eens door ketenen der eeuwige duisternis, dàn eens door knersing der tanden, dàn wederom door eene worm, die nooit sterft. Hier, in onzen tekst, zag Johannes, dat zij geworpen werden in den poel des vuurs; ook eene rechte afbeelding van de ijsselijkste pijnen, die de goddeloozen naar ziel en ligchaam in de toekomende eeuw zullen uitstaan, welke als een gedurig vuur en branden zullen zijn. Of er in dien poel ook een lichamelijk vuur zal zijn, dat in eeuwigheid zal branden, laat ik anderen betwisten. O, zoekt liever naar den hemel, om nooit te ondervinden, wat hiervan zij.

Johannes zegt tot verklaring van dezen poels des vuurs: „Dit is de tweede dood.”

Het is een *dood*, omdat in die helsche pijnen de zielen en lichamen beiden voor eeuwig zullen zijn afgescheiden van Gods allerzaligste gemeenschap. En wel de *tweede* dood, omdat die volgt op den eersten tijdelijken en geestelijken dood. En zoo meen ik, dat ik den zin van deze woorden aan u kortelijk eenigzins heb geopend.

TOEPASSING.

Laat ons nu dezelve een weinig nader op onze gemoe-deren toepassen.

Wanneer ik met mijne gedachten over deze woorden bezig was, schenen ze mij eene menigte van schoone en nuttige bedenkingen uit te leveren; maar duchtende, dat mij den tijd te kort zou vallen om ze allen op te halen, en mij verplicht vindende in deze strenge koude om van uwe aandacht niet te veel te vergen, wil ik liever deze eene, doch ondertusschen allervoornaamste, opmerking u voorstellen, te weten deze: dat alle dooden, klein en groot, niet alleen van den dood zullen opstaan ten jongsten dage, om voor Jezus den Rigter te verschijnen, (eene waarheid, die wij verleden Woensdag breedvoeriger hebben betoogd), maar dat zij ook, voor den Rigter verschijnende, uit de boeken zullen geoordeeld worden naar hunne werken, die het goede gedaan hebben ten eeuwigen leven, en die het kwade gedaan hebben tot eene eeuwige verdoemenis. Dit is eene waarheid, die ons in de H. Schriften klaar ontdekt en geopenbaard wordt, als: Pred. XII: 14 en 2 Cor. V: 10.

Dit is eene waarheid, die in deze verhandelde stof ook zoo levendig, naakt en klaar wordt vertoond en voorgedragen, dat hij, die zulks niet zien zou, wel halstarrig en moedwillig zijne oogen er voor moet sluiten.

Doch Toehoorders! staat hier een weinig stil en bespiegel eens met aandacht, hoe wonderlijk die regtspleging in den dag des oordeels zal toegaan.

Wonderlijk zal deze regtspleging zijn ten aanzien van den Rigter, die haar zal houden, JEZUS CHRISTUS, een Rigter, Die voorzien zal zijn met alle Goddelijke eigenschappen; Die het regt niet zal krenken gelijk de kinderen van Eli deden; Die Zijne handen weleer met ijzeren priemen liet doorgraven, toen Hij aan het kruis genageld werd, maar Die ze echter nimmer door goud zal laten vullen; een Rigter, Die in de grootste glorie zal te voorschijn komen, verheven boven alle wereldsche troonen, die Hij voor Zijne voeten het onderste-boven keert; bekleed met eenen luister, waarvoor al het zichtbare licht van de blinkende toortsen aan het hemelsche gewelf hunne stralen moeten verliezen, en, aangedaan met eene glorie, op welke de Cherubijnen en Serafijnen zaliglijk staren.

Wonderlijk zal deze regtspleging zijn ten aanzien van de gedaagden, die allen, zonder onderscheid uit de boeken zullen geoordeeld worden. Geen koning zal hier voorrang hebben boven zijnen onderdaan, een heer zal hier met zijnen slaaf gelijk staan.

Wonderlijk zal deze regtspleging zijn ten aanzien van de boeken, die dan zullen geopend worden. Hier wordt het groote boek van Gods Woord dikwijls weinig geacht; hier is het boek van de conscientie verborgen. Het staat niet op ieders voorhoofd geschreven, wat hem zijn hart getuigt. Hier is het Boek des levens onbekend. Maar dan zullen al die boeken voor de geheele wereld openbaar en geopend worden.

Wonderlijk zal deze regtspleging zijn ten aanzien van de uitvoering, waardoor de geloovigen, hier door kruis en lijden afgefolterd, hun hoofd met vrijmoedigheid zullen opsteken, om overgevoerd te worden in dat nieuwe Jerûzalem, waar gerechtigheid woont; maar waardoor de goddeloozen zullen geworpen worden in den poel des vuurs, veel vreeslijker dan het vuur, dat Sodom verbrandde, of als het vuur van Nebukadnezars oven, dat zelfs hen verterde, die het opstookten.

Toehoorders! indien er eenige waarheid in staat is om u staande te houden, zoo behoorde het deze te zijn! Dit was het heilig stormgeweer, waarmede de apostelen en kruisherauten de harten vermurwden en week maakten. Als Paulus eenen wreeden Felix en eene wulpsche Drusilla in het hart wil slaan, gij hoort hem niet vele filosofische redenen voeren, of hooge bespiegelingen voor den dag brengen, die op deze verstaalde harten weinig kracht hadden. Maar gij hoort hem eenvoudig spreken van het geloof in CHRISTUS en het slot van alles was — — het toekomstend oordeel!

Is het dan niet te beklagen, dat deze hoofdwaarheid van velen zoo weinig geloofd wordt?

Indien gij geloofdet, dat in het oordeel het boek van de Heilige Schrift zal geopend worden, ware het wel mogelijk, dan gij u-zelfen dan zoo weinig naar zijnen inhoud zoudt schikken? Indien gij geloofdet, dat in het oordeel het boek van uwe eigene conscientie, van Gods alwetendheid, en van het leven zal geopend worden, ware het wel mogelijk, dat gij tegen uwe eigene conscientie aan zóó maar zoudt blijven voortzondigen? Zoudt gij u-zelfen dan niet eerbiediger aanstellen voor Gods alwetend oog? Zoudt gij dan niet trachten naar eene welgegronde verzekering, dat uwe namen opgeschreven zijn in het Boek des levens?

Indien gij geloofdet, dat in het oordeel de goddeloozen zullen verwezen worden in den poel des vuurs, hetwelk is de tweede dood, ware het wel mogelijk, dat gij niet zoudt geraakt worden?

Menschen! verbeeldt u eens eenen zondaar, die in zijne zonden geleefd hebbende en gestorven zijnde, ten jongsten dage uit het graf zal te voorschijn komen. Met wat een ontsteld gelaat, met wat bevende knieën, met wat klappende tanden zal hij voor den rigterstoel naderen, met welk eene vreeze zal hij het treurvolle vonnis aanhooren: „gaat weg van Mij, gij, werkers der ongerechtigheid! in „het eeuwige vuur, dat den duivel en zijnen engelen be- „reid is.” Stelt u eens voor oogen hoe zulk een mensch, dat vonnis ontvangende, in rouwklagten zal uitbarsten, welligt op deze of gene wijze: „O, ellendig en rampza- „lig vonnis! Is er dan geene genade voor mij, rampza- „lige? Is er geene genade voor mij, dien het nu jam- „mert, dat ik niet beter geleefd en wat anders gezocht

„heb? Kunnen U mijne tranen, o Zoon Gods! Gij groote „Rigter! die zoo overvloedig langs mijne wangen vloeijen; „kunnen U mijne verzuchtingen, die ik ten hemel uit „schiet; kunnen U mijne klagten, waarmede ik de lucht „vervul, niet bewegen, om U over mij te erbarmen? Is „er dan geene vergeving, geen pardon, geene genade voor „mij? Helaas! wat raad voor mij!”

Brengt u eens te binnan, hoe de Rigter daarop dus of diergelijk zal antwoorden: „Genade voor u? Neen, gij „snoodaard! Ik heb u tijd gegeven in uw leven om Mij „te dienen, maar gij hebt niet gewild. Ik heb u in uw „leven tijd gegeven om in mij te gelooven, maar gij hebt „niet gewild. Ik heb u in uw leven tijd gegeven om u „te bekeeren, maar gij hebt niet gewild. Gaat nu ook „weg van Mij, gij vervloekte!” — Stelt u voor, hoe, dit vonnis uitgesproken zijnde, de duivelen, als helsche beulen, hem van alle kanten zullen aangrijpen, terwijl hij zijne oogen zoo beklagelijk rondom zich heen slaat of er zich ook nog iemand erbarmde, terwijl zij hem naar de hel slepen.

Verbeeldt u eens, hoe zulk een zondaar dan besprongen wordt van al die vervaarlijke straffen, daar tusschen in voegende zijne hoopeloze klagten. Hoe hij, gedenkende aan de hemelsche gelukzaligheid der geloovigen, al klagende uitroept: „daarboven zijn nu de vromen in den „zaligen hemel, en ik moet hier blijven in deze treurige „en duistere woning. Daarboven genieten zij het zalige „gezelschap van God en Zijne engelen, en ik bevind mij „hier in het gezelschap der verdoemde geesten. Daarboven bezitten zij eeuwige vreugde, en ik moet hier ge- „pijnigd worden met eene ijsselijke smart!”

Toehoorders! Denkt niet, dat wij u deze dingen voorstellen zonder ontroering. Neen, God weet het, dat wij u veel liever met de eeuwige zaligheid zouden troosten, indien het maar op goede gronden geschieden kon.

Och, zondaars! dat gij nog eens tot inkeer kwaamt, en voor de voeten van den HEERE JEZUS mogt nedervallen om genade te vinden in Zijne oogen!

U aangaande, geloovigen! o, dat gij toch een beter gebruik van al deze dingen maaktet!

Zullen in het laatste oordeel de boeken geopend worden, dat gij u dan zoekt te verzekeren door welgegronde

bewijzen, namelijk geloof en bekeering, dat uwe namen in het Boek des levens zijn opgeteekend.

Zullen we in het laatste oordeel uit die boeken geoordeeld worden, o, dat gij dan u-zelfen voor God veroordeelt om met de wereld niet veroordeeld te worden.

En zullen we in het laatste oordeel uit de boeken geoordeeld worden *naar onze werken*, o, dat gij dan ook aanhoudend genade zoekt om in alle goede werken voor Gods aangezicht te leven.

Gij, geloovigen! zult in het laatste oordeel eene volkomene vrijspraak erlangen! Want tot u zal gezegd worden (en daarmede sluit ik) „Komt, gij gezegenden Mijns Vaders! beërft dat Koninkrijk, dat u bereid is van voor „de grondlegging der wereld!”

AMEN.

